

Kommunstyrelsens arbetsutskott

Kallelse

Nämnd	Kommunstyrelsens arbetsutskott
Datum och tid	2019-02-26, kl. 08.00
Plats	SR Sunnanö, kommunkontoret i Östhammar
Sekreterare	Rebecka Modin
Ordförande	Jacob Spangenberg (C)

Ärendelista

1. Information 4
2. Plan för utökning av solceller i Östhammars kommun till de kommande 5 år
kl. 8.15-8.30 Hadel Matty, Helen Åsbrink 5
3. Yttrande över revisionens granskning av lokalförsörjning och fastighetsunderhåll
kl. 8.30-8.45 Helen Åsbrink 7
4. Svar på skrivelse från revisionen angående kommunens fordon 8
5. Svar på skrivelse från revisionen angående vattenmätare i verksamhetslokaler 9
6. Remissyttrande för Uppsala läns regionala klimat- och energistrategi samt Färdplan för ett hållbart län
kl. 8.50-9.00 Martin Lindblad, Marcus Jakobson 10
7. Plankostnad för detaljplan för del av Hargshamn 3:7, 2:1 m.fl.
kl. 9.30-9.50 Ulf Andersson, Senny Ennerfors 12
8. Yttrande gällande ansökan för ombyggnation av befintlig 70 kV-ledning till 130 kV-ledning mellan Harg och Gråska
kl. 9.50-10.00 Senny Ennerfors 13
9. Remiss gällande detaljplan för del av Fullerö 21:66, Uppsala kommun
kl. 10.00-10.05 Senny Ennerfors 14
10. Yttrande gällande principer för pendlarparkering i Uppsala län
kl. 10.05-10.15 Emma Sundin 15

Kommunstyrelsens arbetsutskott

11. Evenemangsstrategi, remissutskick
kl. 10.15-10.45 Lisa Karm Togo, Sara Söderström, Lena Öberg 16
12. Yttrande över Svensk Kärnbränslehantering AB:s komplettering av ansökan om tillstånd enligt miljöbalken – utbyggnad och fortsatt drift av SFR
kl. 10.45-10.55 Anna Bergsten, Marie Berggren 18
13. Opinionsgruppen för Säker slutförvaring (OSS) ansökan om medel för verksamhetsåret 2019
kl. 10.55-11.00 Marie Berggren 19
14. Verksamhetsberättelse och bokslut för slutförvarsorganisationen 2018
kl. 11.00-11.10 Marie Berggren 21
15. Svar på skrivelse från revisionen angående Karö våtmark
kl. 11.10-11.25 Marie Berggren, Camilla Andersson 22
16. Kommunens årliga rapportering till Vattenmyndigheten
kl. 11.25-11.35 Camilla Andersson 23
17. Ändring i delegering i personalfrågor
kl. 11.35-11.40 Linn Sunnelid 24
18. Yttrande över revisionens granskning av budgetprocess och prognossäkerhet
kl. 11.40-11.50 Tony Wahlberg 25
19. Remiss av förslag till föreskrifter om strukturerade elektroniska format och elektroniskt översändande av fakturor 27
20. Ändring i delegationsordning för kommunstyrelsen
kl. 11.50-11.51 Rebecka Modin 28
21. Diskussion om ändring i lokala ordningsföreskrifterna avseende pyroteknik
kl. 11.51-12.00 Rebecka Modin 31
22. Information inför budget 2020 och flerårsplan 2021-2023
kl. 12.30-13.00 Tony Wahlberg, Gunilla Jansson 33
23. Statusläge för översiktsplanarbetet
kl. 13.00-13.30 Cecilia Willén Johansson 34

Kommunstyrelsens arbetsutskott

24. Anmälningssärende, Redovisning från Närvård i samverkan	36
25. Kurser och konferenser, SKL:s demokratidag 2019	37

Kommunstyrelsens arbetsutskott

Dnr KS-2019-17

1. Information

Förslag till beslut

Kommunstyrelsens arbetsutskott tar del av informationen.

Ärendebeskrivning

Kommunstyrelsens arbetsutskott och tjänstemän informerar.

Kommunstyrelsens arbetsutskott

Dnr KS-2018-188

2. Plan för utökning av solceller i Östhammars kommun till de kommande 5 år

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen beslutar att anta *Femårsplan för att bygga solceller i Östhammars kommun* för installation av solcellsanläggningar på förslagna fastigheter. Beslutet är baserat på att Tekniska finansierar installationen med investeringspengar från ofördelade åtgärder för energieffektivisering av fastigheter. Avskrivningen sker i tekniskas driftbudget med ett högre anslag i driftbudgeten, alternativet är annars en förhöjd hyra på objektet.

Ärendebeskrivning

I april 2018 fick tekniska förvaltningen i uppdrag från KSAU att utreda ekonomiska aspekter för att bygga solcellanläggningar samt vilka tak på byggnader som Östhammars kommun äger som är lämpliga att placera solceller på. Tekniska förvaltningen lämnade en utredningsrapport om solceller/solfångare till byggnad som ägs av Östhammars kommun.

Ytterligare fick tekniska förvaltningen uppdrag från KSAU att ta fram ett förslag till investeringsplan för de kommande fem åren för att bygga ut solceller i inom kommunens byggnader. I december 2018 lämnade tekniska förvaltningen en förslagsplan till de kommande fem åren för en utökning av solceller i Östhammars kommun. Förslagsplanen inkluderar två perioder, ena gäller för en femårsplanering medan den andra perioden gäller för en treårsplanering efter femårsplaneringen. Tekniska förvaltningen har tagit treårsplanen som reservplan och stöd för femårsplanen.

På KSAU 2018-12-04 fick tekniska förvaltningen i uppdrag att ta fram en beredningsrapport i form av förslagsunderlag inför kommunens beslut. Till KSAU 2019-01-15 lämnade tekniska förvaltningen ett förslagsunderlag för att bygga mer solceller i Östhammars kommun till de kommande fem åren. Detta underlag baseras de tidigare rapporterna i ärendet: utredningsrapporten och förslagplanen.

Total budget för installerad solceller för 5 år är cirka 6 000 000 kr.

Beslutsunderlag

Femårsplan för att bygga solceller i Östhammars kommun.

Kommunstyrelsens arbetsutskott

Ärendets behandling

Ärendet har behandlats i kommunstyrelsens arbetsutskott 2018-03-20, 2018-05-15 och 2018-12-04, § 281 samt 2019-01-15, § 5. Vid sista tillfället fick tekniska förvaltningen i uppdrag att förtydliga kostnad per objekt i ärendet.

Beslutet skickas till

Tekniska förvaltningen

Kommunstyrelsens arbetsutskott

Dnr KS-2018-855, REV-2019-1

3. Yttrande över revisionens granskning av lokalförsörjning och fastighetsunderhåll

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen ställer sig bakom förvaltningens ärendebeskrivning och överlämnar det som sitt yttrande till revisionen.

Ärendebeskrivning

KPMG har på uppdrag av Östhammars kommuns revisorer granskat kommunens arbete med lokalförsörjning och fastighetsunderhåll. Tekniska förvaltningen deltog i flera intervjuer och har tagit del av rapporten. Tekniska förvaltningen anser att innehållet i rapporten är korrekt samt att fakta stämmer. Vi ställer oss bakom de rekommendationer som KPMG anger i sin rapport. Samtliga fyra rekommendationer pågår eller är planerade att utföras inom närtid.

Beslutsunderlag

Kommunrevisionens skrivelse 2018-11-29, granskning av lokalförsörjning och fastighetsunderhåll

Beslutet skickas till

Kommunrevisionen

Kommunstyrelsens arbetsutskott

Dnr REV-2018-4, KS-2019-76

4. Svar på skrivelse från revisionen angående kommunens fordon

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen yttrar sig enligt nedanstående:

Tekniska förvaltningen ska ta fram en fordonspolicy gällande samtliga fordon. Den ska vara klar under våren.

Gällande hur lång körsträcka våra laddhybridbilar går på el respektive fossilt bränsle, går det inte att ta fram någon exakt siffra på det. Dessa bilar går 4 mil på el vid fulladdat batteri, om man kör mjukt och försiktigt. Vid något aktiv körning minskar den sträckan avsevärt. Många start/stopp under körsträckan per laddningstillfälle har en stor inverkan i sammanhanget. Med hänsyn tagen till ovanstående ligger vi någonstans mellan 20-30% eldrift på våra laddhybridbilar.

Ärendebeskrivning

Kommunrevisionen har fått en skrivelse om leasingbilar och utifrån denna lämnat en rekommendation om att fastställa regler och rutiner och hur fordonen får användas samt bett om ett klagörande kring hur stor andel av laddhybridernas körning som drivs av el respektive fossilt bränsle.

Beslutsunderlag

Kommunrevisionens skrivelse 2018-11-29 angående kommunens fordon

Beslutet skickas till

Kommunrevisionen

Kommunstyrelsens arbetsutskott

Dnr REV-2018-9, KS-2018-887

5. Svar på skrivelse från revisionen angående vattenmätare i verksamhetslokaler

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen ställer sig bakom förvaltningens ärendebeskrivning och överlämnar det som sitt yttrande till revisionen.

Ärendebeskrivning

Kommunrevisionen har ställt följande fråga: ”Finns vattenmätare i samtliga verksamhetslokaler/samhällsfastigheter som kommunen äger, d.v.s. betalar kommunen till Gästrike vatten för all förbrukning?”

Tekniska förvaltningen har lämnat följande svar:

Det finns vattenmätare i samtliga av våra fastigheter och förbrukningen betalas till Gästrike Vatten AB.

Undantag från ovanstående är Snesslinge och Ekeby skolor där det finns egna brunnar.

Beslutsunderlag

Kommunrevisionens skrivelse 2018-11-29 angående vattenmätare i verksamhetslokaler

Beslutet skickas till

Kommunrevisionen

Kommunstyrelsens arbetsutskott

Dnr KS-2019-33, KS-2019-35

6. Remissyttrande för Uppsala läns regionala klimat- och energistrategi samt Färdplan för ett hållbart län

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen antar yttrandet och preliminära åtaganden.

Ärendebeskrivning

Uppsala läns regionala klimat- och energistrategi samt Färdplan för ett hållbart län syftar till att samla prioriterade åtgärder för att minska de klimatpåverkande utsläppen och effektivisera energianvändningen i länet och därigenom öka takten i genomförandet av åtgärder. Det övergripande syftet är att uppnå de nationella miljömålen. Åtgärder i programmet bidrar även till att uppnå den ekologiska dimensionen i flera av de globala hållbarhetsmålen i Agenda 2030, i synnerhet mål 13, Bekämpa klimatförändringen. Då handlingen Uppsala läns regionala energi- och klimatstrategi ligger till grund för Färdplan för ett hållbart län lämnar Östhammars kommun i detta remissvar yttrande över båda handlingarna.

Som en del av remissen begär Länsstyrelsen att kommunen gör preliminära åtaganden av olika åtgärder för att bidra till en minskad klimatpåverkan. Åtgärderna är i första steg preliminära, för att sedan under hösten leda till fastställda hållbarhetslöften mellan kommunen och länsstyrelsen.

Länsstyrelsen begär yttrande från Östhammars kommun. Frågor som länsstyrelsen önskar synpunkter på:

1. De föreslagna åtgärderna i åtgärdsprogrammet för minskad klimatpåverkan:
 - a. Saknas relevant åtgärd?
 - b. Är åtgärderna utformade så att er organisation kan genomföra aktiviteter inom åtgärderna?
2. Övriga förtydliganden och kompletteringar i åtgärdsprogrammet respektive 1 bilaga 1.
3. Länsstyrelsen önskar att respektive organisation gör ett preliminärt åtagande för vilka åtgärder och aktiviteter organisationen vill teckna hållbarhetslöften för.
4. Länsstyrelsen önskar att respektive organisation anger på vilket sätt man önskar samverka inom de åtgärder man preliminärt åtagit sig att genomföra.

Kommunstyrelsens arbetsutskott

Beslutsunderlag

- Uppsala läns regionala klimat- och energistrategi
- Färdplan för ett hållbart län via [webben](#)
- Remissyttrande

Beslutet skickas till

- Länsstyrelsen, Uppsala@lansstyrelsen.se märkt med Dnr: 501-1558-2018 och 425-7659-2018
- Tekniska kontoret
- Översiktsplanerare Martin Lindblad

Kommunstyrelsens arbetsutskott

Dnr KS-2010-141

7. Plankostnad för detaljplan för del av Hargshamn 3:7, 2:1 m.fl.

Förslag till beslut

Östhammars kommun står för den återstående plankostnaden för att fullgöra vårt åtagande enligt avtal med Jaco Fabriks AB (2013-01-01). Kostnaden uppgår till indikativt 289.000 kr och förslaget föreslås finansieras genom medel från Kommunens oförutsedda investeringar.

Ärendebeskrivning

Östhammars kommun har ingått avtal med Jaco Fabriks AB. Avtalet bygger bl.a. på att en ny detaljplan för det aktuella området antas.

För att Östhammars kommun ska kunna fullgöra sina åtaganden enligt avtalet föreslås att den återstående delen av plankostnaden bekostas av kommunen som säljare av fastigheten.

Villkoret för detta är att det föreligger ett giltigt köpekontrakt mellan Östhammars kommun och köparen av det aktuella markområdet.

Beslutsunderlag

- Uppskattad tidsbudget för detaljplanen
- Ursprungligt avtal

Beslutet skickas till

Samhällsbyggnadschef Ulf Andersson

Kommunstyrelsens arbetsutskott

Dnr KS-2017-110

8. Yttrande gällande ansökan för ombyggnation av befintlig 70 kV-ledning till 130 kV-ledning mellan Harg och Gråska

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen antar yttrandet.

Ärendebeskrivning

Vattenfall Eldistribution AB (Vattenfall) ansöker om tillstånd (s.k. nätkoncession för linje) för ombyggnation av befintlig 70 kV-ledning mellan Harg och Gråska i Östhammars respektive Norrtälje kommun. Ansökan har lämnats till Energimarknadsinspektionen som begär yttrande från bland annat Östhammars kommun innan beslut om tillstånd fattas. Merparten av ledningssträckan befinner sig i Östhammars kommun. Två tidigare samråd har hållits i ärendet.

Sträckningen som ansökan föreslår för den nya ledningen följer befintlig ledningsgata med undantag av Asplund, Hultet och Ängslund där ledningen avviker från befintlig ledning för att hålla längre avstånd till bebyggelsen på dessa platser.

I kommunens yttrande önskar Energimarknadsinspektionen synpunkter på:

- Om ledningen är förenlig med kommunens detaljplaner och områdesbestämmelser.
- Om ledningen passerar nära skolor, förskolor eller annan liknande verksamhet.
- Om ni anser att de skyddsåtgärder sökanden avser vidta är tillräckliga.
- Annan information som ni anser är av betydelse för vår prövning.

Beslutsunderlag

- Yttrande gällande ansökan för ombyggnation av befintlig 70 kV-ledning till 130 kV-ledning mellan Harg och Gråska
- Ansökan till Energimarknadsinspektionen återfinns via deras [webbplats](#)

Beslutet skickas till

- Emma Sundin: emma.sundin@osthammar.se
- Energimarknadsinspektionen: registrator@ei.se

Kommunstyrelsens arbetsutskott

Dnr KS-2019-90

9. Remiss gällande detaljplan för del av Fullerö 21:66, Uppsala kommun

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen beslutar att Östhammars kommun inte har något att erinra gällande detaljplaneförslaget.

Ärendebeskrivning

Detaljplan för del av Fullerö 21:66 i Uppsala kommun har remiterats till Östhammars kommun eftersom väg 290 mot Österbybruk korsar planområdet.

Förslag finns på att bredda väg 290 med ett extra norrgående körfält fram till en ny planerad cirkulationsplats vid korsningen väg 290/Kometvägen. Gång och cykelvägen längs med väg 290 flyttas längre öster ut men ryms inom planlagt vägområde.

Östhammars kommun har inget att erinra om detaljplaneförslaget. Väg 290 är en statlig väg som tillhör Trafikverket.

Beslutsunderlag

Remisshandlingar finns via Uppsala kommuns [webbplats](#)

Beslutet skickas till

Uppsala kommun, plan- och byggnadsnämnden, SBF.planadministrator@ uppsala.se

Kommunstyrelsens arbetsutskott

Dnr KS-2019-34

10. Yttrande gällande principer för pendlarparkering i Uppsala län

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen antar yttrandet.

Ärendebeskrivning

Region Uppsala arbetar med att ta fram ett dokument med principer för pendlarparkeringar. Principerna är formulerade som åtgärder vid utformning och utrustning av Uppsala läns pendlarparkeringar, som i vissa fall bör genomföras, och i andra fall skall genomföras. Syftet för åtgärderna är att förbättra tillgängligheten, informationen, säkerheten och tryggheten vid pendlarparkeringar. Syftet med Region Uppsalas remiss är att:

- få synpunkter på förslaget till principer för pendlarparkeringar i Uppsala län
- öka engagemanget och kunskapen kring pendlarparkering och hela-resa-perspektivet

Beslutsunderlag

- Yttrande gällande principer för pendlarparkering i Uppsala län
- Remisshandlingar finns via Region Uppsalas [webbplats](#)

Beslutet skickas till

- Översiktsplanerare Emma Sundin
- Översiktsplanerare Martin Lindblad
- Region Uppsala: region.uppsala@regionuppsala.se

Kommunstyrelsens arbetsutskott

Dnr KS-2019-111

11. Evenemangsstrategi, remissutskick

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen godkänner att en Evenemangsstrategi för Östhammars kommun behöver upprättas och skickar förslaget på remiss. Kultur- och fritidsförvaltningen uppdras att sammanställa remissvar och komma med en ett slutgiltigt förslag till KSAU 2019-10-01.

Ärendebeskrivning

Evenemangsstrategin är ett verktyg för att:

- koordinera och hantera evenemangsfrågor inom organisationen.
- med tydliga mål stärka Östhammars kommuns attraktionskraft med hjälp av evenemang.

Idag finns riktlinjer för sponsring och bidragsbestämmelser för föreningsbidrag och Kulturstöd. Det finns ett behov av att skapa tydlighet kring prioriteringar och hanteringen av evenemang som inte går under Kultur- och fritidsnämndens bidragsbestämmelser eller reglemente. Förvaltingsövergripande samarbeten är en förutsättning för att förenkla och förbättra förutsättningarna för evenemang i kommunen.

Evenemangsstrategin är framtaget efter modeller från följande kommuner:

- Eskilstuna kommuns evenemangsstrategi
- Evenemangsstrategi Borlänge kommun
- Evenemangsstrategi Falu kommun
- Strategi för möten och evenemang Uppsala Kommun

Evenemangsstrategin skickas på remiss under våren (t.o.m. 2019-06-30) till:

- Kultur- och fritidsnämnden
- Bygg- och miljönämnden
- Barn- och utbildningsnämnden
- Kommunledningsförvaltningen, Marknad och kommunikation
- Tekniska förvaltningen
- Visit Roslagen

Ett slutgiltigt förslag till Evenemangsstrategi antas i Kommunfullmäktige under hösten 2019.

Kommunstyrelsens arbetsutskott

Beslutsunderlag

Östhammars kommuns Evenemangsstrategi

Beslutet skickas till

- Kultur- och fritidsnämnden
- Bygg- och miljönämnden
- Barn- och utbildningsnämnden
- Kommunledningsförvaltningen, Marknad och kommunikation
- Tekniska förvaltningen
- Visit Roslagen, VD Gisela Norén: gisela.noren@visitroslagen.se
- För kännedom
 - o Kultur- och fritidschef Elin Dahm
 - o Evenemangsstrateg Lena Öberg
 - o Samhällsbyggnadschef Ulf Andersson
 - o Näringslivsutvecklare Ellinor Nordensten
 - o Kommunikationschef Lucia Bender
 - o Kommunikatör Sara Söderström

Kommunstyrelsens arbetsutskott

Dnr KS-2015-4

12. Yttrande över Svensk Kärnbränslehantering AB:s komplettering av ansökan om tillstånd enligt miljöbalken – utbyggnad och fortsatt drift av SFR

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen beslutar att Östhammars kommun yttrar sig över Svensk Kärnbränslehantering AB:s komplettering av ansökan om tillstånd enligt miljöbalken om utbyggnad och fortsatt drift av SFR i enlighet med Slutförvarsenhetens förslag till yttrande daterat 2019-02-20.

Kommunstyrelsen förklarar paragrafen omedelbart justerad.

Ärendebeskrivning

SKB lämnade i december 2014 in en ansökan om tillstånd för utbyggnad och fortsatt drift av SFR enligt både miljöbalken och kärntekniklagen. I maj 2016 beslutade regeringen att tillåtligheten av den planerade utbyggnaden ska prövas av regeringen. För att regeringen ska få tillåta verksamheten krävs enligt den så kallade vetorätten i miljöbalken att kommunfullmäktige tillstyrker ansökan. Mark- och miljödomstolen vid Nacka Tingsrätt bereder målet åt regeringen.

SKB lämnade den 19 december 2018 in en komplettering av ansökan till mark- och miljödomstolen. Östhammars kommun har getts tillfälle att senast den 20 februari 2019 yttra sig över handlingarna i kompletteringen. Kommunen har begärt och beviljats förlängd svarstid till den 2019-03-06.

Beslutsunderlag

- SKB:s komplettering av ansökan den 19 december 2018 via SKB:s [webbplats](#)
- Slutförvarsenhetens förslag till yttrande daterat 2019-02-20

Beslutet skickas till

- Mark- och miljödomstolen vid Nacka Tingsrätt mmd.nacka.avdelning3@dom.se
- Utredare slutförvarsheten Anna Bergsten
- Enhetschef slutförvarsheten Marie Berggren

Kommunstyrelsens arbetsutskott

Dnr KS-2018-629

13. Opinionsgruppen för Säker slutförvaring (OSS) ansökan om medel för verksamhetsåret 2019

Förslag till beslut

Kommunstyrelsens arbetsutskott beviljar ett ekonomiskt bidrag motsvarande 400 000 kr till Opinionsgruppen för säker slutförvaring för deras arbete med slutförvarsfrågan i Östhammars kommun för verksamhetsåret 2019 (80 % av 500 000 i Östhammars kommuns ansökan för 2019). Beslutet gäller under förutsättning att revisionsintyg i enlighet med punkt 5 i riktlinjerna redovisas innan februari månads utgång. Det kan bli aktuellt under verksamhetsåret för föreningen att redovisa att den löpande verksamheten bedrivs i enlighet med finansieringslagen/förordningen.

Ärendebeskrivning

Opinionsgruppen för säker slutförvaring (OSS) ansöker i skrivelse 2018-08-31 om ekonomiskt bidrag för verksamheten under 2019 med 410 000 kronor.

Ett ekonomiskt bidrag möjliggörs genom att Östhammars kommun inkorporerar föreningens ansökan om medel i sin egen, att föreningen söker medel i enlighet med kommunens riktlinjer antagna i september 2018 samt att Riksgälden beviljar Östhammars kommun medel i enlighet med sin egen ansökan 2019.

Riksgälden meddelade 2018-12-20, att man beviljar Östhammars kommun medel i alla delar utom de som avser hantering av FUD och yttranden enligt kärntekniklagen. Med anledning av detta bad Östhammars kommun samma dag om komplettering av OSS, 2019- i vilken omfattning deras ansökan innehöll motsvarande inslag.

OSS har den 9 januari 2019 meddelat att den typen av frågeställningar ryms inom de aktiviteter de har för avsikt att finansiera med medel från kommunen.

Östhammars kommun har överklagat beslutet från Riksgälden i de delar som lyfts ut men detta påverkar således inte möjligheten att fatta beslut i frågan om medel för OSS med utgångspunkt i att de inte hanterar dessa frågeställningar.

Kommunstyrelsens arbetsutskott

Östhammars kommun har i sin egen ansökan om medel för 2019, som lämnats till Riksgälden, inbegripit ett ekonomiskt stöd för lokala föreningars engagemang som täcker den ansökta kostanden.

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse daterat 2019-02-19

Beslutet skickas till

- Opinionsgruppen för säker slutförvaring (OSS), oss@avfallskedjan.se
- Enhetschef slutförvarseheten Marie Berggren
- Lednings- och verksamhetsstöd, ekonomi

Kommunstyrelsens arbetsutskott

Dnr KS-2019-93

14. Verksamhetsberättelse och bokslut för slutförvarsorganisationen 2018

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen antar verksamhetsberättelse och bokslut för slutförvarsorganisationen 2018 och överlämnar densamma till Riksgälden.

Ärendebeskrivning

Östhammars kommun ansöker sedan 2018 hos Riksgälden om medel ur kärnavfallsfonden för att bedriva granskning och delta i beslutsprocesserna gällande nyetablering av slutförvar för använt kärnbränsle (Kärnbränsleförvaret) samt utbyggnad av befintligt slutförvar för låg- och medelaktivt driftavfall (SFR). För verksamhetsåret 2018 söktes dock medel hos Strålsäkerhetsmyndigheten (SSM). Ansökan för 2018 beviljades 2017-12-20.

Möjligheterna att söka medel finns angivna i lagen (2006:647) om finansiering av kärntekniska restprodukter samt förordningen (2017:1179) om finansiering av kärntekniska restprodukter.

Verksamhetsberättelse och bokslut ska vara inlämnat till Riksgälden senast tre månader efter verksamhetsårets slut. Förvaltningen har lämnat begäran om uppskov till 2019-04-10 till Riksgälden.

Beslutsunderlag

- Strålsäkerhetsmyndighetens beslut att bevilja medel 2017-12-20
- Distribueras senare:
 - Verksamhetsberättelse och bokslut för slutförvarsorganisationen 2018, utan bilder
 - Revisionsintyg från KPMG

Beslutet skickas till

- Riksgälden: Karnavfallsfinansiering@riksgalden.se
- Enhetschef slutförvarsenheten Marie Berggren

Kommunstyrelsens arbetsutskott

Dnr REV-2018-10, KS-2019-77

15. Svar på skrivelse från revisionen angående Karö våtmark

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen ställer sig bakom skrivelse från kommunledningsförvaltningen och Gästrike Vatten AB, daterad 2019-02-19 och överlämnar det som sitt yttrande till revisionen.

Ärendebeskrivning

Kommunrevisionen har i skrivelse 2018-11-29 ställt frågor gällande Karö Våtmark. Revisionen vill ha en redogörelse kring projektet Karö Våtmark utifrån såväl praktiska, ekonomiska som tidsmässiga aspekter. En frågeställning som särskilt lyfts är om projektets driftskostnader täcks av skattemedel eller om finansiering sker inom ramen för VA-taxan.

Beslutsunderlag

- Kommunrevisionens skrivelse 2018-11-29 angående Karö våtmark
- Skrivelse från kommunledningsförvaltningen och Gästrike Vatten AB, daterad 2019-02-19 (endast via digitalt arbetsrum)

Beslutet skickas till

- Kommunrevisionen
- Tekniska förvaltningen
- Gästrike Vatten AB

Kommunstyrelsens arbetsutskott

Dnr KS-2018-852

16. Kommunens årliga rapportering till Vattenmyndigheten

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen rapporterar Östhammars kommuns arbete enligt åtgärdsprogram för Sveriges vatten avseende år 2018 i enlighet med förslag. Rapporteringen skickas in till Vattenmyndigheten för norra Östersjöns vattendistrikt.

Ärendebeskrivning

I mitten av december 2016 fattade vattendelegationerna i de fem vattendistrikten i Sverige beslut om nya åtgärdsprogram för Sveriges vatten för perioden 2016-2021, i enlighet med EU:s ramdirektiv för vatten. I Sverige infördes vattendirektivet i svensk lagstiftning år 2004 genom 5 kap. miljöbalken, förordning (2004:660) om förvaltning av kvaliteten på vattenmiljön samt förordning (2017:868) med länsstyrelseinstruktion.

Åtgärdsprogrammet riktar sig till centrala myndigheter, länsstyrelserna och kommunerna som åtgärdsutförare. Programmet redovisar vad kommuner och myndigheter behöver göra för att distriktets vatten ska följa miljökvalitetsnormerna.

Alla kommuner ska enligt åtgärdsprogrammet och Miljöbalken varje år senast den 28 februari rapportera till vattenmyndigheterna hur kommunen arbetat med genomförande av åtgärdsprogrammet inom de åtgärder som ligger under kommunalt ansvar. Östhammars kommun har fått förlängd svarstid till 5 mars 2019.

Rapporteringen har beretts i samverkan mellan Samhällsbyggnadsförvaltningen och Gästrikens vatten.

Remissinstans/adress

Rapportering ska göras via Vattenmyndigheternas [webb-verktyg](#) senast 28 februari. Östhammars kommun har fått förlängd svarstid till 5 mars 2019. Inrapportering kan göras av miljösakkunnig efter beslut, som behöver justeras omedelbart på KS 5 mars.

Beslutsunderlag

- Östhammars kommuns rapportering till Vattenmyndigheten för 2018
- Bilaga Åtgärder för kommuner i ÅP Vattendirektivet

Beslutet skickas till

Miljösakkunnig Camilla Andersson

Kommunstyrelsens arbetsutskott

Dnr KS-2019-100

17. Ändring i delegering i personalfrågor

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen antar delegering i personalfrågor.

Ärendebeskrivning

Revidering av kommunövergripande delegation i personalfrågor.

Ändringarna i korthet:

- **Ändrad organisation** inom kommunledningsförvaltningen.
- Höjd beloppsgräns för samråd kring lön, från 40 tkr till **45 tkr**.
- Tillägg att förvaltningschef för berörd förvaltning har rätt att **vidaredelegera** beslut om lön vid studieledighet.
- Att LVS gör stickprovskontroller är borttaget. Ingår inte i nuvarande interna kontrollplan.

Beslutsunderlag

Delegering i personalfrågor.

Beslutet skickas till

- Samtliga förvaltningschefer
- Förhandlingschef Birgitta Kraft
- Lednings- och verksamhetsstöd, webbredaktör för publicering på Ines

Kommunstyrelsens arbetsutskott

Dnr REV-2018-6, KS-2018-792

18. Yttrande över revisionens granskning av budgetprocess och prognossäkerhet

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen yttrar sig enligt följande:

Ledning och verksamhetsstöd får i uppdrag att se över processerna för budget och budgetuppföljning utifrån de rekommendationer som ges i rapporten.

Detta sker genom att:

- Se över och förtydliga de styrdokument som avser verksamhets- och ekonomistyrning samt tillhörande riktlinjer.
- Samordna och förbättra den information som ges på intranätet samt i Stratsys.
- Detta arbete ska ske i samarbete med nämnderna

Ärendebeskrivning

Bakgrund

KPMG har av Östhammars kommuns revisorer fått i uppdrag att granska rutinerna kring budgetprocess och prognossäkerhet.

Syftet är att granska om processerna är anpassade till kommunens behov av att planera och följa upp verksamheten i enlighet med de planer och budgetar som finns. Granskningen inriktas på;

- Finns det väl beskrivna och tydliga processbeskrivningar
- Tillämpas processerna som det är tänkt
- Är de ändamålsenliga och leder till önskat resultat

Sammanfattning

Rapporten visar en brist på tillräckligt tydliga övergripande processbeskrivningar. Dessutom behöver vi förbättra den information som ges på intranätet samt i de anvisningar som finns i Stratsys.

Beslutsunderlag

Kommunrevisionens skrivelse 2018-10-30, granskning av budgetprocess & prognossäkerhet

Nämndernas yttranden

Kommunstyrelsens arbetsutskott

Ärendets behandling

Nämnderna har lämnat yttranden: barn-och utbildningsnämnden 2018-12-13, § 156, bygg och miljönämnden 2019-01-30, § 6, socialnämnden 2018-12-05 § 164, kultur- och fritidsnämnden 2019-02-07 § 10.

Beslutet skickas till

- Kommunrevisionen
- Samtliga nämnder
- Lednings- och verksamhetsstöd, ekonomi
- Administrativ chef Linn Sunnelid
- Ekonomichef Tony Wahlberg

Kommunstyrelsens arbetsutskott

Dnr KS-2019-91

19. Remiss av förslag till föreskrifter om strukturerade elektroniska format och elektroniskt översändande av fakturor

Förslag till beslut

Kommunstyrelsens arbetsutskott beslutar att Östhammars kommun avstår från att svara på remissen.

Ärendebeskrivning

Den 1 april 2019 blir det genom lagen (2018:1277) om elektroniska fakturor till följd av offentlig upphandling obligatoriskt att utfärda, behandla och ta emot elektroniska fakturor inom ramen för offentlig upphandling. DIGG bedömer att lagen behöver kompletteras med bestämmelser om översändandet av elektroniska fakturor, genom föreskrift som meddelas av DIGG. DIGG föreslår bestämmelser som innebär att upphandlande myndigheter och enheter ska registrera sig i PEPPOL:s (Pan-European Public Procurement On-Line) registerfunktion (SML/SMP) och att de ska erbjuda leverantörer översändande av elektroniska fakturor via PEPPOL. Vidare föreslås en bestämmelse som innebär att upphandlande myndigheter och enheter ska tillhandahålla en fakturaportal. Bestämmelserna föreslås träda i kraft 2019-10-01.

Beslutsunderlag

Remiss via Myndigheten för digital förvaltnings [webbplats](#)

Beslutet skickas till

Myndigheten för digital förvaltning, info@digg.se med ärendenummer 2019-8

Kommunstyrelsens arbetsutskott

Dnr KS-2019-112

20. Ändring i delegationsordning för kommunstyrelsen

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen fastställer reviderad delegationsordning för kommunstyrelsen.

Ärendebeskrivning

Att delegera innebär att överflytta beslutanderätt. Delegering kan ske både från kommunfullmäktige till nämnd och från nämnd till utskott, en ledamot eller en ersättare och en anställd i kommunen. Den som får beslutanderätten kallas delegat. Kommunstyrelsens delegering dokumenteras i en delegationsordning. Delegationsordningen har setts över utifrån ändringar i verksamheten som gjort att vissa ärendetyper behöver ändras. Samtidigt har övriga ändringsbehov identifierats. Följande ändringar föreslås:

- Tecknande av personuppgiftsbiträdesavtal delegeras till kommundirektör med ersättare administrativ chef. I samband med att dataskyddsförordningen trädde i kraft uppstod behov av att teckna så kallade PUB-avtal. För att skapa en smidigare handläggning av dessa ärenden föreslås en delegation. Dataskyddslagstiftningen reglerar inte vem som ska signera PUB-avtal, bara att den personuppgiftsansvarige är ansvarig för att avtalen finns. Rätten att teckna PUB-avtal kan alltså delegeras.
- Myndighetsprövning av begäran om utlämnande av allmän handling hos kommunstyrelsen har tidigare varit delegerat till kommunjurist och förvaltningschefer med ersättare kommundirektör. Kommunjurist finns inte kvar som roll i organisationen. Förslaget innebär att kommunarkivarie får fatta beslut angående arkiverade handlingar och att chef inom respektive enhet får fatta beslut om handlingar inom enheten. En hänvisning till gällande riktlinjer införs också.
- Avgöra om ett besvär kommit in i rätt tid samt avvisa för sent inkommet överklagande har varit delegerat till kommunjurist. Förslag att ändra till kommunsekreterare.
- Polisanmälan av brott mot kommunen föreslås förtydligas. Det är i nuvarande form delegerat till kommundirektör och förvaltningschefer. Kommundirektör är förvaltningschef inom kommunledningsförvaltningen. Förslaget innebär att kommundirektör blir ersättare till övriga förvaltningschefer.

Kommunstyrelsens arbetsutskott

- Beslut om ansökan om medel till utvecklingsprojekt från utvecklingsgrupperna har varit delegerat till chef för strategienheten. Denna roll finns inte kvar så förslaget är att ändra till kommundirektör.
- Försäljning bostadstometer och industritomter är delegerat till teknisk chef. Förslag att lägga till en kommentar att samråd ska ske i MEX-gruppen innan beslut fattas.
- Anskaffningsbeslut av budgeterade medel upp till 800 000 kronor har förtydligats angående att upphandlingschef fattar beslut inom kommunstyrelsens verksamheter och förvaltningschef på respektive nämnd för den nämndens område.
- Anskaffningsbeslut av budgeterade medel över 800 000 kronor har ändrats så att KSAU hanterar kommunstyrelsens ärenden och respektive nämnd sina ärenden.
- Tilldelningsbeslut i upphandlingar föreslås kompletteras med en ersättare: kommundirektör.
- Fatta beslut i ärenden som gäller anskaffning av batterier till elfordon i kommunens gemensamma fordonspark föreslås tas bort. Detta styrs av riktlinjer gällande avrop och behöver inte längre finnas med som ärende i delegationsbestämmelserna.
- Under rubriken Skydds-, säkerhets och totalförsvarsärenden har fyra ärenden lagts till: fullmakt att besluta om VMA, besluta om plan för hantering av extraordinär händelse, besluta om utbildnings- och övningsplan för förtroendevalda och anställda för att kunna lösa uppgifter vid extraordinära händelser i fredstid samt besluta om säkerhetsklassning av personal. Ändringarna införs till följd av de två överenskommelserna mellan SKL och MSB om lagen om extraordinära händelser och civilt försvar som tecknades 2018.
- Trafikuppgifter har förts över till bygg- och miljönämndens arbetsutskott genom en ändring i reglementena. Detta ska därför inte finnas i kommunstyrelsens delegationsordning.

Beslutsunderlag

Förslag till delegationsordning för kommunstyrelsen. Ändringar är markerade med röd text och borttag är även markerat med överstrykning.

Beslutet skickas till

- Publicering på Ines
- Samtliga enheter under kommunstyrelsen

Kommunstyrelsens arbetsutskott

- Samtliga chefer under kommunstyrelsen
- Samtliga förvaltningschefer

Kommunstyrelsens arbetsutskott

Dnr KS-2018-514

21. Diskussion om ändring i lokala ordningsföreskrifterna avseende pyroteknik

Förslag till beslut

Kommunledningsförvaltningen får i uppdrag att bereda ärendet utifrån förda diskussioner.

Ärendet återupptas senast på kommunstyrelsens arbetsutskott 2019-03-26.

Ärendebeskrivning

Bygdegårdsföreningen societetshuset Källör har lämnat en begäran om att kommunen ändrar de lokala ordningsföreskrifterna så att det blir ett totalt förbud mot pyrotekniska produkter såsom fyrverkerier på Källörsområdet 52:6 och ön Källören 7:14. Som skäl för detta anger föreningen att de vill att grannar och djur i möjligaste mån inte ska bli störda av de aktiviteter som försiggår på Källör och att djur men även en del människor far illa när pyrotekniska produkter används.

Det har även kommit förslag från medborgare om att förbjuda eller begränsa användning av fyrverkerier utifrån ett djurskyddsperspektiv, exempelvis för att hundar kan bli rädda.

Kommunen kan meddela föreskrifter för användning av pyrotekniska varor. I dagsläget har Östhammar samma bestämmelse som finns i ordningslagen.

Samhällsbyggnadsförvaltningen har framfört att pyrotekniska produkter använder miljöfarliga metaller men de är inte olagliga och enstaka fall går inte emot miljöbalken. Beredskaps- och säkerhetsskyddssamordnare har inga synpunkter på nuvarande formulering i de lokala ordningsföreskrifterna.

Ett relativt vanligt upplägg bland grannkommuner är att användandet av pyroteknik såsom fyrverkerier är avgränsat till vissa dagar och tider (exempelvis nyårsafton) och att geografisk avgränsning är buffertområden runt boenden av olika slag.

Åldersgränsen för att köpa, inneha och använda fyrverkerier är 18 år. Smällare är förbjudna. Tomtebloss och andra produkter som är avsedda att användas inomhus kräver inget tillstånd.

Diskussion utifrån tre alternativ:

- Ingen ändring

Kommunstyrelsens arbetsutskott

- En skärpning avseende tid då man får använda icke tillståndspliktiga pyrotekniska varor samt generell geografisk bestämmelse kring samlingslokaler
- Göra all användning av pyrotekniska varor tillståndspliktig

Om en ändring ska införas ska denna remitteras till Polisen.

Beslutsunderlag

Nu gällande lokala ordningsföreskrifter finns via kommunens [webbplats](#)

Beslutet skickas till

Kommunsekreterare Rebecka Modin

Kommunstyrelsens arbetsutskott

Dnr KS-2019-110

22. Information inför budget 2020 och flerårsplan 2021-2023

Förslag till beslut

Kommunstyrelsens arbetsutskott tar del av informationen.

Ärendebeskrivning

Information om budgetförutsättningar för 2020-2023.

Beslutsunderlag

Presentation av budgetförutsättningar

Kommunstyrelsens arbetsutskott

Dnr KS-2017-51

23. Statusläge för översiktsplanearbetet

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen antar tidplanen och inriktningen på översiktsplanearbetet.

Ärendebeskrivning

Översiktsplanearbetet har sedan början av 2017 varit inriktad på att ta fram en fördjupad översiktsplan över Alunda (FÖP). FÖP-dokumentet har varit på samråd och synpunkter har mottagits från bl.a. länsstyrelsen i Uppsala och Gästrikre vatten. Det har däremot inte skett en internremiss till de andra förvaltningarna på kommunen och dokumentet har inte heller remitterats till omkringliggande eller berörda kommuner. Synpunkterna som mottagits från samrådet består till viss del av påpekanden som samhällsbyggnadsförvaltningen ska tillgodose i planarbetet för att säkerställa en FÖP som kommunen kan ställa sig bakom och som blir till nytta för det framtida arbetet med detaljplaner, exploatering, bygglov och miljöarbete i kommunen. För att kunna tillgodose de inkomna synpunkterna behövs en förlängd tidsram för arbetet med FÖP Alunda.

Utöver arbetet med FÖP är en aktualitetsprövning av den befintliga kommuntäckande översiktsplanen något som bör påbörjas relativt snart. Aktualitetsprövningen skall vara gjord någon gång denna mandatperiod.

Samhällsbyggnadsförvaltningens förslag är en tidsplan som innefattar aktualitetsprövning av den befintliga översiktsplanen, samt en viss revidering av översiktsplanen dels i enlighet med aktualitetsprövningen och dels med att lyfta in fördjupningsarbetet i den kommuntäckande översiktsplanen. Denna tidsplan innebär en viss skillnad i inriktning för översiktsplanearbetet, men bedöms av förvaltningen som mer realistisk med hänsyn till de resurser vi har idag.

Ändringarna prioriterar den kommuntäckande översiktsplanen med målet om att denna skall uppnå en sådan standard att den på ett fullgott sätt kan användas som underlag i det fortsatta arbetet inom alla kommunens förvaltningar samt även ge kommuninvånare en tydlig bild om kommunens viljeinriktning med planarbetet. Genom att fördjupningar implementeras direkt i det kommuntäckande dokumentet uppskattas också att det framtida arbetet med översiktsplanering inklusive de kontinuerliga aktualitetsprövningarna underlättas.

Kommunstyrelsens arbetsutskott

Beslutsunderlag

Tidsplan för översiktsplanarbetet

Beslutet skickas till

Samhällsbyggnadsförvaltningen (Cecilia Willén Johansson, Senny Ennerfors, Martin Lindblad och Emma Sundin)

Kommunstyrelsens arbetsutskott

Dnr KS-2019-113

24. Anmälningssärende, Redovisning från Närvård i samverkan

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen tar del av informationen.

Ärendebeskrivning

Redovisning av handlingar från närvård i samverkan.

Beslutsunderlag

- Närvård i samverkan – redovisning av Närvård i samverkan i Östhammars kommun mandatperioden 2015-2018
- Närvård i samverkan – verksamhetsberättelse 2018
- Verksamhetsplan närvårdssamverkan Östhammars kommun 2019

Kommunstyrelsens arbetsutskott

Dnr KS-2019-

25. Kurser och konferenser, SKL:s demokratidag 2019

Förslag till beslut

Beslut om deltagande.

Ärendebeskrivning

Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) bjuder åter in till Demokratidagen, mötesplatsen för alla med intresse och ansvar för demokratifrågor och medborgardialog.

Beslutsunderlag

SKL:s webbplats, länk till [program](#)

Beslutet skickas till

Deltagare

Fem årsplan för att bygga solceller i Östhammars kommun

Resultatet för antalet solceller uppskattad kostnad och pay-off tiden har redovisats i tabell 1.

Tabell 1. Femårsplanering

Objekt	Antal solceller	Uppskattad kostnad [Material+ Installation] [Kr], exkl. moms	Bidrag 30 %	Uppskattad kostnad [Kr] efter bidrag, exkl. moms	Åtgärder för underhåll	preliminär kostnad för åtgärda taket (Kr)	Planerat År	Pay/off tiden [år]	Kommentar	Uppskattad hyrs förhöjning i tio år (kr)/år, exkl. moms
Pålkällan	48	236 107	70 832	165275	Falsat bandtäckt plåttak (nytt tak) livslängd 25 år.		2019	10	Genomförs under året	18 841
Edsvägen 16	571	2 428 571	728 571	1 700 000	Nytt tak 2014		2020	8		193 800
Kommunförrådet i Österbybruk	60	300 000	90 000	210 000	Två tak ny lagt tegeltak och den andra är plåttak. Inget problem med taket men det finns säkerhet åtgärder behöver man göra för underhåll personal innan sol cell installation. 1- betongpannor på högdelen är inte spikat och väggfästen till fasadstegen är lösa.	50 000	2021	9		23 940
Brandstation/polis i Östhammar	246	705 000	211 500	493500	Brandsidan: bandtäckt plåttak 1-taket behöver målas om snarast. 2-Rännor ovan entré bör rensas. 3-infästningen av snörasskydd som är utförd med genomgående bult och sannolikt har orsakat läckage i takfoten. 4- behöver det tak förstärkning? Ambulassidan: Bandtäckt plåttak 1-många mindre rostskador och repor, troligtvis både från takskottning under åren. 2-infästningen av snörasskyddet som på den andra byggnaden.	200 000	2021	8	Polisstationen ska byggas ut och delar av befintlig station ska rivas. Omklädningsrum på räddningstjänsten ska byggas om. Solceller genomförs i samband med ombyggnationerna som beräknas färdiga ca 2021.	57 000
Vallonskolan	336	977 000	293 100	683900	Trea tegeltak grupper 1,2,3, uppskattad livslängd på 30 år		2022	10	Preliminärt. Beroende på beslut angående skolorna i Gimo. Ombyggnation av matsal vallon, Hammarskolan etc.	147 638
	236	696 000	208 800	487200						
	52	177 100	53 130	123 970						

Kajen 7	28	142 857	42 857	100 000	Nytt tak (2017)		2023	10	Kajen 7 - nybyggd. Solcellsin- stallation görs 2023 efter genomförd garantibesik- ning.	11 400
Total för fem år planering		5 662 635	1 698 790	3 963 845		250 000				

En potential för en installation för de 6 byggnaderna låg på 470 kW med en uppskattad årsproduktion på drygt 407MWh/år. Den årsproduktionen utgör cirka 27 % av de 8 byggnadernas nuvarande el-användning vilket motsvarar en sänkning på koldioxidutsläppet med 40 ton/år. Beräkning av effekt (kW) och energi (kWh) för solceller varierar från en solcellsleverantör till en annan och detta beror på effekten på solceller samt total antal timmar under året.

Kostnaderna som visas i tabellen gäller för material, arbete och taklagning. Detaljerad beräkning genomfördes innan arbetet sattes igång.

Solceller och installationskostnader i detta läge är uppskattat och baserat på det senaste året. Vid kontakt med flera solcellsleverantörer och konsulter kunde man få fram de preliminära uppskattade kostnaderna för att bygga solcellsanläggningar. Dessutom kunde man beräkna av pay-off tiden på var och en av anläggningarna.

Priserna varierar från leverantör till leverantör vilket beror på typ av solceller, typ av tak, tekniken som ska användas för att fästa solceller på taket, effekten av solcell, storleken på anläggning och timpris för arbetet.

Regeringen har tagit beslut om ett investeringsstöd till solceller gällande företag, offentliga- och privata organisationer samt privatpersoner. Från och med 1 januari 2018 är stödet 30 % för alla.

ÖSTHAMMARS KOMMUN Kommunstyrelsen	
2018 -12- 03	
Dnr:	Dpl:

Kommunstyrelsen

För kännedom:
Kommunfullmäktiges presidium

Granskning av Lokalförsörjning och fastighetsunderhåll

KPMG har av Östhammars kommuns revisorer fått i uppdrag att granska kommunens lokalförsörjning och fastighetsunderhåll. Uppdraget ingår i revisionsplanen för år 2018.

Östhammars kommun står inför utmaningar avseende behov av fastigheter för olika ändamål. Det rör sig om allt från nya verksamhetslokaler, upprustningsbehov av befintliga lokaler, ombyggnadsbehov samt ordinarie planerat underhåll.

För att uppnå ett effektivt lokalutnyttjande krävs att det finns riktlinjer för samarbetet mellan de som förvaltar fastigheterna samt de verksamheter som är i behov av lokaler. Ett fungerande lokalsamordningsarbete kräver att verksamheterna har god planering och framförhållning samt tydlighet i sina behov. Tydliga mål och kunskap om beståndet av lokaler, kvaliteter, funktioner och investeringsbehov samt kostnader för lokalerna är viktiga delar för att uppnå framgångsrik och kostnadseffektiv lokalplanering.

Ytterligare en viktig fråga vad gäller verksamhetslokaler är rutinerna kring fastighetsunderhåll. Utifrån god ekonomisk hushållning är det viktigt att underhålla det kapital man innehar i form av fastigheter. Det är viktigt med ändamålsenliga processer avseende investeringar, drift och underhåll och samtidigt analysera vad det kan innebära för kommunen i ekonomiskt- och verksamhetsmässigt perspektiv.

Mycket av ovanstående återstår att utveckla. En lokalförsörjningsstrategi håller på att tas fram och ska presenteras i december 2018. Denna måste fortlöpande aktualiseras i takt med att verkligheten förändras och med det behoven. Lokalförsörjningsstrategin kan med fördel hämta sin input från befolkningsprognoser, översiktsplan, detaljplaner m.m.

Utifrån vår bedömning och slutsats rekommenderar vi kommunstyrelsen att:

- Ta fram nyckeltal för såväl drift som underhåll som möjliggör jämförelser med andra kommuner och/eller branschnyckeltal.
- Ta fram styrdokument som tydligt anger vad som ska prioriteras av underhållsåtgärder.
- Upprätta långsiktiga underhållsplaner i fastighetssystemet för att underlätta prioritering och beräkning av underhållsskulden.

— Upprätta en plan/strategi om hur underhållsskulden ska hanteras, antingen om den ska kvarstå eller hur den ska elimineras och i så fall under vilken tidshorisont.

Kommunrevisionen översänder härmed granskningsrapport och missiv till Kommunstyrelsen för yttrande. Svar önskas senast den 31 mars 2019.

Enligt uppdrag

Sten Lindholm

Ordförande

Granskning av lokalförsörjning och fastighetsunderhåll

Rapport

Östhammars kommun

KPMG AB

2018-11-12

Antal sidor 12

Östhammars kommun

Granskning av lokalförsörjning och fastighetsunderhåll

2018-11-12

Innehållsförteckning

1	Sammanfattning	2
2	Inledning/bakgrund	3
2.1	Syfte, revisionsfrågor och avgränsning	3
2.2	Revisionskriterier	4
2.3	Metod	4
3	Resultat av granskningen	5
3.1	Organisation	5
3.2	Lokalförsörjningsstrategi	5
3.3	Lokalernas kvalitet	6
3.4	Ansvar och befogenheter - gränsdragningslista	7
3.5	Styrning, ledning, uppföljning och ansvar beträffande kommunens fastighetsunderhåll	7
3.6	Statistik och nivå på underhållet	7
3.7	Investering eller underhåll?	7
4	Slutsats och rekommendationer	8
4.1	Svar på revisionsfrågorna	8
4.2	Rekommendationer	10

1 Sammanfattning

Vi har av Östhammars kommuns revisorer fått i uppdrag att granska kommunens lokalförsörjning och fastighetsunderhåll. Uppdraget ingår i revisionsplanen för år 2018.

Östhammars kommun står inför utmaningar avseende behov av fastigheter för olika ändamål. Det rör sig om allt från nya verksamhetslokaler, upprustningsbehov av befintliga lokaler, ombyggnadsbehov samt ordinarie planerat underhåll.

För att uppnå ett effektivt lokalutnyttjande krävs att det finns riktlinjer för samarbetet mellan de som förvaltar fastigheterna samt de verksamheter som är i behov av lokaler. Ett fungerande lokalsamordningsarbete kräver att verksamheterna har god planering och framförhållning samt tydlighet i sina behov. Tydliga mål och kunskap om beståndet av lokaler, kvaliteter, funktioner och investeringsbehov samt kostnader för lokalerna är viktiga delar för att uppnå framgångsrik och kostnadseffektiv lokalplanering.

Ytterligare en viktig fråga vad gäller verksamhetslokaler är rutinerna kring fastighetsunderhåll. Utifrån god ekonomisk hushållning är det viktigt att underhålla det kapital man innehar i form av fastigheter. Det är viktigt med ändamålsenliga processer avseende investeringar, drift och underhåll och samtidigt analysera vad det kan innebära för kommunen i ekonomiskt- och verksamhetsmässigt perspektiv.

Mycket av ovanstående återstår att utveckla. En lokalförsörjningsstrategi håller på att tas fram och ska presenteras i december månad 2018. Denna måste fortlöpande aktualiseras i takt med att verkligheten förändras och med det behoven. Lokalförsörjningsstrategin kan med fördel hämta sin input från befolkningsprognoser, översiktsplan, detaljplaner m.m.

Utifrån vår bedömning och slutsats rekommenderar vi kommunstyrelsen att:

- Ta fram nyckeltal för såväl drift som underhåll som möjliggör jämförelser med andra kommuner och/eller branschnyckeltal.
- Ta fram styrdokument som tydligt anger vad som ska prioriteras av underhållsåtgärder.
- Upprätta långsiktiga underhållsplaner i fastighetssystemet för att underlätta prioriteringar och beräkning av underhållsskulden.
- Upprätta en plan/strategi om hur underhållsskulden ska hanteras, antingen om den ska kvarstå eller hur den ska elimineras och i så fall under vilken tidshorisont.

2 Inledning/bakgrund

Östhammars kommun står inför utmaningar avseende behov av fastigheter för olika ändamål. Det rör sig om allt från nya verksamhetslokaler, upprustningsbehov av befintliga lokaler, ombyggnadsbehov samt ordinarie planerat underhåll.

För att uppnå ett effektivt lokalutnyttjande krävs att det finns riktlinjer för samarbetet mellan de som förvaltar fastigheterna samt de verksamheter som är i behov av lokaler. Ett fungerande lokalsamordningsarbete kräver att verksamheterna har god planering och framförhållning samt tydlighet i sina behov. Tydliga mål och kunskap om beståndet av lokaler, kvaliteter, funktioner och investeringsbehov samt kostnader för lokalerna är viktiga delar för att uppnå framgångsrik och kostnadseffektiv lokalplanering.

Ytterligare en viktig fråga vad gäller verksamhetslokaler är rutinerna kring fastighetsunderhåll. Utifrån god ekonomisk hushållning är det viktigt att underhålla det kapital man innehar i form av fastigheter. Det är viktigt med ändamålsenliga processer avseende investeringar, drift och underhåll och samtidigt analysera vad det kan innebära för kommunen i ekonomiskt- och verksamhetsmässigt perspektiv.

2.1 Syfte, revisionsfrågor och avgränsning

Syftet med granskningen är att bedöma kommunens system för att tillgodose och identifiera behovet av verksamhetslokaler samt om kommunens underhåll av fastigheter är tillräckligt eller om det innebär risker för kommunen i ett ekonomiskt perspektiv.

Följande revisionsfrågor är aktuella:

- Finns det ändamålsenliga rutiner för behovsanalys, planering, genomförande och uppföljning av lokalförsörjning t ex i form av en lokalförsörjningsstrategi på både kort såväl som lång sikt?
- Ingår i planeringen rutiner för inventering av lokalnyttjarnas önskemål om upprustnings-, ombyggnads- och underhållsåtgärder?
- Finns det rutiner för mätning av hur lokalnyttjarna upplever lokalernas verksamhetsmässiga kvalitet samt hur nöjda man är med fastighetsförvaltarens arbete?
- Är avvägningen avseende ansvar och befogenheter för såväl fastighetsförvaltare som nyttjare ändamålsenlig?
- Styrning, ledning, uppföljning och ansvar beträffande kommunens fastighetsunderhåll?
- Vilka styrdokument finns beträffande fastighetsunderhållet och hur sker uppföljning av dessa? Finns t ex anvisningar för vilka prioriteringar som ska göras om budget inte är tillräcklig?
- Vilken statistik finns beträffande tidigare och nuvarande nivåer på underhållet i kommunen?
- Underhåll respektive investering (aktiveras insatser som borde kostnadsföras)?
- Används statistik och nyckeltal som ett styrinstrument (Skär jämförelser med andra kommuner)?
- Medelstilleddning och konsekvensbeskrivningar?

- Finns aktuella underhållsplaner för samtliga fastigheter och hur följer man upp dessa? Finns medel att följa dessa? Underhåll av lokaler som inte används?
- Görs erforderliga besiktningar beträffande underhållsbehov?

Granskningen avser fastigheter/lokaler som ägs av kommunen, d v s fastigheter/lokaler som ägs av stiftelse/bolag ingår inte i granskningen.

Granskningen avser kommunstyrelsen och samtliga nämnder.

2.2 Revisionskriterier

Vi har bedömt om rutinerna uppfyller

- Kommunallagen
- Kommunala redovisningslagen
- Tillämpbara interna regelverk och policys
- God ekonomisk hushållning

2.3 Metod

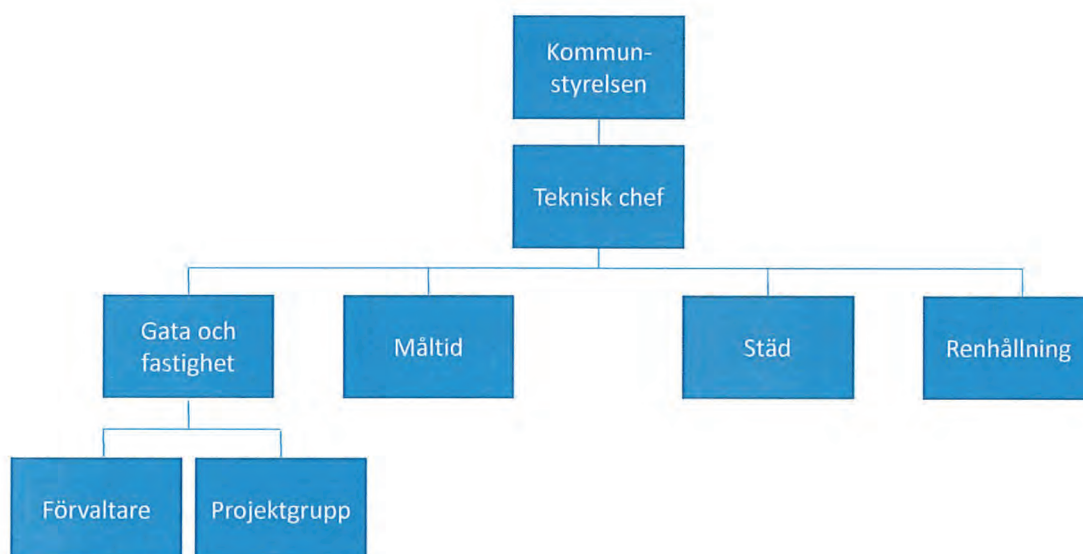
Granskningen har genomförts genom:

- Genomgång av styrande och stödjande dokument
- Intervjuer med ansvariga handläggare i kommunen

Rapporten är faktakontrollerad av intervjupersoner och uppgiftslämnare.

3 Resultat av granskningen

3.1 Organisation

Tekniska förvaltningen består av fyra avdelningar, gata och fastighet, måltid, städ och renhållning och har ca 180 anställda. Avdelningen som har hand om fastigheter är gata och fastighet. Denna i sin tur är bl a uppdelad i två driftgrupper samt en projektgrupp. Förvaltningen styrs av kommunstyrelsen.

3.2 Lokalförsörjningsstrategi

Östhammars kommun har ingen dokumenterad lokalförsörjningsstrategi. Det finns heller ingen dokumentation kring rutiner för behovsanalys, planering, genomförande och uppföljning av lokalförsörjningen vare sig på kort eller lång sikt.

Förvaltningen har av kommunstyrelsen fått i uppdrag att ta fram en kommunövergripande lokalförsörjningsplan. Den ska vara klar i januari/februari 2019.

Östhammars kommun tillämpar internhyra. D.v.s. verksamheterna betalar för sitt lokalutnyttjande ur sin budgetram till tekniska förvaltningen. På så vis är lokalförsörjningen förknippad med den ordinarie budgetprocessen i kommunen. Initiativet till ny-, till- och ombyggnad kommer från verksamheterna som innan de gör en beställning från tekniska förvaltningen måste göra en förstudie. Förstudien ska svara på frågan om lokalbehovet kan tillgodoses på annat sätt än ny-, till- och ombyggnad. Om så inte är fallet får verksamheterna framställa ett förslag till sin nämnd och om nämnden godkänner förslaget går det vidare till budgetberedning för att slutligen hamna i tekniska förvaltningens investeringsbudget och vad gäller

hyreskostnaden hamnar denna i nämndens driftbudget. I varje förvaltning finns en behörig beställare.

På varje förvaltning i kommunen som nyttjar lokaler finns någon som är ansvarig för lokalplanering. Denna person är också behörig beställare gentemot tekniska förvaltningen. Inga åtgärder görs om en beställning till tekniska förvaltningen inte kommer från den behöriga beställaren.

En lokalstrateg finns på tekniska förvaltningen och som håller lokalförsörjningsmöte några gånger om året med övriga förvaltningars lokalansvariga. I lokalförsörjningsgruppen diskuteras bl.a. de lokalbehov som respektive förvaltning har. Dessa diskussioner är en viktig input i lokalplaneringen. Det finns sålunda någon form av behovsanalyser men ingen samlad bild över hela kommunens lokalbehov. Barn- och utbildningsförvaltningen har gjort en behovsanalys som sträcker sig 10 år framåt.

I lokalförsörjningsmötena förs det huvudsakligen fram behov av mindre åtgärder.

För närvarande byggs det mycket i kommunen och frånvaron av en långsiktig strategi har lett till att det finns många tillfälliga lösningar i form av paviljonger. Dessa har tillfälliga bygglov och många av byggloven löper snart ut vilket sätter press på andra lösningar eller förnyade tillfälliga bygglov. Paviljonglösningar behöver inte vara dåliga rent kvalitetsmässigt men är ofta en dyrare lösning än permanenta lösningar i form av "riktiga" byggnader.

3.3 Lokalernas kvalitet

Någon direkt mätning av hur nöjda verksamheterna är med fastighetsförvaltningen och/eller lokalernas verksamhetsmässiga kvalitet görs inte. Signaler om hur verksamheterna upplever lokaler får tekniska förvaltningen genom dagliga kontakter med verksamheterna och i lokalförsörjningsgruppen.

För närvarande fokuserar tekniska förvaltningen på att vädersäkra byggnaderna. D.v.s. åtgärder som skyddar för väder och vind är prioriterade. Det handlar konkret om att se till att tak och fasader är intakta. Det pågår även mycket åtgärder kring OVK¹.

Tekniska förvaltningen gör egna inventeringar för att bedöma lokalernas skick. En nyligen genomförd inventering pekar på en underhållsskuld, d.v.s. eftersatt underhåll, på omkring 44 miljoner kronor. Det avser främst fyra förskolor. Åtgärder planeras och genomförs. De enheterna med mest eftersatt underhåll prioriteras. Bedömningen är att åtgärderna ska vara genomförda vid årsskiftet 2018/2019.

På fråga om vilken underhållskostnad som kommunen har per kvadratmeter är svaret nekande. Det planerade och avhjälpande underhållet uppges vara ca 7 miljoner kronor per år. Kommunen har ca 100-tusen kvadratmeter yta och det indikerar en underhållskostnad om ca 70 kronor per kvadratmeter lokalyta.

¹ Obligatorisk kontroll av ventilation

3.4 Ansvar och befogenheter - gränsdragningslista

För att klargöra vem som har ansvaret för åtgärder i kommunens lokaler finns en gränsdragningslista. Tekniska förvaltningen har fastighetsskötare anställda och barn- och utbildningsförvaltningen har vaktmästare. Gränsdragningslistan avgör vad som kan betraktas som rent fastighetsunderhåll och vad som är vaktmästeri. Det kan handla om vem som t.ex. ska byta lampor, uppsättning och underhåll av markiser, skötsel av utemiljö m.m.

3.5 Styrning, ledning, uppföljning och ansvar beträffande kommunens fastighetsunderhåll

Gatu- och fastighetsavdelningen är en serviceorganisation som till stor del styrs av hyresgästernas behov, önskemål och beställningar. Politiskt styrs förvaltningen av kommunstyrelsen.

Tekniska förvaltningen rapporterar till kommunstyrelsen i delårsbokslut och årsredovisning. Det finns förslag på kvartalsvis rapportering. Vissa beslut, t.ex. uthyrning på längre perioder ska tas till KSAU för beslut.

Några egentliga styrdokument finns inte för fastighetsförvaltningen. Förvaltarna arbetar med åtminstone femårsplaner efter egen prioritering. Prioriteringen är vädersäkring, installationer och sedan ytrenovering t.ex. tapetsering och målning. Till viss del finns underhållsplaner i fastighetssystemet Incit men systemet utnyttjas inte fullt ut.

3.6 Statistik och nivå på underhållet

Det saknas mycket av statistik om nivån på underhåll, framförallt nyckeltal. Förvaltarna har listor över vad som har gjorts och åtgärder läggs in i fastighetssystemet Incit. Systemet påkallar uppmärksamhet vid återkommande fel.

Då det saknas en fullödig statistik på underhållet går det heller inte att använda som styrinstrument, t.ex. som att jämföra sig med andra kommuner.

3.7 Investering eller underhåll?

Vad som är investering eller underhåll avgörs i dialog mellan tekniska förvaltningen och ekonom på kommunledningsförvaltningen. På fråga till kommunledningsförvaltningen vad som avgör om en åtgärd i en fastighet ska redovisas som underhåll (drift) eller investering är svaret att värde- och/eller standardhöjande åtgärder redovisas som investering och återställande av standard som underhåll (drift).

Komponentavskrivning tillämpas delvis i kommunen framför allt på nya investeringar. I äldre fastigheter har man ännu inte kommit lika långt.

Östhammars kommun komponentindelar investeringar med ett restvärde över en miljon kronor enligt följande:

Komponent (9st. huvudkomponenter)

- Mark (ingen avskrivningstid)
- Markanläggning (avskrivningstid 20-50 år)
- Stomme/grund (avskrivningstid 80 år)
- Yttertak (avskrivningstid 20-40 år)
- Fasad (avskrivningstid 20-80 år)
- Ventilations (avskrivningstid 20 år)
- Styr reglerutrustning (avskrivningstid 10 år)
- VVS (avskrivningstid 25 år)
- El (avskrivningstid 30 år)
- Kök (avskrivningstid 20 år)
- Övrigt (avskrivningstid 25 år)

4 Slutsats och rekommendationer

Östhammars kommun står inför utmaningar avseende behov av fastigheter för olika ändamål. Det rör sig om allt från nya verksamhetslokaler, upprustningsbehov av befintliga lokaler, ombyggnadsbehov samt ordinarie planerat underhåll.

För att uppnå ett effektivt lokalutnyttjande krävs att det finns riktlinjer för samarbetet mellan de som förvaltar fastigheterna samt de verksamheter som är i behov av lokaler. Ett fungerande lokalsamordningsarbete kräver att verksamheterna har god planering och framförhållning samt tydlighet i sina behov. Tydliga mål och kunskap om beståndet av lokaler, kvaliteter, funktioner och investeringsbehov samt kostnader för lokalerna är viktiga delar för att uppnå framgångsrik och kostnadseffektiv lokalplanering.

Ytterligare en viktig fråga vad gäller verksamhetslokaler är rutinerna kring fastighetsunderhåll. Utifrån god ekonomisk hushållning är det viktigt att underhålla det kapital man innehar i form av fastigheter. Det är viktigt med ändamålsenliga processer avseende investeringar, drift och underhåll och samtidigt analysera vad det kan innebära för kommunen i ekonomiskt- och verksamhetsmässigt perspektiv.

Mycket av ovanstående återstår att utveckla. En lokalförsörjningsstrategi håller på att tas fram och ska presenteras i december månad 2018. Denna måste fortlöpande aktualiseras i takt med att verkligheten förändras och med det behoven. Lokalförsörjningsstrategin kan med fördel hämta sin input från befolkningsprognoser, översiktsplan, detaljplaner m.m.

4.1 Svar på revisionsfrågorna

Finns det ändamålsenliga rutiner för behovsanalys, planering, genomförande och uppföljning av lokalförsörjning t.ex. i form av en lokalförsörjningsstrategi på både kort såväl som lång sikt?

För närvarande saknar kommunen en kommunövergripande lokalförsörjningsplan/-strategi. Barn- och utbildningsförvaltningen har dock gjort en behovsanalys som sträcker sig 10 år framåt.

Det finns en lokalstrategi på tekniska förvaltningen som har fått i uppdrag att ta fram en kommunövergripande lokalförsörjningsplan. Den ska vara färdigställd i december månad 2018.

Ingår i planeringen rutiner för inventering av lokalnyttjarnas önskemål om upprustnings-, ombyggnads- och underhållsåtgärder?

Lokalnyttjarnas önskemål om upprustnings-, ombyggnads- och underhållsåtgärder fångas upp dels i lokalgruppen och dels i budgetprocessen. Någon särskild rutin utöver detta finns inte.

Finns det rutiner för mätning av hur lokalnyttjarna upplever lokalernas verksamhetsmässiga kvalitet samt hur nöjda man är med fastighetsförvaltarens arbete?

Nej, det finns inga särskilda rutiner för att mäta lokalnyttjarnas upplevelse av lokalernas verksamhetsmässiga kvalitet. Hur nöjd man är med fastighetsförvaltarens arbete fångas i någon mån upp i de dagliga kontakterna mellan verksamheten och fastighetsförvaltarna.

Är avvägningen avseende ansvar och befogenheter för såväl fastighetsförvaltare som nyttjare ändamålsenlig?

En gränsdragningslista är framtagen som reglerar ansvar och befogenheter mellan fastighetsförvaltaren och lokalnyttjarna. Vi bedömer det som ändamålsenligt.

Styrning, ledning, uppföljning och ansvar beträffande kommunens fastighetsunderhåll?

Underhållsinsatser är till stor del ett resultat av fastighetsförvaltarnas prioriteringar samt budgetprocessen.

Vilka styrdokument finns beträffande fastighetsunderhållet och hur sker uppföljning av dessa? Finns t.ex. anvisningar för vilka prioriteringar som ska göras om budget inte är tillräcklig?

Det saknas styrdokument avseende fastighetsunderhåll. En uppföljning av verksamhet och ekonomi sker dock till kommunstyrelsen i samband med delårsbokslut och årsredovisning. I övrigt är det förvaltarna som prioriterar.

Vilken statistik finns beträffande tidigare och nuvarande nivåer på underhållet i kommunen?

Statistik i form av nyckeltal används inte. Utförda åtgärder prickas av i listor som förvaltarna har. Åtgärder läggs även in i fastighetssystemet Incit som ger signaler om återkommande fel.

Underhåll respektive investering (aktiveras insatser som borde kostnadsföras)?

För nya investeringar tillämpar kommunen komponentavskrivning, d.v.s. aktiverar sådant som ska aktiveras. För befintligt bestånd har inte detta gjorts.

Används statistik och nyckeltal som ett styrinstrument (Sker jämförelser med andra kommuner)?

Kommunen gör inga jämförelser med andra kommuner. En viss nytta kan kommunen ha av detta men då tidigare års underhållsarbeten varierar mellan kommunerna är sådana jämförelser ibland missvisande.

Medelstildelning och konsekvensbeskrivningar?

När prioriteringar måste göras av ekonomiska skäl blir konsekvenserna att sådant som inte är nödvändigt får vänta. Prioriteringsordningen är vädersäkring, installationer och sedan ytskikt.

Finns aktuella underhållsplaner för samtliga fastigheter och hur följer man upp dessa? Finns medel att följa dessa? Underhåll av lokaler som inte används?

Kommunen har ett fastighetssystem där man kan lägga upp underhållsplaner för varje fastighet för långa tider framåt. Den funktionen används så vitt vi förstår inte. Förvaltarna har en framförhållning på ca 5 år för sina fastigheter. Underhåll av lokaler som inte används är inte en aktuell fråga då det i stort sett saknas lokaler som inte används.

Görs erforderliga besiktningar beträffande underhållsbehov?

Det görs inte regelmässigt besiktningar beträffande underhållsbehov. En nyligen genomförd inventering visar på en underhållsskuld som beräknas till ca 44 miljoner kronor.

4.2 Rekommendationer

Utifrån vår bedömning och slutsats rekommenderar vi kommunstyrelsen att:

- Ta fram nyckeltal för såväl drift som underhåll som möjliggör jämförelser med andra kommuner och/eller branschnyckeltal.
- Ta fram styrdokument som tydligt anger vad som ska prioriteras av underhållsåtgärder.
- Upprätta långsiktiga underhållsplaner i fastighetssystemet för att underlätta prioriteringar och beräkning av underhållsskulden.
- Upprätta en plan/strategi om hur underhållsskulden ska hanteras, antingen om den ska kvarstå eller hur den ska elimineras och i så fall under vilken tidshorisont.

Datum som ovan

KPMG AB

Göran Acketoft

Certifierad kommunal yrkesrevisor

Detta dokument har upprättats enbart för i dokumentet angiven uppdragsgivare och är baserat på det särskilda uppdrag som är avtalat mellan KPMG AB och uppdragsgivaren. KPMG AB tar inte ansvar för om andra än uppdragsgivaren använder dokumentet och informationen i dokumentet. Informationen i dokumentet kan bara garanteras vara aktuell vid tidpunkten för publicerandet av detta dokument. Huruvida detta dokument ska anses vara allmän handling hos mottagaren regleras i offentlighets- och sekretesslagen samt i tryckfrihetsförordningen.

ÖSTHAMMARS KOMMUN Kommunstyrelsen	
2018 -12- 04	
Dnr:	Dpl:

Kommunstyrelsen

Ang Kommunens fordon

Med anledning av det svar som Revisionen nyligen mottog kring skrivelsen om leasingbilar rekommenderar Revisionen att regler och rutiner avseende hur fordonen får användas snarast behöver fastställas. Detta gäller såväl de fordon som kommunen äger som de fordon som leasas.

Vidare önskar Revisionen ett klagörande kring laddhybrider, nämligen hur stor andel av körsträckorna som sker på el respektive fossilt bränsle.

Svar önskas Revisionen tillhanda senast den 28 februari 2019.

Enligt uppdrag

Sten Lindholm

Ordförande

ÖSTHAMMARS KOMMUN Kommunstyrelsen	
2018 -12- 04	
Dnr:	Dpl:

Kommunstyrelsen

Ang Vattenmätare i verksamhetslokaler

Med anledning av det möte som delar av Revisionen närvarade vid i Gävle hos Gästrike Vatten tidigare i oktober önskar Revisionen en redogörelse kring s k vattenmätare i kommunens verksamhetslokaler.

Finns vattenmätare i samtliga verksamhetslokaler/samhällsfastigheter som kommunen äger, d v s betalar kommunen till Gästrike Vatten för all förbrukning?

Svar önskas Revisionen tillhanda senast den 28 februari 2019.

Enligt uppdrag

Sten Lindholm
Ordförande

Samhällsbyggnadsförvaltningen
Martin Lindblad

Remissyttrande Uppsala läns regionala klimat- och energistrategi samt Färdplan för ett hållbart län

Bakgrund

Uppsala läns regionala klimat- och energistrategi samt Färdplan för ett hållbart län syftar till att samla prioriterade åtgärder för att minska de klimatpåverkande utsläppen och effektivisera energianvändningen i länet och därigenom öka takten i genomförandet av åtgärder. Det övergripande syftet är att uppnå de nationella miljömålen. Åtgärder i programmet bidrar även till att uppnå den ekologiska dimensionen i flera av de globala hållbarhetsmålen i Agenda 2030, i synnerhet mål 13, Bekämpa klimatförändringen. Då handlingen Uppsala läns regionala energi- och klimatstrategi ligger till grund för Färdplan för ett hållbart län lämnar Östhammars kommun i detta remissvar yttrande över båda handlingarna.

Som en del av remissen begär Länsstyrelsen att kommunen gör preliminära åtaganden av olika åtgärder för att bidra till en minskad klimatpåverkan.

Åtgärderna är i första steg preliminära, för att sedan under hösten leda till fastställda hållbarhetslöften mellan kommunen och länsstyrelsen.

Uppdraget omfattar fyra frågor.

Fråga 1: De föreslagna åtgärderna i åtgärdsprogrammet för minskad klimatpåverkan:

- a. Saknas relevant åtgärd?
- b. Är åtgärderna utformade så att er organisation kan genomföra aktiviteter inom åtgärderna?

Fråga 2: Övriga förtydliganden och kompletteringar i åtgärdsprogrammet resp. i bilaga 1.

Fråga 3: Länsstyrelsen önskar att respektive organisation gör ett preliminärt åtagande för vilka åtgärder och aktiviteter organisationen vill teckna hållbarhetslöften för.

Fråga 4: Länsstyrelsen önskar att respektive organisation anger på vilket sätt man önskar samverka inom de åtgärder man preliminärt åtagit sig att genomföra.

Samhällsbyggnadsförvaltningen
Martin Lindblad

Förslag till yttrande

Östhammar kommun lämnar följande yttrande om

*Färdplan för ett hållbart län – åtgärder för minskad klimatpåverkan
(Länsstyrelsens Dnr: 501-1558-2018)*

- Kommunen anser att det är positivt med ett stort utbud av aktiviteter i åtgärdsprogrammet. Det gör det möjligt för kommuner och organisationer att välja aktiviteter som är relevanta och genomförbara utifrån deras verksamhet.
- Kommunen ser det som positivt att indirekt klimatpåverkan är ett prioriterat mål eftersom de direkta utsläppen enligt figur 1 i åtgärdsprogrammet redan verkar vara på en nedåtgående trend sedan 1990 medan indirekta utsläpp ser ut att ha ökat kraftigt de senaste åren.
- Positivt att arbeta med åtgärder som man erfarenhetsmässigt sett ger minskad klimatbelastning.

Östhammar kommun lämnar följande yttrande om

Regional Klimat- och energistrategi för ett Uppsala län (Länsstyrelsens Dnr: 425-7659-2018)

- De strategier och prioriterade områden som anges stämmer väl överens med de nationella målen inom klimat- och energiområdet. Vi anser dock att användbarheten av strategin skulle öka om tydligheten i upplägg förbättrades.
- Bildtexterna behöver utvecklas i vissa fall för att bättre förklara vad graferna visar.
- Många upplysande fakta presenteras i strategin. Samla gärna dessa också på en faktasida som då skulle kunna fungera utbildande och därigenom öka förståelsen för de åtgärdsområden och aktiviteter som föreslås. Ex. 1: *Köttkonsumtionen i Sverige har fördubblats sedan 1990-talet och hälften av att kött som konsumeras i Sverige är importerat.* Dessa är viktiga fakta som ökar förståelsen för att vi borde kunna minska köttkonsumtionen till 1990-talets nivå för klimatets skull och samtidigt behålla en livskraftig svensk näring inom djuruppfödning. Ex. 2: *Klimatpåverkande utsläpp från svenskarnas flygresor är ca 11 miljoner ton CO₂-ekvivalenter per år vilket ungefär motsvarar utsläppen från alla personbilstransporter i Sverige.*
- Flygets klimatpåverkan och strategier kring att minska denna saknas till stor del.
- Sid 33: "ökad isolering ger ett större kylbehov" är ej korrekt, det motsatta förhållandet gäller.

Samhällsbyggnadsförvaltningen
Martin Lindblad

- Det är önskvärt att förtydliga resonemanget om direkta och indirekta utsläpp, hur de har förändrats över tid och hur de förhåller sig som ton/medborgare/år i förhållande till varandra.

Preliminära åtaganden

Åtgärdsområde 1. Ökad gång och cykling

- Anlägga nya gång- och cykelvägar
- Iordningsställa servicepunkter för cyklar
- Anlägga cykelparkeringar
- Prioritera snöröjning av gång- och cykelvägar framför bilväg
- Installera laddpunkter för elcyklar

Åtgärdsområde 2. Underlätta att kombinera olika färdmedel och linjebyten

- Iordningställa trygga och tillgängliga pendlarparkeringar för bil och cykel
- Identifiera viktiga knutpunkter för kollektivtrafiken utanför tätorter för byte av färdmedel

Åtgärdsområde 3. Fossilfri arbetspendling och möteskultur

- Möjliggöra att arbeta hemifrån eller via distansarbetsplats
- Erbjuder resfria möten genom digitala verktyg
- Genomföra aktivitet för anställda, t ex. prova-på kollektivresande gratis 1 mån
- Del av restid med kollektiva färdmedel räknas som arbetstid i de fall där arbete från kollektivt färdmedel är möjligt

Åtgärdsområde 6. Fossilfria tjänstefordon

- Nya avtal ska senast 2022 ställa krav på att alla tjänstefordon som köps in/leasas ska kunna drivas med biodrivmedel och/eller el

Samhällsbyggnadsförvaltningen
Martin Lindblad

Åtgärdsområde 10. Minska energi- och effektanvändningen för fastigheter och verksamheter

- Göra energi - och effektkartläggning med åtgärdsplan för huvuddelen av organisationens fastigheter och/eller verksamheter

Åtgärdsområde 12. Ökad andel återvunnen eller förnybar energi

- Installera solceller på egna fastigheter
- Utbyte av kvarvarande olja till förnybart bränsle

Åtgärdsområde 13. Minskad klimatpåverkan från bygg- och anläggningsprojekt

- Som beställare ställa upphandlingskrav på beräkning och minskning av klimatpåverkan från bygg- och anläggningsprojekt
- Anordna kompetenshöjande åtgärder i samarbete med branschaktörer och Upphandlingsmyndigheten samt Boverket.

Åtgärdsområde 14. Minskad klimatpåverkan från måltider

- Delta i regionalt nätverk för offentliga och privata restauranger för samarbete och kompetenshöjning inom måltidens klimatpåverkan
- Utveckla ett kontinuerligt arbete med mätbara mål för att minska matsvinnet i tillagning, förvaring och konsumtion
- Använda statistiska mätprogram för att mäta och utvärdera måltidens klimatpåverkan
- Servera mindre men bättre kött och större andel vegetabilier

Åtgärdsområde 15. Inspirera till klimatsmart livsstil

- Genomföra aktiviteter för att öka kunskap om, och inspirera till, en mer hållbar livsstil.

Samhällsbyggnadsförvaltningen
Martin Lindblad

Åtgärdsområde 16. Synliggör klimat, energi och hållbar utveckling i skolan

- Säkerställa fortbildning av pedagoger inom Lärande för hållbar utveckling
- Tillsätta koordinator inom Lärande för hållbar utveckling
- Genomföra årlig temadag för elever inom hållbar utveckling, t.ex. klimatklok konsumtion, Agenda 2030 etc.

Åtgärdsområde 17. Utbildnings- och informationsinsatser för beslutsfattare

- Medverka i en regional arbetsgrupp i samarbete med SKL för att ta fram, alt. kvalitetssäkra befintliga, utbildningspaket för politiker avseende klimatpåverkan

Åtgärdsområde 19. Fossilfria investeringar och kapitalplaceringar

- Genomföra aktiviteter för att säkerställa att organisationen enbart har fossilfria investeringar och kapitalplaceringar (ex. pensionsfonder) senast 2022

Åtgärdsområde 20. Fasa ut fossil plast

- Delta i nätverk för plastsubstitution
- Genomföra kartläggning av verksamhetens plastkonsumtion
- Ställa upphandlingskrav på återvunnen eller förnybar plast
- Ta bort eller byt ut den största eller minst fem viktiga/större produktgrupper senast år 2022

Tillsammans för fossilfritt Uppsala län Klimat- och energistrategi 2019 – 2025

Omslagsbild t ex koppling till den fossilfria framtiden, inte bara teknik som nedan.

Innehåll

Förord	3
Klimat- och energistrategi för Uppsala län.....	4
1. Syfte, mål och bakgrund.....	6
2. Avgränsningar för klimat- och energistrategin.....	8
3. Klimat- och energimål	8
4. Strategiska områden för Uppsala län	10
4.1 Transporter och arbetsmaskiner	12
4.2 Energi- och effektanvändning	15
4.3 Produktion av förnybar el, värme och drivmedel	16
4.4 Indirekt klimatpåverkan	17
5. Verksamheter i Uppsala län och deras roll i klimat- och energiarbetet.....	21
5.1 Industri	21
5.2 Jord- och skogsbruk.....	21
5.3 Strategisk samhällsplanering.....	22
5.4 Kunskap och innovation	23
6. Åtgärder och uppföljning	24
Bilaga 4.1.1 Personresor.....	26
Bilaga 4.1.2 Godstransporter	29
Bilaga 4.1.3 Arbetsmaskiner.....	30
Bilaga 4.1.4 Regional plan för laddinfrastruktur och förnybara drivmedel.....	31
Bilaga 4.2.1 Energieffektivisering	33
Bilaga 4.2.2 Effekt.....	34
Bilaga 4.2.3 Återvunnen och förnybar energi	35
Bilaga 4.3.1 Internationella flygresor och sjöfart	42
Bilaga 4.3.2. Livsmedel	43
Bilaga 4.3.3 Bygg- och anläggningsmaterial	44
Bilaga 4.3.5 Övrigt: plast, IT, kapitalplaceringar.....	45
Bilaga 5.2.1 Jordbruk	48
Bilaga 5.2.2 Skogsbruk.....	50
Bilaga 6 Kort om intressenter	51

Förord

(kommer sedan)

Datum

Landshövdingens underskrift

Klimatmålet ingår i det svenska miljömålssystemet som utgör en del av arbetet med de globala hållbarhetsmålen. Klimatmålet ska nås på hållbart sätt: ekonomiskt, miljömässigt och socialt.

GLOBALA MÅLEN
för hållbar utveckling

Klimat- och energistrategi för Uppsala län

De svenska målen för minskad klimatpåverkan och ett effektivt och förnybart energisystem har skärpts, vilket innebär att länets strategi nu uppdateras. Utöver målen för de direkta utsläppen, bild 1, finns även Generationsmålet i det svenska miljömålssystemet. Det innebär att inte orsaka miljö- och samhällsproblem utanför Sveriges gränser, vilket också är en viktig del av Agenda 2030 och en hållbar framtid globalt.

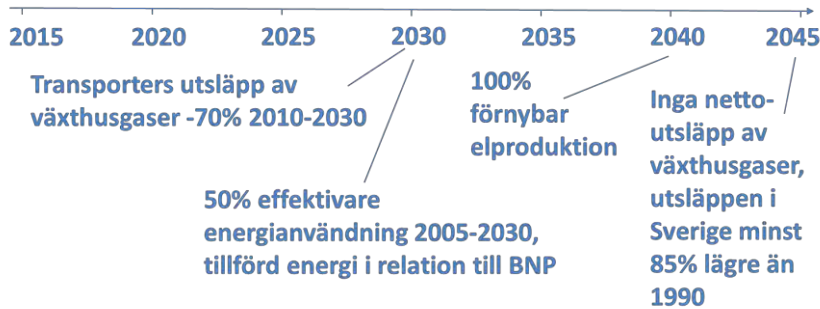

Bild 1. En översikt av de svenska målen inom klimat- och energiområdet.

Utgångspunkten för strategins prioriterade områden är utsläppsdata samt den viktigaste indirekta klimatpåverkan, tillsammans med resurshushållning med energi, effekt och råvaror. Utsläppen av växthusgaser i länet har minskat med 30% sedan 1990¹ samtidigt som länsinnevärdena har blivit betydligt fler. Takten i omställningen till fossilfritt behöver dock öka ytterligare för att målen ska nås. Uppsala län har omfattande transporter, el och uppvärmning till bebyggelse samt ett betydande jordbruk, men begränsat med utsläppande industriverksamhet, vilket avspeglas i de direkta utsläppen, se bild 2.

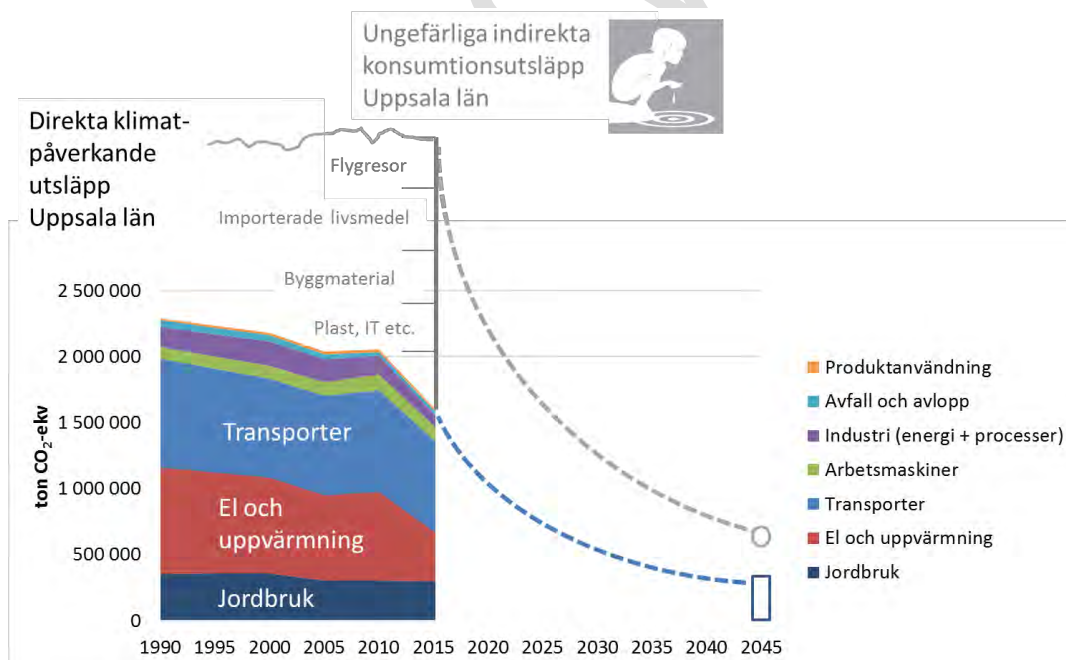

Bild 2. De direkta utsläppen i länet har minskat med 30% sedan 1990. Målen är indikerade för år 2045. En ökande andel av länets konsumtionsbaserade utsläpp sker utomlands, denna klimatpåverkan behöver också minska. Streckade linjer beskriver hur utsläppen behöver minska kraftigare än en linjär utveckling om synsättet med en koldioxidbudget tillämpas.

¹ Nationella emissionsdatabasen, 2,3 Mton CO₂ekv 1990 samt 1,6 Mton 2016.

Strategins prioriterade områden:

- **Transporter** är de största direkta och indirekta utsläppsposterna för länet (personresor och gods-transporter).
- **Energi och effekt**, där energieffektivisering är en grundförutsättning för hållbarhet. All energiutvinning innebär miljöpåverkan. Ökad elektrifiering t ex av transportsektorn, innebär ökad belastning på elnäten, liksom utbyggnaden av förnyelsebar elproduktion via solceller och vindkraft. Minskad toppbelastning av el är därför en viktig del i strategin.
- **Förnybar energi** som el, värme och drivmedel behöver öka för att uppnå minskad klimatpåverkan och för en helt förnybar elproduktion och transportsektor.
- **Indirekt klimatpåverkan** från produktion och transporter utanför länet och landet. De största delarna av denna indirekta klimatpåverkan är importerade livsmedel, internationella flygresor, byggmaterial som betong och stål, fossil plast samt elektronisk utrustning. En särskild kategori av indirekt klimatpåverkan är kapitalplaceringar, där indirekt ägarskap via pensionsfonder etc. sker i mer eller mindre klimatpåverkande verksamheter, där aktiva val kan göra stor skillnad.

Strategiska principer för klimatarbetet inom de prioriterade områdena:

- **Effektivisering bör ske först och därefter byte av bränsle och teknik.** Detta är en vägledande princip för både trafik och för energianvändning i bebyggelse och verksamheter.
- **Transportsektorn behöver en kombination av transporteffektivisering, effektivare fordon och elektrifiering samt olika typer av biodrivmedel.**
- **Rapportering av energianvändning för bebyggelse bör omfatta använd energi** som komplement till köpt energi. Även egenproducerad el och värme bör användas effektivt.
- **Verksamheters och bebyggelsers maxeffektbehov av el bör minska.**
- **Tillvarata spillresurser som restvärme och restprodukter framför att använda primära energiresurser**, där så är hållbart.
- **Främja produktion av förnybara drivmedel som har låg klimatpåverkan**, t ex utvinns ur restprodukter.
- **Öka förnybar elproduktion från flödande energier som vindkraft och solceller samt från kraftvärme som ger eleffekt under vintern.**
- **Ställ krav på minskad klimatpåverkan från flyget, maten, bygg- och anläggningsmaterial, plast, elektronik och kapitalplaceringar.**
- **Utnyttja ny teknik och nya arbetssätt för minskad klimatpåverkan**, såsom digitalisering, automation i styr- och reglerteknik, innovationer inom klimatsmart produktionsteknik etc.
- **Bygg på befintliga nätverk och samarbeten, främja beteenden för minskad klimatpåverkan** och följ upp resultaten.

Klimatanpassning ingår inte i denna strategi, utan återfinns i en separat plan för länet som uppdateras under 2019.

De konkreta åtgärderna inom klimatområdet återfinns bland annat i länets åtgärdsprogram för miljömålen och i respektive aktörs handlingsplaner. Några exempel är kommunala planer, samarbeten som Uppsala Klimatprotokoll och enskilda verksamheters planer. Även enskilda individers val har stor betydelse för klimatet.

1. Syfte, mål och bakgrund

Uppsala läns klimat- och energistrategi uppdateras i enlighet med de nya nationella målen inom klimat- och energiområdet.

Syftet med strategin är att öka möjligheterna för länet att så snart som möjligt nå de svenska klimat- och energimålen på hållbara sätt. Strategin utgör en grund för andra planer och program genom att ange inriktningen för länets fortsatta arbete mot fossilfrihet.

Målet med strategin är vara en förankrad och tydlig vägledning för vad som utgör prioriterade områden för klimat- och energiarbetet i länet.

Uppsala län gränsar mot Dalälven i nordväst, Roslagskusten i nordost och Mälaren i söder, vilket bidrar till att länet är så rikt på natur- och kulturmiljövärden. Över 50 procent av länets yta täcks av skog, vilket blir tydligt på satellitkartor som i bild 1. Jordbruksområdena upptar ca 25 procent av landarealen. Länet är en expansiv region med Sveriges högsta befolkningsökning 2017 och Sveriges högsta bruttoregionalprodukttillväxt 2016.

Uppsala län är befolkningsmässigt sett Sveriges sjätte största och består av kommunerna Enköping, Heby, Håbo, Knivsta, Tierp, Uppsala, Älvkarleby och Östhammar, se bild 2.

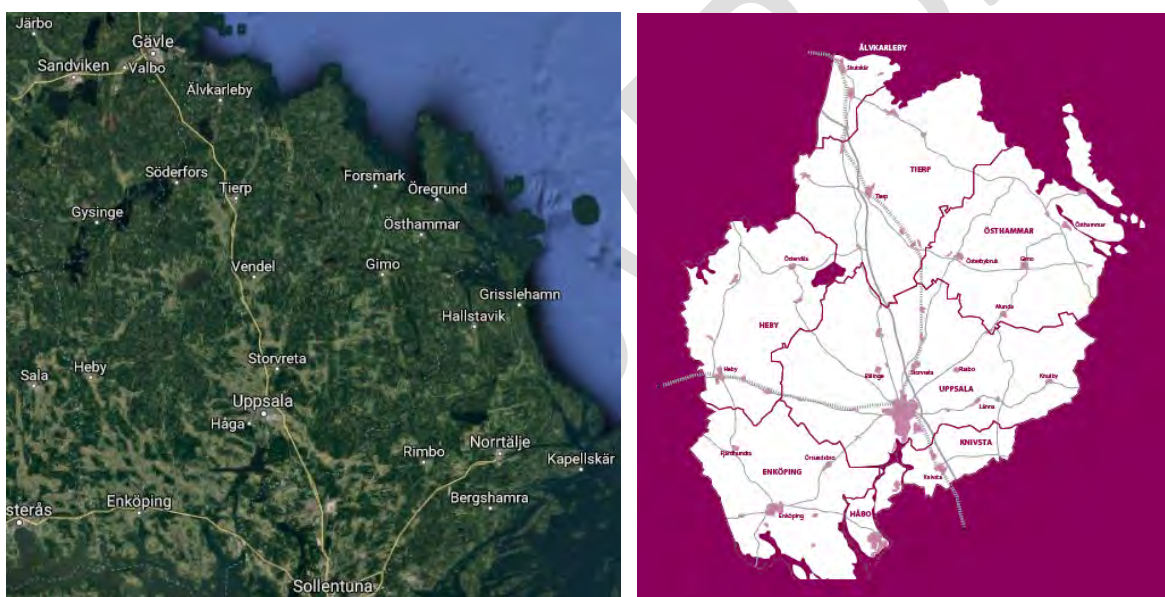

Bild 1. Uppsala län från ovan visar ett grönt landskap, där mörkgröna partier utgör skog.

Bild 2. Uppsala läns 8 kommuner och de större vägarna och järnvägarna, illustration från Trafikförsörjningsprogrammet 2016.

Uppsala län är inte något utpräglad industrilän. Den industriella verksamheten finns i huvudsak inom skogs-, metall- och läkemedelssektorn. Trots att Uppsala är landets fjärde största stad, bor en stor andel av befolkningen utanför de största tätorterna, vilket bland annat innebär en omfattande arbetspendling. Goda kommunikationer finns med Stockholm, Västerås, Sala och Gävle. Tillsammans med länets två stora universitet, näringslivet och jord- och skogsbruket ger det en god position för att anta utmaningen att minska klimatpåverkan och ställa om till enbart förnybar energi. Geografiska avstånd kan överbryggas med ny teknik som digitalisering samt med god samhällsplanering.

Länets tillväxt ger både utmaningar och möjligheter, bland annat sätts infrastruktur som vatten, avlopp, kollektivtrafik och vägar samt elnätet på prov. Samtidigt finns det möjlighet att utnyttja och förstärka

befintlig infrastruktur som tågförbindelser och fjärr- och närvärmenät vilket ger stor samhällsnytta till låg klimatpåverkan.

Inom energiområdet finns i länet nationella tillgångar som kärnkraftverket i Forsmark, samt flera vattenkraftstationer i Dalälven som utgör en resurs både energi- och effektregleringsmässigt.

För länets direkta utsläpp av klimatpåverkande gaser anger Nationella emissionsdatabasen en minskning från 2,3 miljoner ton koldioxidekvivalenter (CO₂ekv) 1990 till 1,6 miljoner ton 2016, en minskning med 30 procent. Under samma period har antalet invånare i länet ökat från strax under 270 000 år 1990 till strax över 360 000 år 2016 enligt SCB, vilket betyder att de **direkta utsläppen minskat från 8,6 ton/person till 4,4 ton/person, en minskning med 48 procent**. Den sektor som minskat utsläppen mest är uppvärmning.

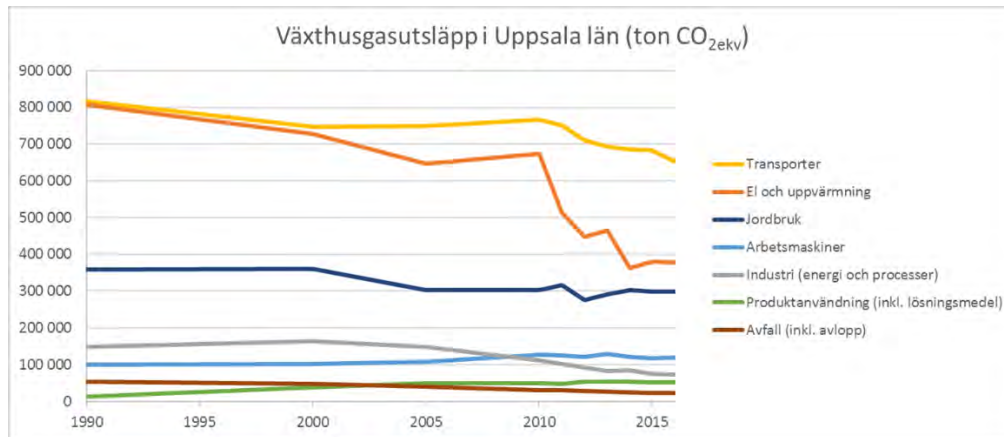

Bild x. Direkta växthusgasutsläpp i Uppsala län enligt Nationella emissionsdatabasen. En ovanligt kall vinter 2010 ledde till ökad användning av reservpannor med olja för upp-värmning vilket kan ses i den röda kurvan i bilden.

De specificerade svenska målen omfattar i dagsläget endast utsläppen i Sverige. Utöver dessa mål finns även Generationsmålet vilket anger att det övergripande målet för miljöpolitiken är att till nästa generation lämna över ett samhälle där de stora miljöproblemen är lösta, utan att orsaka ökade miljö- och hälsoproblem utanför Sveriges gränser². Den konsumtionsbaserade klimatpåverkan är indirekt på så vis att den orsakas av konsumtion av varor producerade i andra länder och därmed orsakar klimatutsläpp utanför Sverige. De totala utsläppen av växthusgaser orsakade av svensk konsumtion har inte minskat sedan början på 1990-talet utan ligger per invånare på cirka 11 ton koldioxidekvivalenter per år enligt Naturvårdsverket 2017, bild X.

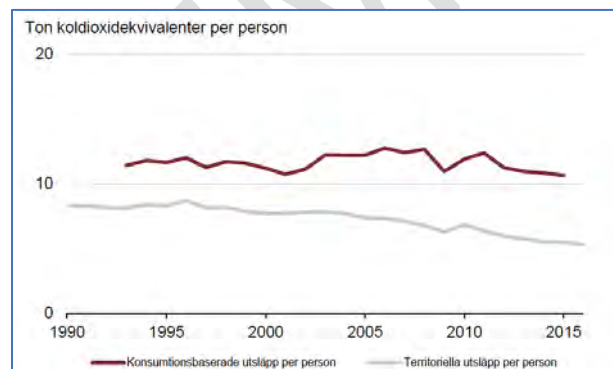

Bild X. Klimatpåverkan från svensk konsumtion ökar utomlands men minskar i Sverige, diagram från Naturvårdsverkets rapport 6782 Fördjupad analys av svensk klimatstatistik 2017.

För att världen ska kunna hålla den globala temperaturökningen väl under två grader så behöver utsläpp av växthusgaser ner till så långt under 2 ton per person som möjligt till 2050. Specifika mål som inkluderar konsumtionsbaserad klimatpåverkan finns ännu inte på nationell nivå, men indikatorer finns för att följa upp utvecklingen och arbete pågår för att minska osäkerheten i beräkningarna.

² Sveriges miljömål, inklusive Generationsmålet presenteras och följs upp på hemsidan www.sverigemiljomal.se

2. Avgränsningar för klimat- och energistrategin

Strategin tar sin utgångspunkt i befintliga relevanta program, utredningar och planer, till exempel ligger den regionala utvecklingsstrategin, RUS, med dess mål väl i linje med denna strategi. Uppdateringen av RUS kommer att inledas under 2019.

Under respektive avsnitt anges specifika kopplingar till olika nationella och regionala rapporter och utredningar, som t ex *Strategisk plan för omställning av transportsektorn till fossilfrihet* ER2017:07 ("SOFT"-utredningen) för transporter samt Länstransportplanen.

Strategin omfattar inte åtgärder för att minska effekterna av den pågående klimatförändringen eftersom det finns en separat plan för klimatanpassning med handlingsprogram för länet, som stöd för lokala planer och åtgärder.

Klimat- och energistrategin anger den regionala strategiska inriktningen för klimat- och energiarbetet i Uppsala län. Konkreta åtgärder för minskad direkt och indirekt klimatpåverkan anges i ett separat åtgärdsprogram (ref) och är inte inkluderade i strategin. Detta gäller även åtgärder på lokal och nationell nivå som finns framtagna i separata planer och program.

3. Klimat- och energimål

Sveriges mål inom energi och klimat³ har uppdaterats och förtydligats och utgör en naturlig bas för länet, se även bild X. Flera aktörer i länet har antagit ännu mer ambitiösa mål, t ex Uppsala kommun och Region Uppsala.

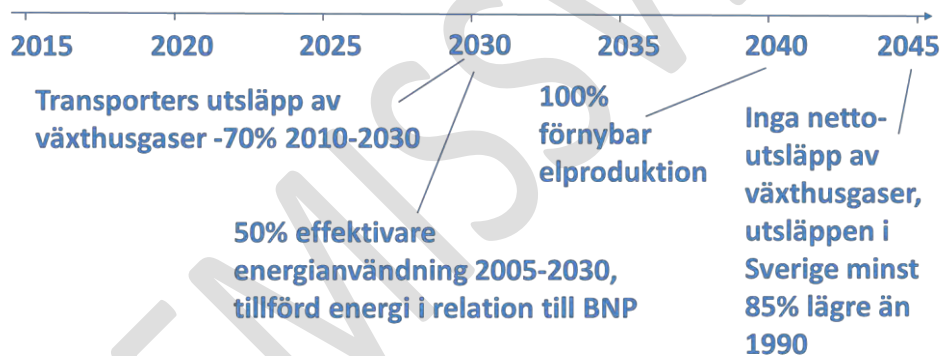
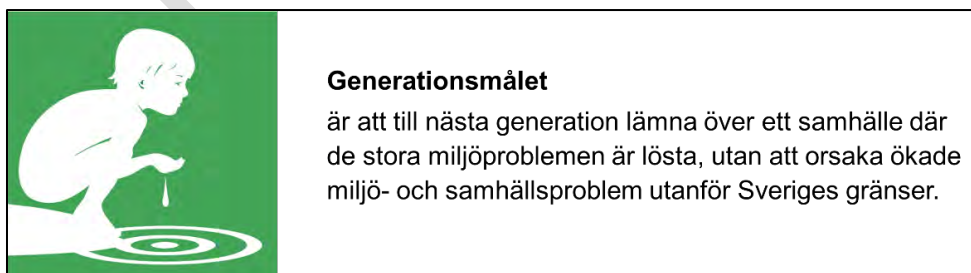

Bild x. Översikt för de svenska målen inom klimat- och energiområdet.

Generationsmålet i det svenska miljömålssystemet är också visionen för Uppsala län.

³ Naturvårdsverkets sammanfattning i *Förslag till en långsiktig klimatstrategi för Sverige i enlighet med Parisavtalet* 2018-04-26, NV-0778-17

För en samlad bild över utmaningens storlek för Uppsala län kan en bild ritas upp där utsläppen staplas på varandra och riktningen mot målen också ritas in, se bild X.

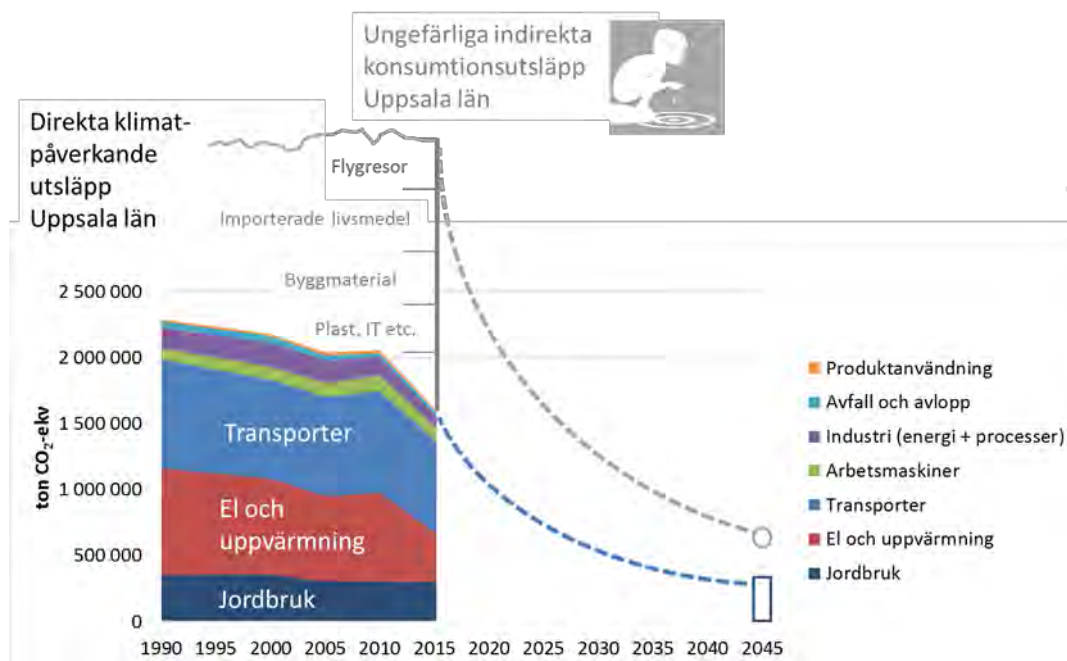

Bild X. Direkta utsläpp i länet samt målet. De indirekta utsläppen har getts en ungefärlig skattning och ett mål på strax under 2 ton per länsinvånare. Streckade linjer beskriver hur utsläppen behöver minska kraftigare än en rak linje för att Parisavtalet ska kunna uppfyllas.

De större områden som ger konsumtionsbaserade utsläpp i Sverige och utomlands är identifierade, även om kvantifieringen har brister och är under utveckling. För att ge en helt korrekt bild ska egentligen de direkta utsläppen korrigeras ner med det som hör till produktion i länet som går på export, därför ska bilden snarast ses som en illustration av utmaningen än en exakt beskrivning.

Ett sätt att beskriva Parisavtalets (ref) konsekvenser i form av vilka utsläppsminskningar som krävs globalt, är principen "The Carbon Law"⁴. Principen innebär att det krävs en halvering av utsläppen vart tionde år framöver, vilket motsvarar cirka 7 procent minskning per år. För Uppsala län betyder det en minskning från 1 600 000 ton för 2016 till 800 000 ton CO_{2ekv} för år 2026.

Ställer man dessutom upp en "klimatbudget"⁵ för det kvarvarande utsläppsutrymmet där man fördelar ett större ansvar till rikare länder, blir det en minskningstakt över 7 procent per år.

⁴ Rockström et al, Science 2017.

⁵ Kevin Anderson, gästprofessor i klimatledarskap vid Uppsala universitet.

4. Strategiska områden för Uppsala län

Prioriteringen av de strategiska områdena i denna strategi utgår från de sektorer som ger störst klimatpåverkan direkt och indirekt, samt effektiviseringsåtgärder för energi och eleffekt som är nödvändiga för att ha ett förnybart, hållbart och resurseffektivt energisystem.

Eftersom de konsumtionsbaserade indirekta utsläppen är en så betydande andel av de totala utsläppen har de valts som ett prioriterat område i denna strategi, liksom transporter som står för den största andelen av de direkta klimatpåverkande utsläppen i länet.

En klok användning av energi och effekt är grundläggande för möjligheterna att få ett helt förnyelsebart energisystem i enlighet med Energiöverenskommelsen i riksdagen, varför de också utgör ett prioriterat område i strategin.

De prioriterade områdena för denna klimat- och energistrategi kan därför sammanfattas i bild X:

- **Transporter och arbetsmaskiner**, avsnitt 4.1, utgör den största användningen av fossila produkter i länet och är därför prioriterad ur klimatsynpunkt.
- **Energiområdet** i avsnitt 4.2, en förutsättning för ett helt förnyelsebart energisystem är energi-effektivisering, minskade maxeffektbehov och ökad produktion av förnybara drivmedel, el och värme.
- **Indirekt klimatpåverkan**, avsnitt 4.3, utgör en större klimatpåverkan från länets invånare än de direkta utsläppen i länet.

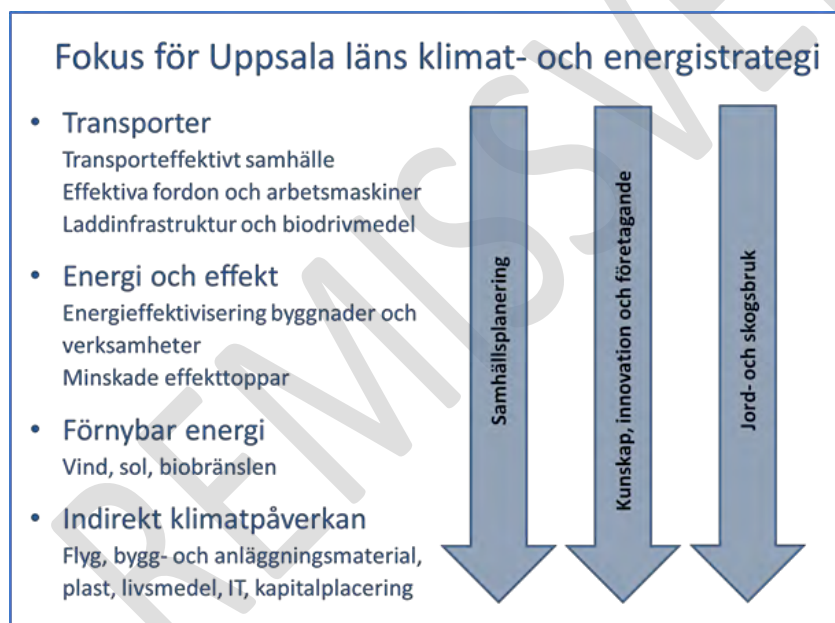

Bild x. Strategins prioriterade områden. Klimatpåverkan från fossila bränslen till transporter är den stora utmaningen i närtid och bör därför prioriteras. Att först effektivisera och sedan byta teknik och/eller bränsle är vägledande princip för både trafik och för energianvändning i bebyggelse och verksamheter. Genom att minska toppbelastningar för infrastruktur som elnät, använder vi gemensamma system mer resurseffektivt. För att nå förnyelsebart energisystem behöver produktionen öka av förnybara drivmedel, el och värme. Den indirekta klimatpåverkan är större än den direkta och behöver därför också minska, t ex klimatpåverkan från flygresor, importerade livsmedel, byggmaterial och plast. Dessa områden berör länets viktiga sektorer som samhällsplanering, kunskap, innovation och företagande samt jord- och skogsbruk.

Förnybartandelen av länets energitillförsel var 63 procent 2015, för att uppnå ett 100 procent förnyelsebart energisystem återstår omställning till förnybar energi inom följande områden, se även bild X:

- **Transporter** utgör det huvudsakliga användningsområdet för fossila råvaror i form av drivmedel, inklusive drivmedel till arbetsmaskiner [24% av länets energitillförsel]
- **Elsystemet** innehåller en betydande andel kärnkraft på nationell nivå, ca 30–40 procent⁶ [kärnkraften utgör ca 5% av länets energitillförsel]
- **Torv och den fossila delen i avfall.** Vattenfall Värme planerar att avveckla sin torvanvändning till år 2020. Torv är inget fossilt bränsle men bidrar till klimatpåverkan i närtid och ingår i EU:s handelssystem för utsläppsrätter. Avfall är ett resurseffektivt bränsle för fjärrvärme om det utgörs av material som inte längre kan materialåtervinnas, och blir fullt ut ett biobränsle när plast inte längre tillverkas av fossila råvaror. [Torv 3% och avfallets fossila andel 4% av länets energitillförsel]
- **Gasol** används inom industrin där den ersatt olja. [Gasol utgör ca 1% av länets energitillförsel]

Länets vattenkraft utgörs framförallt av verken i Dalälven, där miljöåtgärder kan komma att medföra en minskad produktion på 2,3% i enlighet med bland annat Energiöverenskommelsen och samarbetet *Hållbar vattenkraft i Dalälven*⁷.

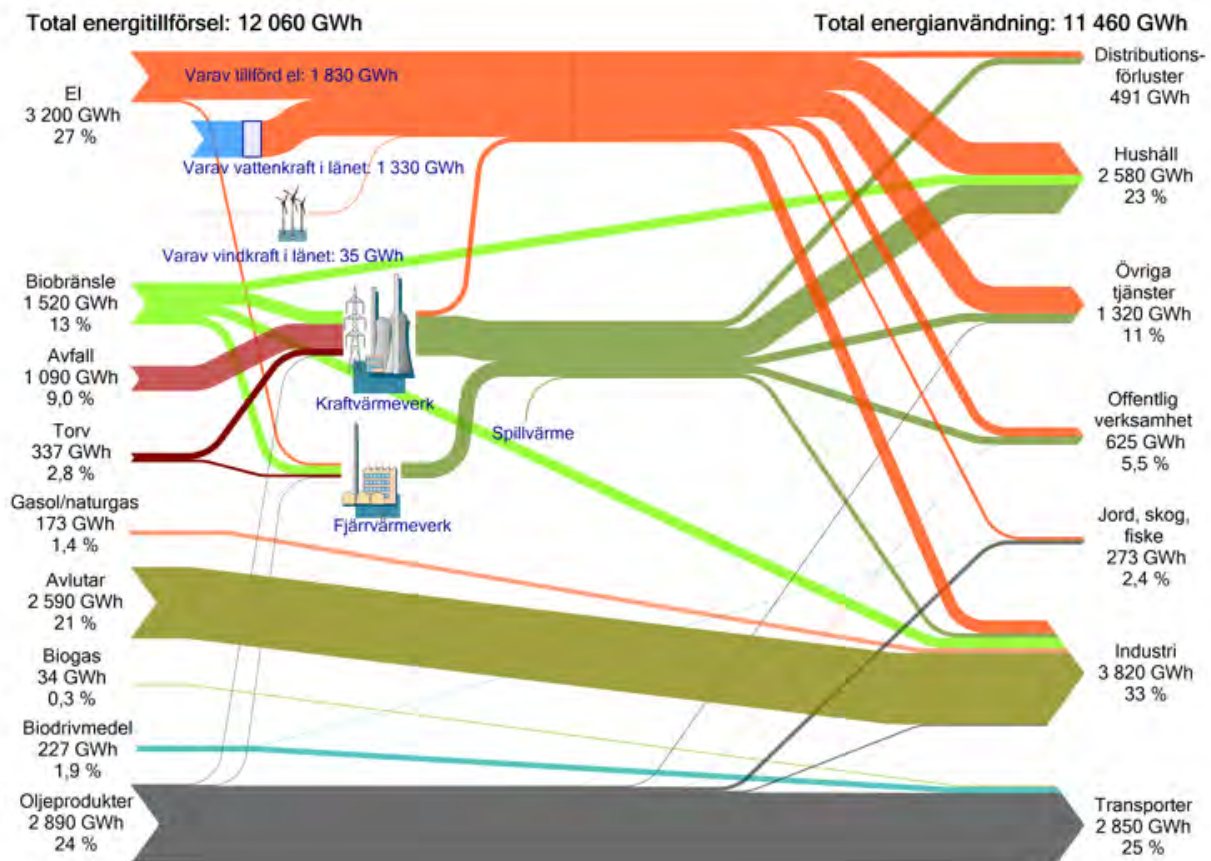

Bild x. Översikt över energiflöden i Uppsala län 2015, förutom Forsmarks kärnkraftverk (21 000 GWh 2015). I bilden syns tydligt att det största fossila energiflödet är oljeprodukter till transporter. Med avlutar avses Skutskärs pappersmassabruk där ligninet i träet utnyttjas som bioenergi i sodapannan.

⁶ Energiläget 2017, Energimyndigheten. Under 2015 fördelade sig elproduktionen med 47 procent vattenkraft, 34 procent kärnkraft och 10 procent vindkraft. Resterande nio procent var förbränningsbaserad produktion, som främst sker i kraftvärmeverk och inom industrin.

⁷ Länsstyrelserna i Dalarnas, Gävleborgs och Uppsala län genomför i samverkan med vattenkraftsbranschen projektet Hållbar vattenkraft i Dalälven, se bland annat *Åtgärdsplan för vattenkraftens miljöåtgärder i Dalälven*, 2018.

4.1 Transporter och arbetsmaskiner

Transportinsatser behöver innehålla åtgärder för ett transporteffektivt samhälle, energieffektiva fordon och förnyelsebara drivmedel, inklusive el.

Den så kallade SOFT-utredningen⁸ beskriver att dessa olika delar. Utredning togs fram gemensamt för flera myndigheter och åtgärdsförslagen följs upp regelbundet i ett fortsatt arbete som samordnas av Energimyndigheten.

Transporternas klimatpåverkande utsläpp i Uppsala län har minskat med ca 20% sedan 1990, ca 164 000 ton CO₂. Utsläppen för arbetsmaskiner har dock ökat 20%, ca 20 000 ton. Den största delen av utsläppen kommer från personbilar, ca 400 000 ton CO₂. Från tunga lastbilar är utsläppen ca 100 000 ton och för lätta lastbilar, industri- och byggsektorns arbetsmaskiner, jord- och skogsbruk samt inrikes flygresor ligger utsläppen på ca 50 000 ton från respektive kategori enligt den nationella emissionsdatabasen. Utsläppen från olika transporter och arbetsmaskiner framgår av bild X.

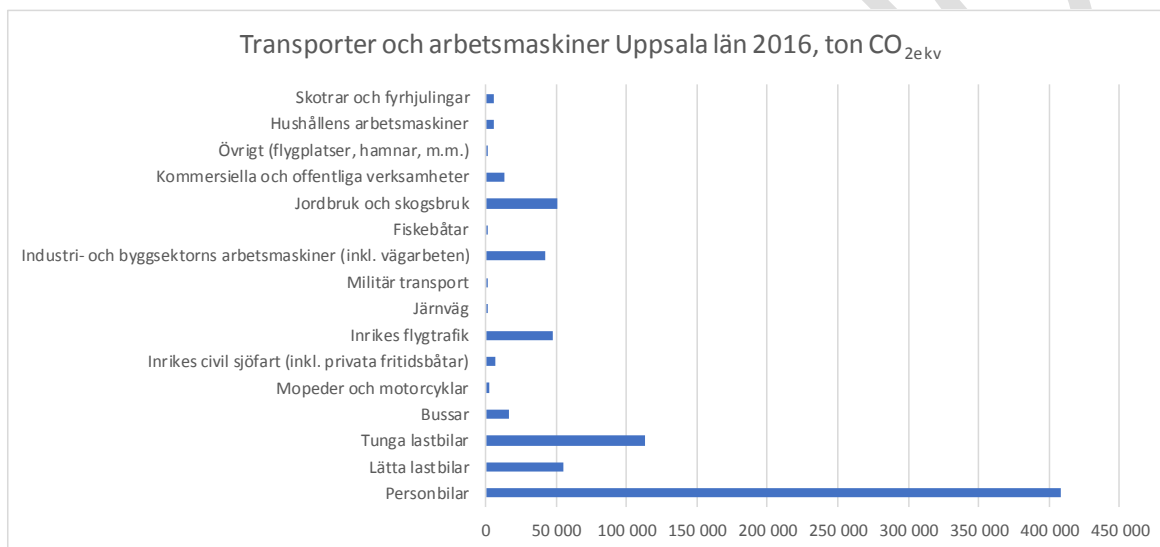

Bild x. Ungefärlig fördelning av utsläppen för olika typer av transporter och arbetsmaskiner, Nationella emissionsdatabasen.

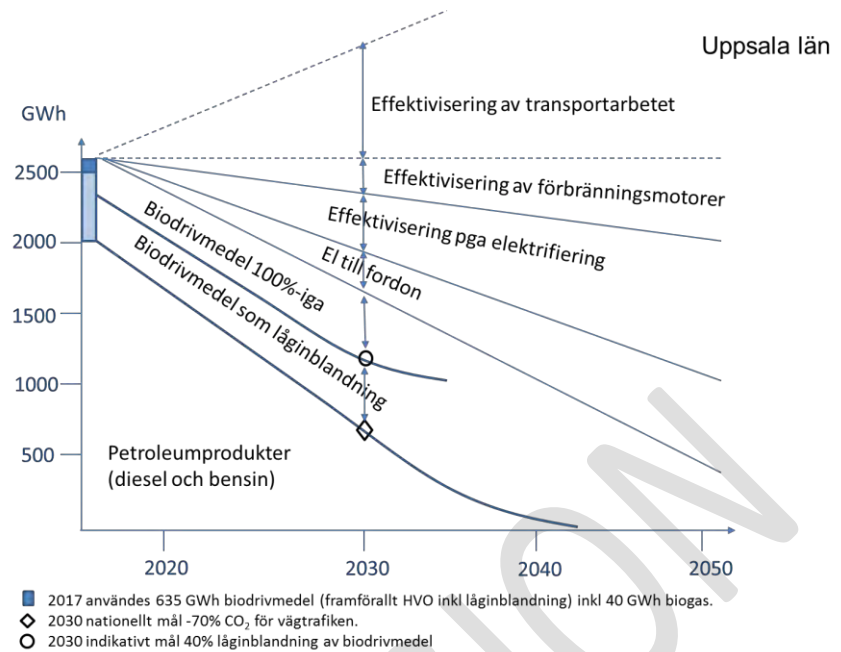
Länets användning av fossila drivmedel till vägfordon ska minska och uppfylla det nationella målet på 70 % minskade utsläpp 2030 jämfört med 2010.

Länstransportplanen och den regionala utvecklingsstrategin har som ett av sina mål att antalet resor i kollektivtrafiken ska fördubblas till år 2020 jämfört med 2006 och att kollektivtrafikens marknadsandel av motoriserade resor ska fördubblas till år 2030.

Avgörande för möjligheterna att nå målet är huruvida transportarbetet ökar. En bild över hur utvecklingen kan tänkas finns i bild X, det finns naturligtvis många olika utvecklingsscenarier, dessa kommer att i mer detalj beskrivas i den separata regionala planen för infrastruktur för laddfordon och biodrivmedel. (Lite mer utförligt kring transportbilden som finns nedan).

⁸ Energimyndighetens rapport ER2017:07 *Strategisk plan för omställning av transportsektorn till fossilfrihet*

Bild x. Vägtransporterna beskrivna ur energisynpunkt ger en uppfattning om utmaningarnas storlek. Tänkt utveckling har ritats in, samt mål för vägtrafiken och indikation kring låginblandning. Alla olika typer av åtgärder är nödvändiga för att målet om vägtrafikens minskade klimatpåverkan ska kunna nås.

Effektiviseringar som uppnås genom nyproducerade fordon slår igenom fullt ut först efter ca 15 år som är medellivslängden för personbilar. En liknande bild som i bild X finns i Trafikverkets utredning 2016:043 där det antas att effektiviseringen genom ett transportsnålt samhälle och energieffektivare fordon kan bli mycket stor, -50% redan till 2030.

Elektrifiering ger en effektivisering eftersom elmotorer har högre verkningsgrad än förbränningsmotorer. Under 2018 infördes ett bonus-malus-system för nya personbilar klass I och II, lätta bussar och lätta lastbilar, bonus-malus, för att styra mot mer klimateffektiva fordon. Klimatbonus ges för laddbara fordon, vätgasbilar och för biogasfordon.

Biodrivmedel kan antingen användas som 100%-iga och näst intill 100%-iga, som HVO100 eller E85 (förtydliganden av olika drivmedel finns t ex i planen för laddinfrastruktur för laddfordon och biodrivmedel) eller så kan biodrivmedel användas som låginblandning i fossila drivmedel. Exempel på detta är reduktionsplikten där ett regelverk anger hur stor andel av biodrivmedel som måste ingå i ordinarie bensin och diesel. Reduktionsplikten är ett styrmedel där andelen biodrivmedel kan justeras så att målet för 2030 nås.

Samhällsplanering har stor betydelse för transporter, en prioritering av gång- och cykel samt kollektivtrafik framför bilar ger större möjligheter till transporteffektivisering, se bild X. På landsbygden är bilen viktig liksom noder för byte av färdssätt, t ex pendlarparkeringar vid tågstationer.

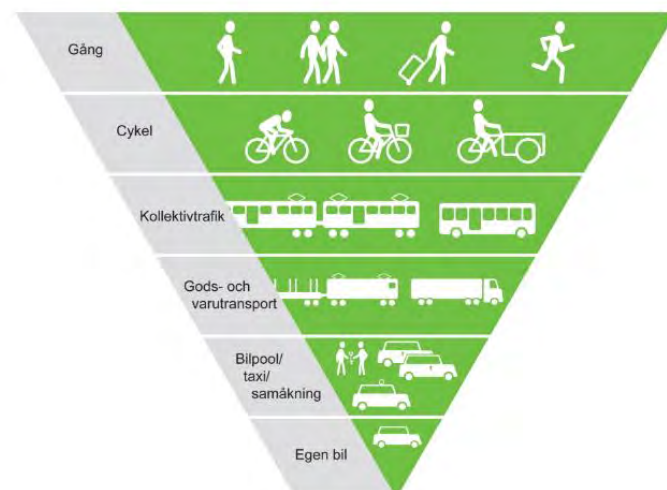

Bild x, illustration från Boverket [tydligare ref]: För minskade utsläpp och klimatpåverkan, bättre hälsa och mindre buller bör prioritering av trafikslag i samhällsplaneringen ske efter ordningen i den omvända pyramiden.

Mobilitetsplanering är att påverka resan redan innan den börjat och kan effektivisera bort onödiga resor samt ge en bra planering för de resor som behöver ske, t ex byten av olika färdstätt, mer om detta i bilagan om persontransporter. Digitaliseringen har öppnat nya möjligheter för reseplanering och för information under resan samt möjligheten att arbeta uppkopplad under resan.

Digitaliseringen har också gett nya möjligheter för effektivare godslogistik som samtransporter, ruttoptimering, ökad fyllningsgrad etc.

En plan för infrastruktur för laddbara fordon och förnybara drivmedel har tagits fram parallellt med arbetet med denna strategi. Planen utgör ett kunskapsunderlag och för att få fram en tydlig handlingsplan för länet behövs fortsatt arbete. Det står emellertid klart att det inte finns en förnybar lösning som ensam kan ersätta de fossila drivmedlen. En mångfald av olika lösningar behövs på drivmedelsområdet och framförallt behöver transporterna effektiviseras/minimeras, inte bara fordonen som sådana.

(kort om arbetsmaskiner, ingår inte i planen för laddinfrastruktur och förnybara drivmedel, eftersom de inte är beroende av mackar på samma sätt, utan använder farmartankar etc. Även för arbetsmaskiner som jordbrukets maskiner innebär digitalisering ökade möjligheter till effektivisering.)

De olika förnybara drivmedlen ger störst nytta om de samverkar på bästa sätt, man kan se det som ett "drivmedelspussel" där olika drivmedel och fordon har olika styrkor och svagheter i olika tillämpningar. (texten är preliminär). Delarna i pusslet – drivmedelsproduktion, fordon, tank/laddinfrastruktur - är under utveckling och därför kan inriktningar ständigt behöva omprövas. Det ger betydande utmaningar eftersom det är så mycket långsiktighet som behöver planeras in och till delar låses in vid investeringar i infrastruktur och fordon. Generellt kan man se att personbilar är viktiga utanför tätorterna och behöver kombineras med, snarare än fullt ut ersättas med kollektivtrafik. Platser för byte av färdmedel är viktiga. Personbilarna liksom alla fordon kan bli ännu mer energieffektiva och drivas med el och/eller biodrivmedel. I städer och tätorter har el som drivmedel för både bilar, bussar och lastbilar samt arbetsmaskiner stora fördelar genom att ge renare stadsluft och minskat buller.

I bilagor beskrivs personresor (4.1.1), godstransporter (4.1.2), arbetsmaskiner (4.1.3) samt en regional plan för infrastruktur för laddfordon och biodrivmedel (4.1.4).

4.2 Energi- och effektanvändning

Energieffektivisering bör ske först och därefter byte av bränsle och teknik.

Rapportering av energianvändning för bebyggelse bör omfatta använd energi som komplement till köpt energi.

Verksamheters och bebyggelsers maxeffektbehov av el bör minska.

Energieffektivisering är ett viktigt medel för att minimera miljöpåverkan från energikälla och energiomvandling till användning. Det är också viktigt att inte enbart fokusera på levererad mängd energi, utan även på effektbehovet, som är det ögonblickliga behovet av el eller värme. Genom att minska bebyggelsens och verksamheternas maxeffektbehov av el kan elnätets kapacitet utnyttjas bättre. Man kan jämföra med trängselskatt för vägar: om delar av rusningstrafiken styrs undan till andra tider på dygnet, räcker det befintliga vägsystemet längre.

Ett sätt att illustrera skillnaden mellan energi och effekt kan vara exemplet laddning av en elbil. Energin för batteriet kan "tankas" med olika eleffekt, vilket gör att det tar olika lång tid att få ett fullt laddat batteri, se bild X.

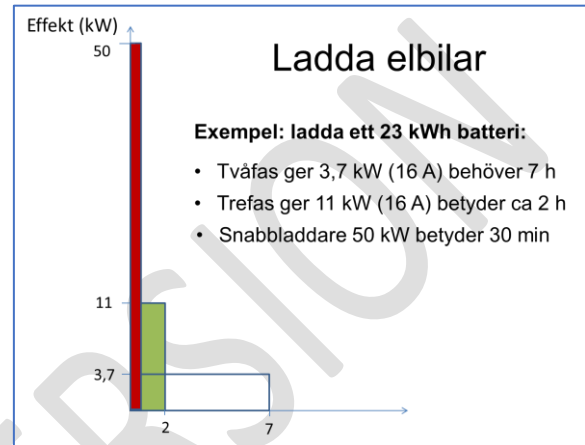

Bild X [förklaring bild energi (kWh) och effekt (kW)]

Höga effekter gör att elnätet når sin maxkapacitet för överföring och blir begränsande. Det går att lagra energi, t ex värmeenergi i en varmvattenackumulator eller elenergi i ett batteri, och på nationell nivå utgör våra vattenmagasin till älvarnas vattenkraftstationer den storskaliga energilagringen. Vattenkraften utgör också reglerkraft i det svenska energisystemet.

Elektrifieringen av framförallt transportsektorn ger viktiga möjligheter till minskad klimatpåverkan och renare luft i tätorter, men också ett ökande behov av åtgärder för att minimera effekttoppar i de regionala och lokala elnäten. Även elproduktion i form av vind och sol ger utmaningar för elnäten. Förutom förstärkningar av elnäten för de relativt sett fåtal timmar per år som är begränsande, behövs en ökad efterfrågeflexibilitet som t ex att styra undan värmepumpar och elbilsladdning till tidpunkter på dagen då efterfrågan är lägre på el. Digitaliseringen möjliggör olika typer av mätning och styrning, man brukar använda begreppet "smarta elnät" eller "smart grids". Generellt är styrning mer resurseffektivt än lagring, även om kostnad och resursåtgång förväntas utvecklas positivt för batterier eller i framtiden lagring av t ex vätgas.

Det energipolitiska målet om 50% effektivare energianvändning 2030 jämfört med 2005, räknat i relation till BNP (fasta priser) är än så länge avsett att följas upp på nationell nivå, eftersom de regionala ekonomiska måtten bruttoregionprodukt, än så länge uttrycks i löpande priser.

Energimyndigheten leder arbetet med sektorsstrategier⁹ för energieffektivisering (inklusive frågan om behovet av minskat maxeffektuttag) och har delat upp arbetet i följande sektorer där mål och handlingsplaner ska tas fram 2018–2019, med genomförande från 2020:

- produktion i världsklass (industri)
- framtidens handel och konsumtion (krav i upphandling och i leverantörsled)
- resurseffektiv bebyggelse (planering, byggande och drift)

⁹ Energimyndighetens rapport 2018:04 Sektorsstrategier för energieffektivisering

- flexibelt och robust energisystem (modeller för efterfrågefleksibilitet av energi)
- fossilfria transporter (transporteffektivt samhälle, effektiva fordon, förnybara drivmedel)

Den strategiska inriktningen bör vara att **rapportering av energianvändning för bebyggelse bör omfatta använd energi** (dvs verkliga värme- och elbehovet) som komplement till Boverkets byggregler som endast omfattar köpt energi, genom nuvarande utformning av Plan- och byggförordningen. Användning av egenproducerad el och värme (inom den egna fastighetsgränsen) räknas inte in i statistiken över vad bygganden använder, vilket leder till en missvisande förbrukningsstatistik för fastigheter som inte avspeglar den verkliga användningen av el och värme. Även egenproducerad el och värme bör användas effektivt.

Det finns en ökande användning av kyla till fastigheter. Kyla kan här betraktas som en specialvariant av värme och bör också effektiviseras, dels genom att förebygga behovet av kylsystem genom byggnadens utformning, placering och beskuggning av träd etc, samt effektivare utrustning för kylproduktion. Fjärrkyla finns i Uppsala stad i form av ett fjärrkylanät samt som fjärrvärmedriven absorptionskyla inom Ultuna hos SLU, en tillämpning som är möjlig även där restvärme av hög temperatur finns, t ex hos viss industri.

En viktig aspekt med energieffektivisering är att se till att den totala energianvändningen minskar och inte bara per enhet, t ex om bostadsytan per person dubblas och energianvändningen per kvadratmeter halveras så står den totala energianvändningen kvar på samma nivå. Ett annat exempel är när energieffektiv belysning används så generöst att den totala besparingen uteblir.

I bilagor ges fördjupning i energieffektivisering 4.2.1 och effektfrågan 4.2.2.

4.3 Produktion av förnybar el, värme och drivmedel

Tillvarata spillresurser som restvärme och restprodukter framför att använda primära energiresurser. Öka elproduktion från vind och sol. Främja produktion av förnybara drivmedel med låg klimatpåverkan.

Målet om 100% förnybar elproduktion 2040 är en betydande utmaning för Sverige och för Uppsala län. Den förnyelsebara andelen av länets energitillförsel var 65 procent 2015. Målet utgör en drivkraft för energieffektivisering då utrymmet för ny förnybar el i form av vindkraft är begränsat i Uppsala län, genom de restriktioner som försvaret, skyddad natur och bebyggelse utgör. Fjärr- och närvärmenät har goda möjligheter att tillvarata spillvärme på resurseffektivt sätt. El från solceller växer kraftigt från en idag låg nivå. Vattenkraftens miljöanpassningar kan leda till en något minskad elproduktion i framtiden. Skutskärs pappersmassabruk hanterar stora mängder biomassa och står för en betydande del av energiomsättningen i länet, det kan finnas möjligheter i framtiden att producera mer biodrivmedel än dagens talloljaproduktion.

Den strategiska inriktningen är att på hållbart sätt (miljö, ekonomi och sociala aspekter):

- tillvarata spillvärme (där så är rimligt ur ekonomisk synpunkt) för att nå ökad resurseffektivitet
- öka elproduktion från flödande energier som vindkraft och solenergi
- biomassa till energiändamål bör i första hand komma från restprodukter framför primära resurser (råvaror som har annan användning) för att nå hög resurseffektivitet
- se över möjligheterna för redan befintliga hanterare av biomassa, t ex massabruk, för potentialer att

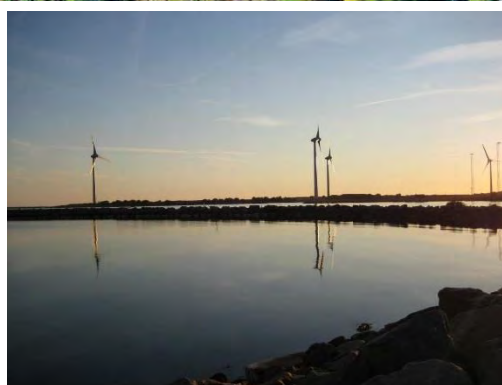
producera energibiprodukter för att nå bland annat fördelaktig ekonomi

Bild X Träavfall används som bränsle för produktion av el och fjärrvärme, bild från Ena Energi i Enköping.

*Bild X
Fjärrvärmeverket i
Knivsta, bild från
Vattenfall Värme.*

*Bild X Vindkraftverk, bild från
Svensk Vindenergi*

En aspekt som är värd att notera är att normala installationer av solcellsanläggningar och vindkraftverk behöver ett spänningssatt eldistributionsnät för att kunna leverera ut den producerad elen. Det går att bygga anläggningar för så kallad "ö-drift", men det är inte det normala i dagsläget och innebär ökade investerings- och driftkostnader. Ur resiliens- och beredskapssynpunkt vore det naturligtvis önskvärt om anläggningar skulle kunna ge lokal elproduktion om övrig elproduktion är otillgänglig, men det krävs i så fall samlade planer och insatser från flera parter. I Uppsala stad finns en gasturbin som reservanläggning för elproduktion i "ö-drift" för samhällskritiska funktioner som vatten- och reningsverk etc. Olika verksamheter har dessutom reservaggregat, vanligen dieselgeneratorer, som ger elproduktion vid ett avbrott i den normala eldistributionen.

4.4 Indirekt klimatpåverkan

för att kunna uppnå generationsmålet, miljö kvalitetsmålet Begränsad klimatpåverkan samt Parisavtalets mål behöver de klimatpåverkande utsläppen till följd av svensk konsumtion komma ner till under två ton per person och år till 2050, se t ex Naturvårdsverkets hemsida om Sveriges miljömål.

Sveriges konsumtionsbaserade utsläpp av växthusgaser motsvarar i dagsläget cirka 11 ton per person och år, varav hushållen står för cirka två tredjedelar och resterande del kommer från offentlig konsumtion och investeringar. Våra klimatpåverkande utsläpp från livsmedel och transporter står för 30 procent vardera och boendet 20 procent av de totala konsumtionsutsläppen¹⁰.

¹⁰ Fördjupad analys av svensk klimatstatistik 2017, Naturvårdsverkets rapport 6782.

Konsumentverket har i uppdrag att verka för en hållbar konsumtion och har inrättat Forum för miljösmart konsumtion. Internationella studier visar på klara samband mellan inkomst och klimatpåverkan¹¹. En vanlig beskrivning är att de 10% som tjänar mest står för hälften av klimatpåverkan.

Den offentliga konsumtionens klimatpåverkan kan minskas genom krav i upphandlingar. Upphandlingsmyndigheten har ansvar för att utveckla klimat- och energikrav för upphandlingar, som en del av kravställning för ökad miljömässig och social hållbarhet.

Även om sättet att beräkna konsumtionens klimatpåverkan har större osäkerhet än beräkningar för de inhemska utsläppen, finns det tillräckliga underlag för att se att vissa områden ger de största bidragen:

- **Flygets** bidrag till klimatpåverkan är stor och ökande, för Sverige har antalet utrikes flygresor per invånare mer än fördubblats sedan början av 90-talet. Svenskars internationella flygresor svarar för lika stora utsläpp som all bilkörning i Sverige, ca 11 miljoner ton CO_{2ekv}, eller strax över ett ton per person och år. Förbränning på hög höjd uppskattas i runda tal dubbla klimatteffekten jämfört med om förbränningen skett på marknivå, framför allt genom bildande av kväveoxider och vattenånga.
- **Internationell sjöfart** (separat underlagsrapport ER2017:10 till SOFT-utredningen) 7 miljoner ton koldioxid (mer text)...
- **Livsmedel** som konsumeras i Sverige ger klimatpåverkan från produktionen i Sverige och utomlands för den allt större andelen importerade livsmedel. Hälften av klimatpåverkan kommer från produktion av kött och mejeriprodukter. Konsumtionen av kött har fördubblats mellan 1990 och 2015, men ökningen har täkts av import och antalet mjölkkor och svin har minskat i Sverige under samma period. Klimat- och hälsovinster skulle göras om den svenska köttkonsumtionen halverades och ersattes med proteiner från ärtor och bönor¹². En halverad köttkonsumtion i Sverige behöver alltså inte innebära minskat antal köttdjur i Sverige eftersom ungefär hälften av det kött som konsumeras i Sverige numera är importerat. En ökad produktion av växtbaserade proteiner i Sverige skulle ge ökad resiliens, det vill säga motståndskraft mot yttre störningar som t ex problem med import av foder, gödningsmedel och andra insatsvaror. Minskat matsvinn, speciellt för kött och mejeriprodukter, är givetvis en "långt hängande frukt" för minskad klimatpåverkan.

Bild från SLU, New legume food

- **Bygg- och anläggningsmaterial** som används i Sverige medför en årlig klimatpåverkan på ca 18 miljoner ton CO_{2ekv}, varav mer än hälften utomlands¹³. Totalt motsvarar det 1,8 ton per person. Det är produktionen av betong och stål som står för den största andelen av utsläppen. Klimatpåverkan från

¹¹ Good Intentions, but Low Impacts: Diverging Importance of Motivational and Socioeconomic Determinants Explaining Pro-Environmental Behavior, Energy Use, and Carbon Footprint, tidskriften Environmental Behavior 2017

¹² Renewable Agriculture and Food Systems, 20 september 2018, E Röös et al

¹³ Boverket, Miljöindikatorer 2008–2015.

byggskedet kan halveras till 2030 jämfört mot dagsläget¹⁴. Boverket föreslår att krav införs på klimatdeklaration av byggnader i ett livscykelperspektiv¹⁵ samt en nationell databas med generiska klimatdata för byggsektorn. Boverket ger exempel på byggnadsstommar som ger mellan 220 och 330 kg CO₂ekv per m² boyta (A_{temp}). Ett räkneexempel¹⁶ för Uppsala kommuns planerade utbyggnad i fyrsparavtalet ger en klimatpåverkan på mellan 0,9 och 1,4 miljoner ton CO₂ekv. Ett sätt att minska klimatpåverkan från byggmaterial är att bygga i trä, se bild X för ett exempel från Knivsta kommun. Träprodukter som byggs in i byggnader utgör även en form av kolinbinding, se även avsnitt 5.2.

Bild X, Knivstas nya Centrum för Idrott och kultur byggs med trästommar vilket ger en lägre klimatpåverkan än betong.

▪ Övrigt: plast, IT och kapitalplaceringar

Som exempel på övrig indirekt klimatpåverkan kan exemplen plast, IT och kapitalplaceringar beskrivas.

- **Plast** tillverkas fortfarande främst av fossila råvaror. För att få en ökad cirkulär ekonomi - ökad nyttjandegrad och ökad återanvändning - bör återvunnen plast prioriteras som råvara för nya plastprodukter där så är möjligt. För vissa tillämpningar, som inom läkemedels- och livsmedelsindustrin, kan istället ny råvara behöva användas men denna bör då vara biobaserad, det vill säga komma från förnybar råvara. Det bör dock observeras att begreppet "bioplast" är ett otydligt begrepp då det används både för biobaserad plast och för nedbrytbar plast, vilket inte är detsamma. Biobaserade plaster kan produceras så att de är lika hållbara som fossilbaserade och därmed kan ingå i samma materialåtervinningssystem. Nedbrytbara plaster fungerar inte i ett materialåtervinningssystem och är tyvärr inte heller nedbrytbara i den naturliga miljön. Det bör dock framhållas att plast är ett material som har många goda egenskaper som är helt nödvändiga i många tillämpningar t ex inom sjukvård. Plast kan spara drivmedel genom att ge emballage med låg vikt och globalt kan plast skydda livsmedel så att matsvinnet minskar. Plastanvändning ger alltså klimatvinster. [ev bilden om plast i cirkulär ekonomi, nu i bilagan]

- **Elektronik** har klimatpåverkan genom produktion och drift av elektronikutrustningen. Utsläppen motsvarar 160 kg koldioxid per invånare, i beräkningen ingår IT-infrastruktur som servrar, datacenter, kablar, med mera och tillverkning samt användning av kommunikationsutrustning som datorer, mobiler, surfplattor, modem, etc.¹⁷. Ett räkneexempel för länet ger då ca 60 000 ton koldioxid per år från produktion av elektronik, vilket kan jämföras med de 20 000 ton koldioxid per år från det tillverkningsföretag i länet som ger störst klimatpåverkande utsläpp. Dock är det viktigt att framhålla de stora klimatvinster som

¹⁴ Bygg- och anläggningssektorns Färdplan för fossilfri konkurrenskraft, Fossilfritt Sverige, 2018

¹⁵ Klimatdeklaration av byggnader, rapport 2018:23, förslag på metoder och regler

¹⁶ Räknat på 30 000 lägenheter om 70 m² och lika mycket annan bebyggelse som skolor och verksamheter.

¹⁷ Malmodin J. et al. Life cycle assessment of ICT – carbon footprint and operational electricity use from the operator, national and subscriber perspective in Sweden. Journal of Industrial Ecology 2014

digitaliseringen ger och kan ge i framtiden, inte minst genom att möjliggöra resfria möten och att underlätta information om kollektivtrafik, cykelvägar etc.

- **Kapital** kan sägas ha klimatpåverkan beroende på var det är placerat. Överflyttning av medel som pensionsfonder etc. till verksamheter som är eller går över till fossilfri verksamhet eller arbetar med energieffektivisering bidrar kraftfullt till förändring för mindre klimatpåverkan.

I bilagor beskrivs kort klimatpåverkan från flygresor (4.3.1), livsmedel (4.3.2) bygg- och anläggningsmaterial (4.3.3), samt övrigt (4.3.5) i form av plast, IT och kapitalplaceringar.

REMISSVERSION

5. Verksamheter i Uppsala län och deras roll i klimat- och energi arbetet

Länets olika verksamheter har viktiga roller i klimat- och energi arbetet, samtliga har transporter och arbetsmaskiner och använder energi på olika sätt samt indirekt klimatpåverkan via inköpta varor mm. En inriktning fossilfri produktion är att framtidssäkra sin verksamhet. I följande avsnitt ges i 5.1 goda exempel från länets industri, i 5.2 ges bakgrund kring jord- och skogsbrukets klimatomöjligheter och- utmaningar samt i 5.3 översiktligt om samhällsplanering och i 5.4 några exempel på utveckling inom klimat- och energiområdet där kunskap och innovation är avgörande.

5.1 Industri

Klimatarbete behövs för att behålla framtida konkurrenskraft, även för företag som verkar på en internationell marknad. Några exempel från länets företag i lämplig form:

- Östhammar Gimo Sandvik Coromant (åtgärder via Klimatklivet ger fjärrvärmeleveranser)
- Håbo Gyproc Saint-Gobain (återanvändning gipsskivor 20%, naturgas minskade utsläppen).
- Skutskärs bruk (99% fossilfritt, möjligheter för biodrivmedelsproduktion generellt för massabruken)
- Munters (sparar el genom sina system för kylning av datorhallar)
- Vittinge tegel och Haga tegelbruk (möjligheter för framtiden?)
- Apotea i Morgongåva (solceller på taket, transporter)
- Lindvalls kaffe (exempel på spillvärmeåtervinning om än i mindre skala)
- GE (energieffektiviseringsarbete)
- Fresenius Kabi (arbetat med ökad plaståtervinning)
- jordbruksföretag som ställt om (exempel från Klimatklivet)

5.2 Jord- och skogsbruk

Jordbrukets direkta klimatpåverkan i länet måste ses tillsammans med den omfattande importen av livsmedel från andra länder, samt en relativt omfattande export av framförallt spannmål från länet.

Framförallt skogsbruk har förmåga att binda in kol om avverkningen understiger tillväxten, bild X.

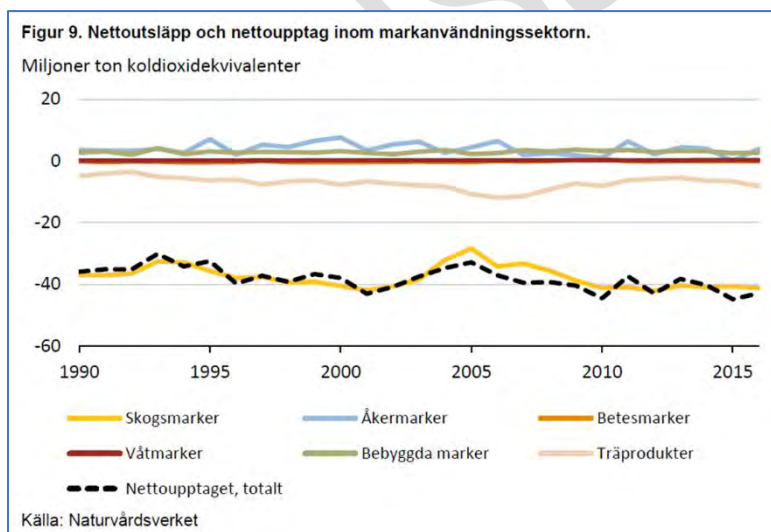

Bild x. Kolinbindning för Sverige, bild från Naturvårdsverkets rapport Förslag till en långsiktig strategi för Sverige i enlighet med Parisavtalet 2018. Skogsmarker är det som bidrar mest till kolinbindning, därefter kommer träprodukter. Åkermark och bebyggd mark kan avge koldioxid och metan från marken, beroende på markförhållanden och brukningsmetoder.

Kolinbindningen i Uppsala län genom skogen kan mycket grovt uppskattas till 800 000 ton koldioxid per år, vilket motsvarar ca 2 ton per länsinvånare och år.

Mer om jord- och skogsbrukets möjligheter finns i bilaga 5.2.1 Jordbruk och 5.2.2 Skogsbruk.

5.3 Strategisk samhällsplanering

Den strategiska samhällsplaneringen är av stor vikt för möjligheterna till ett transporteffektivt samhälle, energianvändning i bebyggelsen och en resurseffektiv användning av infrastruktur som vägar, vatten och avlopp, värme och el samt bredband och inte minst den blågröna infrastrukturen.

Offentliga funktioner som kommuner, länsstyrelse och Region har särskilt ansvar för att i planeringen väga av samtliga mål i samhällsplaneringen, inte minst minskad klimatpåverkan och klimatanpassning. För klimatanpassning finns en särskild plan och delar kommer även in i planer för grön infrastruktur som t ex att tätorter kan minska behovet av kylning till bebyggelse under värmeböljor genom att ha beskuggning med träd. Samhällsplaneringen är lika viktig för tätort och för landsbygden, t ex behovet av noder för transporter och service. Kommunala planeringen är av central betydelse i form av översiktsplanering, områdesprogram samt detaljplanering. Parkeringsnormer och miljözoner kan vara betydelsefulla verktyg i den kommunala planeringen, liksom normer och planering för laddinfrastruktur. Drivmedelstankställen och laddinfrastruktur tas upp i avsnittet om transporter.

Bebyggelse i stråk underlättar ett resurseffektivt utnyttjande av gemensam infrastruktur som kollektivtrafik, gång- och cykelvägar, el och värmedistributionsnät, bredband etc. Samplanering av infrastruktur är kostnadseffektivt.

Såväl i stråken som inne i de befintliga orterna är det viktigt att mark långsiktigt avsätts för transportinfrastruktur och försörjningssystem. Byte av transportslag kräver utrymme för pendelparkeringar för cyklar och bilar. Omlastning av gods som till exempel byggnadsmaterial, ballast och biobränslen kräver också ett väl planerat fysiskt utrymme, liksom återvinning. Bygglogistikcentret i Uppsala stad har minskat mängden transporter.

Strategin för länets regionala utveckling finns beskrivet i Regional utvecklingsplan, RUS.

För områden med höga **kulturhistoriska värden är det viktigt att ny energiteknik** som solceller och laddstolpar integreras i planeringen med hänsyn och lyhördhet.

I avsnittet om energi tas **spillvärme/restvärme samt när- och fjärrvärme** upp, dessa system är nära kopplade till samhällsplanering och behöver sina fysiska utrymmen t ex fjärrvärmeledningar samt själva anläggningarna och kunskapen om var spillvärme finns att koppla in eller användas lokalt. Det finns också logiska kopplingar till återvinning där delar av materialet kan transporteras vidare till materialåtervinning medan resten ska gå till energiåtervinning. Energi i avloppsvatten kan tas tillvara genom värmepumpar motsvarande, lokalt eller centralt.

För **avloppsreningsverk** kan det ur energisynpunkt kan även biogasproduktion från biologiska reningssteg vara kostnadseffektivt för större anläggningar. Samhällsplanering kan också innebära att stödja ny teknik t ex ersätta vattenavloppssystem med andra vattenfria tekniker som förbränningstoalletter som i dagsläget används i fritidshusbebyggelse. För detta exempel behöver den minskade belastningen på vattensystemen vägas mot den ökade belastningen för elsystemet.

Elinfrastruktur som elledningar, ställverk med transformatorer samt **produktionsanläggningar för förnybar el som kraftvärme, vindkraft** mm är viktiga delar i samhällsplaneringen. Att i god tid planera för infrastrukturen för nya områden ökar möjligheterna till resurseffektiva lösningar. Speciellt för vindkraft finns det målkonflikter kring natur- och kulturområden samt försvarets behov, vilket belyses i avsnittet om förnybar energi.

Ett speciellt område i samhällsplaneringen är **beredskapsplaner** som Styrel (se t ex Energimyndighetens hemsida) och kontinuitetsplanering. Energieffektiva transporter, bebyggelse och verksamhet, lokal produktion av livsmedel, drivmedel, el och värme från flödande eller lokala råvaror ger ökad resiliens.

5.4 Kunskap och innovation

Kunskap och innovation har en stor roll för klimatomställningen. Klimatåtgärder behöver komma in i alla sektorer, inte minst inom forskning samt för att få fram nya företag och tjänster. Framtiden är fossilfri, förnybar och hushållar med resurser t ex genom cirkulära kretslopp och ger nya affärsmöjligheter och nya gröna arbetstillfällen. Digitaliseringen kan överbrygga geografiska avstånd vilket gynnar företag på landsbygden, men nödvändig infrastruktur i form av bredband behöver finnas på plats. Det behövs kunskap om hur samarbete kan bedrivas, liksom demonstrationsprojekt av olika slag för framtidens infrastruktur men också beteendefrågor och hur olika hållbarhetsmål vägs samman och prioriteras.

Länets universitet genererar ny kunskap och länet har flera olika innovationsmiljöer för nya företagsidéer som t ex STUNS Uppsala Innovation Centre, Green innovation park hos SLU med flera, regional utveckling vid Region Uppsala har aktuell information. Inom energiområdet kan STUNS Energi och deras samarbeten nämnas, t ex med Sustainable Innovation och innovationsföretag som Ngenic, se bild X om det pris som samarbetet med Uppland Energi uppmärksammandes med.

Förutom både de nya och etablerade företagens egen utveckling, sker även projekt med hjälp av Energikontoret i Mälardalen och dess kontakter med kommunernas energi- och klimatrådgivare samt inom transportområdet även Biogas Öst / BioDriv Öst.

SLU arbetar med utveckling av det svenska jordbruket, t ex genom programmet Future Foods.

[mer...]

*Bild X. **Världens smartaste elnät** finns i Uppland: Jochim Lindborg, Sustainable Energy, mottar pris från International Smart Grid Action Network 2018 för projektet VäxEI. Företagen Upplands Energi och Ngenic driver tillsammans projektet som kopplar ihop elbilsaddning, solceller, energilagring samt värmepumpar i Upplands Energis elnät till ett "Smart Grid". Initiativet delfinansieras av Energimyndigheten. Priset, som delades ut av energiminister Ibrahim Baylan, går till det projekt som på bästa sätt främjar energiomställningen och möjliggör mesta möjliga förnybar energi i elnätet.*

6 Åtgärder och uppföljning

Åtgärder för minskad klimatpåverkan samordnas för länet i ett separat åtgärdsprogram för miljömålen, som byggs upp för klimat och energi parallellt med framtagandet av denna strategi.

Dessutom pågår många åtgärder utöver detta i länets kommuner, företag, organisationer och alla individers val ner på personnivå. Större initiativ som kan nämnas är på den nationella nivån Fossilfritt Sverige och på lokal nivå Uppsala kommuns Klimatprotokoll. Uppsala stad utnämndes av WWF till världens bästa klimatstad 2018, se bild X.

Bild X. Uppsala är vinnaren av WWF:s globala stadsutmaning One Planet City Challenge 2018. Uppsala stad hämtade även hem utmärkelsen Sveriges cykelstad 2018. Åtgärdsprogram för minskad klimatpåverkan finns på nationell nivå, som t ex Fossilfritt Sverige, och på lokal nivå, som Uppsala Klimatprotokoll.

Utvecklingen för de klimatpåverkande utsläppen följs upp årligen för länet inom det svenska miljömålssystemet. Data för energianvändning har hittills inte tagits fram årligen, men sker regelbundet genom länsstyrelsernas samarbete LEKS.

För Generationsmålets del om indirekta klimatpåverkan från varu- och tjänstekonsumtion finns det en årlig nationell uppföljning av indikatorer som antal flygresor per person in- och utrikes, men uppföljningen finns inte länsvis än så länge. Naturvårdsverket och Upphandlingsmyndigheten arbetar med att förbättra beräkningsmetoderna för hur klimatpåverkan från konsumtion ska beräknas, den sker i dagsläget genom att tilldela utsläppsfaktorer till olika typer av inköpssummor inom olika kategorier av varor och tjänster och ger betydande osäkerheter.

Denna strategi för länets klimat- och energistrategi bör ges en aktualitetsöversyn ca vart tredje år, det vill säga kring 2022, eftersom utvecklingen behöver ske snabbt på området och bedömningar behöver då göras för att se om inriktningen på klimatarbetet behöver ändras.

Klimatfrågorna ska inkluderas i alla samhällsfunktioner¹⁸ och drivas inom befintliga nätverk och samarbeten: Miljö- och klimatrådet, Uppsala läns Klimat- och Energinätverk ULKE, arbetet i kommunerna som Uppsala Klimatprotokoll med dess fokusgrupper, Energikontoret, BioDrivÖst, STUNS m fl samt andra forum för samhällsplanering, transporter, landsbygdsutveckling osv. som också tillsammans med Länsstyrelsen och andra informera om de olika typer av stöd som finns att söka för klimat- och energiprojekt.

¹⁸ Energiförsörjning, finansiella tjänster, handel och industri, hälso- och sjukvård samt omsorg, information och kommunikation, kommunal teknisk försörjning, livsmedel, offentlig förvaltning, skydd och säkerhet, socialförsäkringar, transporter. *Ett fungerande samhälle i en föränderlig värld. Nationell strategi för skydd av samhällsviktig verksamhet, MSB266 – december 2011.*

Bilagor med fördjupning

- Personresor
- Godstransporter
- Regional plan för laddinfrastruktur och förnybara drivmedel
- Energieffektivisering
- Effekt
- Återvunnen och förnybar energi
- Indirekt klimatpåverkan:
 - Flygresor
 - Livsmedel
 - Plast
 - Elektronik
 - Kapitalplaceringar
- Jordbruk
- Skogsbruk
- Kort om intressenter

REMISSVERSION

Bilaga 4.1.1 Personresor

För alla typer av transporter, även personresor, gäller att alla delar behövs: effektiv planering, effektiva fordon och förnybara drivmedel inklusive eldrift.

Mobilitetsplanering är att påverka resan redan innan den görs och på så vis få bort onödiga resor. För de resor som ändå behöver genomföras bör prioritering ske för gång, cykel, buss och tåg. Samhällsplaneringen bör syfta till att skolor, arbetsplatser och affärer går att nå utan långa resor, att det finns gång- och cykelvägar och kollektivtrafik med smidiga byten mellan olika färdmedel. Att ge möjlighet till gång, cykel, kollektivtrafik och distansmöten är även viktigt ur fler aspekter än klimat, där bland annat hälsofrågor brukar lyftas fram. Planering av möten bör medge resfria möten där mötesdeltagarna möts via datorlänk som delar ljud och bild, och att fysiska möten så långt som möjligt är nåbara med kollektivtrafik.

Transporteffektivitet kan nås inom många olika områden och på olika sätt, som då man inom sjukvården tillämpar fjärrdiagnostik, och då evenemang låter bussbiljetten vara inkluderad i entréavgiften osv. Företag kan erbjuda sina anställda en "prova-på-månad" för kollektivtrafiken och resevaneundersökningar kan ge ledtrådar till hur resemönstret ser ut och vad som är viktiga faktorer för att åstadkomma förändringar.

Efter att på detta sätt ha "källsorterat" sina resor gäller det att de fordon som väljs är energieffektiva och kan drivas på förnybara drivmedel, det vill säga el eller biobränsle.

På landsbygden är bilen viktig och därmed även noder för byte av färdmedel, t ex pendlarparkeringar vid tågstationer. Det är också viktigt att det finns laddmöjlighet och tankställen för biodrivmedel även på landsbygden, mer om infrastruktur i kommande avsnitt.

Länstransportplanen visar kartor där det syns att transporterna huvudsakligen sker längs pendlingsstråk, se bild X.

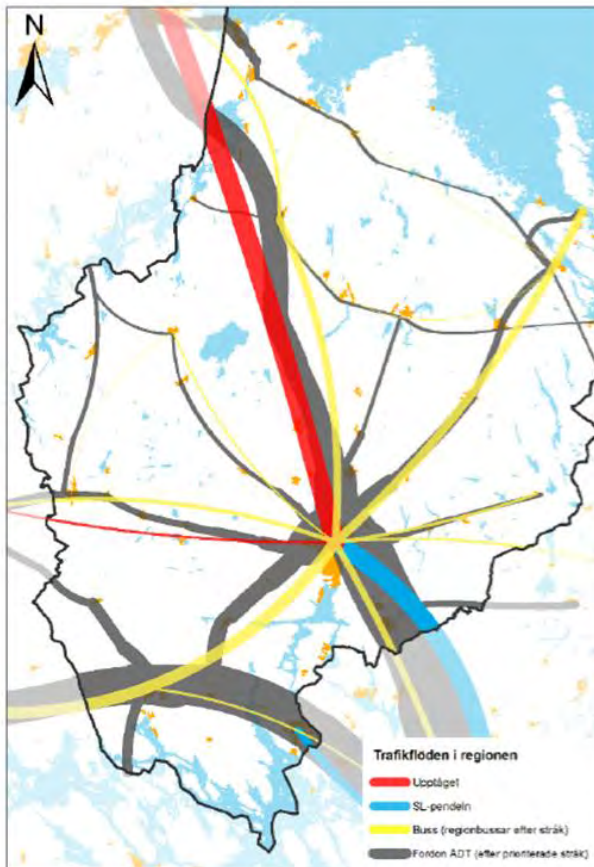

Bild x, Länstransportplanens figur 9. Kartan visar intensiteten av transporter i de huvudsakliga stråken 2015–2016. Fordonsflödena varierar från ca 1000 till ca 40 000 fordon per årsmedelsdygn (ÅDT). Antal kollektivtrafikresenärer i stråken varierar för regionbuss mellan ca 1 000 och 6 500 påstigande resenärer per dag. För Tågtrafiken är sträckorna Uppsala-Gävle och Uppsala- Stockholm mest trafikerade med ca 11 000 påstigande per dag. Ungefär lika många reser också med SJ:s trafik Stockholm-Uppsala.

Trots ett ökat antal tågresor t ex med Upptåget har även antalet bilresor ökat, vilket gör att andelen bil som färdmedel har varit relativt konstant över tid i Uppsala län, se bild X.

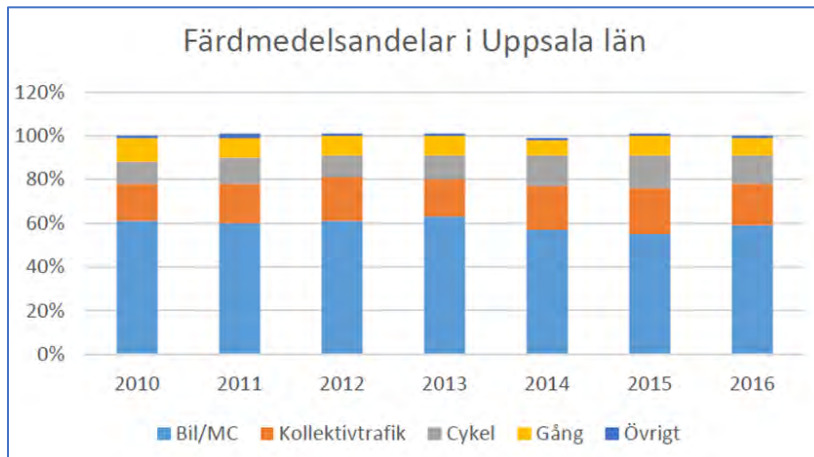

Bild X. Bild från länstransportplanen: Kollektivtrafikbarometern visar att andelen bil som färdmedel inte har ändrats nämnvärt de senaste åren.

Länstransportplanen och den regionala utvecklingsstrategin har som ett av sina mål att antalet resor i kollektivtrafiken ska fördubblas till år 2020 jämfört med 2006 och att kollektivtrafikens marknadsandel av motoriserade resor ska fördubblas till år 2030. Den regionala utvecklingsstrategin som togs fram under 2016 anger vidare som inriktning att kollektivtrafik och den offentliga fordonsparken ska vara fossilfri senast år 2020 och alla upphandlade transporter ska vara fossilfria till 2025.

Region Uppsalas mål för 2022 är att 100 procent av kollektivtrafikens busstrafik ska utföras med fossilfria bränslen, och under 2017 uppnåddes andelen 76%.

Länets cykelstrategi har som mål att 2030 ska cykeltrafikens andel ha ökat från 13 procent till 23 procent.

Persontransporter med tåg har stärkts bland annat genom Mälardalsrådet samarbetet *En bättre sits* där sju län ingår. Sträckan Uppsala-Stockholm planeras få förstärkning med en fyrsparutbyggnad och två nya stationer, i Bergsbrunna i södra Uppsala samt Alsike norr om Knivsta. Bygget ska pågå 2024–2030.

Statistik från Trafa inkluderar resevaneundersökningar och dessa har betydande osäkerhet på länsnivå, varför nationella data visas i bild X. Nationellt reser män i genomsnitt 27 km med bil per dag medan kvinnor reser 22 km med bil per dag, men det är stor skillnad mellan kvinnors och mäns bilåkande för olika ålderskategorier: för åldern 35–44 år reser kvinnor 24 km bil per dag och män 39 km, vilket är mer än 60% skillnad. Det verkar som om män och kvinnor reser ungefär lika mycket med kollektivtrafiken, 6 km per dag, men även här med skillnader mellan olika ålderskategorier, där kvinnor 35–44 år reser 6 km per dag och män 4 km per dag, det vill säga 50% mer. Skillnaderna mellan kvinnor och män minskar dock vad gäller kollektivtrafikresande, samt att tillgång till och användande av bil också blir alltmer jämställt.¹⁹ Det är dock tydligt att personer med höga inkomster gör fler resor än personer med låga inkomster²⁰.

¹⁹ Uppföljning av de transportpolitiska målen 2016, Rapport 2016:12, Trafa

²⁰ Fördjupad uppföljning av de transportpolitiska målen, Rapport 2018:14 Trafa

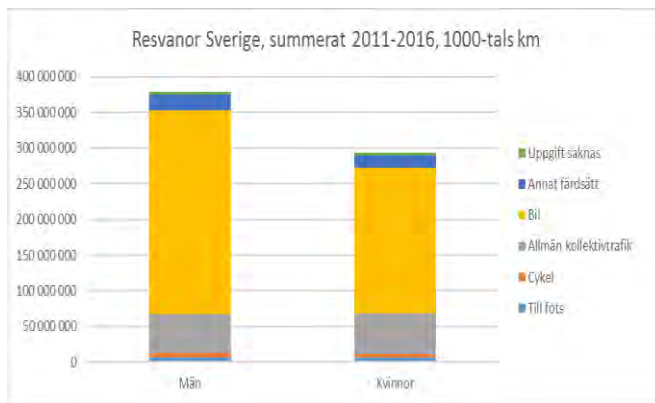
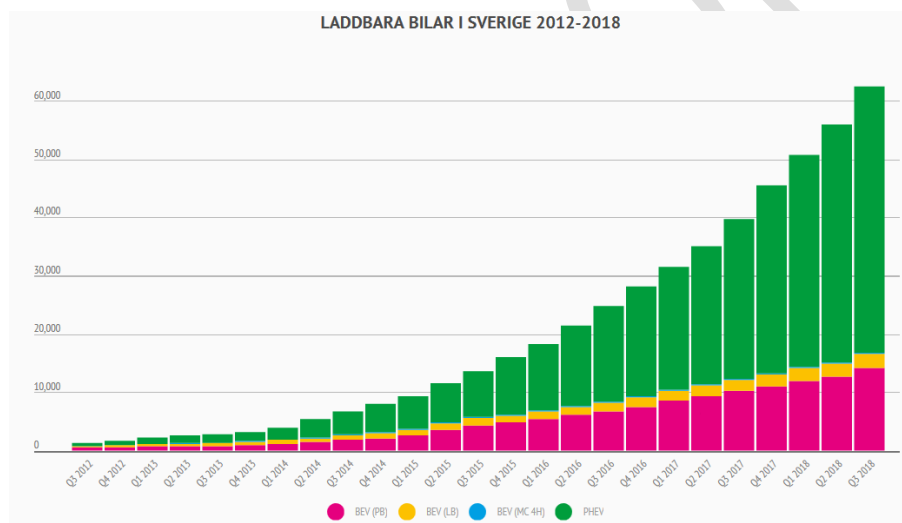

Bild X. Män reser 20% mer bil än kvinnor. Kvinnor har högre andel kollektivtrafik i sin resemix.

Där bilen inte kan ersättas med andra färdmedel är eldrift eller biodrivmedel möjligheter för framtiden. Speciellt inom elfordon går utvecklingen snabbt från en låg nivå och under september 2018 var de laddbara bilarnas andel av nybilsförsäljningen i Norge hela 45%, och i Sverige 12%, utvecklingen i Sverige syns i bild X.

Bild X. Utvecklingen för laddbara bilar i Sverige, bild från www.elbilsstatistik.se där **rött** fält är elbilar, **gult** fält är el-lastbil (lätt), **blått** smalt fält är elmotorcykel och elfyrhjuling samt **grönt** fält är ladd-hybridfordon.

Trafikverkets delrapport i juni 2018 *Infrastruktur för snabbbladdning längs större vägar* beskriver att användning av laddbara fordon, och särskilt elbilar, skiljer sig jämfört med konventionella fordon. Den absolut största delen av laddningen sker när bilen står parkerad vilket gör att efterfrågan på snabbbladdning inte kan likställas med efterfrågan på tankning av bränsle till konventionella fordon. Forskning visar att hemmaladdning står för huvuddelen av överförd energi, ungefär 80–90 procent eller till och med högre för verksamhetsfordon.

EU-direktivet för energieffektivisering av byggnader ställer krav från och med 2025 på laddpunkter och tomrör (som förberedelse för installation) på parkeringar vid nyproduktion och vid omfattande renoveringar av flerbostadshus samt vid kommersiella parkeringar. Bostadshus med fler än tio parkeringsplatser måste vara förberedda för installation av laddstolpar vid alla p-rutor. Detta innebär att rör för ledningar måste läggas innan ytan asfalteras. För kontorsbyggnader med fler än tio parkeringsplatser ska 20 procent av platserna vara förberedda för ledningar. Dessutom måste där finnas minst en laddplats avsedd för dem som använder parkeringen. Medlemsländerna måste även stifta lagar om det minsta antalet laddplatser för kommersiella fastigheter med fler än 20 parkeringsplatser, samt underlätta processen för plan- och bygglov avseende laddstolpar.

Exempel från länet - Tierp tar Klimatkliv

Tierps kommun ordnar laddningspunkter för elfordon vid pendlarparkeringar i Tierp och Örbyhus. Investeringen får stöd av programmet Klimatklivet.

Även bussar går mot elektrifiering, till exempel har stadstrafiken i Uppsala från våren 2014 flera elhybrider i trafik, dessa sparar upp till 30 % bränsle och minskar därmed utsläppen av skadliga emissioner i motsvarande grad. I december 2016 infördes två eldrivna bussar i UL:s trafik i Enköping respektive Bålsta.

Det finns för närvarande ett förslag till nya miljözoner för tätorter, som innebär att fordon som drivs med el, fordonsgas eller vätgas och som uppfyller Euro 6-krav tillåts i den tredje och strängaste zonen. Det gäller både tunga och lätta fordon. I zon två tillåts lätta fordon som uppfyller Euro 5-krav från år 2020 och Euro 6-krav för dieslbilar från år 2022. Respektive kommun beslutar om miljözoner.

Länsinnevånarnas resor med flyg tas upp i kapitlet 4.3.1 eftersom utrikesresor dominerar utsläppsbilden för flygresor och dessa utsläpp finns inte med i rapporteringen av Sveriges eller länets direkta utsläpp.

Bilaga 4.1.2 Godstransporter

Även för godstransporter gäller att flera delar behövs för att klimatmålet ska uppnås: effektiv planering, effektiva fordon och förnybara drivmedel inklusive eldrift.

Planering för minskade godstransporter kan ske både för tung trafik, som bygglogistikcentret för Uppsala stad, och för lättare gods som t ex genom samordnade varutransporter.

Lastbilstrafiken står för mer än tre fjärdedelar av det gods som transporteras i Sverige. Dessa transporter är i huvudsak kortväga, nästan 80 procent är på sträckor kortare än 500 kilometer. Viktiga faktorer för att minska utsläpp är att byta till förnybara drivmedel, och att effektivisera körsträckan samt att få med så mycket gods som möjligt vid varje körning. Det finns stora vinster att göra i ökad fyllnadsgrad och optimering av rutter där digitalisering öppnar för nya möjligheter och det ges flexibilitet vad gäller leveranstid. Transportinköpande företag och offentliga verksamheter kan genom väl avvägda tidskrav vid upphandlingar få klimatsmartare transporter.

Uppföljning av ställda krav är viktigt, liksom att ställa hållbarhetskrav så att även arbetsvillkor kommer med.

Godstransport på tåg sker i princip nästan enbart för bränslen till Uppsala stads värmeverk idag. För att gods ska kunna flyttas från väg till järnväg behövs rangerbangårdar och godsomlastningspunkter samt samordning mellan olika aktörer så att hela tågset kan köras.

Godstransport med båt sker i länet sker främst över hamnen i Hargshamn. Från och till Skutskärsverkens hamn transporteras massaved respektive pappersmassa. Vid Forsmarks hamn landas kärnkraftsbränsle och utbränt bränsle skeppas ut. Kalmarviken i Bålsta har tre tillståndsgivna hamnar för Saint-Gobain Sweden Gyproc AB, NCC Industry AB och Cementa AB. [kollas med LRF: Enköpings hamn skeppas säd?]. För länet närbelägen hamn är framförallt Gävle Hamn.

I den regionala utvecklingsplanen, RUS, finns också beskrivningar kring godstransporter.

Elvägar kan bli ett komplement i morgondagens fossilfria transportsystem. Trafikverket demonstrerar i skrivande stund två olika lösningar för elvägar för tung trafik. Elvägarna ligger utanför länet men geografiskt nära i Sandviken respektive Arlanda. I Sandviken finns världens första elväg i befintligt vägnät. Demonstrationssträckan på två kilometer ligger på E16 mellan Sandvikens västra utfart och Kungsgården

och har luftledningar. Två lastbilar kör under två års tid för att se hur väl anläggningen fungerar i vanlig trafik under olika väderförhållanden, se bild X. Den andra demonstrationsvägen är en 2 km lång testbana mellan Arlandas fraktterminal och Rosersbergs logistikområde. Där provas teknik med en skena i vägbanan som ger ström till fordonet underifrån.

Bild X Demonstrationsprojekt i Sandviken med luftledningar för eldriven godstransport, bild från Trafikverket.

Bilaga 4.1.3 Arbetsmaskiner

Även för arbetsmaskiner behövs samverkan mellan effektiv planering, effektiva fordon och förnybara drivmedel inklusive eldrift.

De största kategorierna av arbetsmaskiner är jord- och skogsbrukets maskiner, som traktorer, samt bygg- och industrisektorns arbetsmaskiner. Olika lösningar passar på olika ställen, t ex kan elektrifiering fungera bra för t ex bergstäckter och vissa typer av lastare. SLU forskar om elektrifiering av lantbrukets maskiner.

Sparsam körning kan ge besparingar inom många områden, t ex inom lantbruket bland annat inom ramen för kompetensutveckling inom Landsbygdsprogrammet för begränsad klimatpåverkan.

Inom initiativet Fossilfritt Sverige finns Budkavle lantbruk för 50 procent fossilfria drivmedel senast år 2020.

För mindre arbetsredskap finns nu alltfler elektrifierade motorsågar, röjsågar, gräsklippare etc. För denna typ av redskap kan det finnas stora arbetsmiljövinster genom att gå över till utsläppsfria alternativ.

[Lämpliga bilder]

Bilaga 4.1.4 Regional plan för laddinfrastruktur och förnybara drivmedel

En regional plan för infrastruktur för laddbara fordon och förnybara drivmedel har tagits fram parallellt med arbetet med denna strategi, i samarbete med Region Uppsala och BioDrivÖst. Planen ska vara ett stöd för och vägledande vid regional och kommunal planering, bland annat. Tillgång till drivmedel, inklusive laddpunkter, är grundläggande för möjligheterna att uppnå klimatmålen för transporter.

Planen visar också att det är tydligt ur resurs- och miljösynpunkt att det för att nå målen behövs kraftfulla insatser för transporternas effektivisering, både genom effektivare fordon och ett mer transporteffektivt samhälle, eftersom även biodrivmedel är en begränsad resurs där hänsyn ska tas till hållbarhetsfrågor vid produktionen.

Reduktionsplikten innebär en skyldighet för drivmedelsleverantörer att minska växthusgasutsläppen från bensen och dieselbränslen genom inblandning av biodrivmedel. Det är bara bränslen som går att blanda med varandra som passar reduktionsplikten, t ex etanol-bensen och HVO-diesel.

I tätbebyggda områden ger elfordons utsläppsfria drift betydande miljö- och hälsofördelar.

Planen (ref) går igenom olika typer av förnybara drivmedel och tillgången för dessa. Alla förnybara drivmedel är inte lika klimateffektiva, se bild X.

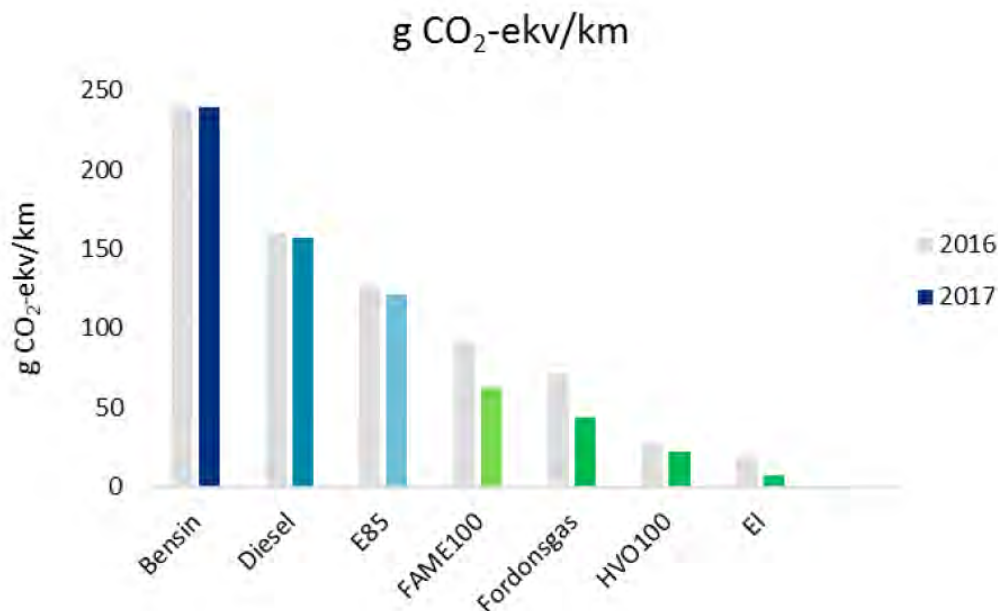

Bild X. Biodrivmedlens klimatnytta, diagram från Energimyndigheten 2017 (ER2018:17).

EUs förnybarhetsdirektiv har regler om hållbarhetskriterier för att biodrivmedel ska få räknas som förnybara. Andelen biodrivmedel från grödor begränsas till maximalt 7% eller lägre om användningen i landet var lägre 2020. [Inför text om dubbelräkning.] [Kommande miljö- och ursprungsmärkning för drivmedel med skyltning vid tankstället.]

Trafikverkets delrapport i juni 2018 *Infrastruktur för snabbbladdning längs större vägar* identifierar punkter längs de större vägarna i Sverige som är strategiskt viktiga för snabbbladdstationer, ungefär med 10 mils mellanrum. I projektet Laddinfra 1.0 gjordes också en bedömning över var snabbbladdstationer behövs i länet [kort om resultatet] och denna översikt ges en uppdatering i planen. Eftersom utvecklingen är snabb på området blir ögonblicksbilder snabbt inaktuella. Det finns i dagsläget flera olika översikter över laddplatser, t ex på laddinfra.se, varav de flesta endast visar specifika bolags egna punkter förutom

hemsidan *uppladdning.nu* som bygger på att företag och organisationer själva bidrar med information om respektive plats.

Planen visar tydligt att inget förnybart alternativ ensamt kan ersätta de fossila drivmedlen. En snabb utbyggnad av infrastruktur för laddning och tankning samt främjande av produktion av hållbara biodrivmedel och batterier krävs alltså förutom en satsning på energieffektivare och smartare transportlösningar. Det krävs också fortlöpande arbete med kommunala, regionala och nationella transportplaneringar och investeringar (upphandlingar) så att fordon och drivmedel matchas. Utbyggnad av produktion och tank/laddinfrastruktur kräver en långsiktig efterfrågan.

REMISSVERSION

Bilaga 4.2.1 Energieffektivisering

Energieffektivisering är ett viktigt steg för att den förnyelsebara energin ska räcka. All energiomvandling innebär någon form av resursinsats vilket har någon form av miljöpåverkan. För att minimera miljöpåverkan gäller därför generellt att **effektivisering bör ske först och därefter byte av bränsle och teknik**.

Det finns många olika projekt och stöd för energieffektivisering, samt för större företag ett krav på att genomföra energikartläggning regelbundet. Relativt låga el- och värmepriser har gjort att det ibland varit svårt att få korta avbetalningstider på energieffektiviseringsåtgärder. Energi- och klimatrådgivning finns i samtliga kommuner, för flera sker det i form av ett samarbete. Energieffektiviseringsprojekt drivs också av Energikontoret i Mälardalen. Samtliga kommuner i länet bedriver energieffektiviseringsarbete för eget fastighetsbestånd, t ex sker i princip en halvering av energibehovet i de renoveringsprojekt som Uppsalahem genomför. Greppa Näringen har rådgivning inom energieffektivisering och minskad klimatpåverkan från jordbruk.

Den strategiska inriktningen bör vara att **rapportering av energianvändning för bebyggelse omfattar använd energi** (dvs verkliga värme- och elbehovet) som komplement till Boverkets byggregler som endast omfattar köpt energi, genom nuvarande utformning av Plan- och byggförordningen.

Köpt energi till byggnaden blir missvisande då den inte inkluderar användningen av egenproducerad värme och el (produktion inom fastighetsgränsen). Värme- och elproduktionens lokalisering avgör alltså i dagsläget hur många kWh/m² som byggnaden officiellt förbrukar. Byts uppvärmningssystem kan då angiven förbrukning ändras, trots att byggnaden förbrukar samma mängd värme och el som tidigare.

Även användning av egenproducerad energi bör ske energieffektivt, vilket EUs regler faktiskt motverkar genom att egenproducerad energi inte behöver räknas in i byggnadens förbrukning, endast köpt energi.

[nybyggnationer mätning och betalning av egen förbrukning ger effektivisering]

Uppvärmning av byggnader är tydligt säsongsberoende med ett kraftigt ökat (kan var 10-faldigt) behov av värme under vintern jämför med sommaren, då i princip endast varmvatten förbrukas men ingen rumsvärme behövs. Uppvärmning ger alltså en tydlig vintertopp för förbrukningen. Värmepumpar är bra om de ersätter direktverkande el, men de kallaste vinterdagarna får ofta en elvärmare komplettera värmepumpen som inte dimensioneras för mer än ca -15 grader. Om eldrivna värmepumpar ersätter när- eller fjärrvärme alternativt en egen pelletsvärme, ökar det bebyggelsens elberoende, och ger ökad toppbelastning på elnäten under de kallaste dagarna.

Övergång från när- eller fjärrvärme till värmepumpar ökar alltså elberoendet för uppvärmning i bebyggelse. Utvecklingen drivs av att värmepumpar blir ett billigt sätt att nå kraven för byggnaders energiprestanda. Kraven i enlighet med plan- och byggförordningen räknar endast med den inköpta energin, inte den byggnaden använder (ge exempel). De svenska byggreglerna och miljömärkningsystem som Miljöbyggnad, är utformade i enlighet med definitionen i plan- och byggförordningen, det vill säga inkluderar endast köpt el och värme, inte användning av egenproducerad värme och el.

Energikommissionen beskriver tydligt att "Den minskade energianvändningen i bostadssektorn kan förklaras med framför allt två faktorer. För det första har energibesparande åtgärder som t.ex. tilläggsisolering liksom tätning och byte av fönster minskat energibehovet. Detta har drivits av hårdare byggregler men också av höga energipriser under 2000-talet. För det andra har viss energianvändning i bostadssektorn försvunnit ur statistiken eftersom den värme som värmepumpar tar upp från omgivningen inte ingår i statistiken utan endast den el som krävs för att driva pumpen. År 2013 hade 52 procent av alla småhus i Sverige en värmepump som huvudsaklig värmekälla".

Den finns en ökande användning av kyla för fastigheter, dels på grund av klimatförändringarna som ger längre perioder av höga temperaturer, dels byggnadstekniska orsaker som ökad isolering, större glasytor

etc. Byggnaderna kan utformas så att behovet av extra kylning minskar, och placeringen samt beskuggningen av träd kan också minska mängden kyla som byggnaden behöver. [ev. mer text om kyla].

Bilaga 4.2.2 Effekt

Strategisk inriktning är att minska maxeffektbehovet för el för verksamheter och bebyggelse.

Energiöverenskommelsen från 2016 anger att ”en stor utmaning är att förändra energipolitiken från att nästan enbart fokusera på levererad mängd energi (TWh) till att även se till att det finns tillräckligt med effekt (MW). Ett viktigt steg bör vara att se över regelverk på energiområdet och modifiera dem så att de är anpassade till effektutmaningen”.

Effektbehovet kan minskas genom bland annat så kallad efterfrågefleksibilitet och genom att minska bebyggelsens behov av el för uppvärmning, Energikommisionens betänkande *Kraftsamling för framtidens energi* SOU 2017:2 anger på sidan 283 ”En konkurrenskraftig fjärrvärmesektor och minskad elanvändning i uppvärmningen är förutsättningar för att klara den förnybara el- och värmeförsörjningen under kalla vinterdagar.”

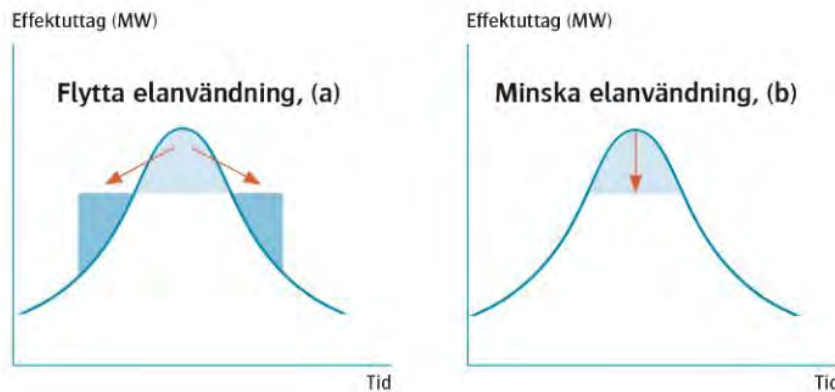

Bild X. Förklaring

[Ev. en ruta om olika projekt t ex samarbetet Coordinet, ett projekt för en lokal effektmarknad – sådant material åldras dock fort..., kan flytta exemplet VäxEl hit] [taxekonstruktion, ekonomiska incitament, ersättning för nätnyttan, effektersättning, förslagen från utredningen Mindre aktörer i energilandskapet – förslag med effekt SOU 2018:76]

Höga effekter gör att elnätet når sin maxkapacitet för överföring och blir begränsande. Det går att lagra energi, t ex värmeenergi i en varmvattenackumulator eller elenergi i ett batteri, och på nationell nivå utgör våra vattenmagasin till älvarnas vattenkraftstationer den storskaliga energilagringen. Vattenkraften utgör också reglerkraft i det svenska energisystemet, se bild X.

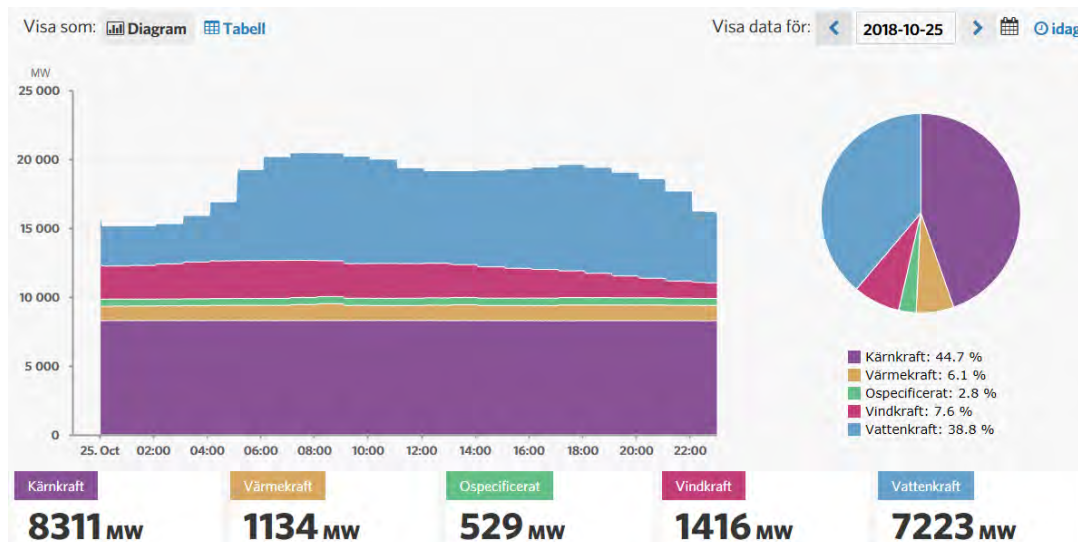

Bild X. Svenska Kraftnätets webbplats Kontrollrummet visar timma för timma elproduktionen i Sverige. Vattenkraftens reglering syns (ljusblå fält) liksom det faktum att vindkraften kan variera under dygnet (rött fält).

Bilaga 4.2.3 Återvunnen och förnybar energi

Strategisk inriktning är att på hållbart sätt (miljö, ekonomi och sociala aspekter):

- tillvarata spillvärme (där så är rimligt ur ekonomisk synpunkt) för att nå ökad resurseffektivitet
- för biomassa till energiändamål i första hand använda restprodukter framför primära resurser (råvaror som har annan användning) för att nå ökad resurseffektivitet
- se möjligheterna för redan befintliga hanterare av biomassa, t ex massabruk, för potentialer att producera energibiprodukter för att nå bland annat fördelaktig ekonomi
- se möjligheter att främja vindkraft och andra flödande energier som solenergi

Man skiljer mellan energikälla (tillförsel av primärenergi), energibärare och teknik, t ex är biomassaenergi i biologiskt avfall möjligt att omvandla till energibäraren biogas med hjälp av tekniken rötning i biogasanläggning och slutligen använda som fordonsgas, se bild X. Ett annat exempel är att vindenergi kan omvandlas till energibäraren el med tekniken vindkraftverk. El som energibärare kan omvandlas i sin tur till en annan energibärare, som till exempel vätgas, med hjälp av tekniken elektrolys av vatten.

Alla omvandlingssteg medför större eller mindre energiförluster i form av värmeavgång, allt enligt termodynamikens lagar. (Primärenergi).

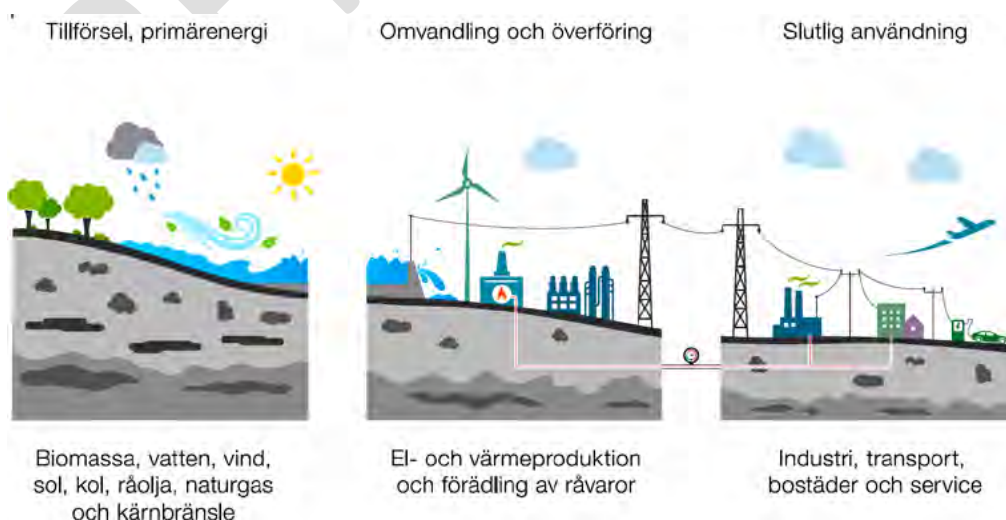

Bild X Primära energikällor omvandlas till energibärare som el, värme och drivmedel för slutlig användning. Illustration från Energi-myndighetens rapport Energiläget 2017 (ska be om en med högre upplösning).

Spillvärme/restvärme/geotermi/lågtempererad värme

När- och fjärrvärmenäten möjliggör distribution av restvärme från industrier som Gyproc Saint-Gobain i Bålsta, Sandviks anläggning i Gimo, Lindvalls kaffe och Skandionkliniken i Uppsala för att ta några exempel, det finns fler som datahallar, ishallar osv. I framtiden kan även spillvärmeomhändertagande ske från affärernas kyl- och frysanläggningar. Värmepumpar behövs ofta för uppgradering temperaturmässigt av spillvärmerna/restvärmerna, och när- eller fjärrvärmenäten för distribution av värmen.

Med hjälp av värmepumpsteknik kan temperaturen på ett spillvärmeflöde höjas, med hjälp av el eller annat högvärdigt energitillskott som värme av hög temperatur (jämför gasolldrivna kylskåp). Värmepumpar är alltså en teknik för att ta hand om energin i spillvärme eller värme från låg temperatur som från berggrunden eller från avloppsvatten, ventilationsluft eller uteluft.

Eldrivna värmepumpar minskar alltså bebyggelsens elanvändning om den ersätter direktverkande el, men i de fall tekniken ersätter när- och fjärrvärme ökar istället elberoendet.

Bioenergi

Bioenergi är energi som utvinns ur olika slag av biomassa som träflis, sågspån etc. samt avfall av olika slag med bioursprung. Ur resurssynpunkt bör restprodukter prioriteras framför primära råvara där så är möjligt ekonomiskt, socialt och miljömässigt.

Närvärme är mindre fjärrvärmeanläggningar. Större fjärrvärmeanläggningar kan kostnadseffektivt ha kraftvärme, som betyder samtidig produktion av fjärrvärme och el, vilket finns i Uppsala och Enköping [kollas]. Kraftvärme har fördelen att den producerar mest el på vintern då det behövs mest.

Returträ kan användas istället för primära träbränslen som träpellets och skogsflis i större förbränningsanläggningar där fullgod reningsteknik av rökgaser och vatten kan ske kostnadseffektivt.

Avfallsförbränning för material som inte är enbart av träursprung eller är behandlat med målarfärg, impregnering etc. är en resursmässigt effektiv teknik om man energiutnyttjar material som inte längre går att materialåtervinna. Brännbart avfall får inte längre deponeras i Sverige, utan måste omhändertas genom materialåtervinning och energiåtervinning. Allt fler länder går samma väg och fram till dess att respektive land byggt upp egna anläggningar finns det en marknad för brännbart avfall av olika slag som bränsle som ersätter primära träbränslen eller fossila bränslen. Eftersom det finns mottagningsavgift för energiåtervinning är det lönsamt att materialåtervinna framför att skicka materialet till energiutvinning, det finns också material som inte bör materialåtervinnas på grund av sitt innehåll av ämnen som flamskyddsmedel, tungmetaller etc. Avfallstrappan är ett sätt att illustrera principen att störst resurseffektivitet fås om material först återanvänds (t ex begagnade kläder), sedan materialåtervinnas (t ex gamla trasiga kläder som inte går att laga blir till trasmattor) för att först därefter energiutvinnas (trasig trasmatta går till värmeverket för att bli fjärrvärme och el). I en cirkulär ekonomi behöver produkter designas för materialåtervinning och därför inte innehålla farliga ämnen, något som också kommer att gynna avfallsförbränning för det som inte längre kan materialåtervinnas. Plast tillverkas fortfarande till övervägande del av fossila råvaror och utgör därmed en fossil andel av avfallet, vanligen ca 35–40% av energin i avfall till avfallsförbränning, mer om plast i avsnittet 4.3.5.

Massaindustrier hanterar stora mängder biomassa och i Uppsala län finns Stora Enso's massabruk i Skutskär, bild X. Anläggningen har minskat sin användning av olja och är nu till 99% självförsörjande på energi genom att använda energin från biomassan, träet, för att driva anläggningen via sodapannans svartlutsprocess. Anläggningen producerar tallolja som används som råvara till olika produkter som tvättmedel och biodrivmedel. Massaindustrin och skogsnäringen är en central aktör i den nya bioekonomin som producenter av bioprodukter förutom papper och kartong, som biodrivmedel, förnybar plast etc.

Bild X. Skutskärs bruk, bild från Stora Enso AB. Massaproduktionen på Skutskärs Bruk är numera fossilfri till cirka 99 %. Som en biprodukt från massatillverkningen produceras tallolja som kan användas i olika produkter som tvättmedel och biodrivmedel. Talloljan utvanns för första gången 1899 i Skutskär och har internationellt behållit sitt svenska namn - exempelvis som tall oil (engelska), huile de tall (franska) och tallöl (tyska).

Övergång från olja till t ex träpellets för enskilda pannor har fått investeringsstöd Klimatklivet och för landsbygdens företag även från Landsbygdsprogrammet. [\[mer om detta\]](#)

Biogas är en energibärare som kan utvinnas genom biologiska tekniker. Energin i biomassa från framförallt avfallsströmmar som avloppsvatten, gödsel och biologiskt avfall, omvandlas i rötkammare till biogas som kan uppgraderas till fordonsgas. Biogas kan utvinnas både från vattenreningsverks biologiska steg och från anläggningar som är specialbyggda för ändamålet, t ex Uppsala kommuns anläggning, se bild X, som är länets största.

Den sammanlagda produktionen i länets 8 anläggningar var 59 GWh biogas för 2017, varav 40 GWh uppgraderades till fordonsgas och användes i trafiken, vilket utgör ca 2% av drivmedelsanvändningen i länet. Det är viktigt att ge biogastekniken rättvisa förutsättningar och förväntningar: rötning är i första hand en behandlingsmetod för biologiskt avfall som ger rötresten som återförs till jordbruket samt biogas som en värdefull biprodukt. Rötningstekniken kan verkningsgradsmässigt inte tävla som en effektiv energiomvandlingsmetod, eftersom det krävs insatsenergi av olika slag, för 100 MWh biogas krävs 20–30 MWh värme för rötningprocessen och ca 15 MWh el för drift av pumpar, omrörare, transportband etc. Biogas är en viktig pusselbit för fossiloberoende fordon och bör användas på ett strategiskt sätt, t ex i dedicerade fordon och rutter som för bussar i regiontrafiken.

I de fall biogasen "spetsas" med vätgas, t ex där vätgas förenas med koldioxiden i biogasen, krävs el för produktionen av vätgas. Mer om vätgas som energibärare längre fram.

EU begränsar rätten till stöd för grödobaserade drivmedel så att inte livsmedelsproduktion konkurreras ut av drivmedelsproduktion.

Biogas kan till viss lokal tillgång till drivmedel ur beredskapssynpunkt.

Bild X. Biogasanläggningen i Uppsala, bild från Uppsala Vatten och Avfall

Vattenkraft

Länets vattenkraft är framförallt kopplat till nedre Dalälven med anläggningarna Söderfors, Untra, Lanforsen och Älvkarleby. Länsstyrelserna i Dalarnas, Gävleborgs och Uppsala län genomför i samverkan med vattenkraftsbranschen projektet Hållbar vattenkraft i Dalälven, se bland annat *Åtgärdsplan för vattenkraftens miljöåtgärder i Dalälven, 2018*.

Anläggningarnas sammanlagda installerade effekt är 229 MW och den årliga elproduktionen är kring 1 100 GWh/år eller ca 40% av länets elanvändning. Miljöåtgärder kan ge en minskad produktion på upp till 2,3% i enlighet med Energiöverenskommelsen.

[Potential för strömmande vattenkraft]

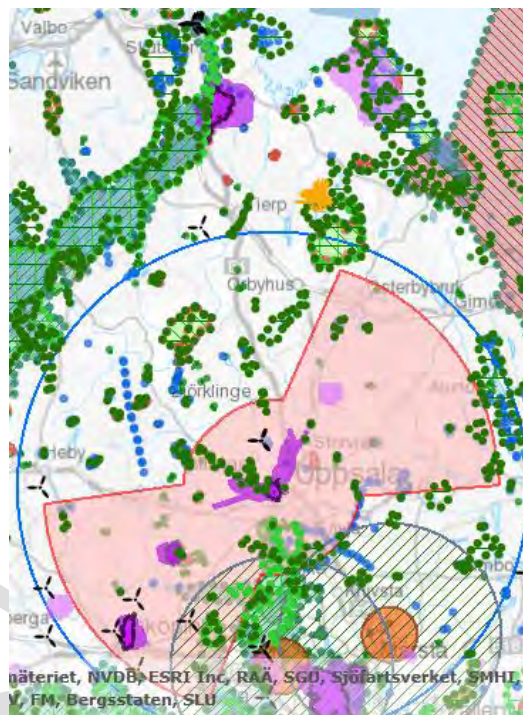
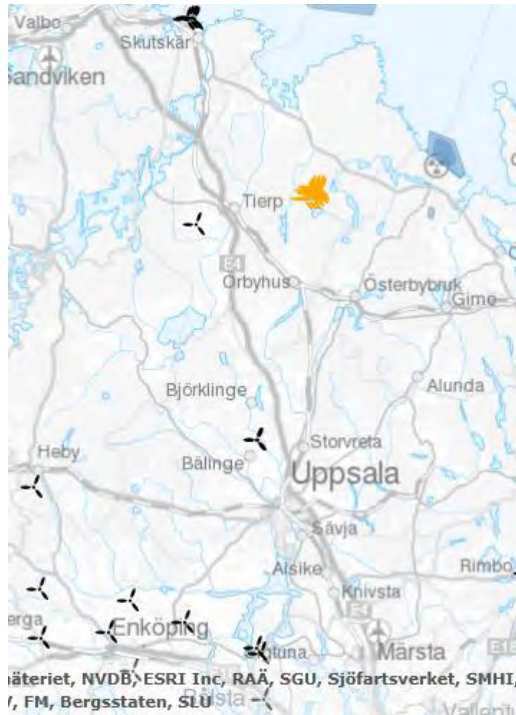
Ett område som vattenkraften påverkat starkt är naturreservatet Båtfors med dess artrika svämskogar. Området är idealiskt för insekter, där finns över 100 rödlistade arter inklusive Upplands landskapsinsekt, den röda cinnoberbaggen.

Vindkraft

Ökad vindkraft har en viktig roll för att uppfylla Energiöverenskommelsen mål om ett 100% förnybart elsystem 2040 genom att vara den förnybara elproduktionstekniken som i dagsläget har lägst utbyggnadskostnad.

För Uppsala län är dock inte vindkraften utbyggd i någon större omfattning, ca 35 GWh/år el produceras eller ca 1% av länets elanvändning. Som bild X visar finns det begränsningar av olika slag i stora delar av länet kopplat till natur- och kulturmiljö, försvar och buller.

*Bild X.
Vindkraftverk
samt med orange
markeringar är
utvecklings-
områden och blå
områden är
riksintresse-
områden för
vindkraft, samt
karta med olika
typer av
begränsningar för
utbyggnad, bild
från Vindbruks-
kollen
2018-10-29.*

Vindkraften kan ge ökad resiliens genom att ge lokal elproduktion i händelse av störningar, förutsatt att eldistributionsnäten kan hållas spänningssatta och medge distribution.

Vindkraft kan också ge arbete på landsbygden även om ska utformas att vara så underhållsfri som möjligt. Möjligheterna för vindkraftsutbyggnad bör ses i ett regional och nationellt perspektiv. Nyetableringar påverkas av kostnaderna för anslutning till elnätet beroende på hur stora förstärkningar som behövs. Andra faktorer som påverkar är elpriset och ersättningsnivåerna för de så kallade gröna certifikaten, samt handläggningstider för tillstånd, där Länsstyrelsen är en viktig aktör liksom kommunerna.

Sol

Solceller för elproduktion blir alltmer konkurrenskraftiga i pris och mängden installationer ökar kraftigt från en låg nivå, enligt Energimyndigheten²¹ har den installerade effekten ökat med 65 procent i Sverige mellan 2016 och 2017. Uppsala län hade 2017 den installerade effekten 12 MW uppdelat på 860 anläggningar. Med strax under 1 GWh elproduktion per MW installerad effekt betyder det ca 10–12 GWh solceller för länet 2017, exempel på större anläggningar i länet finns i bild X och X. Uppsala kommun var 2017 tredje största solkommun i Sverige med 7 MW installerad effekt.

Bild X. Fyrdörrad Uppsalahem Nordens största solcellsfasad för flerbostadshus, bild från Uppsalahems hemsida 2018-10-29.

Bild X. Sveriges största solcellsanläggning på ett tak har Apotea, i Morgongåva, invigd 2018, bild från Dagens Infrastruktur.

Elproduktionen från solceller varierar kraftigt under dygnet och över året, se bild X, vilket gör att det behövs nätanslutning för att distribuera ut överskottet och/eller batterier eller annan form av lagring, vilket dock ökar kostnaderna för systemet som helhet. En positiv effekt med en egen solcellsanläggning är att intresset för energieffektivisering ökar.

En solcellsanläggning kan normalt endast leverera ut ström om den är ansluten till ett spänningssett elnät, dvs den fungerar inte som en ö-lösning i händelse av strömbortfall.

Bild X. Elproduktionen från solceller följer solinstrålningens intensitet, SMHI-data i diagram från utvärdering av Sveriges första MW-solcellspark, Bengt Stridh, Mälardalens högskola 2016.

²¹ Energimyndighetens rapport ER 2018:22, Nätanslutna solcellsanläggningar 2017.

Vätgas som energibärare

Vätgas är en energibärare, liksom el, biogas och fjärrvärme. Vätgas som energibärare kan få allt större betydelse i framtiden, kanske speciellt för fordon. Med ett vätgassystem kan en tankning gå lika fort eller fortare än en vanlig tankning. I dagsläget finns endast ett fåtal vätgasmackar i Sverige, men det finns planer på fler. Vätgas för fordon används vanligen i bränslecellsbilar, dvs utan förbränning.

Vätgas från el framställs genom elektrolys av vatten vilket i processen ger betydande mängder spillvärme, ca 50% eller mer av tillförd el blir värme. För att nå hög totalverkningsgrad bör denna värme tillvaratas i när- eller fjärrvärmesystem för uppvärmning av bebyggelse. Vätgas används också i många industriella tillämpningar som t ex framställning av biodiesel, då ofta med vätgas från raffinaderier med fossila råvaror.

Vätgas kan också kombineras med biogas, t ex genom att få koldioxiden i en icke uppgraderad biogas att reagera med vätgas och bilda metan, för att höja biogasens energiinnehåll.

Vätgas är en energibärare som kan få stor betydelse i framtiden, både för fordon och för energisystemet.

Energilagring

Inom vattenkraften lagras vatten i dammar och sjösystem som då utgör energilagring. Energi lagras också i form av kemiskt bunden energi i biomassa av olika slag, samt i olika former av oljor, gas eller i batterier. Det mest energitäta är diesel och bensen, vilket kan illustreras i att elbilsbatterier i skrivande stund kan ha energitätheten 0,15 kWh per kilo att jämföra med bensen eller diesel som har över 10 kWh per kg, dock bör beaktas att kemiskt bunden energi som i bensen omvandlas med energiförluster, t ex verkningsgraden 20% för förbränningsmotorer, medan batterier direkt ger el till elmotorer som har hög verkningsgrad.

Med framväxten av framförallt elbilsbatterier kan samspelet mellan byggnader, elnät och batterier utvecklas. Det finns också batterier för lokal lagring och som reservkraft t ex för datorhallar så att nedstängning kan ske på ett kontrollerat sätt.

En ofta förbisedd faktor är att jord- och skogsbruk fångar solenergi och lagrar energin i form av stärkelse, cellulosa, proteiner och fetter, vilket gör åkrar och skog till gigantiska solfångare. Att stadsodla under lampor drivna med solceller med verkningsgraden 20 % skulle ge behov av 5 hektar solfångare per hektar odling. Att odla under belysning är således energimässigt och ekonomiskt försvarbart endast för gröna växter som kryddväxter, sallad etc. till en högbetalande kundkrets.

Bilaga 4.3.1 Internationella flygresor och sjöfart

Det råder inget tvivel om att flyget är viktigt för samarbete, handel och personliga möten. Stora miljö- och klimatnyttor fås genom spridandet av nya idéer och kunskap t ex genom universitetens samarbeten. Det står dock klart att klimatpåverkan från flyget behöver minska. Klimatpåverkande utsläpp från svenskarnas flygresor är ca 11 miljoner ton CO₂-ekvivalenter eller strax över 1 ton/person och år vilket ungefär motsvarar utsläppen från alla personbilstransporter i Sverige²². För Uppsala läns invånare betyder det ca 400 000 ton/år.

Digitaliseringen ger ökade möjligheter till distansmöten och för de resor som inte kan ersättas på detta vis kommer att behöva effektiviseras och drivas med förnybara drivmedel på olika sätt. Det finns flera olika initiativ inom området biodrivmedel för flyget och vissa bolag erbjuder biobränslen mot tillägg.

Bild X visar indexerad utveckling för antalet flygresor inrikes och utrikes, som synes blir flygplanen allt större och kan ta fler passagerare, vilket gör att antalet landningar inte ökar trots att antalet passagerare gör det.

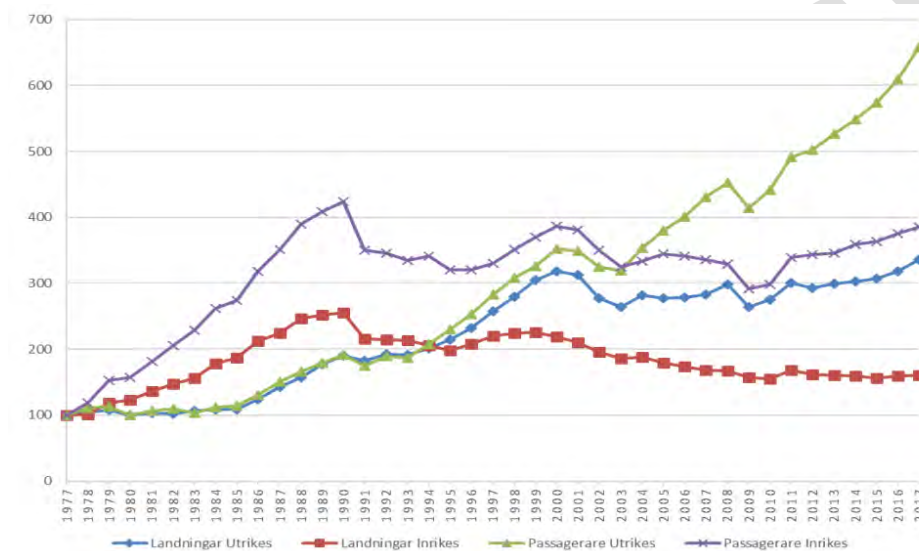

Bild X. Bild från Trafa som visar indexerad utveckling för antalet landningar och passagerare för inrikes och utrikes flygresor.

[Internationell sjöfart (separat underlagsrapport ER2017:10 till SOFT-utredningen) 7 miljoner ton koldioxid (mer förklarande text)...]

²² Klimatpåverkan från svenska befolkningens internationella flygresor, Metodutveckling och resultat för 1990 – 2014 Anneli Kamb, Jörgen Larsson, Jonas Nässén och Jonas Åkerman, Chalmers 2016

Bilaga 4.3.2. Livsmedel

Ökad andel växtbaserad kost ger minskad klimatbelastning, liksom förbättrad gödselhantering och förändrade brukningsmetoder för jordbruksmarken.

- Ät mer grönsaker, frukt och bär – gärna ekologiskt, närodlat och i säsong för minskad total miljöpåverkan.
- Ät mindre mängd kött, välj köttet med omsorg och variera valet av protein. Svenskt kött ger en grund med utvecklad djurskyddslagstiftning för djurvälstånd och minimering av antibiotika-användningen.
- Minskat matsvinn är ett effektivt sätt att minska klimatpåverkan från maten.
- Även transporter och förpackningar går att påverka för minskad klimatpåverkan.

Klimatpåverkan från länets jordbruk bör ses tillsammans med klimatpåverkan från importerade livsmedel. Jordbrukets klimatpåverkan kommer huvudsakligen från idisslares tarmgaser, gödselhantering, markbearbetning och lustgasavgång vilket också ger utgångspunkt för möjligheterna till minskad klimatpåverkan och diskuteras mer i avsnittet om jordbruk.

Handlingsplanen för länets livsmedelsproduktion Ät Uppsala.

[Kort om rapporten om livsmedelsproduktion ur beredskapssynpunkt, Camilla Eriksson SLU, https://www.slu.se/institutioner/stad-land/forskning/Landsbygdsutveckling/projekt/svenska_jordbruket/]

Bilaga 4.3.3 Bygg- och anläggningsmaterial

Av bygg- och anläggningsmaterial är det betong och stål som har störst betydelse ur klimatsynpunkt. Mellan 50 och 80% av en byggnads klimatpåverkan under sin livstid kan orsakas av produktionen av byggmaterialet, främst stål som armeringsjärn, balkar etc. och betong. Cementtillverkning ger fossil koldioxid både från fossila bränslen vid kalkbränningen och via den koldioxid som avgår från kalken när den bränns. Kalkens kolinnehåll är fossilt eftersom den bildades för så längre sedan, nybildningen är på samma sätt som för olja och kol extremt långsam.

Fossilfritt Sveriges Färdplan byggsektorn anger att tillverkning av byggmaterial har visat sig stå för majoriteten, omkring 80 %, av byggskedets klimatpåverkan, medan transporter till byggarbetsplats och själva byggproduktionen har utgjort ett mindre bidrag i husbyggnadsprojekt. I både bygg- och anläggningsprojekt bidrar cement i betong tillsammans med stål till en stor andel av ett projekts klimatpåverkan.

Bostadsbyggande med trästomme har tidigare visat sig stå för knappt hälften så stor klimatpåverkan som traditionell betongstomme. Cementets klimatpåverkan har dock minskat över tid och det finns potential att minska betongens klimatpåverkan ytterligare: mellan 40 % och 70 % minskade utsläpp från betongbyggande har påvisats genom aktiva val av betongrecept och utformning.

Färdplanen pekar även på att det finns potential att minska konstruktioner som broars klimatpåverkan till nästan hälften med befintliga tekniska lösningar, men även med mindre traditionella utformningar.

Boverket har på sin hemsida vägledningar och underlag om byggmaterialens klimatpåverkan.

[lämpliga bilder]

Bilaga 4.3.5 Övrigt: plast, IT, kapitalplaceringar

Plast, IT och kapitalplaceringar tas upp här som exempel på områden som ger relativt stora klimatfotavtryck. Plast är ett bra exempel på ett tydligt område som behöver utvecklas för att samhället ska nå en bioekonomi. IT eller elektroniksektorn ger, liksom plast, stora möjligheter till miljövinster av olika slag men har också en miljökostnad i form av klimatpåverkan och annan allvarlig miljöpåverkan. Kapitalplaceringar är ett område där förändringar kan ge snabba förändringar till mindre klimatpåverkan.

Plast

Plast räddar liv och är en självklar del av ett modernt samhälle. Men plast tillverkas fortfarande främst av fossila råvaror, även om förnybara alternativ börjar komma. Även när det gäller plast gäller resonemanget att först effektivisera användningen och sedan byta råvara. För plast finns en tydlig koppling till cirkulär ekonomi, där returråvara bör prioriteras där det är möjligt. Allt fler aktörer går före genom sina beslut att gå över till återvunnen eller förnybar råvara, exempel som kan nämnas är IKEA samt dagligvaruhandelns Färdplan för fossilfri konkurrenskraft (Fossilfritt Sverige).

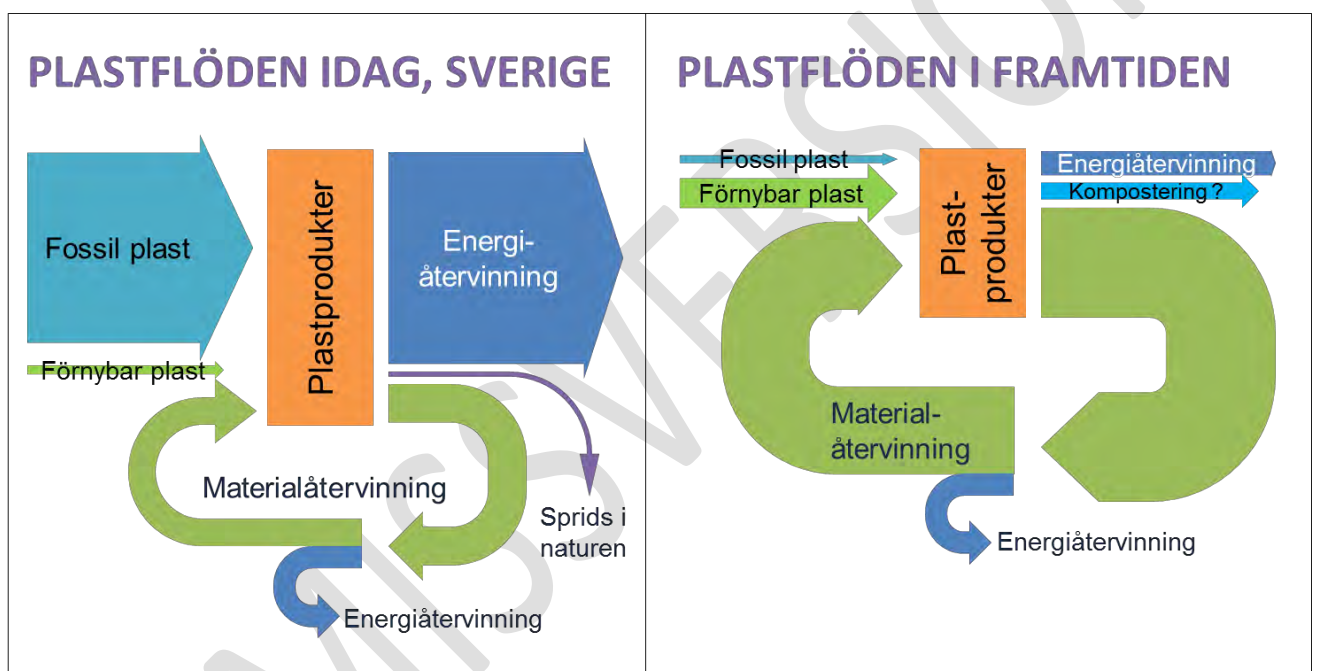

Bild x Illustration som tagits fram inom Uppsala Klimatprotokolls projekt "Jakten på plasten"

Under 2018 publicerades en delrapportering från regeringsuppdraget om miljömässigt hållbara plastmaterial, M 2017:06. Delrapporten konstaterar att det inte finns någon plast som bryts ner fullständigt i den naturliga miljön, i alla fall inte inom en tidshorisont som inte riskerar att skada levande organismer. Konventionella plaster är i regel konstruerade för att ha lång livslängd, vilket innebär att de även är svårnedbrytbara när de hamnar i miljön. Plast som tillverkas för att kunna brytas ner och säljs som "bionedbrytbara" eller "nedbrytbara" kan endast brytas ner fullständigt under vissa begränsade förhållanden som inte råder i den naturliga miljön. Plast baserad på fossilfri råvara (biobaserad eller förnyelsebar plast) inte behöver vara nedbrytbar utan kan designas för att vara lika beständig som konventionell plast. Begreppet "bioplast" har använts både för biobaserad plast och för så kallad nedbrytbar plast vilket har skapat otydlighet.

Potentialen för ökad plaståtervinning är stor, både miljömässigt och ekonomiskt. Genom att övergå till återvunnen råvara istället för att använda ny råvara sker en besparing med runt 70 procent enligt Naturvårdsverkets rapport 6844. Störst mängdmässig potential att materialåtervinnas i större omfattning

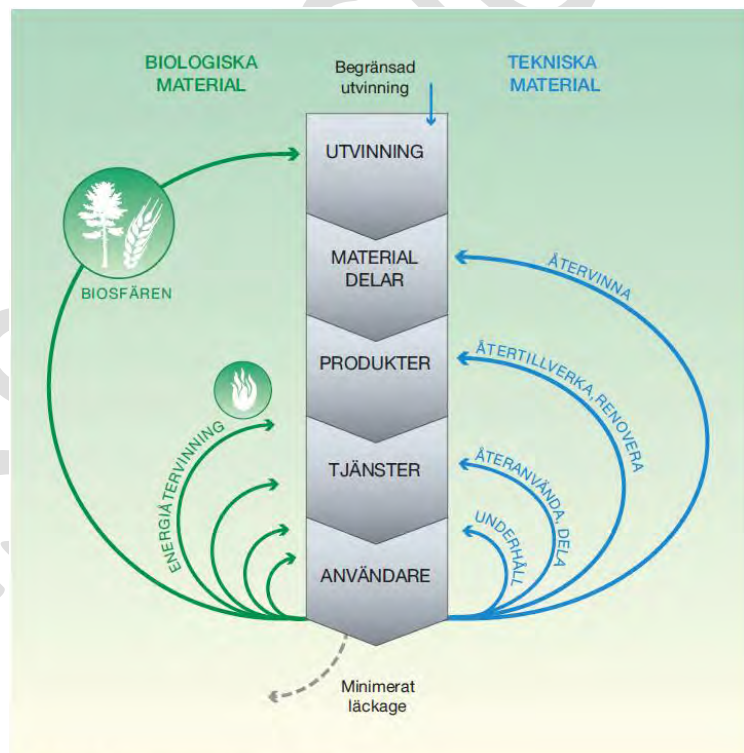
finns för förpackningar, både från hushåll och från verksamheter, liksom för byggprodukter som rör, golv, kyl och frysar samt plastdelar från bilar.

Den största minskningen av klimatpåverkan får man genom att i designstadiet byta till plasttyper som har lägre miljöpåverkan, där det är möjligt, samtidigt som man använder största möjliga andel återvunnet material. Tillsatser av farliga ämnen i varor begränsar möjligheterna till materialåtervinning, därför blir designstadiet avgörande för cirkulära kretslopp.

Biobaserad plast och andra varor producerade av förnyelsebar råvara är en del av "bioekonomin": en ekonomi som baseras på förnybara råvaror även för det som idag produceras med fossila råvaror och omfattar betydligt fler varor än plast.

Cirkulär ekonomi är ett sätt att uppnå en ökad resurseffektivitet genom ökad nyttjandegrad och ökad återanvändning. Handel med begagnade produkter, reparationer och uppgradering av produkter förebygger uppkomsten av avfall och ger även på andra sätt en mer hållbar ekonomi och en stärkt konkurrenskraft. Betänkandet SOU 2017:22 *Från värdekedja till värdecykel* beskriver att huvudproblemet med den linjära ekonomin inte är att begränsade råvaror "tar slut" utan att det material vi använder förr eller senare blandas och sprids, tappar sitt ekonomiska värde, blir svårt att nyttiggöra och i många fall slutar som miljögifter för människor och natur. De naturresurser som är tydligast hotade är jordens gröna produktion, de livsuppehållande system som är basen för alla de ekosystemtjänster som ett fungerande samhälle bygger på.

Cirkulär ekonomi kan ses som en metafor för en ekonomi som fungerar inom gränserna för jordens bärkraft. Det är en ekonomi där avfall i princip inte uppstår, utan resurser kan behållas i samhällets kretslopp eller på ett hållbart sätt återföras till naturen. Detta illustreras översiktligt i bild X.

Källa: Ellen MacArthur Foundation/Mc Kinsey.

Bild X. Resursflöden i en cirkulär ekonomi.

Delegationen för cirkulär ekonomi hos Tillväxtverket ska utarbeta en strategi 2019–2021 för omställning till en cirkulär och biobaserad ekonomi. Delegationen ska vara en kontaktpunkt mellan relevanta aktörer, identifiera behov av styrmedel och föreslå kostnadseffektiva åtgärder.

Elektronik

IT genom elektronik, dvs våra datorer, mobiler, TV-apparater med bakomliggande strukturer i form av tillverkning och drift med serverhallar etc är ett exempel på ett område som ger indirekt klimatpåverkan. Digitaliseringen som möjliggörs genom elektronik ger betydande klimatnytta genom t ex logistikplanering, digitala tjänster för reseplanering som gör att fler reser kollektivt, eller genom resfria möten via dator för att bara ta några få exempel. Genom aktivt kravställande bör klimatpåverkan kunna minskas från dagens ca 160 kg CO₂ekv/inv och år, för länet blir det 370 000 invånare nästan 60 000 ton CO₂ekv/år.

Det är viktigt att öka livslängden på konsumentelektronik, som smarta telefoner och bärbara datorer eftersom tillverkningen av dessa produkter bidrar till en stor del av IT-sektorns växthusgasutsläpp. Vidare kan befintlig energieffektiv teknik minska energianvändningen med 75% enligt en studie från 2014, Malmodin m fl "Life cycle assessment of ICT". Datacenter står för en stor del av klimatpåverkan och här finns fortfarande stor potential att förbättra effektiviteten, till exempel inom kylning av teknik [lägg i exemplet Munters Tobo].

cirkulär ekonomi, reparation, återvinning

Kapitalplaceringar

Syftet med avsnittet är att belysa ett annat område av betydelse för de indirekta utsläppen.

Genom att flytta kapital från fossil industri till förnyelsebar kan utvecklingen påskyndas för minskad klimatpåverkan. Flera kommuner och universitet gått ifrån placeringar i fossilindustrin, det vill säga olja, gas och kol. Banker erbjuder allt fler möjligheter till fossilfria kapitalplaceringar i form av olika etiska fonder etc. som också kan gälla effektiviseringar och andra tjänster som leder till minskad klimatpåverkan.

Svenska kyrkan beskriver på sin hemsida "att mäta koldioxidutsläppen från en portfölj kan vara en god början för det interna strategiarbetet. Däremot säger de flesta mätmetoderna inget om faktisk klimatpåverkan från bolagen, eftersom det är förenligt med stor osäkerhet att även inkludera utsläppen i leverantörskedjan eller från produkterna, såsom bilar, i beräkningen.

Man räknar inte heller den klimatnytta vissa produkter bidrar med, till exempel solpaneler. Lite tillspetsat kan man säga att om en förvaltare vill sänka sitt koldioxidavtryck i sin portfölj, kan hen byta ut ett solpanelsbolag mot en bank som finansierar nya kolgruvor.

Med andra ord, koldioxidavtryck bör inte användas av en förvaltare som ett slags klimatbetyg för en fond gentemot kunderna, däremot kan metoden vara behjälplig som ett första steg i den interna analysen."

Enligt Konsumentverkets rapport²³ Ser man på skillnader mellan kvinnor och män på denna marknad visar olika undersökningar till exempel att kvinnor i högre grad än män tycker att det är viktigt med en hållbar inriktning när de väljer fondbolag. Större andel kvinnor än män svarar också att de har valt en fond av det skälet.

²³ Rapporten Konsumenterna och miljön 2017: Möjligheter att göra val med miljöhänsyn, Konsumentverket.

Bilaga 5.2.1 Jordbruk

Jordbruket i länet är viktigt ur samhällssynpunkt genom sin livsmedelsproduktion men bidrar också till klimatpåverkan, en uppskattning ges i bild X. Denna klimatpåverkan bör dock alltid betraktas tillsammans med den klimatpåverkan som importerade livsmedel innebär. En minskning av jordbruket i länet skulle öka utsläppen från livsmedelsproduktion utanför länet [generellt lägre klimatutsläpp från svenskt jordbruk jämfört med andra länder vad gäller kött och mejeriprodukter (ref)]. Våra matvanor är dock viktiga för mindre klimatpåverkan, liksom frågan om matsvinn.

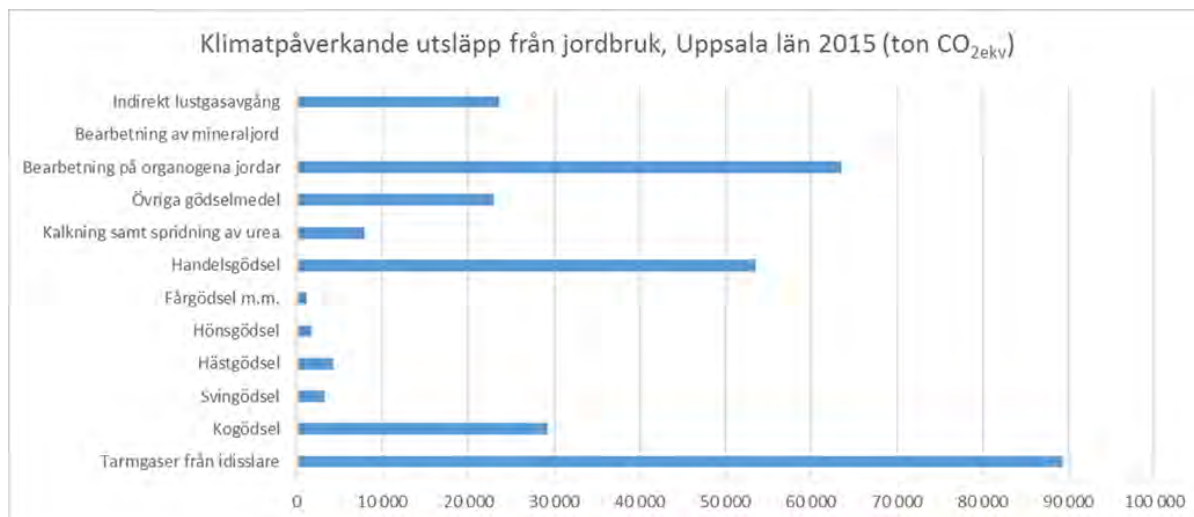

Bild X. Jordbrukssektorn är den största enskilda källan till utsläpp av växthusgaserna lustgas och metan. Mer än hälften av jordbrukssektorns klimatpåverkande utsläpp kommer från produktion av animaliska livsmedel som kött, mjölk och ägg (Naturvårdsverket 2018).

För Sverige har den inhemska produktionen av köttprodukter minskat, samtidigt som köttkonsumtionen har ökat kraftigt; nästan 50 procent sedan 1990. Idag är strax under hälften av det kött som konsumeras i Sverige importerat. När vi konsumerar importerade produkter sker utsläppen istället i de länder där produktionen äger rum [alt ref här om andra länders köttproduktion]. En förändrad kost med mer vegetabilier och mindre mängd animalier (kött, ägg, mjölkprodukter) minskar därför klimatpåverkan totalt sett [Elin Röös ref]. Genom att halvera köttkonsumtionen och istället tillsätta mer bönor, ärtor och linser till den svenska kosten kan utsläppen av växthusgaser från kosten minskas med 20 procent enligt en SLU-studie (ref). [Ökad svensk produktion av vegetabiliska proteiner ... saknas till viss del teknik inom jordbruks- och förädlings, kunskap, vana, marknadssituation]

Det finns också klimatpåverkan från importerade insatsmedel i jordbruket som gödningsmedel, foder mm. som då tillhör kategorin indirekta utsläpp och finns inte med i rapporteringen av de svenska utsläppen.

Potentialen för minskad klimatpåverkan från jordbruksmetoder som minskad markbearbetning etc och möjligheterna till kolinbindning i marken är relativt komplicerade att beräkna. Jordbruksverket²⁴ uppskattar att utsläppen kan minska med ca 15–20% 2050 jämfört med dagens nivåer [men 3% till 2030, samla ihop ref].

²⁴ Jordbruksverkets rapport 2012:35 Ett klimatvänligt jordbruk 2050 bland annat figur 6 och tabell 9.

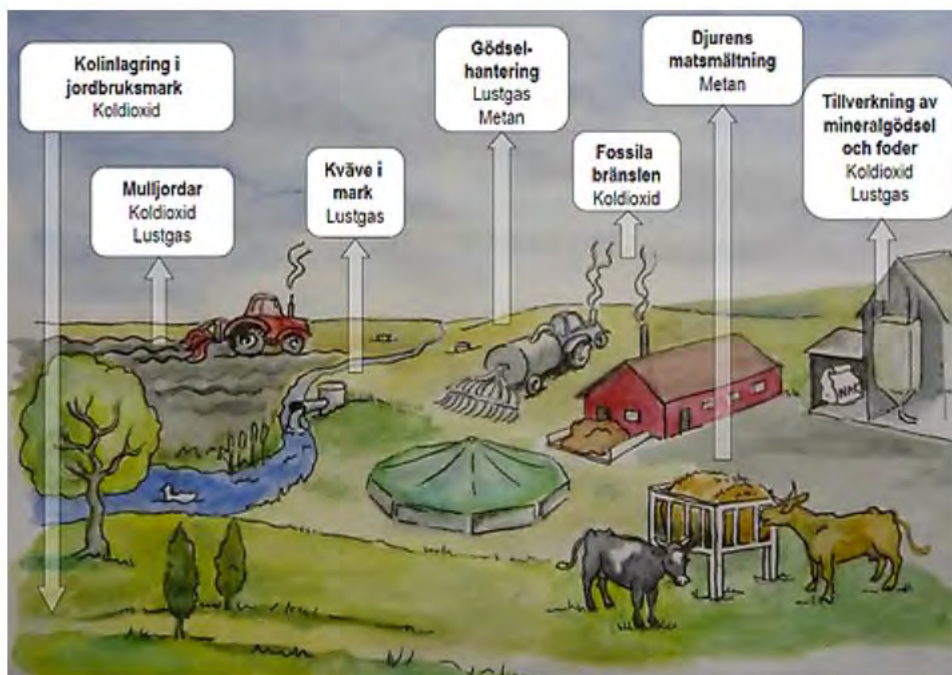

Bild: Susanna Degaardt.

Bild X. Illustration från Jordbruksverkets hemsida 2018-10-27

Utsläppen av växthusgaser från jordbrukssektorn har minskat långsamt sedan 1990 och är nu knappt 10 procent lägre än 1990. Minskningen beror främst på minskad djurhållning, framförallt antal mjölkkor och grisar. Utsläppen av lustgas från jordbruksmark har ökat under de senaste fem åren till följd av ökad användning av mineralgödsel. Försäljningen av mineralgödsel har ökat med hela 25 procent sedan 2012 vilket leder till att utsläppen ökade med samma storlek. Under vissa år minskade utsläppen som en följd av att arealen för spannmålsodling minskade.

Jordbruksverket rapport 2018:1 anger att det utifrån tillgänglig kunskap samt politiska målsättningar är det tydligt att jordbrukssektorns klimatpåverkan både kan och bör minska. De föreslår att en handlingsplan tas fram med delplaner för insatsområdena mark och kväve, lagring av stallgödsel, foder, omställning till förnybar energi samt kunskap för beslut och uppföljning. De uppskattar att minskning av klimatpåverkan med ca 3% kan ske mellan 2015 och 2030. Rapporten tar också upp diskussionen om växthusgasers påverkan på kort och lång sikt och hur detta mäts, speciellt för metan. I officiell statistik används GWP 100, Global Warming Potential på 100 års sikt, vilket för metan är 28, samt att GWP på 20 års sikt är 84. Rapporten tar upp den alternativa beräkningen Global Temperature Potential (GTP) och att GTP-100 är 4 för metan.

En reflektion i sammanhanget är att i dagens läge, mot bakgrund av t ex IPCCs rapport 2018 om effekter av en temperaturhöjning på 1,5 grader, kanske alla klimatgaser borde betraktas i ett 20-årsperspektiv och att GTP-20 är 67 för metan enligt IPCC 2013. [Alltså: skilja på produktions- och konsumtionsperspektiv: det importerats mycket kött till länet, en minskad köttkonsumtion i länet behöver och bör kanske inte innebära minskat antal idisslare (nötkreatur och får) i länet Andra miljövärden som naturbete...]

Andelen förnybar energi inom jordbruket ökar något för arbetsmaskiner, spannmålstorkning och uppvärmning av växthus och stallar, delvis genom de investeringsstöd som Klimatklivet och Landsbygdsprogrammet. Jordbrukets arbetsmaskiner redovisas under avsnitt 4.1 Transporter och arbetsmaskiner.

Bilaga 5.2.2 Skogsbruk

Så länge tillväxten överstiger avverkningen ökar kolförrådet i skogen.

Uppsala län har 60% av landarealen täckt av skog, vilket utgör grunden för såväl skogsbruk som naturmiljö och kulturmiljö. Ett hållbart skogsbruk innehåller delvis målkonflikter där glesa blandskogar med rik biologisk mångfald och höga natur- och upplevelsevärden binder in mindre kol, även om betydande delar av kolförrådet finns i skogsmarken och inte i träden, se bild X. Skogen ger många ekosystemtjänster och är grunden för bioekonomi, tillsammans med jordbruket, och tas upp i avsnitten om transporter och biodrivmedel samt avsnittet om förnybar energi.

Kolinbindningen i Uppsala län kan uppskattas till ca 800 000 ton koldioxid per år, om tillväxten och uttaget är som för Sverige som helhet. 2016 var nettoupptaget drygt 40 miljoner ton koldioxid för Sveriges produktiva skogsmark och Uppsala län har 2% av landets produktiva skogsmark, 495 000 ha jämfört med Sveriges 23,6 miljoner ha enligt Riksskogstaxeringen 2017. Sveriges tillväxt och avverkning framgår av bild X. Den årliga tillväxten i Uppland på produktiv skogsmark är 7,3 m³sk/ha (skogskubikmeter), vilket kan jämföras med Skånes 11,3 m³sk/ha och norra Norrlands 3,1 m³sk/ha.

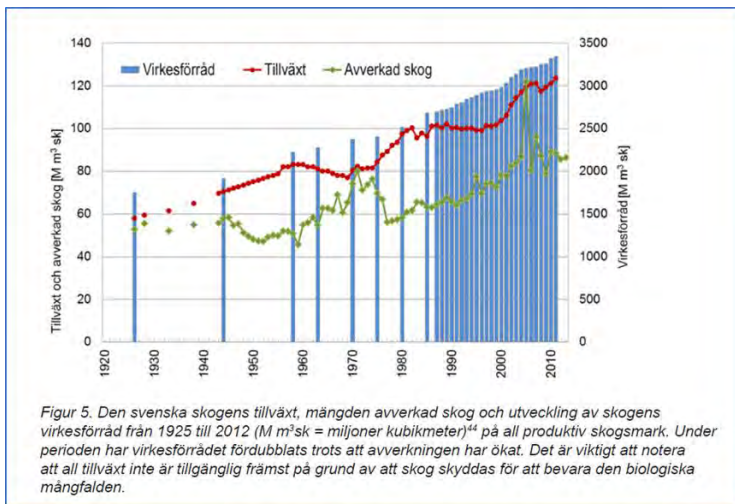
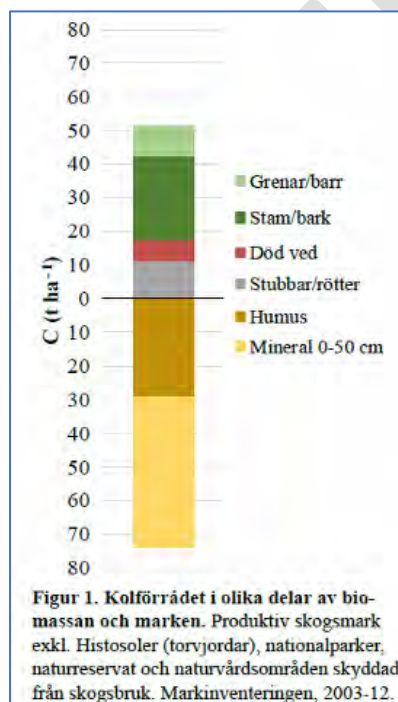

Bild X. Figur 5 från Skogsstyrelsens rapport 2017/10 Bioenergi på rätt sätt. Så länge tillväxten överstiger avverkningen ökar kolförrådet i skogen.

Från Riksskogstaxeringens rapport Skogsdata 2017 finns aktuella uppgifter om de svenska skogarna och om skogsmarkens kolförråd. Det norra barrskogsdominerade skogsekosystemet innehåller stora kolförråd, varav huvuddelen återfinns i marken. Orsaker till de höga förråden i marken är den långsamma nedbrytningen pga. det kalla och humida klimatet, samt att förnan som bildas då är motståndskraftig och bidrar till en sur miljö i marken. Detta gör förhållandena ogynnsamma för nedbrytarna. Vid fuktiga och blöta förhållanden sker torvbildning och det bildas mycket stora kolförråd.

För ägoslaget produktiv skogsmark återfinns 59 % av kolförrådet i marken och 41 % i biomassan, bild X. Den största enskilda posten är mineraljorden som innehåller 50 % mer kol än humuslagret. Stammar och bark innehåller något mindre kol än humuslagret och är den största biomassaposten, följt av stubbar och grenbiomassa (inklusive barr). Andelen kol i död ved är liten för produktiv skogsmark; 5 % av det totala förrådet.

Bild X. Figur 1 från Riksskogstaxeringens rapport Skogsdata 2017. Mer kol finns lagrat i skogsmarken än i träden.

Bilaga 6 Kort om intressenter

Uppsala läns miljö- och klimatråd (*) utgör en central grupp för denna strategi, liksom Uppsala Läns Klimat- och Energiforum "ULKE" (**). I korthet kan intressenterna beskrivas enligt nedan och representerar både klimatpåverkan och påverkansmöjligheter:

- Länets kommuner* ** (politiska beslut bl a samhällsplanering genom ÖP, program, detaljplaner, investeringar, energiprogram/energiplan, egna bolag bl a fastigheter, övrig egen verksamhet som måltider, beställare av transporter, kontakt med företag och kommuninvånare mm.)
- Region Uppsala * ** (politiska beslut bl a kollektivtrafik, länstransportplan, regionalutvecklingsarbete, -strategi och -plan, egen verksamhet inklusive transporter, måltider, förbrukningsvaror mm.)
- Länets energiföretag och elnätsföretag (val av bränslen och anläggningar, transporter, distribution av el och värme, reservkraft mm.)
- Större bostadsbolag och byggbolag (val av byggmaterial/upphandlingskrav klimatpåverkan, byggtransporter och -logistik, val av energieffektiviseringsåtgärder och energikälla, laddpunkter, solenergi mm.)
- Uppsala Vatten och Avfall (representant för större samhällsinfrastruktur inklusive energi i form av spillvärme och biogas) * **
- Större transportbolag samt branschorgan Åkeriföretagen (godstransporter, effektivisering av logistik, val av drivmedel och fordon, taxibolag, bilhandlare, biluthyrning, bilpooler mm.)
- Större industrier i länet, handel samt Handelskammaren * (energieffektivisering, möjligheter att minska sitt maxeffektbehov, användning av fossila drivmedel och bränslen, val av varor och exponering/påverkan köpbeteende mm.)
- Akademi: Uppsala universitet * ** samt Sveriges Lantbruksuniversitet SLU * ** och CEMUS (forskning, utbildning, projekt inom klimat och energi samt kopplingar till andra hållbarhetsområden, inklusive beteendefrågor, nationalekonomi och styrmedel mm.)
- Organisationer som arbetar med energi- och klimatfrågor (Energikontoret Mälardalen * **, Biogas Öst med BioDrivÖst * **, STUNS Energi **, miljöorganisationer som SNF *)
- Jord- och skogsbruk (LRF och Skogsstyrelsen representerar jordbruks- och skogsbruksintressen och -företag i detta sammanhang * **)
- Nationella myndigheter (via Länsstyrelsernas energi- och klimatsamverkan LEKS)
- Länsstyrelsens olika enheter (-plan, -landsbygd, -beredskap m fl)
- Media/allmänhet (allmänt intresse, persontransporter, kostval hemma och på restaurang, flygresor mm.)

LÄNSSTYRELSEN
UPPSALA LÄN

Anna Karlsson
Klimat- och energisamordnare
010-22 33 455
anna.c.karlsson@lansstyrelsen.se

Missiv

1(3)

2018-11-16

425-7659-2018

Enligt sändlista

Remiss av Uppsala läns regionala klimat- och energistrategi

Länsstyrelsen i Uppsala län översänder härmed remissversionen av Uppsala läns regionala klimat- och energistrategi. **Remisstiden löper till 2019-02-15.**

Länsstyrelsen har enligt regleringsbrevet för 2018 i uppdrag att leda och samordna arbetet med att i dialog med andra aktörer i länet ta fram en ny långsiktig regional energi- och klimatstrategi. Arbetet sker mot bakgrund av de klimatmål som riksdagen har antagit och de långsiktiga energipolitiska målen enligt Energikommissionens betänkande Kraftsamling för framtidens energi (SOU 2017:2).

Strategin ska utgöra underlag för prioriteringar och vara vägledning i arbetet för minskad klimatpåverkan.

Vissa avsnitt i remissversionen är ännu inte färdigutvecklade, och länsstyrelsen avser arbeta vidare med dessa under remisstiden. Länsstyrelsen ser fram emot era konstruktiva synpunkter och kommentarer med utgångspunkt från nedan:

1. Vi önskar synpunkter på
 - De strategier och de prioriterade områden som anges
 - Tydligheten i strategins upplägg och innehåll
 - Användbarheten av strategin kopplat till dess syfte att utgöra underlag för prioriteringar samt vara vägvisande i arbetet med minskad klimatpåverkan
2. Länsstyrelsen önskar ett samlat yttrande från respektive organisation. I vissa fall har vi sänt remissen till flera olika personer i er organisation, för att vara säkra på att nå fram.
3. Var tydlig i yttrandet om var någonstans (sida eller avsnitt) ni önskar annan text och varför, samt lämna gärna förslag på text.
- 4. Remisstiden löper till 2019-02-15.** Länsstyrelsen beaktar dock inkomna yttranden löpande och mottar gärna yttranden så snart som möjligt. Möjligheten för Länsstyrelsen att beakta yttranden i slutversionen ökar ju tidigare yttrandena inkommer. Kontakta oss gärna för genomgångar och diskussioner under remisstiden.

Yttranden skickas till uppsala@lansstyrelsen.se och märks med Dnr 425-7659-2018.

LÄNSSTYRELSEN
UPPSALA LÄN

Missiv

2(3)

2018-11-16

425-7659-2018

Kontakt under remisstiden:

Anna Karlsson, Miljöstrategienheten, anna.c.karlsson@lansstyrelsen.se, 010-22 33 455

Aino Inkinen, aino.inkinen@lansstyrelsen.se, 010-22 33 359

Lennart Nordvarg

Chef Miljöavdelningen

Sändlista

Enköpings kommun
Heby kommun
Håbo kommun
Knivsta kommun
Tierps kommun
Uppsala kommun
Älvkarleby kommun
Östhammars kommun
Region Uppsala
LRF Mälardalen
Uppodlarna/Ekologiska lantbrukarna i Uppland
Skogsstyrelsen, Uppsala/Västmanlands distrikt
Handelskammaren Uppsala
Företagarna Uppsala
Almi Uppsala län
Uppsala universitet
Sveriges lantbruksuniversitet SLU
Energikontoret Mälardalen
Biogas Öst med BioDrivÖst
Uppsalahem
Akademiska hus
Åkeriföretagen
Vattenfall AB Värme Uppsala
Ena Energi
Sala-Heby Energi

LÄNSSTYRELSEN
UPPSALA LÄN

Missiv

3(3)

2018-11-16

425-7659-2018

Upplands Energi
Tierps energi
EON värme
Vattenfall Eldistribution AB
EON elnät
Svenska kraftnät
Forsmarks kraftgrupp
Svensk kärnbränslehantering AB, SKB
NCC
Skanska
Riksbyggen
Vasakronan
Klövern
HSB
STUNS
RISE
UL
Hushållningssällskapet
Svenska Naturskyddsföreningen
Ngenic
Powercircle
Uppsala Taxi
Gröna bilister
RA Motor
Hedin Bil
Toyota Uppsala
Skutskärs bruk Stora Enso AB
Sandvik Coromant AB i Gimo
Gyproc Saint-Gobain i Håbo
General Electric Healthcare i Uppsala
Munters AB
AGA i Knivsta
Martin&Servera i Enköping
Apotea i Morgongåva

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tidplan JACO-planen.

MOMENT	TIDPLAN
<p>Framtagande av granskningshandlingar</p> <ul style="list-style-type: none">- Granskningshandlingar är plankarta, planbeskrivning, samrådsredogörelse(sammanställning av alla inkomna synpunkter från samrådet tillsammans med kommunens svar på dessa) fastighetsförteckning, grundkarta.- Utredningar(kompletterad dagvattenutredning, ev. bullerutredning).	<p>Q1/Q2 2019</p>
<p>Granskning</p> <ul style="list-style-type: none">- Granskningshandlingar skickas ut till fastighetsförteckningen och berörda myndigheter, organisationer samt länsstyrelsen och lantmäteriet för att inhämta synpunkter.- Synpunkter får lämnas in under granskningstiden som är minst 3 veckor.	<p>Q3 2019</p>
<p>Framtagande av antagandehandlingar</p> <ul style="list-style-type: none">- Gå igenom inkomna synpunkter och sammanställa dem tillsammans med kommunens svar i ett granskningsutlåtande.- Eventuellt ändra i planhandlingarna(plankarta, planbeskrivning).	<p>Q4 2019</p>

Antagande	
<ul style="list-style-type: none">- Skicka in planhandlingarna(plankarta, planbeskrivning, utredningar, granskningsutlåtande) till sekreterare. Planen ska då godkännas i Bygg- och miljönämndens arbetsutskott, Bygg- och miljönämnden, Kommunstyrelsens arbetsutskott och Kommunstyrelsen innan den tas upp för antagande i Kommunfullmäktige.- Från den dag som justerat protokoll publiceras på kommunens anslagstavla räknas 3 veckor och 1 dag innan detaljplanen vinner laga kraft, om ingen överklagar beslutet att anta detaljplanen.	Q1/Q2 2020

Tidplanen är preliminär och kan komma att ändras allt eftersom nya frågor uppstår. Den kan även komma att ändras beroende på när eventuella utredningar kan genomföras.

ÖVERENSKOMMELSE OM FASTIGHETSREGLERING

Säljare: Östhammars kommun, 212000 – 0290
Box 66
742 21 ÖSTHAMMAR

Köpare: Jaco Fabriks AB 556045-0990
Badvägen 1 742 50 Hargshamn

Överlåtelse-
objekt: C:a 16 530 m² av fastigheterna Hargshamn 2:1 och 3:7 i
Östhammars kommun, nedan kallad Fastigheten . Områdena har
grönmarkerats på bifogad karta (Bilaga 1).

1. **Överlåtelse**

Säljaren överlåter härmed Fastigheten till köparna för en överenskommen köpeskilling av Etthundrasextiofemtusen/165 000/ kronor och i övrigt enligt nedanstående villkor. Av Fastigheten skall c:a 14 900 m² regleras till köparnas fastigheter Hargshamn 3:3, 3:8 och c:a 1 630 m² till fastigheten Hargshamn 3:4.

Kostnad för upprättande av detaljplan fördelas lika mellan Östhammars kommun och Jaco Fabriks AB. Vid avtalets upprättande anses Jaco Fabriks AB ha reglerat sin del i plankostnaderna. Planarbetet ombesörjes av säljaren.

2. **Tillträde**

Köparen skall tillträda Fastigheten så snart fastighetsbildningsförrättningen vunnit laga kraft.

3. **Köpeskillingens erläggande**

Köparen betalar hela köpeskillingen kontant senast 30 dagar efter registrering.
Handpenning ska inte erläggas.

4. **Inskrivningsförhållanden**

Säljaren garanterar att Fastigheten på tillträdesdagen inte belastas med inteckningar eller inskrivningar.

5. **Skick**

Fastigheten överlåtes i befintligt av köparen besiktigat och godkänt skick. Säljaren friskrivs från eventuella fel och brister, inklusive ansvar för dolda fel.

Kommunen ansvarar för underhåll av befintligt dike enligt blå markering på bifogad karta. För underhåll av diket ska kommunen beredas nödvändigt utrymme

6. **Fördelning av utgifter**

Säljaren skall betala skatter, räntor och andra utgifter, som utgår för Fastigheten intill tillträdesdagen.

7. **Fastighetsbildning**

Säljaren skall snarast efter det att köpeskillingen erlagts inge ansökan om förrättning till lantmäteriet. Köparen skall svara för samtliga kostnader med anledning av fastighetsregleringen.

8. **Jämkning av köpeskillingen**

Parterna är skyldiga att godtaga sådan jämkning i Fastighetens cirka-areal, som uppkommer vid blivande lantmäteriförrättning.

Om jämkning överstiger 500 m² av den angivna cirka-arealen (16 530 m²) skall reglering av köpeskillingen ske med 10 kr/m².

Eventuell reglering av köpeskillingen enligt ovan skall verkställas på tillträdesdagen.

9. **Villkor**

Överlåtelsen är beroende av att vederbörlig fastighetsbildning sker på grundval av detta köp enligt punkt 1 ovan och under förutsättning att överlåtelsen godkännes av Östhammars kommunfullmäktige. Om fastighetsbildning inte kan ske, är detta avtal ogiltigt och skall återgå utan andra krav från någondera parten än att utbetald del av köpeskillingen skall återbetalas omgående utan ränta.

Denna överenskommelse har upprättats i tre likalydande exemplar, varav parterna tagit var sitt.

Östhammar 2011-02-15

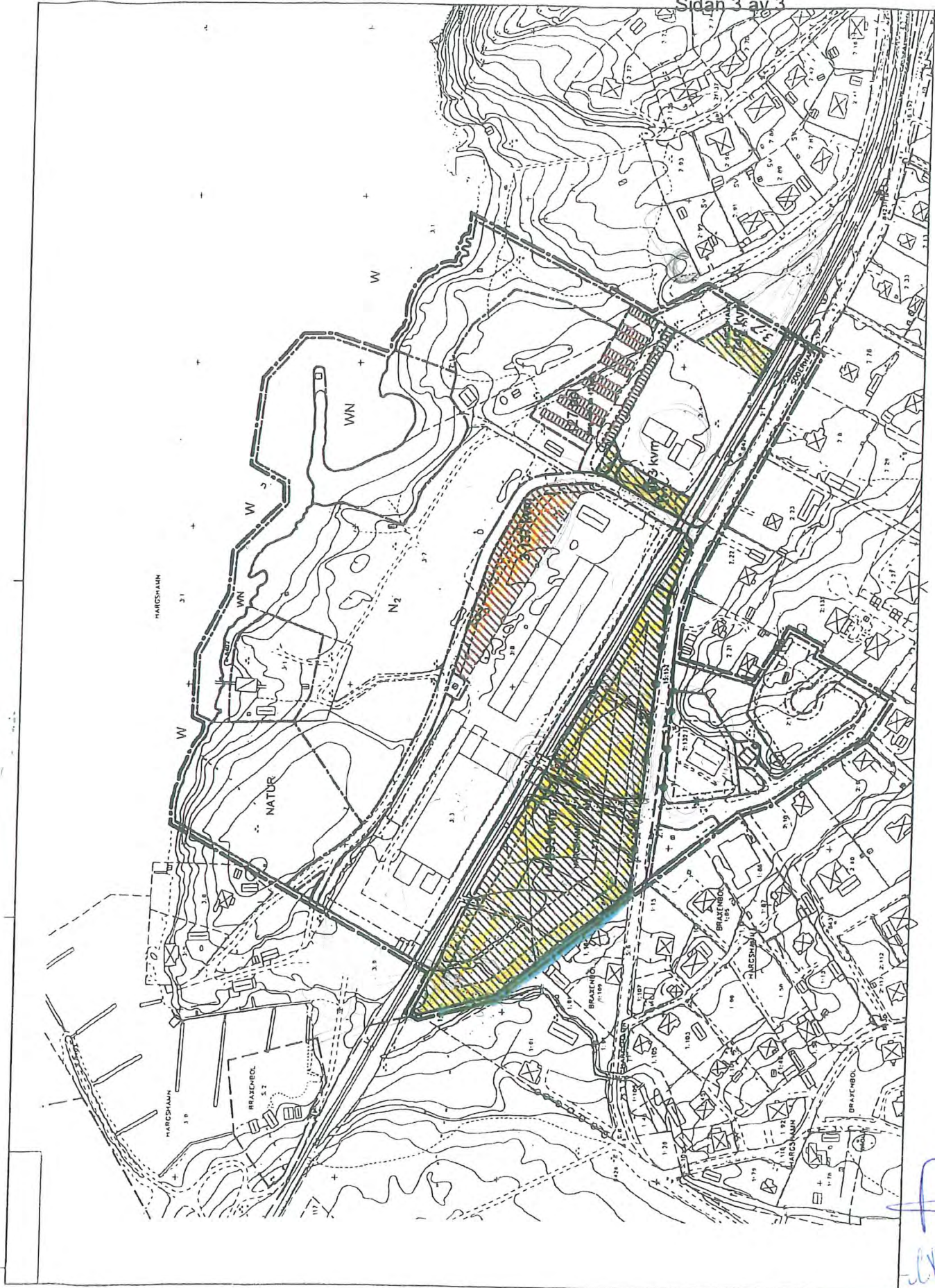
Östhammar 2011-02-15

Östhammars kommun
För Hareshamn 2:1 och 3:7

Jacob Spangenberg

Kent Ramsten

Jaco Fabriks AB
För Hareshamn 3:3 och 3:8

Handwritten signature and notes in blue ink.

Yttrande gällande ansökan för ombyggnation av befintlig 70 kV-ledning till 130 kV-ledning mellan Harg och Gråska

Energimarknadsinspektionens diarienummer: 2018-102333

Inledande kommentarer

- Under det första samrådet yttrade sig kommunen om eventuell påverkan på naturvärden och vatten i Grundsjöns naturreservat som ett resultat av projektet. Länsstyrelsen har sedan dess beslutat att projektet inte kan antas medföra betydande miljöpåverkan i enlighet med miljöbalken. Projektets miljökonsekvensbeskrivning stöder uppfattningen om att reservatet inte utsätts för miljöpåverkan. Kommunens synpunkter på detta område anses därför vara tillgodosedda.
- Under den andra samrådsperioden föreslog kommunen ett tredje alternativ för linjesträckning, som följer befintlig ledningsgata med tillägget att markläggning bör ske förbi Asplund. I den ansökan som nu är aktuell gäller dock ett annat alternativ på linjesträckning och kommunens synpunkter på detta område är därför ej tillgodosedda.

Yttrande

- Kommunen vill informera om att det inte finns några gällande eller pågående detaljplaner eller områdesbestämmelser längs den del av den planerade linjesträckningen som befinner sig inom Östhammars kommun. Inte heller någon skola, förskole- eller familjedaghemverksamhet existerar i närområdet.
- Det finns potentiellt förorenade områden i närhet av den föreslagna ledningsdragningen. Om dragning bestäms inom dessa fastigheter kommer provtagning att krävas för att kunna bekräfta eller avfärda misstankar om förorening. Östhammars kommun har tidigare yttrat sig om detta men synpunkten kvarstår.

- Kommunen bedömer att ansökan och miljökonsekvensbeskrivningen väl beskriver möjlig påverkan på naturvärden och friluftsvärden under byggnadsarbetet. Vi poängterar betydelsen av att använda försiktighetsåtgärder under anläggningsarbetet, som att fokusera transporter till tjälad mark, inom vissa områden med körmattor eller liknande för att minska påverkan på känslig mark och växtlighet. Inom och i närheten av de områden med högre naturvärden som identifierats i inventeringen bör man försöka lämna död ved där så är möjligt. Arbeten nära och i vattendrag ska göras på annan tid än lektid för fisk, dvs bör utföras höst/vinter.
- Den av Calluna utförda naturvärdesinventeringen identifierade ett objekt med högt naturvärde längs linjesträckningen (objekt 10). Miljökonsekvensbeskrivningen anser att projektet kan ta hänsyn till objektet:

Objektet kan sannolikt lämnas opåverkat med anpassad stolpplacering. En möjlig skyddsåtgärd är att flytta växtsjök till intilliggande plats om påtaglig risk för skada bedöms kunna uppstå.

Om objektet kan lämnas opåverkat genom anpassad stolpplacering ser kommunen positivt på om stolparna placeras på ett sådant anpassat sätt.

Yttrande gällande principer för pendlarparkering i Uppsala län

Region Uppsalas diarienummer: RUN2018-0069

- Under Region Uppsalas arbete i inledningen nämns mobilitetsåtgärder. Eventuellt är detta något som är intressant att utveckla och förklara på vilket sätt regionen arbetar med frågan. Detta speciellt eftersom åtgärderna nämns som ett led i att öka nyttjandegraden av pendlarparkeringar. En hög nyttjandegrad är något som skulle kunna anses väldigt viktigt vid utvecklandet av nya pendlarparkeringar.
- Kravet att trafiksäkerheten ska ses över uppfattas som vagt.
- Skyltning är nödvändigt för både bilister och fotgängare. I de fall hållplatsens läge ligger skyld från pendlarparkeringen blir det viktigt med skyltning ur en fotgängares perspektiv som visar vägen till hållplatsen.
- Cykelboxar och cykelgarage är förslag under rubrik 5 som på vissa sätt går emot argumentationen som Region Uppsala för i t.ex. trafikförsörjningsprogrammet (2016). Cykelns låga infrastrukturkostnader och sparsamma inanspråktagande av utrymme anges där som unika fördelar för transportslaget.
- Kommunen anser att trygghets- och tillgänglighetsaspekterna som tas upp är viktigt. I detta sammanhang kan sittplatser nämnas som en åtgärd som stärker tillgängligheten för vissa grupper av personer, t.ex. äldre.
- Kan ett ökat antal pendlarparkeringar bidra till att antalet korta resor med personbil ökar?
- Under rubrik 1.1 beskrivs *resor* som något som generellt består av flera delresor. Stämmer detta och vad är det i sånt fall grundat på? På vilket sätt är resor uppdelade?

Är det arbetspendling som avses eller är påståendet generellt? Många korta resor till fots eller cykel är inte uppdelade i delar, och inte heller längre resor med bil eller flyg.

Evenemangsstrategi

2020-2023

Version I (2019-02-19)

Östhammars kommun – en Evenemangskommun!

Bakgrund

Evenemangsstrategin är Östhammars Kommuns verktyg för att enhetligt koordinera och hantera evenemangsfrågor i syfte att tillföra kommunens invånare positiva upplevelser samt stärka Östhammars kommuns attraktionskraft.

Vision

Vår vision är att evenemangen i Östhammars kommun ska hålla en hög kvalitet, vara nyskapande och bidra till att både boende och besökare erbjuds ett stimulerande utbud.

Syfte

Syftet med evenemangsstrategin är att uppmuntra till evenemang som stärker kommunens vision samt professionalisera och förbättra relationen mellan kommunen och evenemangsarrangörer.

Definition av evenemang

Med evenemang syftar vi en tidsbegränsad publik aktivitet som konserter, utställningar, SM/VM-tävlingar, mässor, marknader och festivaler.

Styrande dokument

- Östhammars kommuns strategiska mål
- Kultur- och fritidsnämndens reglemente
- Kultur- och fritidsnämndens strategiska mål
- Östhammars kommuns riktlinjer för sponsring

Positionering/profilering

Östhammars kommun har tillgång till mycket natur och ett rikt kulturarv som kan lyftas fram och förstärkas. Vid kusten finns skärgården och vattnet in mot land finns unika kulturmiljöer och vandringleder/skidspår och natur. Östhammars kommun är en semesterkommun med traditioner kring rekreation vilket idag stärks med idrotts- och friluftaktiviteter samt det starka kulturarvet.

Evenemangspyramiden

- En modell för att identifiera hur vi hanterar och fördelar resurser kring ett evenemang i vår organisation.

Evenemang är viktiga oavsett på vilken nivå de genomförs. För en taktisk fördelning av befintliga resurser så ska strategin hjälpa till att prioritera val av stöd och resurser i olika omfattning.

Nivå 1 – Stora Internationella & nationella evenemang

På denna nivå finns EM och VM inom idrotten, större konserter eller utställningar med internationella artister som lockar både nationella och internationella besökare. Även stora mässor eller lopp med stort antal besökare/deltagare.

Nivå 2 – Mindre Internationella & nationella evenemang

På denna nivå handlar idrotten om landskamper, svenska mästerskapstävlingar samt cuper som vuxit sig stora. Marknader, mässor och kulturevenemang som lockar både nationella och internationella besökare.

Nivå 3 – Större lokala & regionala evenemang

Inom kultur och nöjen återfinns större festivaler, större gästspel, större profilerade utställningar, konserter eller föreställningar. Marknader, mässor och kulturevenemang som lockar både regionala och lokala besökare från andra orter/städer. I evenemangen finns lag och spelare, sångare, skådespelare och dansare som ger upplevelser till Östhammarsbor och som genom att vara förebilder stimulerar unga utövare att aktivt vilja delta.

Nivå 4 – Lokala evenemang

Ur bredden växer professionella utövare fram. Det lokala kulturlivet och idrotten utgör med hela sin bredd och rikedom den nödvändiga basen för evenemangen.

Beslut kring stöd

Riktlinjer för sponsring gäller för organisationer, företag och föreningar. Handläggs av Evenemangsrådet alt. en evenemangslots/handläggare eller projektledare efter evenemangsstrategin. Beslut tas av Kommunstyrelsen. Riktat sig främst till evenemang på nivå 1-3.

Kultur- och fritidsnämndens bidragbestämmelser för evenemang gäller kulturevenemang som arrangeras av lokala föreningar. Dessa handläggs av Kultur- och fritidsförvaltningens tjänstemän och beslutas i enlighet med nämndens delegationsordning. Riktat sig främst till evenemang på nivå 3 och 4.

Kommunen tar betalt för nyttjandet av våra lokaler och infrastruktur (vatten, el, baja-maja) enligt prislista. Eventuella undantag kring beslutade taxor bereds som sponsorärende av evenemangslots/handläggare eller projektledare och beslutas av Kommunstyrelsen.

Övergripande mål

Öka Östhammars kommuns attraktivitet genom att öka antalet publikdragande evenemang som kan profilera Östhammars kommun. Förbättra förutsättningarna för evenemangsarrangörer att anordna evenemang i Östhammars kommun.

Delmål

1) **Evenemangen stärker Östhammars kommuns varumärke som evenemangskommun.**

Hur: Prioritera satsningar på evenemang på nivå 1-2 som kan påvisa publik dragningskraft och en marknadsföringsplan med potential att nå utanför kommunens gränser. Arbeta proaktivt för synlighet och samverkan i samband med prioriterade evenemang.
Mätning: Antalet evenemang på nivå 1 och 2

2) **Evenemangen främjar samverkan eller samarbeten mellan aktörer.**

Hur: prioritera evenemang som har tydliga samarbeten med lokala aktörer.

3) **Öka antalet gästnätter i samband med evenemang.**

Hur: prioritera evenemang som kan ge resultatet av ökade gästnätter
Mätning: Antalet gästnätter

4) **Verka för återkommande och växande evenemang.**

Hur: Skapa goda relationer med evenemangsarrangörer som återkommer och bygger upp sina evenemang i kommunen.
Mätning: Utvärdering från arrangörer

5) **Öka antalet nyskapande och kvalitativa evenemang.**

Hur: Prioritera evenemang som kan anses vara nyskapande eller kvalitativa.
Mätning: Rapport av evenemangsåret med kvalitativ analys av evenemangen.

6) **Evenemangen ska bidra till ett mångsidigt kultur- och fritidsutbud i kommunen.**

Hur: I prioriteringen av evenemang tas mångsidighet in som en faktor, särskilt på nivå 3 och 4.

7) **Förbättra användningsmöjligheterna och kvalitén av lokaler, leder/spår och markområden.**

Hur: Se till att kommunens egna lokaler används effektivt och utrusta dessa att kunna vara funktionella och flexibla arenor, t ex idrottshallar, scener, leder och parkområden.

Mätning: Inventering av lokaler och markområden, utvärdering och uppföljning av lokaler och markområden.

8) **Bli en professionell part till evenemangsarrangörerna.**

Hur: Förbättra tydligheten kring kommunens handläggning av evenemangsfrågor och verka för ett öppet förhållningssätt som kännetecknas av service och enkla beslutsvägar.

Strategier för att nå de konkreta målen

- Ta ansvar tillsammans! Samla resurser och kunskap och arbeta tvärsektorielt inom kommunen.
- Våga prioritera för att optimera gemensamma resurser till evenemang som bidrar till att nå våra mål.
- Arbeta för att alla evenemangsarrangörer digitaliserar sin information och att den når ut utanför orten/byn/kommunen.
- Skapa goda relationer med evenemangsarrangörer som återkommer och bygger upp sina evenemang i kommunen.

Mål, mätning och uppföljning

Alla evenemang som Östhammars kommun går in i ska följas upp med skriftlig rapport innehållande:

- Ekonomisk rapport.
- Målgrupp ska i största möjliga mån rapporteras utifrån: kön, ålder och geografisk spridning.
- Utvärdering av parternas insatser.

Organisation från 2020

- En väg in och förvaltningsövergripande arbete.

Evenemangsråd och "Evenemangslots"

Evenemangsstrategin beslutas av kommunfullmäktige och hanteras av Kommunstyrelsens arbetsutskott. På deras uppdrag arbetar en Evenemangslots och Evenemangsrådet som sammankallas 4ggr/år där representanter från fler förvaltningar/enheter bidrar med sin kompetens och sina insikter.

Evenemangsrådet består av:

- Evenemangslots (sammankallande, samt operativ handläggare för evenemangssponsring)
- Näringslivsutvecklare (företaglots), Samhällsbyggnadsförvaltningen
- Kommunikatör (varumärkesansvar), Marknad- och kommunikation
- Evenemangsansvarig (handläggare kulturstöd, föreningsliv kultur), Kultur- och fritid
- Utvecklingsledare (handläggare föreningsstöd, föreningsliv idrott/friluft), Kultur- och fritid
- Lokal- och markansvariga, Tekniska kontoret
- Representant från Östhammar Direkt
- Representant från Visit Roslagen

Evenemangsrådets uppgift:

- Kunskapsdelning kring kommande evenemang och analys av potentiella evenemang som påverkar kommunens infrastruktur och planering.
- Bidrar med lösningar till eventuella satsningar eller justeringar av resurser som bör göras för att kunna optimera evenemangsutbudet.
- Evenemangsrådets medlemmar rapporterar till sina respektive nämnder och styrelser.

Evenemangslotsens uppgift:

- Driva och utveckla evenemangsfrågor, följer upp och arbetar utifrån evenemangsstrategin.
- Sammanfattar Evenemangsrådet.
- Handlägger sponsorsärenden av evenemang.
- Följer upp ärenden genom den kommunala organisationen och för en dialog med de olika evenemangsaktörerna.
- Rapporterar till KSAU.
- Sköter administration: utbetalningar av medel, avtal, diarieföring

Östhammars kommun

– tar ansvar tillsammans

Kommunledningskontoret

Marknad och kommunikation (MoK)

Skapar förutsättningar för evenemang genom att:

- Driva, samordna och utveckla varumärket Östhammars Kommun.
- Tillhandahålla digitala kommunikationskanaler som osthammar.se med evenemangskalender för att sprida information om utbudet.

Exempel på evenemang som MoK är delaktiga eller drivande i: medborgarskapscermoni, mässor som Albrektsmässan, Tillväxtgalan

Tekniska kontoret

Skapar förutsättningar för evenemang genom att:

- Upplåta allmän plats, framför allt parkytor, gatumark och torgytor för evenemang.
- vara remissinstans vid polistillstånd
- tillhandahålla affischpelare runt om i kommunen för marknadsföring av evenemang.
- reglera skyltar och parkering.
- bygga och förvalta lokaler och anläggningar.

Kultur- och fritidsförvaltningen (KoF)

Skapar förutsättningar för evenemang genom att:

- Hyra ut scener, idrottsanläggningar och andra mötesplatser.
- Ge bidrag och stöd till lokala föreningar som arrangerar publika evenemang
- Genomför evenemang som bygger delar av basen inom kultur- och idrottsutbudet genom att producera och arrangera årliga evenemang.
- Ha en bred kontaktyta med föreningar i Östhammars kommun, utveckla arrangörskapet.
- Skapar förutsättningar för barn och ungdomars intresse för att delta och besöka evenemang genom sitt pedagogiska arbete i förskolor och skolor som skapande skola.
- Skapar förutsättningar för att personer med funktionsvariation och äldre ska kunna ta del av evenemang utifrån var och ens egna intressen och möjligheter.

Exempel på evenemang som KoF är delaktiga eller drivande i: Lovaktiviteter för barn & unga, evenemang på bibliotek och idrottsanläggningar, regionala kulturprogram, Kulturvecka för alla (personer med funktionsvariation), Kulturfestival/Kulturvecka

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Näringslivsutvecklare

Skapar förutsättningar för evenemang genom att:

- vara behjälpliga med kontakter och eventuellt lotsmöte för tex: mark, lokaler, tillstånd, lov, företagsfrämjande aktörer, bidrag.
- tillhandahålla information på osthammars.se om vad som är viktigt att tänka på när man ska anordna evenemang.
- deltar i Evenemangsrådet och är medarrangörer på träffar för evenemangsaktörer.
- utvärderar och samlar in statistik kring besöksnäringens- och handelns utfall.

Bygg- och miljö

Skapar förutsättningar för evenemang genom att:

- hantera serveringstillstånd för alkoholserving, serveringsområden, ordningsvakter, öppettider och arrangörens eventuella avtal med andra – exempelvis lokala krögare.
- hantera tillstånd för livsmedelhantering
- hantera tillstånd för hantering av brandfarlig vara
- bedriva tillsyn rörande störande ljud och buller, lukt och ljus
- bedriva tillsyn rörande brandsäkerhetsfrågor
- sophantering, vatten

Visit Roslagen AB

Skapar förutsättningar för evenemang genom att:

- Driva, samordna och utveckla varumärket Roslagen.
- I samverkan med Östhammars kommun arbetar för ortsutveckling och varumärke.
- Ha en stödjande roll gentemot arrangörer.
- Arbeta med produktutveckling och bidra till att turismnäringarna utvecklas.
- Tillhandahålla digitala kommunikationskanaler som roslagen.se med evenemangskalender för att sprida information om utbudet.
- Marknadsför prioriterade evenemang

M7062-14

Nacka tingsrätt
Mark- och miljödomstolen

mmd.nacka.avdelning3@dom.se

Yttrande över Svensk Kärnbränslehantering AB:s komplettering av ansökan om tillstånd enligt miljöbalken – utbyggnad och fortsatt drift av SFR

Bakgrund

Svensk Kärnbränslehantering AB (SKB) lämnade i december 2014 in en ansökan om tillstånd till utökad verksamhet vid anläggningen för slutförvaring av låg- och medelaktivt avfall (SFR) i Forsmark, Östhammars kommun, Uppsala län. Ansökan prövas enligt både miljöbalken och kärntekniklagen.

I maj 2016 beslutade regeringen att tillåtligheten av den planerade utbyggnaden ska prövas av regeringen. För att regeringen ska få tillåta verksamheten krävs enligt den så kallade vetorätten i miljöbalken att kommunfullmäktige tillstyrker ansökan. Mark- och miljödomstolen vid Nacka tingsrätt bereder ansökan enligt miljöbalken och överlämnar sedan ärendet till regeringen för beslut om tillåtlighet. Mark- och miljödomstolen kungjorde målet den 11 december 2017 och Östhammars kommun yttrade sig över ansökan den 13 mars 2018.

Regeringen beslutar även om tillstånd enligt kärntekniklagen. Strålsäkerhetsmyndigheten granskar SKB:s ansökan enligt kärntekniklagen och lämnar sedan över ärendet till regeringen. Strålsäkerhetsmyndigheten är även remissinstans i miljöbalksprövningen och yttrade sig den 17 januari 2019 över ansökan enligt miljöbalken.

Den 19 december 2018 lämnade SKB in en komplettering av ansökan enligt miljöbalken. Kompletteringen bestod av fyra handlingar; bemötande på inkomna synpunkter (bland annat från Östhammars kommun), förslag till villkor, promemoria om påverkan på vattenmiljöer från utsläpp av kväve (SFR-U K:16) och planritning över ovanjordsanläggningens verksamhetsområde.

Östhammars kommun gavs den 20 december 2018 tillfälle att senast den 20 februari 2019 yttra sig över handlingarna i kompletteringen. Kommunen har begärt och beviljats förlängd svarstid till den 6 mars 2019.

Östhammars kommun – en aktiv part

I samband med påbörjandet av platsundersökningen i Forsmark inför ett eventuellt slutförvar för använt kärnbränsle bildade Östhammars kommun en slutförvarsorganisation. Organisationen har till uppgift att, ur ett kommunalt perspektiv, informera om och granska de handlingar som rör slutförvaring av radioaktivt avfall som SKB löpande presenterar. Östhammars kommun har vetorätt även i miljöbalksprövningen av slutförvaret för använt kärnbränsle.

Östhammars kommun har genom sin vetorätt en viktig roll i prövningen av en utbyggnad av SFR. Inför kommunfullmäktiges beslut i vetofrågan är det avgörande att frågor av central betydelse för kommunen är utredda och besvarade. Eventuella kvarstående frågeställningar och oklarheter försvårar kommunfullmäktiges ställningstagande.

Grundläggande för kommunens ställningstagande är den långsiktiga säkerheten, påverkan på människors hälsa och miljö samt att frågan om ansvar efter förslutning är klargjord.

Verksamheten

SFR i Forsmark ägs och drivs av SKB. Verksamheten har pågått sedan 1988 och rymmer kortlivat låg- och medelaktivt driftavfall från kärnkraftverken men även avfall från svensk forskning, sjukvård och industri. Befintlig verksamhet omfattar slutförvaring av cirka 63 000 m³ kortlivat låg- och medelaktivt driftavfall.

SKB har ansökt om utbyggnad för att i första hand rymma rivningsavfall från Sveriges kärntekniska anläggningar. Avfallet inkluderar bland annat nio reaktortankar av kokvattentyp, metallskrot, betong och annat byggnadsmaterial. Bolaget ansöker om slutförvaring av maximalt 180 000 m³ avfall, vilket innebär en utökning av slutförvarsvolymen med 117 000 m³. När utbyggnaden är färdigställd kommer SFR att vara cirka tre gånger så stort som i dag.

Bergssalarna i nuvarande SFR är belägna cirka 60 meter under havsbotten. Den planerade utbyggnationen avses att placeras på cirka 120 meters djup och innehålla sex nya bergsalar varav fem med en längd på 275 meter och en med en längd på 240 meter.

Utbyggnaden av de nya bergssalarna planeras att göras under ett byggskede på cirka fem år. Bergarbeten, med bland annat bergschaktning och transport av bergmassor, planeras att utföras under cirka tre av dessa fem år. Därefter planeras för betongarbeten och installation av övrig utrustning innan anläggningen, efter provdrift, går över i driftskede.

Östhammars kommuns synpunkter

Östhammars kommuns huvudfokus vid granskningen av handlingarna i kompletteringen har, precis som i granskningen av ansökan i övrigt, varit dels de lokala miljöfrågor som direkt påverkar våra medborgare, dels frågor som rör den långsiktiga säkerheten och ansvaret efter förslutning.

I detta yttrande lyfts även frågeställningar och synpunkter som har uppkommit i samband med att andra parter har yttrat sig över ansökan efter kungörelsen.

Länsstyrelsen i Uppsala län skriver i sitt yttrande att de aspekter som hör samman med joniserande strålning och säkerhet ligger utanför länsstyrelsens uppdrag. I miljöbalksprövningen av slutförvaret för använt kärnbränsle (M 1333-11) har både mark- och miljödomstolen och länsstyrelsen i Kalmar län ställt sig frågande till denna bedömning. Eftersom joniserande strålning är en viktig del av de olägenheter som bedöms anser Östhammars kommun att det är nödvändigt att länsstyrelsen, som tillsynsmyndighet för verksamheten enligt miljöbalken, ges förtydligat uppdrag och resurser för att kunna bedöma även denna del.

Östhammars kommun har noterat att Naturvårdsverket inte har yttrat sig över ansökan. I en fråga av sådan nationell betydelse som aktuell ansökan, med potentiellt stor risk för påverkan på miljön under mycket lång tid, anser kommunen att det är angeläget att Naturvårdsverket i egenskap av central förvaltningsmyndighet på miljöområdet yttrar sig. Av förordningen (2012:989) med instruktion för Naturvårdsverket framgår att Naturvårdsverket inom sitt ansvarsområde särskilt ska ”bevaka allmänna miljövärdsintressen i mål och ärenden där miljöbalken tillämpas och som handläggs hos myndigheter och domstolar samt lämna Naturvårdsverkets synpunkter tidigt i processen” och ”delta i miljöprövningar som gäller frågor som är principiellt viktiga eller har stor betydelse för miljön”. Denna prövning torde utan tvekan vara av sådan dignitet att Naturvårdsverket borde yttra sig. Mark- och miljödomstolen uttrycker Naturvårdsverkets centrala roll i sitt yttrande rörande prövningen av slutförvaring av använt kärnbränsle och kärnavfall (M 1333-11) som överlämnades till regeringen i januari 2018.

Synpunkter kopplade till villkorsförslagen

Buller (villkor 2-4)

Östhammars kommun har inga synpunkter på den föreslagna uppdelningen av bullernivåer mellan bygg- och driftskede i villkor 2 och villkor 3. I båda dessa förslag finns en avslutande skrivning om hur ett överskridande av de föreslagna värdena ska hanteras. Östhammars kommun önskar ett förtydligande angående hur risken för eventuella återkommande överskridanden av angivna värden ska hanteras. Med föreslagen formulering finns det ingen begränsning i hur ofta ett överskridande kan ske med efterföljande krav på vidtagande av åtgärder under en tidsperiod om tre månader eller den längre tid som tillsynsmyndigheten får besluta om. Det betyder att det kan förekomma tätt återkommande överskridanden, vilket kommunen inte anser vara acceptabelt.

Östhammars kommun är positivt till att SKB lagt till ett villkorförslag (villkor 4) angående när under året bulleralstrande arbeten får påbörjas, men önskar ett förtydligande gällande meningen ”villkoret hindrar inte att ytterligare åtgärder etableras under perioden, om bulleralstrande åtgärder etablerats före den 1 april”. Det är oklart om det med ”ytterligare åtgärder” avses bulleralstrande åtgärder motsvarande de som redan etablerats eller nya typer av bulleralstrande åtgärder. Beroende på hur och i vilken omfattning bullerbilden ändras av dessa ytterligare åtgärder, oavsett om dessa åtgärder är av samma typ som de redan etablerade eller inte, anser kommunen att det finns risk för störning på fågellivet även om andra bulleralstrande åtgärder etablerats innan häckningsperiodens

början. Villkoret bör därför förtydligas och kompletteras med någon yttersta begränsning av i vilken utsträckning bullernivån får öka. Kommunen saknar även en närmare beskrivning av vilka bullernivåer som fåglar under häckning kan tåla och om det bör beaktas i villkorsreglering.

Transporter (villkor 5) och bullerdämpande åtgärder

Östhammars kommun är positivt till att det i SKB:s förslag till villkor 5 tillkommit en reglering av den tunga trafiken till och från anläggningsområdet.

Östhammars kommun vidhåller dock att det kan behöva vidtas bullerdämpande och trafiksäkerhetshöjande åtgärder för bostäderna längs de berörda vägsträckorna. SKB motsätter sig i sitt bemötande ett villkor liknande det som föreslagits i ansökan om ett slutförvar för använt kärnbränsle. I bemötandet skriver SKB att villkorsförslaget för kärnbränsleförvaret främst motiveras av lastbilstransporter med bentonit under en tidsperiod om 50-60 år. Perioden med tunga transporter till SFR förväntas bli cirka tre år. Östhammars kommun noterar dock att motsvarande villkorsförslag även finns för inkapslingsanläggningen där den period med störst ökning i tunga transporter förväntas bli drygt tre år. Kommunens uppfattning är att tre år med ökat trafikbuller från tung trafik uppfattas som en lång tid för boende längs de berörda vägsträckorna, även om tiden är kort i förhållande till den långa tiden för kärnbränsleförvaret.

Om bergmassorna transporteras med fartyg istället för med lastbil minskar antalet tunga transporter på de berörda vägsträckorna avsevärt. SKB skriver i sitt bemötande att de bergmassor som ska avyttras så långt det är möjligt och rimligt kommer att transporteras bort via fartyg/pråm. De anser dock inte att frågan bör villkorsregleras. Om det inte bedöms rimligt att villkorsreglera transporter av bergmassor är det än mer motiverat att ta höjd för vidtagande av bullerdämpande åtgärder då det i praktiken innebär att samtliga transporter kan komma att ske på närliggande vägar. Östhammars kommun anser ändå att det hade varit önskvärt med ett villkor eller tydligare åtagande gällande fartygstransport av bergmassor. SKB bör åtminstone åläggas att i den årliga miljörapporten redovisa antalet transporter som inte kunnat transporteras sjövägen och motiveringen härför.

Arbeten i vatten (villkor 8) och fiskeavgift (villkor 15)

Utfyllnaden av vattenområde, för att skapa verksamhetsytor för framförallt lagring och hantering av bergmassor, orsakar permanent förlust av grundområde som är viktiga för fiskproduktionen. SKB har föreslagit att en fiskeavgift fastställs för att kompensera för den skada på fiskeintresset som förlusten av grundområdet innebär. Östhammars kommun stödjer Havs- och vattenmyndighetens syn i sitt yttrande att det i första hand ska vidtas fysiska åtgärder istället för en fiskeavgift. Kommunen anser därför att möjliga kompensationsåtgärder behöver utredas ytterligare.

I samband med utfyllnaden finns risk för grumling med negativa effekter på området utanför det utfyllda vattenområdet. Länsstyrelsen skriver i sitt yttrande att de anser att vattenverksamhet som innebär risk för grumling ska regleras i villkor och har, förutom de av SKB föreslagna villkoren, föreslagit reglering av när på året vattengrumlande arbeten får utföras. Länsstyrelsen skriver vidare att SKB ska redovisa skyddsåtgärder och försiktighetsmått för att undvika grumling. Östhammars kommun stödjer länsstyrelsens syn gällande grumlande

arbeten. Om det inte bedöms möjligt att begränsa grumlande arbeten till tiden mellan 1 december och 31 mars anser kommunen att villkoret åtminstone behöver förtydligas. SKB:s förslag till villkor 8 är alltför vagt och innebär inga regelrätta krav på vidtagande av försiktighetsmått och vilken effekt de ska ha.

Utsläpp till vatten (villkor 9-10)

SKB har föreslagit att lakvattnet från bergupplaget vid SFR, efter rening i sedimentationsbassäng, ska ledas till reningsverk före utsläpp till recipient. I andra stycket av villkor 9 anges att ”lakvatten från bergupplag och spillvatten ska under byggskedet ledas till reningsverk...” Östhammars kommun är positivt till den föreslagna reningsmetoden men ställer sig frågande till att denna del av villkoret begränsas till byggskedet och önskar ett förtydligande gällande tiden efter byggskedet. Kommunen har uppfattat att det kommer finnas ett bergupplag även efter byggskedet – för användning av material inom SFR och för förslutning av anläggningen.

Vidare anges i andra stycket i villkor 9 att reningsverket ska vara ”dimensionerat för att kunna rena bort 16 ton kväve per år och klara en utgående kvävehalt på 8 mg/l när den årliga mängden renat kväve understiger 16 ton.” Östhammars kommun önskar ett förtydligande av varför 16 ton bedöms vara en lämplig nivå att dimensionera anläggningen för samt när den årliga mängden kväve kan förväntas överstiga 16 ton, det vill säga om det är rimligt att anta att den utgående halten som utgångspunkt kan förväntas klaras eller i vilken omfattning överskridanden kan komma att ske.

Länshållningsvattnet ska enligt ansökan under byggskedet genomgå olje- och slamavskiljning innan det släpps ut i Öregrundsgrepen. I formuleringen av villkor 10 är det dock oklart om länshållningsvattnet avses genomgå rening innan det släpps till recipient.

De föreslagna högsta tillåtna halterna av olja och suspenderade ämnen gäller enligt förslag till villkor 10 under byggskedet, men SFR kommer att länshållas även under drift- och avvecklingsskede. Östhammars kommun önskar ett förslag till villkor även för drift- och avvecklingsskedet eller ett förtydligande gällande varför SKB inte bedömer det motiverat.

Förutsatt att de föreslagna kompensationsåtgärderna vidtas, har Östhammars kommun i dagsläget inga invändningar mot att det inte ställs krav på rening av kväve i länshållningsvattnet. SKB skriver i sitt bemötande att de har för avsikt att bevaka teknikutvecklingen inom området. Östhammars kommun är positivt till detta och anser att det, i likhet med omvärldsbevakningen för informationsbevarande och övervakning efter förslutning, kan vara lämpligt att reglera i villkor.

SKB har föreslagit en flytt av utsläppspunkten för länshållningsvatten under byggskedet för att begränsa den lokala påverkan från kväveutsläppet. Östhammars kommun har inget att invända mot det och utgår från att SKB samrått med Forsmarks kraftgrupp om utsläppspunktens placering.

Östhammars kommun har i delar haft svårt att följa de uträkningar och resonemang som redovisas i SFR-U K:16 och därmed även att bedöma dess innehåll. Kommunen ser med intresse fram emot Havs- och vattenmyndighetens synpunkter på SFR-U K:16.

Dialogforum (villkor 12)

Östhammars kommun är positivt till att SKB föreslagit ett villkor om dialogforum och har inga synpunkter på förslaget till villkor 12.

Omvärldsbevakning (villkor 13)

Östhammars kommun är positivt till att SKB föreslagit ett villkor om omvärldsbevakning. Kommunen vidhåller dock att omvärldsbevakningen, förutom informationsbevarande och övervakning efter förslutning, bör inkludera metoder för slutförvaring och olika slutförvarsmiljöer. SKB anför i sitt bemötande att det inte finns anledning att bevaka frågan om metoder för slutförvaring av låg- och medelaktivt radioaktivt avfall under tillståndstiden.

Östhammars kommun vill understryka att den planerade driftperioden för SFR är lång och med tanke på kommande utveckling av slutförvar runt om i världen, anser kommunen att det är rimligt att anta att det kommer att ske en omfattande metod- och teknikutveckling inom området. Med metoder syftar kommunen i huvudsak på nya metoder inom den konceptlösning som ansökan avser. Östhammars kommun önskar ett förtydligande gällande motiveringen till SKB:s ställningstagande i frågan.

Åtgärder för att reducera kvävebelastningen på recipienten (villkor 14)

Östhammars kommun ser positivt på det tillkomna villkorsförslaget och de tre tänkbara kompensationsåtgärderna som redovisas i SFR-U K:16. Östhammars kommun har inga invändningar mot att det i detta skedet av prövningen inte preciseras vilken form av kompensationsåtgärder som ska vidtas, men anser att det är viktigt att målet med åtgärderna specificeras i en kommande tillståndsprövning. Lydelsen ”över tid” kan komma att behöva preciseras och möjligheten att faktiskt kunna genomföra nödvändiga kompensationsåtgärder behöver säkerställas. I villkorsförslaget anges även att kompensationsåtgärderna ska dimensioneras för att motsvara ”de bedömda ackumulerade utsläppen”. Östhammars kommun anser att denna bedömning tydligt bör framgå i villkor som meddelas inom ramen för tillståndsprövningen.

Övriga villkor och bemyndigande

Östhammars kommun har inga synpunkter på villkorsförslag 1, 6, 7, 11, 16-18. Kommunen vill uppmärksamma att gällande bemyndigande B3 så finns det inget andra stycke i villkor 5.

Övriga synpunkter

Kumulativa effekter

Östhammars kommun anförde i sitt föregående yttrande att det är viktigt att SKB har en beredskap för att utreda, bedöma och hantera kumulativa effekter innan de eventuellt uppstår. Kommunen har tagit del av de utredningar om kumulativa effekter som SKB redovisat i MKB:n, dess bilagor och kompletteringar men vill trycka på vikten av att inte bara utreda och bedöma utan i möjligaste mån även minimera kumulativa effekter.

Med god planering och framförhållning bör de kumulativa effekterna av till exempel kväveutsläpp och buller kunna minskas. Östhammars kommun anser att

SKB åtminstone bör åläggas att i den årliga miljörapporten redovisa vilka åtgärder de vidtagit för att minimera kumulativa effekter.

Vatten till betonggjutning

Östhammars kommun skrev i sitt föregående yttrande om vikten av tillgång på vatten av lämplig kvalitet för bland annat betonggjutning och att det bör finnas en reservvattentäkt. SKB skriver i sitt bemötande att vatten av dricksvattenkvalitet används vid betonggjutning. De skriver vidare att ”vattenförbrukningen är låg och att vid behov kan behovet av vatten för gjutningen täckas genom tillförsel via tankbil”. Östhammars kommun önskar ett klagande gällande vilka mängder vatten det kan komma att finnas behov av, varifrån en eventuell tankbil ska hämta vatten samt varför det bedöms vara en tillräcklig åtgärd. Dricksvattentillgången i Östhammars kommun är begränsad och situationen är i dagsläget ansträngd i samtliga kommunala vattentäkter.

2BMA

Östhammars kommun noterar, efter att ha läst Strålsäkerhetsmyndighetens yttrande, att det finns flera kvarstående osäkerheter kopplade till 2BMA. Strålsäkerhetsmyndigheten konstaterar bland annat att det återstår utvecklings- och demonstrationsarbete för att verifiera betongbarriärens funktion i samband med uppförandet av förvaret. Myndigheten bedömer även att innehållet av långlivade ämnen i 2BMA behöver begränsas så långt det är rimligt och möjligt.

Även om Strålsäkerhetsmyndigheten bedömer att det är möjligt att hantera dessa osäkerheter i senare steg av prövningen enligt kärntekniklagen anser Östhammars kommun att om en hänvisning till annan lagstiftning ska vara godtagbar ska kommunen ha en given roll i den processen. Det är i dagsläget oklart vilken roll, om någon, Östhammars kommun kommer att ha i en eventuell framtida stegvis prövning enligt kärntekniklagen.

Avfallsvolymer och typ av avfall

Östhammars kommun har inga ytterligare synpunkter gällande reglering av avfallsvolymer och typ av avfall men noterar att ”SKB delar Kommunstyrelsens uppfattning i det avseende att slutförvaring av mer än 180 000 m³ avfall, eller slutförvaring av andra avfallstyper än vad som beskrivits i ansökan, kommer att kräva en förnyad tillståndsprövning.”

Kontroll av avfallet inför deponering

Östhammars kommun skrev i sitt föregående yttrande om vikten av kontroll av det avfall som deponeras i SFR och avfallsproducenternas viktiga roll i den kedjan. SKB hänvisar i sitt bemötande till att frågan regleras genom kärntekniklagen och strålskyddslagen och anser inte att frågan bör regleras genom villkor i tillståndet enligt miljöbalken. Avfallet som planeras att deponeras i SFR är ett komplext avfall som kan ha annan miljöproblematik än joniserande strålning. Östhammars kommun anser att frågan är av sådan vikt och komplexitet att den även bör regleras och kontrolleras i tillståndet enligt miljöbalken.

Avfallsproducenterna och SKB har alla en viktig roll och ett stort ansvar när det gäller kontroll av avfallet som deponeras i SFR, men även tillsynsmyndigheterna

har en viktig roll genom sin kontroll och uppföljning av den tillståndsgivna verksamheten. Strålsäkerhetsmyndigheten skriver i sitt yttrande att de anser att det är rimligt att frågor gällande bland annat specifika avfallstyper och udda avfallstyper hanteras genom myndighetens tillsyn snarare än i tillståndsprövningen. Östhammars kommun motsätter sig inte detta, men anser att även tillsynsmyndigheten enligt miljöbalken bör ha en viktig roll i kontrollen av avfallet.

Radioaktivt avfall från annan verksamhet och förslutning av SFR

I dagsläget finns det inte, såvitt Östhammars kommun känner till, en plan för hur radioaktivt avfall som kommer från annan verksamhet än kärnkraftsbolagens ska tas omhand när SKB förslutit sina slutförvarsanläggningar. Östhammars kommun lyfte i sitt senaste yttrande den risk kommunen anser finns för att SFR förblir öppet även efter att kärnkraften avvecklats om det inte finns ett annat system för att ta hand om detta avfall.

Östhammars kommun vill betona vikten av att SFR, och övriga slutförvarsanläggningar, verkligen försluts när verksamheten i slutförvaren upphör. SKB har gjort beräkningar på vilka doskonsekvenser det skulle få om SFR inte försluts. Beräkningarna utfördes när det fortfarande vara aktuellt med mellanlagring av långlivat avfall men enligt Strålsäkerhetsmyndigheten skulle dosen överskrida motsvarande riskkriterium om förvaret inte försluts även utan detta avfall.

SKB, som ägs, drivs och finansieras av den svenska kärnkraftsindustrin, har ingen anledning att driva eller finansiera SFR när industrins behov av anläggningen upphört. Östhammars kommun anser att om det vid denna tidpunkt finns behov av ett slutförvar för låg- och medelaktivt avfall, och SFR bedöms vara ett lämpligt alternativ för detta, krävs en ny tillåtlighetsprövning med kommunal vetorätt.

SFR – en del av ett slutförvarssystem

Östhammars kommun anförde i sitt föregående yttrande att kommunen anser att det är angeläget att SKB tar ett samlat grepp om när i tiden de olika förvaren kommer att förslutas och vilka beroenden de kärntekniska anläggningarnas avveckling och de avfallstyper som behöver slutförvaras har av varandra. I sitt bemötande av kommunens synpunkt hänvisar SKB till de så kallade FUD-rapporterna (forskning, utveckling och demonstration).

Östhammars kommun anser att de kommuner som ingår i ett sammanhållet system för slutförvaring av använt kärnbränsle och radioaktivt avfall ska ges möjlighet att vara en aktiv part genom hela processen. Det är i dagsläget oklart vilken roll, om någon, Östhammars kommun kommer att ha i framtida FUD-processer. Om en hänvisning till annan lagstiftning ska vara godtagbar för Östhammars kommun ska kommunen ha en given roll i den processen.

Kommuns fortsatta roll

Det är av avgörande betydelse för Östhammars kommun att även efter ett eventuellt tillstånd meddelats ha möjlighet att vara en aktiv part i slutförvarsfrågan. En förutsättning för kommunens deltagande är att arbetet är fullt ut

finansierat med externa medel så att kommunens medborgare/skattebetalare inte belastas med kostnaderna för hanteringen av ett nationellt problem.

Säkerhet och ansvar efter förslutning

Det är i dagsläget oklart vem som har ansvar för slutförvarsanläggningen efter förslutning. I den pågående översynen av lagen om kärnteknisk verksamhet, med eventuella följdändringar i bland annat miljöbalken, är en del av uppdraget reglering av sistahandsansvar efter förslutning av ett slutförvar. Det är av avgörande betydelse för Östhammars kommun att ansvaret klargjorts innan kommunfullmäktige ska fatta beslut i vetofrågan. Östhammars kommun kan inte riskera att någon del av sistahandsansvaret för anläggningen läggs på kommunen.

SKB hänvisar i sitt bemötande till ovannämnda statliga utredning och skriver vidare att utredningen ska lämna sitt förslag senast den 1 april 2019, i god tid före regeringens tillåtlighetsprövning av SKB:s ansökan. Östhammars kommun delar inte SKB:s bedömning att det är i god tid. Även om utredningens förslag skulle komma att implementeras i svensk lagstiftning, kan det förväntas ta flera år innan en eventuell lagstiftning är beslutad och har trätt i kraft.

Kommunstyrelsens arbetsutskott

Opinionsgruppen för Säker Slutförvaring (OSS), ansökan om medel för verksamhetsåret 2019

Oss ansöker i skrivelse 2018-08-31 om ekonomiskt bidrag till sin verksamhet under 2019 med 410 000 kronor. Skrivelsen beskriver verksamhetsåret 2019 enligt följande:

"Oss är remissinstans i tillståndsprocessen för slutförvarsansökan för använt kärnbränsle och utför ett granskningsarbete tillsammans med MKG. Ansökan har nu gått vidare från mark- och miljödomstolen till regeringen vilket innebär att den fråga som planeras för att ställas till Östhammars kommun om förvaret närmar sig.

Inför 2019 avser vi att fortsätta vår medverkan i tillståndsprocessen, i den omfattning som processen påbjuder och fortsatt inom ramen för samarbetet med MKG. Syftet är även fortsättningsvis att delta och arbeta utifrån ett lokalt miljöperspektiv.

Vi vill fortsätta våra lokala informationsinsatser då vi ser ett behov bland invånare i Östhammars kommun att få ta del av fler perspektiv på slutförvarsansökan och vad projektet kan innebära för dem.

Vi har också förstått att detta ska harmoniera med kommunens avsikt att ha en neutral hållning i slutförvarsfrågan för att leva upp till de nya riktlinjerna. Planerade annonser och annat informationsmaterial kan skickas till kommunen för påseende om så önskas.

Nytt för 2019 är också att riktlinjerna för användandet av stöd nu blivit bredare och medger ett användande av medel för att granska andra projekt som rör kärnavfall. Oss avser därför att delta mer aktivt än tidigare i tillståndsprocessen kring SFR2.

Oss har för närvarande en informatör anställd som arbetat i varierande omfattning mellan halvtid och heltid, och har i kommande preliminära budget anpassat kostnaderna för dennes anställning till halvtid för hela 2019 – givet att medel beviljas.

Oss vill även fortsättningsvis vara representerad i kommunens referensgrupp och vi har för avsikt att "delta i alla de möten och arrangemang föreningen har tillgång till.

Oss ansöker härmed om ekonomiskt bidrag för verksamheten under 2019 med 410 000 kr."

Kommunstyrelsen fattade 2018-05-19, § 131, beslut om nya riktlinjer för stöd till lokala föreningar i Östhammars kommun för arbete med slutförvarsfrågor.

Östhammars kommun meddelades i beslut från Riksgälden, 2018-12-20, att det inte förelåg några hinder för lokala föreningar att erhålla bidrag på det sätt som Östhammars kommun gör via sin egen ansökan. Detta är en förutsättning för utbetalning av medel från Östhammars kommun.

I Östhammars kommuns ansökan om medel ur Kärnavfallsfonden 2019 ansökte kommunen om motsvarande 500.000 kr för stöd till ideella föreningar.

Stöd kan sökas för helt verksamhetsår och/eller som engångsbelopp. Av det årliga stödbeloppet reserveras 20 % till stöd för enstaka aktiviteter (100.000 kr för 2019). Det årliga belopp som finns tillgängligt kan variera.

Östhammars kommun har överklagat Riksgäldens beslut i de delar som inte beviljats medel (hantering av FUD och yttranden enligt kärntekniklagen), och har begärt komplettering av OSS om det är något i deras verksamhet som berörs av detta. Oss bekräftade 9 januari 2019 att så inte var fallet.

Slutförvarsenheten har gått igenom Oss ansökan och kan konstatera att det saknas ett av de formella kraven på ansökan : ett revisorsintyg i enlighet med punkt 5:

”Av intyget ska föreningens medelsantal framgå, dess koppling till Östhammars kommun och att föreningen inte bedriver näringsverksamhet som sin huvudsakliga inkomstkälla”.

Beslut om beviljande av stöd beslutas av kommunstyrelsens arbetsutskott enligt delegation från kommunstyrelsen daterad 2009-09-15, § 226.

Förslag till beslut

Under förutsättning att revisionsintyg i enlighet med punkt 5 i riktlinjerna redovisas innan februari månads utgång så beviljas OSS medel motsvarande 400 000 kr för verksamhetsåret 2019 (80 % av 500 000 i Östhammars kommuns ansökan för 2019).

Det kan bli aktuellt under verksamhetsåret för föreningen att redovisa att den löpande verksamheten bedrivs i enlighet med finansieringslagen/förordningen.

Strålsäkerhetsmyndigheten

Swedish Radiation Safety Authority

Dokumentstatus: Godkänt

ÖSTHAMMARS KOMMUN Kommunstyrelsen	
2017 -12- 27	
Beslut	Dpl:

Östhammars kommun

Box 66
742 21 Östhammar

Vårt datum: 2017-12-20
Er referens: Dnr KS-2017-647
Diariernr: SSM2017-4516
Dokumentnr: SSM2017-4516-2
Handläggare: Menzareta Kopic Lind
Telefon: +46 8 799 4496

Ersättning till Östhammars kommun för 2018

Strålsäkerhetsmyndighetens beslut

Strålsäkerhetsmyndigheten (SSM) beviljar Östhammars kommun ersättning ur kärnavfallsfonden för kostnader på 7 080 000 kronor för kalenderåret 2018 avseende granskning och planerade informationsinsatser om slutförvar i Östhammars kommun. Kommunens överskott av medel för 2016 på 3 382 400 kronor ska avräknas från ersättningen för 2018, varför 3 697 600 kronor ska utbetalas till Östhammars kommun.

Ärendet

Den 24 mars 2017 kom Östhammars kommun in med en redovisning av användningen av de medel som erhållits ur kärnavfallsfonden för 2016 (SSM2017-1795). Av redovisningen framgår att kostnaden för informationsinsatser har uppgått till 5 407 600 kronor.

Den 28 september 2017 kom Östhammars kommun in med en ansökan om ersättning ur kärnavfallsfonden på 7 080 000 kronor för kostnader för 2018 års verksamhet avseende granskning och information om slutförvar i kommunen. Till ansökan har bifogats en verksamhetsplan med budget för 2018.

Skälen för beslutet

Med kärnavfallsavgift avses enligt 4 § 7 a och 8 lagen (2006:647) om finansiering av kärntechniska restprodukter (finansieringslagen), bl.a. avgift för att finansiera kommunernas kostnader för prövning av frågor om slutförvaring av restprodukter och kostnader för information till allmänheten i frågor som rör hantering och slutförvaring av använt kärnbränsle och kärnavfall.

Av 34 § andra stycket förordningen (2017:1179) om finansiering av kärntechniska restprodukter (finansieringsförordningen) följer att det i ansökan ska anges vilka kostnader som de utbetalade medlen ska finansiera.

Av 35 § finansieringsförordningen följer att SSM prövar ansökningarna om utbetalning och beslutar hur och i vilken utsträckning som fondmedel får användas av kommunen. Ersättningen får endast ges till kommuner där en anläggning för slutförvar för restprodukter planeras eller byggs och får bestämmas till högst 10 miljoner kronor per kommun och kalenderår. Fondmedel betalas ut i förskott.

Enligt 49 § finansieringsförordningen prövar SSM frågor om återbetalning, avräkning och kompensation enligt 17 § 1 och 2 finansieringslagen.

Strålsäkerhetsmyndigheten
Swedish Radiation Safety Authority

SE-171 16 Stockholm
Solna strandväg 96

Tel:+46 8 799 40 00
Fax:+46 8 799 40 10

E-post: registrator@ssm.se
Webb: stralsakerhetsmyndigheten.se

Kommunen beskriver i sin ansökan de pågående och planerade arbetsinsatserna. Dessa avser utbildnings- och informationsinsatser samt samverkan för att kunna hantera tillståndsansökningarna och i förlängningen ge kommunfullmäktige den kunskap och information som krävs för att fatta beslut om kommunen kan acceptera ett kärnbränsleförvar eller inte och ytterligare fatta beslut i frågan om utbyggnad av befintligt slutförvar för låg- och medelaktivt driftavfall (SFR). Kommunen planerar bl.a. att genomföra ett antal seminarier inför den lokala folkomröstningen om slutförvarsfrågan för att ge allmänheten en bred kunskapsbas i de relevanta frågeställningarna med koppling till slutförvarsprocessen och rundturer till nyinflyttade i syfte att öka deras kunskap. I och med huvudförhandlingarna i mark- och miljödomstolen inför tillåtlighetsprövningen har avslutats, kommer kommunen framöver att fokusera på utbyggnaden av SFR. Kommunen har vidare intresse av att följa och utbyta erfarenheter internationellt kring slutförvarsfrågor. En del av de ansökta medlen är även avsedda att gå till små ideella föreningar.

SSM:s uppfattning är att det är rimligt att den som får ersättning för informationsinsatser även kan få ersättning för att följa och bedöma dessa frågor i den mån detta är nödvändigt för att ge information till allmänheten. Det är tillåtet att använda fondmedel till att följa prövningsprocessen i kunskapsuppbyggande syfte. Insatser som har att göra med att skriva yttranden, remissvar och aktivt delta i processen bedömer SSM dock faller utanför vad som är berättigat till fondstöd, då detta inte är nödvändigt för att ge information till allmänheten.

Informationsinsatserna kring det svenska slutförvarsarbetet ska riktas till allmänheten, dvs. personer bosatta i Sverige. För det fall fondmedel används för att bjuda in eller ta emot utländska delegater till informationsmöten eller för resor utomlands, måste kommunen kunna visa att syftet med insatsen är sådan kunskapsuppbyggnad som behövs för att kunna arbeta med information till personer bosatta i Sverige. Detta innebär t.ex. att om syftet med informationsmötet är att lämna ut information till personer som är bosatta utanför Sverige, så kan detta inte finansieras med fondmedel.

Beträffande kommuners eventuella stöd till organisationer hänvisar SSM till myndighetens svar till Östhammars kommun i denna fråga (SSM2016-4586-2). Det är tillåtet för en kommun att ge organisationer i uppdrag att utföra sådana insatser som kommunen själv har rätt att göra, dvs. i enlighet med 4 § 7 a och 8 finansieringslagen.

SSM rekommenderar Östhammars kommun att alltid rådgöra med myndigheten om kommunen överväger att genomföra någon insats där det är oklart om denna kan finansieras med fondmedel.

SSM bedömer mot bakgrund av ovanstående att Östhammars kommun för 2018 kan beviljas ersättning på 7 080 000 kronor för att finansiera granskning och den informationsverksamhet som bedrivs i kommunen om slutförvar.

För 2016 tilldelades Östhammars kommun 8 790 000 kronor från Kärnavfallsfonden. Enligt kommunens redovisning uppgick kostnaderna för 2016 till 5 407 600 kronor. Skillnaden mellan tilldelade och förbrukade medel för 2016 är 3 382 400 kronor. Detta belopp ska avräknas mot beslutad ersättning för 2018 på 7 080 000 kronor, varför ett belopp på 3 697 600 kronor ska utbetalas till Östhammars kommun för 2018.

Östhammars kommun ska enligt 46 § 2 finansieringsförordningen senast den 31 mars 2019 lämna en redovisning till SSM av hur utbetalade fondmedel för 2018 har använts.

De ändringar av finansieringslagen och dess förordning som träder i kraft den 20 decem-

ber 2017, innebär att utbetalade fondmedel som inte har använts i enlighet med lagens ändamål eller det som i övrigt har bestämts i detta utbetalningsbeslut, kommer att kunna krävas tillbaka till kärnavfallsfonden av SSM eller avräknas mot kommande utbetalningar ur fonden.

SSM utför årligen revision av medelmottagarnas fondmedelsanvändning och rapporterar utfallet av granskningen i separat tillsynsrapport.

I detta ärende har avdelningschefen Johan Anderberg beslutat. Utredaren Menzareta Kopic Lind har varit föredragande. I den slutliga handläggningen har också enhetschefen Annika Åström och chefsjuristen Ulf Yngvesson deltagit.

STRÅLSÄKERHETSMYNDIGHETEN

Johan Anderberg

Menzareta Kopic Lind

För kännedom

1. Kärnavfallsfonden
2. Regionförbundet i Uppsala län
3. Länsstyrelsen i Uppsala län
4. Miljö- och energidepartementet, Kemikalieenheten
5. Forsmarks Kraftgrupp AB
6. OKG AB
7. Ringhals AB
8. Barsebäck Kraft AB
9. Svensk Kärnbränslehantering AB
10. Lokala säkerhetsnämnden vid Forsmarks kärnkraftverk

Dnr	Sid
	1 (1)
ÖSTHAMMARS KOMMUN	
Kommunstyrelsen	
2018 -12- 04	
Dnr:	Dpl

Kommunstyrelsen

Ang Karö våtmark

Revisionen har nyligen blivit kontaktad av en kommunmedborgare kring Karö våtmark. Kontakten togs med anledning av dels projektets framskridande och dels kring projektets finansiering.

Revisionen önskar en redogörelse kring projektet Karö våtmark utifrån såväl praktiska, ekonomiska som tidsmässiga aspekter. En väsentlig frågeställning inom ramen för detta är om projektets driftskostnader täcks av skattemedel eller om finansiering sker inom ramen för VA-taxan?

Svar önskas Revisionen tillhanda senast den 28 februari 2019.

Enligt uppdrag

Sten Lindholm
Ordförande

Rapportering av genomförda åtgärder i Vattenmyndigheternas åtgärdsprogram 2018

De fem vattenmyndigheterna i Sverige har beslutat om åtgärdsprogram för vattenförvaltningscykeln 2016 - 2021. Programmen riktar åtgärder till 11 centrala myndigheter och till samtliga länsstyrelser och kommuner. Vattendirektivet har införts i svensk lagstiftning via Miljöbalken 5 kap, Miljökvalitetsnormer och miljökvalitetsförvaltning och syftet är att få bättre vattenkvalitet i både sötvatten, grundvatten och kustvatten.

Utöver att genomföra de myndighetsspecifika åtgärderna ska myndigheterna, länsstyrelserna och kommunerna årligen rapportera till de fem vattenmyndigheterna om genomförandet av åtgärderna, den så kallade återrapporeringen.

OM ÅTGÄRDERNA

Sveriges kommuner berörs av åtta åtgärder i programmet. Syftet med den årliga rapporteringen är att säkerställa att miljökvalitetsnormerna följs för de vattenförekomster och ansvarsområden som ligger inom myndigheternas/ kommunernas verksamheter.

Återrapporeringen omfattar de insatser som utförts i enlighet med de uppdrag som preciserats i vattenmyndigheternas åtgärdsprogram 2016 - 2021, med syfte att miljökvalitetsnormerna för vatten ska följas. Rapporteringen möjliggör vattenmyndigheternas bedömning av åtgärdernas effekt i relation till de miljökvalitetsnormer som ska följas.

För att bättre följa framstegen i åtgärdsarbetet och för att förbättra kopplingen till effekter i miljön kommer både kvantitativa och kvalitativa underlag att behöva rapporteras in från åtgärdsmyndigheter och kommuner. Återrapporeringen av genomförda åtgärder behövs även för att Sverige ska kunna genomföra rapporteringar av åtgärdsprogrammets genomförande till EU-kommissionen.

ALLMÄNT OM ENKÄTEN

Vattenmyndigheterna önskar ett samlat svar från kommunen via kommunstyrelsen. Rapporteringen är indelad i 4 delar där:

- **Del 1** handlar om **miljötillsyn** och riktas i huvudsak till kommunens *förvaltning för miljöfrågor*.
- **Del 2** handlar om **dricksvattenskydd och vattenuttag** och riktas i huvudsak till kommunens *dricksvattenproducent*.
-

- **Del 3** handlar om **fysisk planering** och riktas i huvudsak till kommunens *förvaltning för planeringsfrågor*.
- **Del 4** handlar om **dagvatten och vatten- och avloppsvattenplaner** och riktas både till kommunens *förvaltning för tekniska frågor* samt *förvaltningen för planeringsfrågor*.

ANDRA DELAR SOM INGÅR I KOMMUNENS RAPPORTERING

Rapportering kring åtgärder kopplande till fysisk planering sker via Boverkets Plan- och byggenkät som skickas separat till respektive kommun. För att undvika dubbelrapporteringen kommer vattenmyndigheterna även att hämta underlag från följande återrapporeringar:

- Naturvårdsverket. [Enkät om Miljöbalkstillsyn](#) 2018 för verksamhetsåret 2017 (Åtgärd 1, 2, 3, 4, 5c)
- Boverket: [Plan- och Byggenkäten](#) 2018 (Åtgärd 6)
- Kemikalieinspektionen: Återrapporering av tillsyn hantering av växtskyddsmedel (Åtgärd 2)

LISTA PÅ DE 8 ÅTGÄRDER SOM BERÖR KOMMUNER

Se samtliga 8 åtgärder som berör kommunen, inklusive samband med nationella och regionala myndigheters insatser och åtgärder, i bilaga.

Enkätfrågorna

Östhammars kommuns och Gästrike vattens svar i blått samt siffror i rutor.

Har enkäten förankrats i kommunstyrelsen?

Har enkäten förankrats i kommunstyrelsen?

- Ja
- Nej

Del 1. Miljötillsyn (åtgärd 1, 2, 3, 4, 5c)

1. Har miljökvalitetsnormerna för vatten använts som prioritering i kommunens behovsutredning?

- I behovsutredningen är miljökvalitetsnormen för vatten en prioriteringsgrund för tillsynen.
- I behovsutredningen är inte miljökvalitetsnormen för vatten en prioriteringsgrund för tillsynen.
- Kommunen har inte gjort någon behovsutredning

Kommentera hur ni arbetar med detta:

Omorganisation inom kommunen har försenat behovsutredningen.

2. Har miljökvalitetsnormer för vatten använts som prioritering i planering av den egeninitierade tillsynen i kommunens tillsynsplan?

- I tillsynsplanen är miljökvalitetsnormen för vatten en prioriteringsgrund för tillsynen.
- I tillsynsplanen är inte miljökvalitetsnormen för vatten en prioriteringsgrund för tillsynen.
- Kommunen har inte gjort någon behovsutredning

Kommentera hur ni arbetar med detta:

För 2018 och tidigare har områden för inventering av enskilda avlopp och liknande insatser, baserats på miljökvalitetsnormerna och ekologisk status. Övrig miljötillsyn har inte lika tydlig koppling till miljökvalitetsnormerna. Vi bedömer att liknande prioritering kommer göras även för verksamhetsåret 2019.

3. Hur många tillsynsobjekt av nedanstående verksamheter har kommunen tillsyn över?

Hämta uppgifterna om tillsynsbehov från kommunens behovsutredning enligt §6 miljötillsynsförordningen (2011-13) .

Tillståndspliktig (B) djurhållning

Antal objekt

0

Årligt tillsynsbehov 2018, antal dagar

0

Genomförd tillsyn 2018, antal dagar

0

Anmälningsskyldig djurhållning (C), uppskattat antal

Antal objekt

7

Årligt tillsynsbehov 2018, antal dagar

4

Genomförd tillsyn 2018, antal dagar

4

Djurhållning och/eller växtodling (U), uppskattat antal

Antal objekt

110

Årligt tillsynsbehov 2018, antal dagar

20

Genomförd tillsyn 2018, antal dagar

10

Hästgård * uppskattat antal

* Hästgårdar med mer än 10 hästar utanför känsligt område och mer än 2 hästar i känsligt område enligt kraven på tät lagring av gödsel.

Antal objekt

55

Årligt tillsynsbehov 2018, antal dagar

2

Genomförd tillsyn 2018, antal dagar

2

Avloppsreningsanläggning >2000 pe

Antal objekt

Årligt tillsynsbehov 2018, antal dagar

Genomförd tillsyn 2018, antal dagar

Avloppsreningsanläggning >200 pe

Antal objekt

Årligt tillsynsbehov 2018, antal dagar

Genomförd tillsyn 2018, antal dagar

Avloppsreningsanläggning 26-200 pe, uppskattat antal

Antal objekt

Årligt tillsynsbehov 2018, antal dagar

Genomförd tillsyn 2018, antal dagar

Avloppsledningsnät*

*Med avloppsledningsnät avses sådana som är allmänna enligt lagen (2006:412) om allmänna vattentjänster och hörande till avloppsreningsanläggning. Verksamhetsutövare kan ha ett/flera avloppsledningsnät som leder till en/flera avloppsreningsanläggningar (se även Bilaga I i Naturvårdsverkets vägledning 2016:8)

Antal objekt

Årligt tillsynsbehov 2018, antal dagar

3

Genomförd tillsyn 2018, antal dagar

0

Små avlopp <25 pe, uppskattat antal

Antal objekt

7000

Årligt tillsynsbehov 2018, antal dagar

21

Genomförd tillsyn 2018, antal dagar

21

Vattenskyddsområde allmänna**

** Under förutsättning att kommunen har tagit över tillsynen från länsstyrelsen.

Antal objekt

10

Årligt tillsynsbehov 2018, antal dagar

2

Genomförd tillsyn 2018, antal dagar

0

Verksamhet (åtgärd 5) Vattenskyddsområde enskilda**

** Under förutsättning att kommunen har tagit över tillsynen från länsstyrelsen.

Antal objekt

0

Årligt tillsynsbehov 2018, antal dagar

0

Genomförd tillsyn 2018, antal dagar

0

4. Tas hänsyn till miljökvalitetsnormer för vatten vid tillsyn av:

a. jordbruksverksamheter enligt åtgärd 2?

- Ja
 Nej

Om ja, utveckla hur. Har tillsynen exempelvis medfört att åtgärder för att minska näringsläckage vidtagits? Svar:

[Information om vad jordbrukaren kan göra ges vid varje tillsynsbesök.](#)

b. avloppsledningsnät och avloppsreningsverk enligt åtgärd 3?

- Ja
 Nej

Om ja, utveckla hur. Har tillsynen exempelvis medfört att åtgärder för att begränsa utsläppen av näringsämnen, prioriterade och särskilt förorenade ämnen vidtagits? Svar:

c. enskilda avlopp enligt åtgärd 3?

- Ja
 Nej

Om ja, utveckla hur. Har tillsynen exempelvis medfört att åtgärder för att begränsa utsläppen av kväve och fosfor vidtagits? Svar:

[Vi har haft ett stort fokus på inventering av enskilda avlopp och där finns en stor potential för begränsningar i utsläpp när förelägganden ställs på åtgärder. Vi ställer krav på hög skyddsnivå i särskilt utsatta lägen.](#)

5. Tillämpar kommunen krav på hög skyddsnivå, eller högre, där det behövs för att uppnå miljökvalitetsnormerna för vatten?

- Ja
 Nej

Kommentera hur ni arbetar med detta:

[Ökade kravs ställs ibland. Vanligast är extra efterföljande rening efter minireningsverk.](#)

Del 2. Dricksvattenskydd och vattenuttag (åtgärd 5a, 5b, 5e)

6. Hur många aktiva vattentäkter har kommunen huvudmannaskap för? Om kommunen saknar huvudmannaskap för vattentäkter ange 0.

Av de vattentäkter som kommunen är huvudman för, hur många av dem har vattenskyddsområde?

7. Hur många reservvattentäkter har kommunen huvudmannaskap för? Om kommunen saknar huvudmannaskap för vattentäkter ange 0.

Av de reservvattentäkter som kommunen är huvudman för, hur många av dem har vattenskyddsområde?

8. Finns utpekade framtida vattentäkter för kommunen, tex i regional vattenförsörjningsplan, vattenplan eller motsvarande?

- Ja
 Nej

Kommentera hur ni arbetar med detta:

Kommunal vattenförsörjningsplan färdigställdes under 2018.

Om ja på fråga 8, arbetar kommunen med att skydda dem?

Nej, inte i dagsläget.

9. För de vattentäkter som saknar skydd, pågår eller planeras arbete med att ta fram vattenskyddsområde?

- Ja
 Nej

Kommentera hur ni arbetar med detta:

Arbete pågår med att förnya vattenskyddsområdet för Ed och Börstil.

Arbete pågår för att ta fram en prioriteringsordning för arbete med vattenskyddsområde för samtliga vattentäkter, både inrätta nya och förnya äldre.

10. Hur många större enskilda vattentäkter (som försörjer >50 personer eller producerar >10 m³/dygn) finns det totalt inom kommunen?

ca 100

11. Hur många av de större enskilda vattentäkterna har någon form av skydd? (vattenskyddsområde enligt 7 kap miljöbalken, lokala skyddsföreskrifter, annat)

Få

Kommentera hur ni arbetar med detta:

[Kommunen ska under 2019 inleda tillsyn på minireningsverk installerade före 2016.](#)

12. Pågår/planeras arbete för att skydda enskilda vattentäkter (som försörjer >50 personer eller har ett uttag på mer än 10 m³/dygn) till exempel genom vattenskyddsområden med tillhörande föreskrifter eller genom lokala hälsoskyddsföreskrifter?

- Ja
 Nej

Kommentera hur ni arbetar med detta:

[Det kan bli en följd av initierad tillsyn under 2019.](#)

13. Hur många av kommunens befintliga vattenskyddsområden är beslutade före miljöbalkens ikraftträdande (1 jan. 1999)?

7

14. Med syfte att säkerställa att vattentäkter har ett erforderligt skydd, har kommunen gjort en översyn av vattenskyddsområdets föreskrifter och/eller avgränsningar för vattenskyddsområden som är beslutade före miljöbalkens ikraftträdande (1 jan. 1999)?

- Ja
 Nej

Kommentera hur ni arbetar med detta:

[Arbete pågår för att ta fram en prioriteringsordning för arbete med vattenskyddsområde för samtliga vattentäkter, både inrätta nya och förnya äldre.](#)

15. Hur många av de befintliga vattenskyddsområdena behöver revideras för att uppnå ett tillfredsställande skydd?

Kommentera hur ni arbetar med detta:

[Samtliga 7 behöver revideras.](#)

16. Hur många av kommunens aktiva vattentäkter har tillstånd för vattenuttag?

9

Pågår eller planeras arbete med att säkerställa tillstånd till vattenuttag för kommunens vattentäkter?

- Ja
 Nej

Kommentera hur ni arbetar med detta:

Grundvattenutredningar utförs för att säkerställa möjliga vattenuttag. Arbete pågår för att ta fram en prioriteringsordning för arbete med tillstånd för vattenuttag för samtliga vattentäkter. Resultatet från den kommunala vattenförsörjningsplanen kommer att ligga till grund för prioriteringen.

Del 3. Fysisk planering (åtgärd 5d, 6)

17. Har kommunen inarbetat den regionala vattenförsörjningsplanen i översiktsplanen enligt åtgärd 5d.

- Ja
 Nej
 Regional vattenförsörjningsplan saknas

18. Hur används den regionala vattenförsörjningsplanen i kommunens översikts- och detaljplanering?

- a) Som ett tematiskt tillägg till gällande översiktsplan
 Ja
 Nej
- b) Som en fristående del som ger underlag till översiktsplanen
 Ja
 Nej
- c) Som en ingående del av kommunens VA-plan
 Ja
 Nej

d) Som en fristående del som ger underlag till kommunens VA-plan

- Ja
 Nej

e) Genom en vattenöversikt

- Ja
 Nej

f) Genom en vattenplan

- Ja
 Nej

g) Annat:

Regional vattenförsörjningsplan är ännu ej klar. Östhammars kommun har varit delaktiga i arbetet under 2018 tillsammans med Gästrikre vatten, länets övriga kommuner inklusive ev. VA-bolag och Länsstyrelsen. När den regionala vattenförsörjningsplanen är klar kommer Östhammars kommun arbeta in den i översiktsplanen och ev. andra styrande dokument.

Under 2018 togs en kommunal vattenförsörjningsplan fram. Arbetet leddes av Gästrikre vatten och i förarbetet ingick en serie av workshops med politiker och tjänstemän från många förvaltningar. Planen är en inledning på ett omfattande utvecklingsarbete för Östhammars kommun och Gästrikre vatten både gällande vattenförsörjning och avloppsreningsverk.

19. Har kommunen genomfört en miljöbedömning av översiktsplanen där ni tagit med miljökvalitetsnormer för vatten?

- Ja
 Nej

Kommentera hur ni arbetar med detta:

För gällande översiktsplan togs en MKB fram parallellt med planen. Miljökvalitetsnormer finns med som ett av underlagen till miljöbedömningen. Vi ser dock ett behov av att göra fördjupade analyser och därefter tydliggöra rutiner och riktlinjer för miljökvalitetsnormerna i olika geografiska områden, för att underlätta fortsatt detaljplanearbete.

20. Har kommunen tagit hänsyn till åtgärdsbehov som finns i VISS för de vattenförekomster som berörs av översiktsplanen?

- Ja
 Nej

Kommentera hur ni arbetar med detta:

I VISS finns en mängd åtgärder beskrivna. Merparten av dessa finns ej införda i översiktsplanen. Vid detaljplanearbetet kräver vi alltid en VA-utredning och oftast en dagvattenutredning, där VISS ska ingå som en parameter i underlaget. Vi ser dock ett fortsatt

behov av stöd i tolkning av VISS för kommunala tjänstemän. Kurser/workshops som kan anordnas av beredningssekreteriaten kan vara en metod – med fokus på att använda VISS både inom detaljplanering och inom miljötillsyn.

21. Har kommunen tagit hänsyn till miljökvalitetsnormerna för vatten för vattenförekomster och avrinningsområden som berörs av översiktsplanen?

- Ja
 Nej

Kommentera hur ni arbetar med detta:

I gällande översiktsplanen är detta med i MKB men inte så tydligt uttryckt i riktlinjer och strategier. I nya detaljplaner ställer vi dock alltid krav på hänsyn till MKN i VA-utredningar och dagvattenutredningar.

22. Har kommunen gjort andra insatser kopplade till arbetet med gällande översiktsplan för att följa miljökvalitetsnormerna för vatten?

- Ja
 Nej

Kommentera hur ni arbetar med detta:

Östhammars kommun arbetar inom vår strategiska planering med att möjliggöra tätortsnära våtmarker genom markinköp, ansökningar om projektmedel och dialog med andra parter som kan delta i arbetet. Våtmarkerna har till syfte att hålla vatten i landskapet, bidra till minskade utsläpp av näringsämnen och fungera som rekreationsområden för invånare och besökare.

24. Har kommunen gjort andra insatser kopplade till detaljplanearbetet för att följa miljökvalitetsnormerna för vatten?

- Ja
 Nej

Kommentera hur ni arbetar med detta:

Det är en ständig utmaning för en mindre kommun att hitta rätt rutiner för att hantera miljökvalitetsnormerna i detaljplanearbetet. Vi deltar i utbildningar arrangerade av nätverk vi deltar i, av Länsstyrelsen med fler. Vi saknar ofta den rent praktiska genomförandefasen i sådana utbildningar. Vi har dialog med grannkommuner och andra kring hur vi bäst kan använda MKN som ett verktyg för att hitta goda exempel.

Något vi skulle önska är en slags grundutbildning i MKN i planer inom länet, för nya planhandläggare men också för andra funktioner inom kommunen. Så enkelt som vad är MKN, hur hittar jag MKN för en vattenförekomst, vad är en vattenförekomst, hur vet jag vilken vattenförekomst som en detaljplan påverkar etc. Denna typ av grundutbildningar finns det fortfarande behov av.

Östhammars kommun bedömer att arbetet skulle underlättas till viss del om det utvecklades standarder för beställning av VA-utredningar och dagvattenutredningar, motsvarande SIS-standarderna för NVI som vi använder frekvent inom detaljplanearbetet.

Del 4. Dagvatten och Vatten- och avloppsvattenplaner (åtgärd 7, 8)

25. Har kommunen en vatten- och avloppsvattenplan i enlighet med åtgärd 7?

- Ja
- Under framtagande
- Nej

Om ja (alternativt att planen är under framtagande), har kommunen tagit hänsyn till miljö kvalitetsnormer för berörda vattenförekomster vid framtagandet av vatten- och avloppsvattenplanen?

- Ja
- Nej

Ja, förklara kortfattat hur:

Om ja, vilken omfattning har planen?

- Vattenförsörjning för hela kommunen
- Endast kommunal VA-försörjning enligt lagen om allmänna vattentjänster (2006:412)
- Annat

26. Har kommunen en plan, strategi, policy eller liknande för hantering av dagvatten i syfte att begränsa utsläpp till vattenmiljöer? Planen kan ingå i en VA-plan eller vara fristående.

- Ja
- Under framtagande
- Nej

Kommentera hur ni arbetar med detta samt länka till planen/strategin/policyn:

Om ja, har miljö kvalitetsnormer för berörda vattenförekomster beaktats vid framtagandet av dagvattenplanen/strategin/policyn?

- Ja
- Nej

Åtgärder för kommuner

Kommunerna har 8 åtgärder i åtgärdsprogrammet

Åtgärd 1

Kommunerna

ska bedriva tillsyn enligt miljöbalken inom sina verksamhetsområden, avseende verksamheter som påverkar vattenförekomster, i sådan omfattning att miljökvalitetsnormerna för vatten kan följas. Åtgärden ska medföra att det för sådana verksamheter ställs krav på åtgärder som bidrar till att miljökvalitetsnormerna för vatten kan följas.

Åtgärden ska påbörjas omgående och genomföras löpande.

Sammanhang

Åtgärdens genomförande stöds av åtgärderna [Generalläkaren 1](#), [Havs- och vattenmyndigheten 1, 2 och 5](#), [Kemikalieinspektionen 1](#), [Naturvårdsverket 1, 2, 3, 5 och 7](#) samt [Länsstyrelserna 3 och 5](#).

Åtgärden är en revidering av åtgärd 32 i vattenmyndighetens åtgärdsprogram 2009-2015.

Åtgärd 2

Kommunerna

ska bedriva tillsyn så att

a) utsläppen av kväve och fosfor från jordbruk och hästhållning minskas samt att

b) tillförseln av växtskyddsmedel minskar till vattenförekomster där det finns en risk för att miljökvalitetsnormerna för vatten inte kan följas på grund av sådan påverkan.

Åtgärden ska medföra att det för berörda verksamheter ställs krav på åtgärder som bidrar till att miljökvalitetsnormerna för vatten kan följas.

Åtgärden ska påbörjas omgående och genomföras kontinuerligt.

Sammanhang

Åtgärdens genomförande stöds av åtgärderna [Jordbruksverket 6](#), [Kemikalieinspektionen 1](#) och [Länsstyrelserna 7](#). Åtgärdens genomförande stödjer åtgärderna [Jordbruksverket 1 och 2](#) samt [Länsstyrelserna 6](#).

Åtgärden är ny i vattenmyndighetens åtgärdsprogram 2016-2021.

Åtgärdsprogram 2016-2021

Åtgärd 3

Kommunerna

ska prioritera och genomföra sin tillsyn så att de ställer de krav som behövs för att utsläppen av näringsämnen och prioriterade och särskilda förorenande ämnen från

a) avloppsledningsnät och

b) avloppsreningsverk

minskar till vattenförekomster där det finns en risk för att miljökvalitetsnormerna för vatten inte kan följas på grund av sådan påverkan.

Åtgärden ska påbörjas omgående och genomföras kontinuerligt.

Sammanhang

Åtgärdens genomförande stöds av åtgärderna [Naturvårdsverket 1 och 7](#), [Kemikalieinspektionen 1](#), [Läkemedelsverket 1](#), samt [Länsstyrelserna 1 och 3](#) samt [Kommunerna 6, 7 och 8](#).

Åtgärden är ny i vattenmyndighetens åtgärdsprogram 2016-2021.

Åtgärd 4

Kommunerna

ska säkerställa minskade utsläpp från enskilda avlopp, genom:

a) att ställa krav på begränsade utsläpp av fosfor och kväve där det behövs för att miljökvalitetsnormerna för vatten ska kunna följas,

b) att prioritera tillsynen av enskilda avlopp för att miljökvalitetsnormerna för vatten ska kunna följas.

Åtgärden ska påbörjas omgående genomföras kontinuerligt.

Sammanhang

Åtgärdens genomförande stöds av åtgärderna [Havs- och vattenmyndigheten 1](#), [Länsstyrelserna 8](#) samt [Kommunerna 6 och 7](#).

Åtgärden är en revidering av åtgärd 33 i vattenmyndighetens åtgärdsprogram 2009-2015.

Åtgärdsprogram 2016-2021

Åtgärd 5

Kommunerna

ska säkerställa ett långsiktigt skydd för den nuvarande och framtida dricksvattenförsörjningen. Kommunerna behöver särskilt

- a) anordna erforderligt skydd för allmänna och enskilda dricksvattentäkter som försörjer fler än 50 personer eller där vattentäktens uttag är mer än 10 m³/dygn
- b) göra en översyn av vattenskyddsområden som inrättats före miljöbalkens införande och vid behov revidera skyddsområdets avgränsningar och tillhörande föreskrifter så att tillräckligt skydd uppnås,
- c) bedriva systematisk och regelbunden tillsyn över vattenskyddsområden,
- d) uppdatera översiktsplanerna med regionala vattenförsörjningsplaner,
- e) säkerställa att tillståndspliktiga allmänna yt- och grundvattentäkter har tillstånd för vattenuttag.

Åtgärden ska vara vidtagen senast tre år efter åtgärdsprogrammets fastställande.

Sammanhang

Åtgärdens genomförande stöds av åtgärderna [Boverket 1](#), [Generalläkaren 2](#), [Havs- och vattenmyndigheten 6](#), [Trafikverket 1](#), [Länsstyrelserna 4, 5 och 9](#) samt [Kommunerna 6 och 7](#).

Åtgärden är ny i vattenmyndighetens åtgärdsprogram 2016-2021, med undantag för inrättande av vattenskyddsområden.

Åtgärd 6

Kommunerna

ska genomföra sin översikts- och detaljplanering samt prövning enligt plan- och bygglagen så att den bidrar till att miljö kvalitetsnormerna för vatten ska kunna följas.

Åtgärden behöver genomföras i samverkan med länsstyrelserna.

Åtgärden ska vara vidtagen senast tre år efter åtgärdsprogrammets fastställande.

Sammanhang

Åtgärdens genomförande stöds av åtgärderna [Boverket 1](#), [Länsstyrelserna 4 och 9](#) samt [Kommunerna 5, 7 och 8](#).

Åtgärden är en revidering av åtgärd 36 i vattenmyndighetens åtgärdsprogram 2009-2015.

Åtgärdsprogram 2016-2021

Åtgärd 7

Kommunerna

ska upprätta och utveckla vatten- och avloppsvattenplaner för att miljö kvalitetsnormerna för vatten ska kunna följas. Åtgärden behöver genomföras i samverkan med länsstyrelserna.

Åtgärden ska vara vidtagen senast tre år efter åtgärdsprogrammets fastställande.

Sammanhang

Åtgärdens genomförande stöds av åtgärderna [Havs- och vattenmyndigheten 6](#), [Naturvårdsverket 1 och 7](#), [Boverket 1](#) samt [Kommunerna 5 och 6](#).

Åtgärden är en revidering av åtgärd 37 i vattenmyndighetens åtgärdsprogram 2009-2015.

Åtgärd 8

Kommunerna

ska utveckla planer för hur dagvatten ska hanteras inom kommunen med avseende på kvantitet och kvalitet. Dagvattenplanerna ska bidra till att de åtgärder vidtas som behövs för att miljö kvalitetsnormerna för vatten ska kunna följas.

Åtgärden ska vara vidtagen senast tre år efter åtgärdsprogrammets fastställande.

Sammanhang

Åtgärdens genomförande stöds av åtgärderna [Naturvårdsverket 1 och 7](#). Åtgärdens genomförande stödjer åtgärderna [Länsstyrelserna 5](#) och [Kommunerna 6 och 7](#).

Åtgärden är ny i vattenmyndighetens åtgärdsprogram 2016-2021.

Åtgärder för bättre vatten

Åtgärdsprogrammet talar om vilka åtgärder som behöver genomföras av myndigheter, länsstyrelser och kommuner för att miljökvalitetsnormerna ska följas.

Åtgärdsprogrammet riktar sig till centrala myndigheter, länsstyrelserna och kommunerna som åtgärdsutförare. Programmet redovisar vad kommuner och myndigheter behöver göra för att distriktets vatten ska följa miljökvalitetsnormerna. Syftet är alltså att peka på vad som behöver göras för att gå från dagens status till våra vatten till målet, det vill säga miljökvalitetsnormerna. Vad som exakt ska göras och hur är inte något Vattenmyndigheterna styr över. Det planeras i samarbete med länsstyrelserna, andra naturvårdande myndigheter, vattenråden och liknande samarbetsorgan, näringslivet och allmänheten. Eller så avgörs det i prövningsprocesser i domstolar.

Åtgärdsprogrammet inriktas på vatten med problem eller där kvaliteten riskerar att försämrats, och vad som behöver göras för att miljökvalitetsnormerna ska följas.

I mitten av december 2016 fattade vattendelegationerna i de fem vattendistrikten beslut om nya åtgärdsprogram för Sveriges vatten för perioden 2016-2021. Det innebär starten på ny fas där ansvariga myndigheter och kommuner behöver se till att takten på vattenåtgärder ökar. De beslutade åtgärdsprogrammen finns att ladda ner i högerboxen här på sidan.

Vad är en åtgärd?

Själva begreppet åtgärd kan ha olika innebörd i olika delar av åtgärdsprogrammet. För myndigheter och kommuner handlar det om att vidta administrativa åtgärder, som att utveckla eller använda olika styrmedel. Det kan till exempel handla om nya eller ändrade föreskrifter, framtagande av vägledning och strategidokument, förstärkt tillsyn eller utvecklad tillståndsprövning, fysisk planering och rådgivning. När dessa administrativa åtgärder omsätts i praktiken så leder de till fysiska åtgärder, som till exempel att ett enskilt avlopp kopplas på det kommunala avlopps nätet, nya utsläppsvillkor för en verksamhet, utrivning av ett vandringshinder, ändrad spridning av gödsel eller plantering av en ny skyddszon längs med ett vattendrag. I databasen [VISS](#) samlas alla fysiska åtgärder, allt från de som är möjliga till de som är genomförda och där finns även ett [åtgärdsbibliotek](#). Vad som definierar en åtgärd framgår av manualen "[Åtgärder i VISS - Praktisk handledning av, och teknisk dokumentation över åtgärdsplaneringen i VISS](#)".

Vattenförvaltningens blå tråd

De åtgärder som finns i åtgärdsprogrammet är alla en del av den blå tråden. Den blå tråden löper från fysiska åtgärder och upp till administrativa åtgärder på nationell nivå som i sin tur leder till att miljökvalitetsnormer kan följas i våra vatten.

Den blå tråden i åtgärdsprogrammet knyter ihop de administrativa åtgärderna. Till exempel är länsstyrelserna många gånger helt beroende av att nationella myndigheter tar fram en vägledning för länens arbete. Länsstyrelserna i sin tur behöver stötta och vägleda sina kommuner i vattenförvaltningsarbetet.

Åtgärdsprogram 2016-2021

Då behovet av åtgärder är olika över landet har varje vattendistrikt ett eget åtgärdsprogram. Distrikten har även bestämt [vilka utmaningar som gäller just för det distriktet](#).

Uppföljning av genomförda åtgärder

Varje år ska alla myndigheter som har en åtgärd rapportera till vattenmyndigheterna hur genomförandet av åtgärdsarbetet går (åtgärd 1 [Rapportering av genomförda åtgärder](#)). Uppföljningen av åtgärdsarbetet används sedan för planering av framtida åtgärdsprogram.

Vattenmyndigheterna har en kontinuerlig dialog med åtgärdsmyndigheter och kommuner för att få en effektiv samverkan kring åtgärdsarbetet.

Varför gör vi ett åtgärdsprogram för vatten?

I Sverige är det vattenmyndigheterna som har uppdraget att ta fram ett åtgärdsprogram för vatten i enlighet med ramdirektivet. Bland annat står följande i vattenförvaltningsförordningen kap 6 §1:

Vattenmyndigheten skall upprätta förslag till och fastställa ett åtgärdsprogram för vattendistriktet /.../. Åtgärdsprogrammet skall ange de åtgärder som behöver vidtas för att miljökvalitetsnormerna som avses i 4 kap. skall kunna uppfyllas.

Vi har sammanställt utdrag ur lagtexter på en egen sida, [Vem ska göra vad enligt lagen](#).

Det är [vattendelegationen](#) som fattar beslut om åtgärdsprogrammet.

Delegationsordning i personalfrågor

Allmänt om delegering

Kommunfullmäktige är kommunens högsta beslutande organ och beslutar i ärenden av principiell beskaffenhet eller annars av större vikt för kommunen.

Kommunstyreslen ansvarar för övergripande ledning och samordning av kommunens verksamheter, men också för ekonomi och budget. Kommunstyrelsen bereder ärenden som ska beslutas av kommunfullmäktige.

Nämnderna beslutar i frågor som rör verksamheten och i frågor som de enligt lagstiftning ska handha samt i frågor som fullmäktige har delegerat till nämnderna.

Att delegera innebär att överflytta beslutanderätt. Delegering kan ske både från kommunfullmäktige till nämnd och från nämnd till utskott, en ledamot eller en ersättare och en anställd i kommunen. Den som får beslutanderätten kallas delegat.

Ej blandad delegering

Blandad delegering till en förtroendevald och en anställd är inte tillåten, eftersom delegering till flera personer förutsätter att samtliga är förtroendevalda och utgör ett utskott. En nämnd får alltså inte delegera till två eller flera förtroendevalda att besluta tillsammans. I så fall måste dessa utgöra ett utskott. Två eller flera anställda kan inte heller ges gemensam beslutanderätt. Flera anställda kan inte ges rätt att besluta i samma typ av ärenden vid sidan av varandra. I så fall måste beslutanderätten fördelas, exempelvis efter ansvarsområden, beloppsnivåer eller geografiska områden. Det är vanligt att nämnden i delegationsordningen anger en viss kategori/grupp av tjänstemän, exempelvis biståndshandläggare, miljöinspektör. En sådan delegation måste kompletteras med ett förtydligande, som fördelar ärendena inom respektive ärendegrupp på varje enskild tjänsteman. För att bl.a. uppfylla kraven vid granskning av ansvar ska man, efter att ha tagit del av delegationsordningen och eventuellt förtydligande, finna endast en tjänsteman som haft rätt att avgöra ett visst ärende.

När kommunstyrelsen eller en nämnd delegerat sin beslutanderätt träder delegaten helt in i kommunstyrelsens eller nämndens ställe. Beslut som fattas enligt delegationsordning är juridiskt sett kommunstyrelsens eller nämndens beslut och kan överklagas på samma sätt som kommunstyrelsens eller nämndens beslut.

Alla beslut som fattas med stöd av delegering ska anmälas till kommunstyrelsen eller nämnden. Kommunstyrelsen och respektive nämnd beslutar när och hur anmälan ska ske. Anmälan ska tillgodose kommunstyrelsens och nämndernas informations- och kontrollbehov. Anmälan har också betydelse för beräkning av överklagandetiden (laglighetsprövning enligt kommunallagen).

Bestämmelser om delegation framgår i kommunallagens 6 kapitel 33-38 §.

Jäv

Delegat får inte fatta beslut i ärenden där han eller hon är jävig. Enligt kommunallagen 6 kapitel 24 § är en anställd eller förtroendevald jävig om bland annat saken angår honom själv eller närstående, eller om ärendets utgång kan förväntas medföra synnerlig nytta eller skada för honom själv eller någon närstående.

Jäv kan även föreligga om det i övrigt finns någon särskild omständighet är ägnad att rubba förtroende till hans opartiskhet i ärendet. Därutöver finns fler jävsgrunder angivna i 25 §. Vid jäv får den anställda eller förtroendevalda inte delta i handläggningen eller i beslutet av ärendet.

Undantag

I enlighet med kommunallagen 6 kapitel 34 § får beslutanderätten inte delegeras i följande slag av ärenden:

1. I ärenden som avser verksamhetens mål, inriktning, omfattning eller kvalitet,
2. Framställningar eller yttranden till fullmäktige liksom yttranden med anledning av att beslut av nämnden i dess helhet eller av fullmäktige har överklagats,
3. Ärenden som rör myndighetsutövning mot enskilda, om de är av principiell beskaffenhet eller annars av större vikt,
4. Ärenden som väckts genom medborgarförslag och som överlåtits till nämnden,
5. Vissa ärenden som anges i särskilda föreskrifter. Lag (2007:68)

Grundprinciper

Huvudregeln är att delegat avgör ärendet. Vid tveksamhet kan alltid ärendet på delegatens initiativ överlämnas till kommunstyrelsen eller nämnden för avgörande. Rätt att besluta på delegation innebär inte att du är skyldig att besluta.

Ansvar för beslut på tjänstemannanivå vilar alltid på en tjänsteman, den som fattat beslutet. Det hindrar inte att denne konfererar med annan tjänsteman för att få referensmaterial/underlag för beslut.

Beslut som fattas på delegation är ett slutgiltigt beslut på kommunstyrelsens eller nämndens vägnar. Det kan inte ändras annat än genom överprövning av delegaten själv eller genom överklagande där så är möjligt. Kommunstyrelsen eller nämnden kan dock föregripa delegatens beslut i ett enskilt ärende genom att själv ta över. Kommunstyrelsen eller nämnden kan också om den finner anledning till det, återta rätten att fatta beslut på delegation.

Anmälan av beslut

Beslut ska förtecknas på särskild lista. På lista ska framgå datum för beslut, vad beslutet avser/ärende, och delegaten. Alla beslut fattade på delegation ska anmälas till kommunstyrelsen eller nämnden vid nästkommande sammanträde. Rapporteringen ska avse de beslut som fattats sedan föregående sammanträde.

Samtliga beslut rörande personal, anställning, uppsägning och avsked återfinns inom kommunstyrelsens delegationsordning i personalfrågor och ska återrapporteras **till kommunstyrelsen**. Återrapportering sker på blankett framtagen av Lednings- och verksamhetsstöd. Blanketten inlämnas till Lednings- och verksamhetsstöd senast 7 dagar innan kommunstyrelsens sammanträde.

Registrering i kommunstyrelsens eller nämndens protokoll

Rapportering av beslut antecknas under särskild paragraf i kommunstyrelsens eller nämndens protokoll. Av paragrafen ska framgå vilka beslut som anmäls, under vilken tidsperiod besluten fattats samt vem som är delegat.

Vidaredelegation och anmälan

Förvaltningschef kan ges rätt att vidaredelegera beslut i vissa ärendegrupper. I beslut om vidaredelegation ska anges vem som beslutar vid förfall för ordinarie delegat.

Beslut fattade på vidaredelegation ska anmälas till förvaltningschefen som i sin tur anmäler till kommunstyrelsen/nämnden. (KL 6:37)

Brådskande ärenden

Nämnden får uppdra åt ordförande eller en annan ledamot som kommunstyrelsen/nämnden har utsett att besluta på nämndens vägnar i ärenden som är så brådskande, att nämndens avgörande inte kan avvaktas. Sådana beslut ska anmälas vid styrelsens/nämndens nästa sammanträde. (KL 6:36).

Det är viktigt att möjligheten till ordförandebeslut i brådskande ärenden inte används slentrianmässigt. Det ska i princip vara en sådan situation där alternativet till ordförandebeslut är att kalla nämnden till extra sammanträde.

Delegationsbeslut och verkställighetsbeslut

I kommunen fattas både så kallade verkställighetsbeslut som delegationsbeslut. Det är viktigt att känna till vad de två olika begreppen betyder och skillnaden mellan de två.

I kommunstyrelsens och nämndernas delegationsordning regleras enbart de så kallade **delegationsbesluten**. Endast de är ”beslut” i kommunallagens mening. Ett delegationsbeslut kännetecknas av att beslutsfattaren måste göra vissa självständiga överväganden och bedömningar och i normalfallet finns det för delegationsbeslut alternativa lösningar. Ett delegationsbeslut kan överklagas.

Vid **verkställande** beslut är däremot ställningstagandet ofta styrt av riktlinjer, tidigare nämndbeslut, avtal med mera. Exempel på verkställighetsbeslut är avgiftsdebitering enligt en redan fastställd taxa eller tilldelning av en förskoleplats enligt en klar turordningsprincip. Rätten för anställda att vidta sådana åtgärder grundas inte på delegation utan följer istället av den arbetsfördelning mellan de förtroendevalda och de anställda som måste finnas för att den kommunala verksamheten ska fungera.

Gränsdragningen mellan verkställighetsbeslut och delegationsbeslut kan vara svår att dra och kan slutligen komma att prövas i domstol. Frågan om vilket slags beslut det är har bland annat betydelse för den enskildes möjligheter att överklaga med laglighetsprövning. Ett verkställighetsbeslut kan nämligen inte överklagas genom laglighetsprövning så som ett delegationsbeslut kan.

Förkortningar	
KSAU	Kommunstyrelsens arbetsutskott
AB	Allmänna bestämmelser (kollektivavtal)
MBL	Medbestämmandelagen (SFS 1976:580)
LAS	Lagen om anställningsskydd (SFS:1982:80)
OSA	Offentligt skyddat arbete

Nr	Ärende	Delegat	Författning/avtal	Kommentar/villkor
1	Anställning			Tillsvidare- och tidsbegränsade anställningar. Efter 67 års ålder endast tidsbegränsade anställningar.
1.1	Kommundirektör	KSAU	AB Kap 2 § 3-5	
1.2	Förvaltningschef	Kommundirektör	AB Kap 2 § 3-5	Samråd med berörd nämnd och KSAU
1.3	Administrativ chef för Lednings- och verksamhetsstöd	Kommundirektör	AB Kap 2 § 3-5	Samråd med KSAU
1.4	Upphandlingschef Chef för Slutförvarsheten Chef för Östhammar Direkt Kommunikationschef	Kommundirektör	AB Kap 2 § 3-5	
1.5	Chef för Arbetsmarknadsenheten Chef för Daglig verksamhet	Kommundirektör med rätt att vidaredelegera	AB Kap 2 § 3-5	
1.6	Personal inom: a) Kommunledningsstaben b) Lednings- och verksamhetsstöd c) Upphandlingsenheten Slutförvarsheten Östhammar Direkt Marknad- och kommunikationsenheten Arbetsmarknadsenheten Daglig verksamhet	a) Kommundirektör b) Administrativ chef för Lednings- och verksamhetsstöd c) Enhetschef för berörd enhet	AB Kap 2 § 3-5	
1.7	Personal inom förvaltningarna	Förvaltningschef för berörd förvaltning med rätt att vidaredelegera	AB Kap 2 § 3-5	Vid chefstjänster samråd med berörd nämnd.
2	Bemanningsföretag och konsulter			
2.1	Anlita bemanningsföretag eller hyra in konsult	Förvaltningschef för berörd förvaltning	38 § MBL	När inte annan möjlighet att anställa finns. I samråd med Administrativ chef för Lednings- och verksamhetsstöd.

Nr	Ärende	Delegat	Författning/avtal	Kommentar/villkor
3	Omplacering			
3.1	Ta ledigt utrymme, tillsvidareanställning och visstidsanställning, i anspråk för medicinsk omplacering eller annat omplaceringsbehov	Förhandlingschef	LAS 7 § andra stycket	Samråd med närmaste chef
4	Lönepolitik			
4.1	Lönepolitik och riktlinjer för lönesättning	KSAU	Löneavtal	Riktlinjer för lönesättning
5	Löneöverenskommelse med enskild arbetstagare, vid anställning och årlig löneöversyn			
5.1	Kommundirektör	KSAU		Riktlinjer för lönesättning KS 2015-09-15 § 185, se särskilt: - Förhandlingschef konsulteras innan lönen sätts då lönen överstiger 45 tkr och/eller avviker från kommunens löneläge. - Samråd med närmaste chef ska även alltid ske vid tillsättning av chefer och experter/ specialister om lönen överstiger 45 tkr.
5.2	Förvaltningschef	Kommundirektör		
5.3	Administrativ chef för Lednings- och verksamhetsstöd	Kommundirektör		
5.4	Upphandlingschef Chef för Slutförvarsenheten Chef för Östhammar Direkt Kommunikationschef	Kommundirektör		
5.5	Chef för Arbetsmarknadsenheten Chef för Daglig verksamhet	Kommundirektör med rätt att vidaredelegera		
5.6	Personal inom: a) Kommunledningsstaben b) Lednings- och verksamhetsstöd c) Upphandlingsenheten Slutförvarsenheten Östhammar Direkt Marknad- och kommunikationsenheten Arbetsmarknadsenheten Daglig verksamhet	a) Kommundirektör b) Administrativ chef för Lednings- och verksamhetsstöd c) Enhetschef för berörd enhet		

Nr	Ärende	Delegat	Författning/avtal	Kommentar/villkor
5.7	Personal inom förvaltningarna	Förvaltningschef för berörd förvaltning med rätt att vidaredelegera		
6	Övriga lönefrågor			
6.1	Beslut om lön vid deltagande i fackligt arbete/utbildning	Administrativ chef för Lednings- och verksamhetsstöd med rätt att vidaredelegera		
6.2	Nedskrivning av lönfordran	Administrativ chef för Lednings- och verksamhetsstöd	Lag om arbetsgivarens kvittningsrätt (SFS 1970:215)	Samråd med förvaltningschef för berörd förvaltning. Kostnaden bärs av arbetsstället.
7	Förhandlingsfrågor med mera			
7.1	Med bindande verkan för kommunen genom kollektivavtal reglera frågor rörande förhållandet mellan kommunen som arbetsgivare och dess arbetstagare	KSAU		Samråd med förhandlingschef
7.2	Kommunövergripande förhandling enligt 11-14 §§ i MBL	Administrativ chef för Lednings- och verksamhetsstöd med rätt att vidaredelegera	MBL, Lokalt samverkansavtal	Samverkan ersätter 11, 12 och 19 §§ MBL
7.3	Övriga förhandlingar enligt 11-14 §§ i MBL	Närmaste chef	MBL, Lokalt samverkansavtal	Samverkan ersätter 11, 12 och 19 §§ MBL
7.4	Förhandla på kommunens vägnar enligt gällande arbetsrättslig lagstiftning <u>utom</u> vad gäller 11-14 och 38 §§ i MBL (lagen om medbestämmande i arbetslivet)	KSAU	MBL, Lokalt samverkansavtal	Samråd med förhandlingschef
7.5	Avgöra frågor om tolkning och tillämpning av lag, avtal och andra bestämmelser rörande förhållandet mellan kommunen som arbetsgivare och dess arbetstagare	KSAU		

Nr	Ärende	Delegat	Författning/avtal	Kommentar/villkor
7.6	Avstängning	Förvaltningschef för berörd förvaltning	AB Kap 3 § 10	Samråd med förhandlingschef
7.7	Disciplinpåföljd	Förvaltningschef för berörd förvaltning	AB Kap 3 § 11	Samråd med förhandlingschef
8	Avslutande av anställning från arbetsgivarens sida			
8.1	Anställningens upphörande i enskilt fall	Förhandlingschef	7 § LAS	Samråd med förvaltningschef för berörd förvaltning
8.2	Anställningens upphörande i enskilt fall på chefsnivå	Administrativ chef för Lednings- och verksamhetsstöd	7 § LAS	Samråd med förvaltningschef för berörd förvaltning och KSAU
8.3	Anställningens upphörande vid arbetsbrist	Förhandlingschef	7 § LAS	Samråd med förvaltningschef för berörd förvaltning och KSAU
8.4	Anställningens upphörande vid arbetsbrist på chefsnivå	Administrativ chef för Lednings- och verksamhetsstöd	7 § LAS	Samråd med förvaltningschef för berörd förvaltning och KSAU
8.5	Anställningens upphörande för anställda inom OSA	Enhetschef för berörd enhet	BEA T § 24 och bilaga A till BEA T	Samråd med förhandlingschef
9	Beslut i frågor som omfattas av AB			
9.1	Minskning av avlöningsförmåner i samband med ersättning från tredje man	KSAU	AB Kap 8 § 37 mom. 1	
9.2	Rätt till lön då arbetstagare erhåller lön från annan än kommunen	KSAU	AB Kap 6 § 25 mom. 5	
9.3	Rätt att behålla lön eller del av lön vid fullgörande av förtroendemannauppdrag av vikt för kommunen	Förvaltningschef för berörd förvaltning	AB Kap 6 § 31 mom. 2	Samråd med berörd nämnd

Nr	Ärende	Delegat	Författning/avtal	Kommentar/villkor
9.4	Rätt att behålla lön eller del av lön vid ledighet för studier Personal inom a) Kommunledningsstaben b) Lednings- och verksamhetsstöd c) Upphandlingsenheten Slutförvarsenheten Östhammar Direkt Marknad- och kommunikationsenheten Arbetsmarknadsenheten Daglig verksamhet	a) Kommundirektör b) Administrativ chef för Lednings- och verksamhetsstöd c) Enhetschef för berörd enhet	AB Kap 6 § 26	Samråd med berörd nämnd
9.5	Rätt att behålla lön eller del av lön vid ledighet för studier Personal inom förvaltningarna	Förvaltningschef för berörd förvaltning med rätt att vidaredelegera	AB Kap 6 § 26	Samråd med berörd nämnd
9.6	Ledighet som inte regleras i lag och avtal	Närmaste chef	AB Kap 6 § 25 mom. 6	Samråd med Lednings- och verksamhetsstöd
10	Pensionsfrågor			Arbete efter 67 års ålder, se punkt 1.
10.1	Särskild avtalspension	KSAU	AKAP-KL § 13 KAP-KL § 31	Samråd med berörd chef under punkt 1.1, 1.2 och 1.3
11	Övrigt			
11.1	Beslut om undantag från samordning av avlöningsförmån (eller annan anställningsförmån)	KSAU	AB Kap 5 § 19 mom. 1	

Övriga paragrafer i kollektivavtalet Allmänna bestämmelser (AB) är verkställighet det vill säga närmaste chef är ansvarig för beslut. Verkställighet gäller även för beslut kring arbetstidens förläggning, ledighet för enskild angelägenhet med lön (AB kap 6 § 32), jämställdhetsarbete och beslut om bisyssla.

Datum
2018-10-30

ÖSTHAMMARS KOMMUN		Sid
Kommunstyrelsen		1 (2)
2018 -10- 3 0		
Dnr:		Dpt:

Kommunstyrelsen
Barn- och utbildningsnämnden
Bygg- och miljönämnden
Kultur- och fritidsnämnden
Socialnämnden

För kännedom:
Kommunfullmäktiges presidium

Granskning av Budgetprocess & prognossäkerhet

KPMG har av Östhammars kommuns revisorer fått i uppdrag att granska rutinerna kring budgetprocess och prognossäkerhet. Uppdraget ingår i revisionsplanen för år 2018.

Efter genomförd granskning gör vi bedömningen att det finns processer och aktiviteter för planerings- och budgetarbetet, bland annat i systemet Stratsys. Dock krävs det en hel del informationssökning eftersom det inte finns en tydlig samlad övergripande processbeskrivning som steg för steg illustrerar planerings- och budgetprocessen. Bland annat var olika krav och anvisningar kommer in, när olika aktiviteter ska ske, när beslut ska fattas, hur underlag ska se ut m.m. Den typ av planeringsprocess som finns i bilaga B i bifogad rapport kan vara en utgångspunkt samtidigt som kommunens nya styrmodell ("huset") då måste kunna kopplas till en sådan processbeskrivning.

Planerings- och budgetprocesser finns inte beskrivna på alla styrelse-/nämndnivåer. Barn- och utbildningsnämnden har dock en lednings- och styrmodell och beskrivningar av såväl budgetprocess som prognosprocess. Dessa beskrivningar kan användas som generell utgångspunkt för vidare utveckling av planerings- och budgetprocesser på styrelse-/nämndnivå.

Vi bedömer att såväl den övergripande prognosprocessen som respektive styrelse/nämnds prognosprocess bör kunna nedtecknas och innehålla en beskrivning var olika krav och anvisningar kommer in, vilka underlag som ska finnas och vilka som är involverade i olika delar av processerna. För socialnämnden och barn- och utbildningsnämnden finns dock redan prognosprocesserna dokumenterade varför dessa kan användas som utgångspunkt för utvecklingen av processer.

Det finns behov att utbyta information mellan förvaltningarna om vilka underlag, metoder och teknikstöd som används på nämndnivå. Ett exempel på sådant utbyte rör användande av omvärldsanalyser.

Efter genomförd granskning lämnar vi följande rekommendationer:

- Kommunens övergripande budgetprocess bör beskrivas och finnas på intranätet med länkar till respektive styrelse/nämnds budgetprocess. Detta ger möjlighet till bra information om budgetprocessen och allt som hör till denna i form av krav på plane-

ring, budgetering, upprättande av olika dokument som årsbudget och delårsberättelse, användning av teknikstöd m.m. En utgångspunkt kan vara den lednings- och styrmodell samt processbeskrivningar som barn- och utbildningsnämnden har.

- Kommunen bör som en del i en beskrivning av övergripande budgetprocessen på intranätet beskriva den övergripande prognosprocessen och hur den är länkad till respektive nämnd prognosprocess och det prognosarbete som sker där. I denna beskrivning bör framgå vilka underlag, kvalitetssäkrande metoder och teknikstöd som är lämpliga att använda för prognosarbetet.

Kommunrevisionen översänder härmed granskningsrapport och missiv till Kommunstyrelsen, Barn- och utbildningsnämnden, Bygg- och miljönämnden, Kultur- och fritidsnämnden samt Socialnämnden för yttrande. Svar önskas senast den 28 februari 2019.

Enligt uppdrag

Sten Lindholm
Ordförande

Budgetprocess & prognossäkerhet

Rapport
Östhammars kommun

KPMG AB

2018-10-25

Antal sidor: 12

Antal bilagor: 5

Östhammars kommun
Budgetprocess & prognossäkerhet
2018-10-25

Innehållsförteckning

1	Sammanfattning	2
2	Bakgrund	3
3	Syfte	4
4	Avgränsning	4
5	Revisionskriterier	5
6	Ansvarig styrelse/nämnd	5
7	Metod	5
8	Projektorganisation	5
9	Rapportering	5
10	Iakttagelser och bedömningar	6
10.1	Budgetprocesser	6
10.2	Prognosprocesser	9
11	Rekommendationer	11
A	Östhammars styrmodell	13
B	Kommunens planerings-/uppföljningsprocess	14
C	BUNs lednings-och styrmodell	15
D	BUNs Budget- och prognosprocesser	16
E	Socialnämndens prognosprocess	17

1 Sammanfattning

Uppdraget att granska kommunens budgetprocess och processen att säkerställa prognosarbetet ingår i revisionsplanen för år 2018.

Syftet är att bedöma om processerna är anpassade till kommunens behov av att planera och följa upp verksamheten i enlighet med de planer och budgetar som finns.

I granskningen har inriktning skett på: a) Om det finns tydliga och väl strukturerade processer b) Om processerna tillämpas c) Om processerna är ändamålsenliga.

Med visst undantag finns det inga sammantaget tillräckligt tydligt beskrivna processer för planerings- och budgetarbetet samt prognosarbetet. Dock genomförs många aktiviteter som tar sin utgångspunkt i en styrelse/nämnds egen process, men dessa ger inte stöd till att säga att processerna är tillräckligt ändamålsenliga.

Prognossäkerheten hör i regel hemma med svårigheter att bedöma intäktssidan och de relativt stora prognosavvikelser som i vissa fall finns hör främst samman med detta. För att skapa ett stabilare system att göra prognoser behövs främst en utveckling på strukturnivå med tydligt beskrivna processer som inkluderar vem som gör vad och när samt vilka styrande dokument och beslut som finns för varje processteg. Därefter behövs en gemensam metodutveckling som tar sikte på hur information (exempelvis genom omvärldsanalyser) samlas in, analyseras och kvalitetssäkras.

Nedan ges en översiktlig redogörelse för vad vi iakttagit, vilka bedömningar vi gjort och vilka rekommendationer vi ger. Mer detaljerad information finns i respektive avsnitt i rapporten.

Bedömningar avseende budgetprocessen

- Det finns processer och aktiviteter för planerings- och budgetarbetet, bland annat i systemet Stratsys. Dock krävs det en hel del informationssökning eftersom det inte finns en tydlig samlad övergripande processbeskrivning som steg för steg illustrerar planerings- och budgetprocessen. Bland annat var olika krav och anvisningar kommer in, när olika aktiviteter ska ske, när beslut ska fattas, hur underlag ska se ut m.m. Den typ av planeringsprocess som finns i bilaga B kan vara en utgångspunkt samtidigt som kommunens nya styrmodell ("huset") då måste kunna kopplas till en sådan processbeskrivning.
- Planerings- och budgetprocesser finns inte beskrivna på alla styrelse-/nämndnivåer. Barn- och utbildningsnämnden har dock en lednings- och styrmodell och beskrivningar av såväl budgetprocess som prognosprocess. Dessa beskrivningar kan användas som generell utgångspunkt för vidare utveckling av planerings- och budgetprocesser på styrelse-/nämndnivå.

Bedömningar avseende prognosprocessen

- Vi bedömer att såväl den övergripande prognosprocessen som respektive styrelse/nämnds prognosprocess bör kunna nedtecknas och innehålla en beskrivning var olika krav och anvisningar kommer in, vilka underlag som ska finnas och vilka som är involverade i olika delar av processerna. För socialnämnden och barn- och utbildningsnämnden finns dock redan

prognosprocesserna dokumenterade varför dessa kan användas som utgångspunkt för utvecklingen av processer.

- Det finns behov att utbyta information mellan förvaltningarna om vilka underlag, metoder och teknikstöd som används på nämndnivå. Ett exempel på sådant utbyte rör användande av omvärldsanalyser.

Rekommendationer

- Kommunens övergripande budgetprocess bör beskrivas och finnas på intranätet med länkar till respektive styrelse/nämnds budgetprocess. Detta ger möjlighet till bra information om budgetprocessen och allt som hör till denna i form av krav på planering, budgetering, upprättande av olika dokument som årsbudget och delårsberättelse, användning av teknikstöd m.m. En utgångspunkt kan vara den lednings- och styrmodell samt processbeskrivningar som barn- och utbildningsnämnden har.
- Kommunen bör som en del i en beskrivning av övergripande budgetprocessen på intranätet beskriva den övergripande prognosprocessen och hur den är länkad till respektive nämnd prognosprocess och det prognosarbete som sker där. I denna beskrivning bör framgå vilka underlag, kvalitetssäkrande metoder och teknikstöd som är lämpliga att använda för prognosarbetet.

2 Bakgrund

Vi har fått i uppdrag av kommunens förtroendevalda revisorer att genomföra en granskning av kommunens budgetprocess och processen att säkerställa prognosarbetet. Uppdraget ingår i revisionsplanen för år 2018.

Kommunen har infört en ny styrmodell för 2018 som bygger på tre delar, nämligen strategiska inriktningsområden, uppdrag respektive analysfakta. Styrmodellen illustreras i bilaga A.

Eftersom det är första året med styrmodellen är det viktigt att arbetet med budget och prognoser ansluter till modellen och tar hänsyn till de budgetförutsättningar som anges i Budget 2018 och de krav som anges på analyser av hur budgetförutsättningarna kan uppnås.

Exempel på företeelser som påverkar budgetprocessen och prognosarbetet:

- Budget 2018 med information om budgeterade förutsättningar såsom:
 - Befolkningsutveckling, arbetslöshet och bostadsbyggande.
 - Känslighetsanalys som visar hur olika förändringar (räntor, löner, bruttokostnader, försörjningsstöd, skattesats m m) påverkar kommunens finansiella situation.
 - Ett förväntat resultatöverskott på minst 2 procent av skatteintäkter, statsbidrag och utjämning.
 - De övriga finansiella mål med bäring på god ekonomisk hushållning som finns i kommunen; att nettokostnadsutvecklingen ska understiga

- intäktsökningen för skatter och bidrag med 0,5 % -enheter samt att styrelse och nämnder ska följa budget.
- Kommunens strategiska inriktningsområden: Attraktiv kommun, hållbar kommun, lärande kommun och öppen kommun.
- Driftbudget och investeringsplan för 2018 – 2021.
- Kommunstyrelsens och nämndernas omvärldsanalyser och verksamhetsmål.
- Beskrivning av budgetprocessen (s.k. "simbanor") med uppgifter om vad som ska ske varje månad i kommunstyrelsen, nämnder och kommunfullmäktige. Exempelvis budgetseminarium, demografidagen, skatteberäkningar, fastställande av budgeterar och skattesats.
- Hur prognoser görs på övergripande nivå och styrelse-/nämndnivå, d v s genomgång av de underlag som används i samband med prognoser och vilken bedömning som görs av dessa.
- Den "Ekonomiska tidplanen" för 2018 med en månatlig angivelse när budgetramar ska fastställas och när månatliga uppföljningar, helårsprognoser, registreringar i systemet Stratsys, delårs-/helårsbokslut m.m. ska göras.
- Instruktioner för hur verksamhetsplaner, budgetar och prognoser ska registreras i systemet Stratsys. Bland annat finns en manual för hur prognoser ska registreras i ekonomisystemet Raindance.

3 Syfte

Syftet är att granska om kommunens budgetprocess och arbetet med att säkerställa prognoser är anpassade till kommunens behov av att planera och följa upp verksamheten i enlighet med de planer och budgetar som finns.

Granskningen inriktas på:

- *Finns det* en tydlig och väl strukturerad budgetprocess där också sättet att bedriva prognosarbetet finns beskrivet?
- *Tillämpas* processerna för budget- och prognosarbete som det är tänkt?
- Är processerna för budget- och prognosarbete *ändamålsenliga* och leder till det resultat som kommunen önskar?

4 Avgränsning

Granskningen omfattar inte processerna för delårs- och helårsbokslut som sådana utom i de delar det finns rutiner som kan sammankopplas med hur prognoser säkerställs.

I granskningen ingår inte:

- Räddningsnämnden, överförmyndarnämnden och valnämnden.
- Stiftelse, kommunägda företag eller grupper utsedda av annan part.

5 Revisionskriterier

Vi kommer att bedöma om processer/rutiner uppfyller kraven i:

- Kommunallagen.
- Beslut i kommunfullmäktige och kommunstyrelse.
- Kommunens regelverk och instruktioner.

6 Ansvarig styrelse/nämnd

Granskningen avser huvudsakligen Kommunstyrelsen.

7 Metod

Granskningen har genomförts genom:

- Studier av kommunens Budget 2018 och delårsberättelser 2018 samt de anvisningar som utgetts för arbetet med dessa inklusive anvisningar för användning av använda system såsom Stratsys och Raindance.
- Kommunens arbete med budgeten för 2019 med tillhörande anvisningar och system.
- Kommunens arbete med prognoser inklusive sammanställningar på central nivå och styrelse-/nämndnivå (vilka underlag som finns till prognoserna och den bedömning som görs av dessa).
- Intervjuer med kommundirektören, Lednings- och verksamhetsstöd och teknisk chef tillika tf. kultur- och fritidschef.
- Intervjuer med förvaltningschefer som arbetar med socialnämnden, barn- och utbildningsnämnden respektive bygg- och miljönämnden.
- Observationer av hur arbetet bedrivs vid granskningstillfället.
- Avrapportering skriftligt och muntligt.

8 Projektorganisation

Granskningen har utförts av Larry Ribbeklint, Senior Advisor, under ledning av Anders Petersson, uppdragsansvarig och certifierad kommunal yrkesrevisor.

9 Rapportering

Rapportutkast har sakgranskats av berörda förvaltningschefer och kommundirektör innan rapporten redovisats på revisorernas möte.

10 lakttagelser och bedömningar

10.1 Budgetprocesser

Övergripande om budgetprocesser

Kraven för en budgetprocess avser exempelvis:

- dels att budgetprocesser är beskrivna på kommun- respektive styrelse-/nämndnivå med angivande av var olika krav på verksamhetsplaner, budgetar, delårsberättelser, och prognoser m.m. kommer in i processens olika delar och var till exempel Stratsys kommer in i processen,
- dels att den styrning och uppföljning som sker av processer ska ange hur anvisningar ska användas och vilka underlagen är,
- dels att det finns angivet hur styrelse/nämnder och förvaltningar är involverade i processerna och när det sker.

Budgetprocesser

På central nivå finns en "Ekonomisk tidplan" som anger olika aktiviteter, dokument och beslutstidpunkter månadsvis gällande budget, delårs-/helårsbokslut respektive uppföljning. Hos Lednings- och verksamhetsstöd finns också en egen liknade beskrivning av budgetprocessen (s.k. "simbanor") med uppgifter om vad som ska ske varje månad i kommunstyrelsen, nämnder och kommunfullmäktige. Exempelvis budgetseminarium, demografidagen, skatteberäkningar, fastställande av budgetar och skattesats.

Sedan tidigare finns en illustration av planerings- och uppföljningsprocessen som startar med omvärldsspaning, vision, värdeord, mål etc., men ingen hänvisar direkt till den illustrationen som om att den ger förutsättningar för budgetprocessen. Se bilaga B.

Av speciellt intresse är när och på vilket sätt verksamhetsplaner för styrelse/nämnd ska tas fram med utgångspunkt i de olika rubrikerna i ovannämnda styrmodell. Här finns anvisningar i Stratsys där verksamhetsplanerna också läggs in.

Sammantaget finns dock ingen tydlig övergripande beskrivning av budgetprocessen som inkluderar kommunnivå och styrelse-/nämndnivå och som anger "vad", "när" och "hur" för olika aktiviteter, för beslut, för när anvisningar sänds ut, när planer och budgetar ska komma in från nämnder, när uppföljning ska ske samt sambanden mellan styrelse-/nämndnivå och kommunnivå etc. En del kommuner illustrerar processen i form av ett "Årshjul".

En del av budgetprocessen är den uppföljning som sker via prognoser. Prognosprocessen är en delprocess som vi beskriver i avsnitt 10.2 nedan.

Styrning och uppföljning av budgetprocesser

I budgeten för 2018 finns de strategiska inriktningsområdena redovisade. Det vill säga "en attraktiv och växande kommun", "en hållbar kommun", "en lärande kommun" och "en öppen kommun". Dessa inriktningsområden hanns dock inte med att beskrivas i respektive nämnds budgetar för 2018. Däremot finns de med i delårsberättelserna per juni 2018 som är inlagda i systemet Stratsys.

På grund av valet är inte de strategiska inriktningsområdena och resultatmått för de olika områdena ännu beslutade om för 2019.

I de nyligen av nämnderna framtagna "Årsbudget 2019, Plan 2020-2022" (inlagda i Stratsys) följs det gemensamma innehållet med beskrivning av omvärlden, kommunfullmäktiges strategiska inriktningsområden, nämndens mål, verksamhetsförändringar, kvantitet och kvalitet, investeringar, verksamhetsmätt och resultaträkning.

Det diskuteras huruvida den nuvarande uppföljningen via delårsberättelser per sista juni bör ändras till sista augusti. Speciellt som skolverksamheten och dess uppföljning får fram tillförlitliga uppgifter senare än juni beroende på skolarbetet.

Som exempel på planering och uppföljning på nämndnivå kan nämnas barn- och utbildningsnämnden (BUN) som har en mer komplex målbild att planera mot respektive socialnämnden, som har en mer traditionell planering.

Barn- och utbildningsnämnden

Barn- och utbildningsnämnden (BUN) har sedan 2015 en "lednings- och styrmodell" där utgångspunkten i princip är två planeringsperspektiv. Dels måste BUN ta hänsyn till nationella mål och dels kommunens mål och strategiska inriktning. Dessutom sker ett systematiskt kvalitetsarbete som syftar till att säkerställa att målen uppnås.

Detta kompletteras liksom för övriga nämnder med enheternas mål och medarbetarnas mål. I skolans fall betyder det att läraren ska beakta elevernas behov. Exempel på viktigare dokument är skolplan och skolutvecklingsplaner som påverkar styrning och uppföljning på exempelvis enhets-/skolnivå. Som grund för planeringen ligger bland annat prognoser över antalet barn/elever per ort och skola till och med 2040.

Till verksamhetsplanering och budgetering på alla nivåer (medarbetare, enhet och nämnd) hör lokalförsörjningsplan och plan för fördelning av budget. Planeringen för nämndnivå och enhets-/skolnivå läggs in i Stratsys.

Uppföljningen sker nerifrån och upp där medarbetaren rapporterar till enheten/skolan som tar fram en verksamhetsberättelse och vars uppgifter ligger till grund för nämndens delårsrapport och verksamhetsberättelse som senare är en del av kommunens redovisning. I nämndens delårsberättelse finns, utöver redovisning av målet i den strategiska inriktningen "lärande kommun", främst en redovisning mot de nationella målens styrtal. Till detta kommer de kvalitetsrapporter på skolnivå som tas fram halvårsvis.

Lednings- och styrmodell är beskriven i bilaga C. Budgetprocessen finns i bilaga D.

Socialnämnden

Socialnämndens planering syftar till att följa kommunens strategiska inriktningsområden. I "Årsbudget 2019, Plan 2010-2022" används inte några tydliga rubrikkopplingar till de strategiska inriktningsområdena utan utgångspunkten är en redogörelse för respektive verksamhetsområde. Verksamhetsområdesindelningen kommer sedan igen med kopplingar till verksamhetsmätt och nyckeltal för respektive verksamhetsområde som redovisas varje kvartal i "Verksamhetens nyckeltal". Utöver den kvartalsvisa redovisningen sker en månatlig ekonomisk uppföljning.

Kopplingen till kommunens strategiska inriktningsområden görs i ett särskilt måldokument där socialnämndens mål kopplas till de strategiska inriktningsområdena. I den delårsberättelse som lämnas för 2018 framgår en redovisning mot dessa inriktningsområden. Denna redovisningsstruktur är också inlagd i Stratsys.

Involverade i budgetprocesser

På en övergripande kommunnivå sker styrning och uppföljning genom kommunstyrelsen med hjälp av Lednings- och verksamhetsstöd där övergripande uppgifter och krav med tillhörande dokumentation rörande verksamhetsplaner, budgetar, prognoser, delårsberättelser, bokslut, årsredovisningar m.m. finns tillgängliga.

På nämndnivå finns förvaltningarna som hjälper till att föreslå planer, budgetar, prognoser m.m. och redovisa dessa för nämnderna.

Förvaltningarna har generellt framfört att det finns behov av att samarbeta mera kring budgetprocess och prognosarbete. För tekniska förvaltningen finns exempelvis behov av att tidigt få kännedom om olika förvaltningars krav eftersom förvaltningen får uppdrag från andra nämnder/förvaltningar.

På en förvaltning vill man inför framtiden att de beskrivna nämndmålen bryts ner tydligare till respektive enhet och medarbetare. En sådan process innebär då också att exempelvis enhetschefer får krav på sig att skriftligen rapportera vad som åstadkoms.

Vad gäller delaktighet i budgetprocessen och dess uppföljning skiljer sig BUN från övriga nämnder på så sätt att det finns en lednings- och styrmodell där planering och uppföljning beskrivs ända ner på lärarnivå. I processen ingår också regelbunden kommunikation. Se bilaga C.

Bedömningar

Vi bedömer att budgetprocesser på övergripande kommunnivå och styrelse-/nämndnivå kunde vara lättare att få information om även om Lednings- och verksamhetsstöd har en bra översikt om när olika underlag ska vara färdigställda och beslut tas.

De omvärldsanalyser som görs i årsbudgetar och delårsberättelser visar på viktiga förutsättningar och förklaringar till informationen i dokumenten. Indirekt kan man genom läsningen av omvärldsanalysen få en uppfattning om väsentligare risker. Dock finns inga krav på att budgetprocessen ska kopplas till tydliga beskrivningar av risker och hur dessa skulle kunna hanteras. Det vill säga information som påverkar upprättande av internkontrollplaner och kan kopplas till de strategiska inriktningsområdena i dessa.

Inläggning av planeringsinformation och budgetar kräver ett manuellt arbete som behöver ses över.

Det har framförts synpunkter på att nämndernas arbetsprocesser inklusive möten inte är riktigt anpassade alla gånger till budgetprocessen inklusive redovisning av prognoser. Vi bara noterar detta och har inte gjort ytterligare granskning rörande detta.

Det har också framförts, att även om det finns förvaltningschefsmöten, så bör man mera analysera och gemensamt bedöma påverkan av de olika nämndernas mål på sin egen nämnds mål.

Den studie som genomförts av studenter på Högskolan i Borås om Östhammars kommuns budgetprocess bör kunna fungera som underlag vid förbättringar av budgetprocessen.¹

10.2 Prognosprocesser

Även om det sker prognosarbete på kommunstyrelsenivå och nämndnivå så finns det ingen övergripande beskrivning av kommunens prognosarbete med koppling till hur nämndernas prognosarbete sker.

Några exempel på underlag som har betydelse för säkert prognosarbete:

1. Bakomliggande planerings utförlighet och kvalitet.
2. Tydliga mål, styrtal och nyckeltal.
3. Hur underlag samlas in, analyseras och bedöms, exempelvis via uppdaterad omvärldsanalys.
4. Vilka löpande rapporter som finns under året som underbygger slutliga prognoser.

Vi har valt att nedan ge exempel på prognosarbete. Exempelen täcker inte alla nämnder.

Övergripande

Lednings- och verksamhetsstöd är den enhet som ger anvisningar och genomför utbildningar gällande prognosarbetet och som exempelvis ger förvaltningarna information om hur de ska använda ekonomisystemets prognosdel.

Det görs månatliga resultaträkningar för respektive nämnd och budgeten för respektive verksamhetsområde jämförs med utfall. Utfallet kommenteras i särskilt dokument för varje nämnd.

Förenklat innehåller prognosarbetet:

- En inledande personalprognos med uppgifter från lönesystemet.
- En driftprognos och investeringsbudget.
- En stängning av månaden sker cirka den 6:e i månaden efter.
- En prognos tas fram per den 11:e med hjälp av ekonomisystemet och görs per nämnd/verksamhetsområde/projekt.
- Prognoser görs i nämndernas delårsberättelser.

Här kan noteras att BUN håller sin budget, medan exempelvis bygg- och miljönämnden troligen kommer att ha ett underskott på drygt en miljon kronor. Socialnämnden har ett underskott på några tiotals miljoner kronor, främst gällande individ- och familjeomsorg respektive vård och omsorg.

¹ Birgitta Bergström, Jenny Nolin och Linn Sunnelid: Budgetprocessen, Östhammars kommun. Högskolan i Borås.

Det finns aktiviteter som, tillsammans med de aktiviteter och beslutstidpunkter i "Ekonomisk tidplan 2018", gör det möjligt att förstå prognosarbetet. Prognossäkerheten på övergripande nivå är dock beroende av det som sker på nämnd-/förvaltningsnivå.

Sammantaget finns det dock ingen övergripande processbeskrivning av prognosarbetet där koppling till respektive styrelse/nämnds prognosarbete och använda prognosunderlag framgår. Det finns ingen övergripande information om hur prognosarbetet kvalitetssäkras.

Barn- och utbildningsnämnden

För att säkerställa prognosarbetet används främst:

- De planer och budgetar som finns.
- Demografisk information rörande barn och elever löpande.
- Lokalbehovsberäkningar.
- Uppföljning av mål gällande t.ex. betyg och behörighet till gymnasium.
- En kvalitetsdialog mellan rektorer och förvaltningschef.
- En process där rektorer samlar in information och rapporterar till förvaltningschef.
- En process där nämnden löpande får information från förvaltningschef, vilken då har exempelvis underliggande rapporter från gymnasiet och grundskolan.

I bilaga D framgår prognosprocessen.

Som tillägg kan nämnas att förvaltningen:

- Under många år arbetat med en tydlig resursfördelning till skolor och förskolor, det så kallade Gula häftet.
- Har länge arbetat med barn- och elevprognoser och har en utarbetad modell för detta som bygger på uppgifter från folkbokföringen.
- Anser det viktigt att budgettilldelningen inom kommunen bygger på demografi, lokalförsörjning samt extraordinära händelser som är svåra för nämnderna att hantera.
- Har historiskt inte arbetat med uppbokningar av kostnader och intäkter under året utan istället fokuserat på helårsbudget och helårsprognos. Numera görs bokningar framförallt till delårsbokslut för att ge ett rättvisande periodresultat.
- Gör prognoser regelbundet både på individ- och enhetsnivå. Tidigare arbetade förvaltningen med Excel-filer, men dessa har kunnat avvecklas successivt då ekonomisystemet fungerat bra och anpassats till skolans behov.

Socialnämnden

Socialnämndens prognosprocess finns beskriven i bilaga E.

Under de senaste två åren har nämnden arbetat intensivt med uppbokningar av kostnader och intäkter. Det innebär bland annat att så långt möjligt periodisera alla kostnader och intäkter för att säkerställa att kunna redovisa en sann bild av hur

verksamheten går. Arbetet kommer att på lång sikt öka träffsäkerheten i prognosprocessen.

Som ett tillägg till beskrivningen kan omnämnas att prognoserna för ensamkommande är beroende av Migrationsverkets ersättningsmodell som ändrades. Ersättningsmodellen medförde tidigare ett överskott medan modellen för 2017 och troligtvis 2018 gör att överskottet vänts till relativt stora underskott.

Bygg- och miljönämnden

Det finns ingen övergripande beskriven prognosprocess, men anvisningar finns inlagda i de olika Excel-filer som används för kalkylering av bland annat intäkter inom olika verksamhetsområden och för driftkostnader.

Informationen från Excel-filerna läggs över manuellt till Raindance.

En del verksamhetsområdets intäkter är lättare att budgetera och prognosticera såsom livsmedel, alkohol, miljöskydd och hälsoskydd. Lite svårare är det att budgetera och prognosticera bygglovsverksamheten som utgör cirka 5 mkr av totala budgeten på cirka 15 mkr.

En faktor som hör samman med prognossäkerheten är hur väl förvaltningen analyserar påverkan från omvärlden, vilket det finns önskemål om att kunna göra på ett bättre sätt. En annan faktor rör hur väl och snabbt förvaltningen kan underbygga och redovisa en månadsprognos med en bra tidsmässig anpassning till nämndens möten och arbetssätt.

Bedömningar

Vi bedömer att såväl den övergripande prognosprocessen som respektive styrelse/nämnds prognosprocess bör kunna nedtecknas och innehålla en beskrivning var olika krav och anvisningar kommer in, vilka underlag som ska finnas och vilka som är involverade i olika delar av processerna.

Det finns behov att utbyta information mellan förvaltningarna om vilka underlag, metoder och teknikstöd som används på nämndnivå. Ett exempel på sådant utbyte rör användande av omvärldsanalyser.

Det synes också finnas behov av att synkronisera nämndens möten och arbetssätt i förhållande till när det är möjligt att tillförlitligt redovisa prognoser. Hänsyn skulle kunna tas till möjligheten att redovisa prognoser en månad i efterhand vid nämndmöten.

Användningen av teknikstödet Stratsys har ökat, vilket ställer krav på hur det är möjligt att överföra information rörande planering, budgetar och prognoser. För närvarande sker mycket manuellt.

11 Rekommendationer

Budgetprocesser

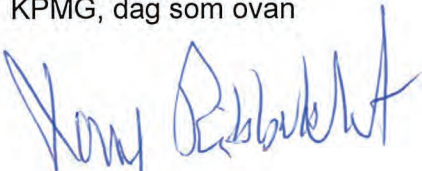
1. Kommunens övergripande budgetprocess bör beskrivas och finnas på intranätet med länkar till respektive styrelse/nämnds budgetprocess. Detta ger möjlighet till bra information om budgetprocessen och allt som hör till denna i form av krav på planering, budgetering, upprättande av olika dokument som årsbudget och delårsberättelse, användning av teknikstöd m.m.

2. Kommunen bör överväga att ta fram en beskrivning hörande till budgetprocesserna där koppling finns till beskrivningar av risker och internkontrollplaner.
3. Barn- och utbildningsförvaltningen bör utnyttjas för att delge sin erfarenhet till övriga förvaltningar gällande beskrivningar och innehåll i styrmodeller och processer samt kommunikation rörande detta.
4. Det bör ske en avstämning mellan nämnderna/förvaltningarna efter att de satt sina nämndmål och styrtal så att alla har kännedom om varandras planering.
5. Kommunen bör bedöma om tidpunkten för delårsrapportering bör skjutas fram till slutet av augusti med hänsyn till främst barn- och utbildningsnämndens verksamhet. Skolan slutar i mitten av juni och tre veckor senare ska delårsberättelsen vara klar. Det betyder att all väsentlig information inte hinns med.

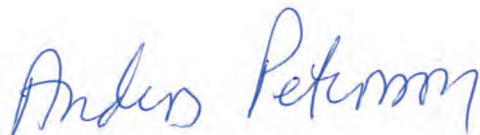
Prognosprocesser

1. Kommunen bör som en del i en beskrivning av den övergripande budgetprocessen på intranätet beskriva den övergripande sammanlänkade prognosprocessen som avser respektive styrelses/nämnds prognosprocess och det prognosarbete som sker där. Detta förutsätter att styrelse/nämnd har beskrivit sin prognosprocess, till exempel som socialnämnden och barn- och utbildningsnämnden.
2. Förvaltningarna och dess ekonomer bör starta ett samarbete för utbyte av information om vilka underlag, kvalitetssäkrande metoder och teknikstöd som är lämpliga att använda på nämndnivå för prognosarbetet. Informationsutbytet bör innehålla omvärldsanalysernas roll i prognosarbetet.

KPMG, dag som ovan

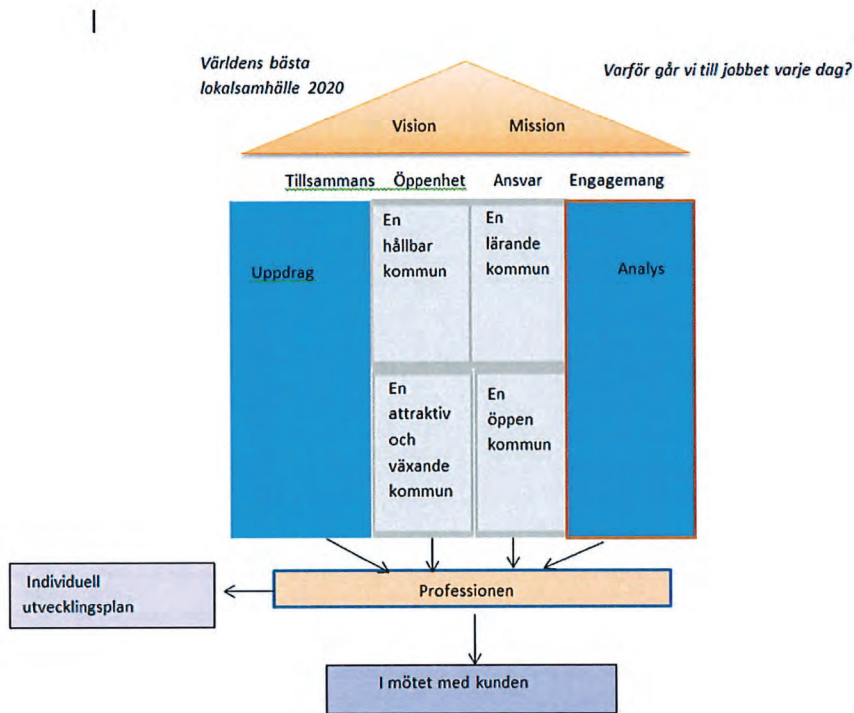

Larry Ribbeklint
Senior Advisor

Anders Petersson
Certifierad kommunal yrkesrevisor

A Östhammars styrmodell

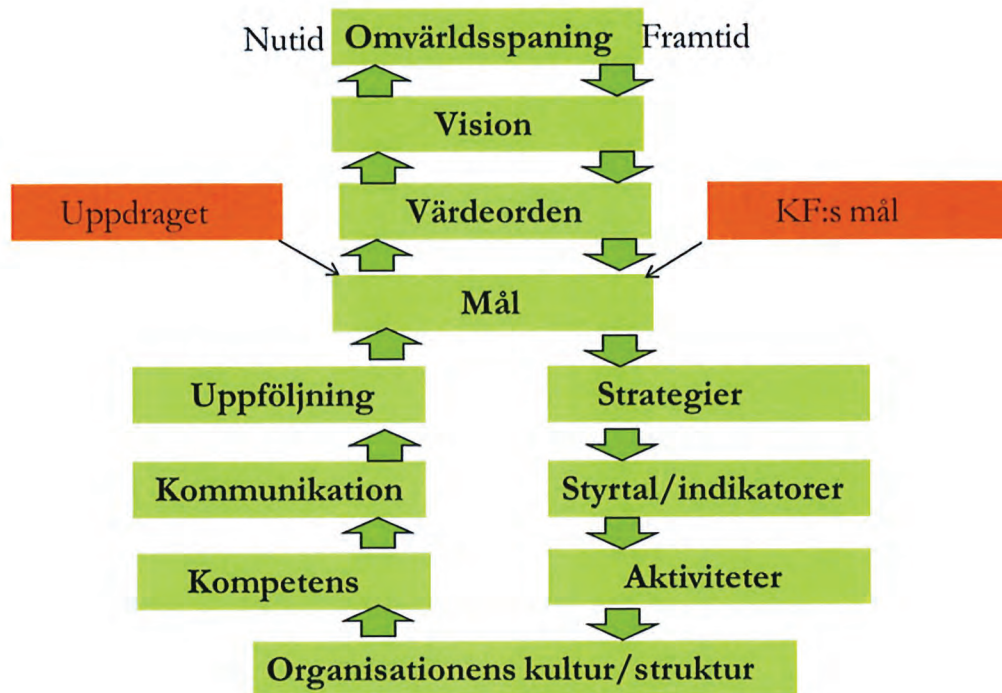

Figur 1: Kommunens styrmodell innan ny illustration

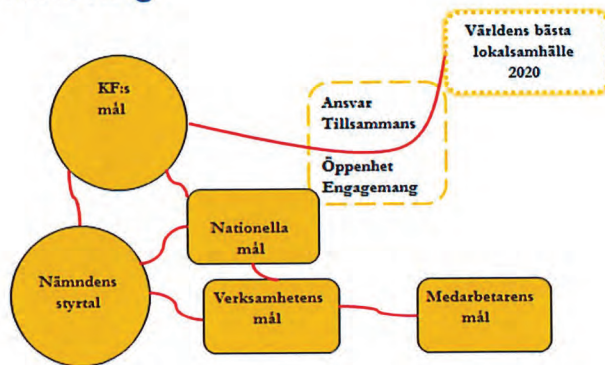
Figur 2: Kommunens nya illustration av styrmodellen

B Kommunens planerings-/uppföljningsprocess

C BUNs lednings-och styrmodell

Planering

Skolplan
Skolutvecklingsplaner
Lokalförsörjningsplan
Årsbudget

GULA HÄFTET 2018
Budgettilldelning inom barn- och utbildningsförvaltningen

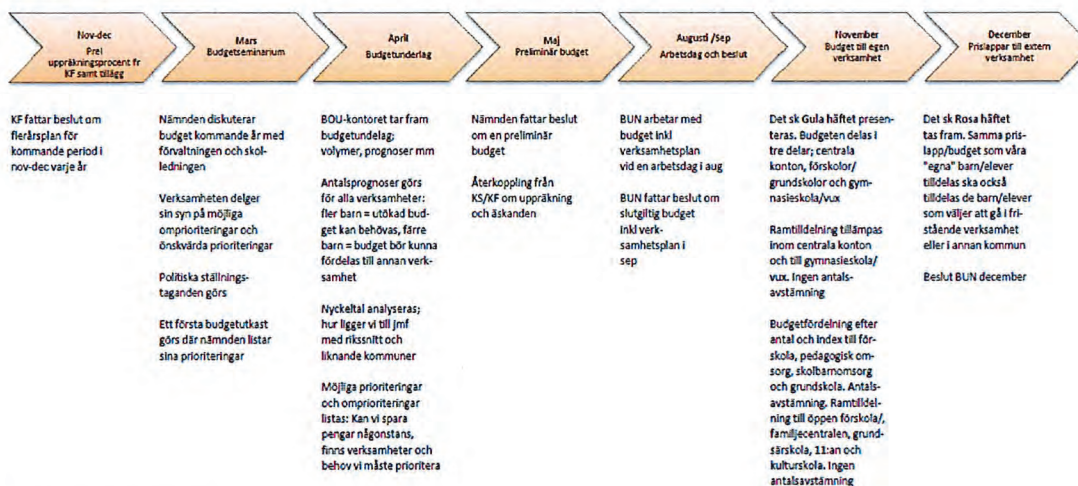
Prognos över antalet barn/elever per ort/skola tom 2040

Uppföljning

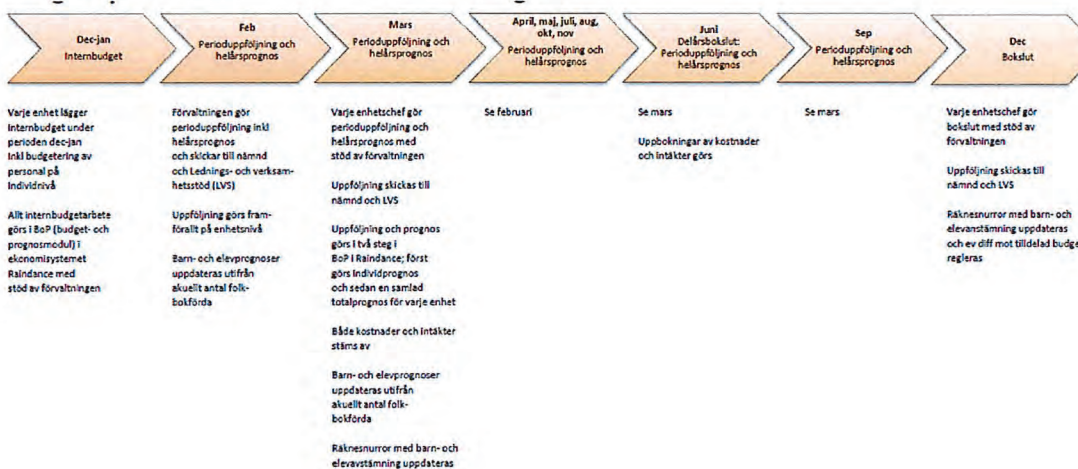

D BUNs Budget- och prognosprocesser

Budgetprocess

Prognosprocess

E Socialnämndens prognosprocess

Periodisering:

Förvaltningen har under 2018 utökat periodiseringen, med periodisering löpande under året. Vid delår och bokslut förstärks periodiseringen ytterligare. Förvaltningen bedömer dagens periodisering som tillräcklig.

Prognosarbete:

Avstämning och rapportering:

Under perioden ges löpande uppdatering om det ekonomiska läget till ledningsgrupp

Nämnden får muntlig rapport om det ekonomiska läget varje månad. Varannan månad lämnas en uppföljningsrapport med utfall, analys och prognos. Vid delår och bokslut integreras månadsrapportering i övergripande rapport

Prognossäkerhet:

Prognosen har under perioder haft en fördröjning på grund av bristfällig periodisering. Förvaltningen har också fram till 2017 nedprioriterat prognosen för verksamheten ensamkommande, detta på grund av resursbrist och att verksamheten genererade stora överskott. Förvaltningen bedömer prognossäkerheten som god.

Process för prognos och ekonomisk uppföljning

- Prognosarbetet på enhetsnivå pågår fr.o.m. lönekörning (runt den 20 varje månad) till den 11:e efterföljande månaden. För att upptäcka avvikelser och skapa ett lärande i prognosarbetet tittar man för varje verksamhet på utfall på kontonivå samt lägger en prognos per månad.
- När enheternas prognoser är färdiga sammanställs det i ett förvaltningsövergripande Excel-dokument där man på enhetsnivå kan se senaste prognos i förhållande till föregående månaders prognoser. Detta dokument går igenom på ledningsgrupp (som en beredning inför nämndgenomgång). Här ska chefer redogöra hur deras arbete med handlingsplan för att komma i balans fortlöper.
- Den 11:e varje månad registreras prognos på enhetsnivå in i ekonomisystemet.
- Vid de politiska sammanträdena, AU (brukar vara runt 10-15 varje månad och nämnd brukar vara i slutet av månaden), finns en stående punkt på dagordningen "ekonomisk uppföljning per xxx". Vartannat sammanträde för AU och nämnd tillkommer en ekonomisk rapport. Här föredrar administrativa chefen ärendet.

Periodisering

Det görs en kontinuerlig periodisering av intäkter och kostnader. På förvaltningen har finns nu i princip en korrekt periodisering varje månad. Har man en bra periodisering (och helst en korrekt periodiserad budget) kan man snabbt skaffa sig en uppfattning om prognosen på totalen är rimlig genom att jämföra med en linjär prognos.

Demografiutveckling

Här tycker förvaltningen att budgeten (från KF) borde grunda sig mer på prognoser av demografisk utveckling (för socialnämndens del mest hur man tror att den äldre befolkningen ska utvecklas) för nästkommande år och planperiod.

Kultur- och fritidsnämnd

Dnr KFN-2018-120

§ 10. Yttrande gällande revisionens granskning av budgetprocess och prognossäkerhet

Beslut

Kultur- och fritidsnämnden har tagit del av revisionens rapport. Kultur- och fritidsnämnden kommer att beakta de råd och rekommendationer som ges av revisionen. Det huvudsakliga arbetet med att förbättra processer kommer att ske i samverkan med övriga nämnder och styrelsen.

Ärendebeskrivning

Kommunens revisorer har lämnat en granskningsrapport gällande budgetprocess och prognossäkerhet till kommunstyrelsen, barn- och utbildningsnämnden, bygg- och miljönämnden, kultur- och fritidsnämnden samt socialnämnden för yttrande. Efter granskningen rekommenderar revisionen att kommunens övergripande budgetprocess bör beskrivas och finnas på intranätet med länkar till respektive nämnds budgetprocess samt ha motsvarande beskrivning av prognosprocessen.

Beslutsunderlag

- Kommunrevisionens granskning av budgetprocess & prognossäkerhet

Ärendets behandling

Kultur- och fritidsnämndens arbetsutskott beslutade 2019-01-24, § 10, att yttrandet ska beredas på extra arbetsutskott 2019-02-07 kl. 12.00. Arbetsutskottet ställde sig bakom förvaltningens förslag till beslut.

Beslutet skickas till

- Revisionen
- Kommunstyrelsen
- Kultur- och fritidschef Elin Dahm

Kommunstyrelsen

§ 6

Dnr BMN-2018-2823

Granskning av budgetprocess och prognossäkerhet

Bygg- och miljönämndens yttrande

Bakgrund

KPMG har av Östhammars kommuns revisorer fått i uppdrag att granska rutinerna kring budgetprocess och prognossäkerhet

Yttrande

Rapporten lyfter fram avsaknaden av en tydlig samlad processbeskrivning innehållande anvisningar, tidplaner och mallar i den kommunövergripande planerings och budgetprocessen. Detta är något som känns igen på förvaltningsnivå vilket skapar svårigheter, merarbete och dubbelarbete i planerings- och budgetprocessen på förvaltnings- och nämndnivå.

Det framkommer även att prognosprocessen inom respektive nämnd är dokumenterad och beskriven i varierande grad. Även detta känns igen då vi inom Bygg- och miljöförvaltningen idag saknar en tydlig samlad processbeskrivning av prognosprocessen.

Rapporten lyfter även fram de svårigheter som är kopplade till omvärldsanalys och prognostisering av intäkter som en del i prognosprocessen.

Vi känner igen oss i det som beskrivs av KPMG och ser det som positivt om ett krav på förbättring ställs. Vi har redan påbörjat ett förbättringsarbete inom prognosprocessen då vi själva känner att den inte är helt tydlig och heller inte håller önskad kvalitet.

Granskning av budgetprocess och prognossäkerhet, remissvar

Bakgrund

KPMG har av Östhammars kommuns revisorer fått i uppdrag att granska rutinerna kring budgetprocess och prognossäkerhet.

Kommunrevisorerna översänder granskningsrapporten och missiv till barn- och utbildningsnämnden för yttrande. Svar önskas senast 28 februari 2019.

Förslag till svar

Barn- och utbildningsnämnden har tagit del av granskningsrapporten och framför följande.

Övergripande kommentarer

Barn- och utbildningsnämnden instämmer i KPMG:s rekommendation om att kommunens övergripande budget- och prognosprocess bör beskrivas och finnas på intranätet och länkas till respektive styrelse/nämnds budget- och prognosprocess. Detta skulle underlätta både för tjänstemän och politik och skapa samsyn och effektivitet kring processerna. Nämnden instämmer också i att det finns ett behov av att utbyta information mellan förvaltningarna kring underlag, metoder och teknikstöd inom detta område.

KPMG påpekar att det är viktigt att arbetet med budget och prognoser ansluter till kommunens nya styrmodell Styrhuset vilket barn- och utbildningsnämnden instämmer i. Nämnden kommer att påbörja ett målarbete under 2019 och i detta kommer nuvarande styr- och ledningsmodell att ses över och anpassas till den nya modellen. Även nämndens budget- och prognosprocess behöver en översyn inför budgetarbetet 2020-2023 och kan då anpassas till kommunens övergripande planering. Beslutsstödsystemet Stratsys används inte fullt ut idag för de ekonomiska uppföljningarna, endast helår- och delårsrapporter skrivs där. En möjlighet vore att komplettera med en enklare månadsrapport för att samla de ekonomiska uppföljningarna i ett system.

Tidsplan för budget och uppföljning behöver fastställas i god tid och skulle med fördel kunna utformas så att den i stort sett går att återanvända år från år t ex *"Budget ska fastställas av nämnderna senast fredag första veckan i september"*, *"Månadsuppföljningar ska lämnas*

senast fredag andra veckan efter månadens slut” osv. Tidsplanen måste sättas så att nämnderna hinner genomföra sitt arbete och fatta beslut. Nämndernas budgetram inklusive årets generella uppräknings bör fastställas av kommunfullmäktige under tidig vår varje år. Nämnderna bör lämna in en preliminär budget senast sista veckan i maj varje år. Den preliminära budgeten bör ha fokus på flerårsplanen inklusive kommande investeringar. Kommunens investeringsprocess behöver förtydligas och dokumenteras.

Kommentar till barn- och utbildningsnämndens arbete med budget och prognoser

Inom barn- och utbildningsnämnden finns en utarbetad metod att ta fram barn- och elevprognoser både på kort och lång sikt. Prognoserna, som bygger på uppgifter ur folkbokföringen, används sedan för att lägga och följa upp budget samt ta fram olika strategiska dokument, t ex en lokalförsörjningsplan. Inom nämnden har man vidare länge arbetat med en tydlig resursfördelningsmodell som bygger på bland annat barn- och elevantal per enhet. Framgångsfaktorn är inte metoden som sådan utan att den är tydligt förankrad i verksamheten, justeras fortlöpande efter t ex ny lagstiftning och kommuniceras tydligt (i det sk Gula häftet).

Arbetet med prognoser och resursfördelning möjliggörs av att ekonom, controller och handläggare inom barn- och utbildningsförvaltningen arbetar nära både varandra och verksamheten och därmed snabbt kan justera och anpassa efter t ex ny lagstiftning, organisationsförändringar eller annat som påverkar resursfördelningen. Ekonom och controller arbetar nära chefer i organisationen för att stödja och hjälpa med både budget och uppföljning. Ekonom och controller är en del av förvaltningens centrala ledningsgrupp vilket gör ekonomin till en naturligt fråga i alla strategiska beslut.

Ytterligare en framgångsfaktor inom barn- och utbildningsnämnden är att ekonomisystemet anpassats så att det fungerar väl för skolans budgetläggning och uppföljning. Barn- och utbildningsförvaltningen och Lednings- och verksamhetsstöd har samarbetat kring detta vilket varit framgångsrikt. Varje enhet har fått anpassade uppföljningsrapporter och äldre excel-filer har kunnat avvecklas i och med att vissa funktioner byggts in i ekonomisystemet (t ex vad gäller budget och prognos på individnivå, uppföljningsrapporter på nämndnivå) vilket givit säkrare och mer effektivt budget- och prognosarbete.

Barn- och utbildningsnämndens arbete är framgångsrikt inom området styr- och ledningsmodell samt budget- och prognosarbete och barn- och utbildningsförvaltningen delger gärna erfarenheter kring detta till kommunen som helhet.

§ 164

Dnr SN-2018-255

Dpl 007

Granskning av socialnämndens budgetprocess och process för säkerställande av prognosarbete

Föreligger tjänsteutlåtande, granskningsrapport och missivbrev. Kommunrevisionen sänder ut remiss för yttrande. Inkomna svar senast 2019-02-28.

Förvaltningens förslag till beslut

Socialnämnden beslutar att uppdra till socialförvaltningen att påskynda samordningen av budgetprocess och process för säkerställande av prognosarbete med kommunen och övriga förvaltningar.

Socialchef Håkan Dahlqvist föredrar ärendet.

I ärendet yttrar sig Lars Sandberg (S).

Arbetsutskottets förslag 2018-11-21

Socialnämnden beslutar att uppdra till socialförvaltningen att påskynda samordningen av budgetprocess och process för säkerställande av prognosarbete med kommunen och övriga förvaltningar.

Socialchef Håkan Dahlqvist föredrar ärendet.

I ärendet yttrar sig Mhesun Tekleab (S).

Socialnämndens beslut

Socialnämnden beslutar att uppdra till socialförvaltningen att påskynda samordningen av budgetprocess och process för säkerställande av prognosarbete med kommunen och övriga förvaltningar (Bilaga 1).

Delges
Kommunstyrelsen
Socialförvaltningens ledningsgrupp

Socialförvaltningen
Håkan Dahlqvist

TJÄNSTEUTLÅTANDE

Datum	Dnr	Sid
2018-11-11	SN-2018-255	1 (1)

Socialnämnden

Granskning av socialnämndens budgetprocess och process för säkerställa prognosarbete

Socialförvaltningens förslag till beslut

Socialnämnden beslutar att uppdra till förvaltningen att påskynda samordningen av budgetprocess och process för säkerställa prognosarbete med kommunen och övriga förvaltningar.

Beslutsfattare/delegat: Socialnämnden

Bakgrund

KPMG har under hösten gjort revision på kommunens budgetprocess och process för att säkerställa kommunens prognosarbete. Syftet har varit att bedöma om processerna är anpassade till kommunens behov av att planera och följa upp verksamheten i enlighet med de planer och budgetar som finns. Nedan finns beskrivet vad som avser socialnämndens verksamhetsområde.

Sammanfattning av ärendet

Granskningen visar att socialnämndens årsbudget 2019 inte har några tydliga kopplingar till kommunens strategiska inriktningsområden. Utgångspunkten för detta sker i stället utifrån verksamhetsområdesindelningar. Avseende nyckeltal och verksamhetsmått är även dessa kopplad till verksamhetsområde. Kopplingen till strategiska målen sker i stället i nämndens måldokument. Denna redovisningsstruktur är också inlagd i Stratsys. Kommunens övergripande budgetprocess bör beskrivas på intranätet med länkar till respektive nämnds budgetprocess.

Socialnämnden har en nedtecknad prognosprocess och denna återfinns även i nämndens årshjul som harmoniserar med kommunens planering. Socialnämnden har under år 2017-2018 arbetat med att så långt möjligt periodisera intäkter och kostnader för att öka träffsäkerheten i nämndens prognoser. Trots detta arbetar socialnämnden att utöka samarbetet med övriga förvaltningar i syfte att kvalitetssäkra arbetsmetoderna. Utöver detta är det lämpligt att kommunen sammanlänkar nämndernas prognosarbete med en övergripande processbeskrivning.

Beslutet skickas till

Kommunstyrelsen
Socialförvaltningen

Delegationsordning för kommunstyrelsen

Delegering

Allmänt om delegering

Kommunfullmäktige är kommunens högsta beslutande organ och beslutar i ärenden av principiell beskaffenhet eller annars av större vikt för kommunen.

Kommunstyreslen ansvarar för övergripande ledning och samordning av kommunens verksamheter, men också för ekonomi och budget. Kommunstyrelsen bereder ärenden som ska beslutas av kommunfullmäktige.

Nämnderna beslutar i frågor som rör verksamheten och i frågor som de enligt lagstiftning ska handha samt i frågor som fullmäktige har delegerat till nämnderna.

Att delegera innebär att överflytta beslutanderätt. Delegering kan ske både från kommunfullmäktige till nämnd och från nämnd till utskott, en ledamot eller en ersättare och en anställd i kommunen. Den som får beslutanderätten kallas delegat.

Ej blandad delegering

Blandad delegering till en förtroendevald och en anställd är inte tillåten, eftersom en delegering till flera personer förutsätter att samtliga är förtroendevalda och utgör ett utskott. En nämnd får alltså inte delegera till två eller flera förtroendevalda att besluta tillsammans. I så fall måste dessa utgöra ett utskott. Två eller flera anställda kan inte heller ges gemensam beslutanderätt. Flera anställda kan inte ges rätt att besluta i samma typ av ärenden vid sidan av varandra. I så fall måste beslutanderätten fördelas, exempelvis efter ansvarsområden, beloppsnivåer eller geografiska områden. Det är vanligt att nämnden i delegationsordningen anger en viss kategori/grupp av tjänstemän, exempelvis biståndshandläggare, miljöinspektör. En sådan delegation måste kompletteras med ett förtydligande, som fördelar ärendena inom respektive ärendegrupp på varje enskild tjänsteman. För att bl.a. uppfylla kraven vid granskning av ansvar ska man, efter att ha tagit del av delegationsordningen och eventuellt förtydligande, finna endast en tjänsteman som haft rätt att avgöra ett visst ärende.

När kommunstyrelsen eller en nämnd delegerat sin beslutanderätt träder delegaten helt in i kommunstyrelsens eller nämndens ställe. Beslut som fattas enligt delegationsordning är juridiskt sett kommunstyrelsens eller nämndens beslut och kan överklagas på samma sätt som kommunstyrelsens eller nämndens beslut.

Alla beslut som fattas med stöd av delegering ska anmälas till kommunstyrelsen eller nämnden. Kommunstyrelsen och respektive nämnd beslutar när och hur anmälan ska ske. Anmälan ska tillgodose kommunstyrelsens och nämndernas informations- och kontrollbehov. Anmälan har också betydelse för beräkning av överklagandetiden (laglighetsprövning enligt kommunallagen).

Bestämmelser om delegation framgår i kommunallagens 6 kapitel §§ 37-39.

Jäv

Delegat får inte fatta beslut i ärenden där han eller hon är jävig. Enligt kommunallagens regler är en anställd eller förtroendevald jävig om bland annat saken angår honom själv eller närstående, eller om ärendets utgång kan förväntas medföra synnerlig nytta eller skada för honom själv eller någon närstående.

Jäv kan även föreligga om det i övrigt finns någon särskild omständighet är ägnad att rubba förtroende till hans opartiskhet i ärendet. Därutöver finns fler jävsgrunder angivna i kommunallagens 6 kapitel 28-32 §§. Vid jäv får den anställde eller förtroendevalda inte delta i handläggningen eller i beslutet av ärendet.

Undantag

I enlighet med kommunallagens 6 kapitel 38 § får beslutanderätten inte delegeras i följande slag av ärenden:

1. ärenden som avser verksamhetens mål, inriktning, omfattning eller kvalitet,
2. framställningar eller yttranden till fullmäktige liksom yttranden med anledning av att beslut av nämnden i dess helhet eller av fullmäktige har överklagats,
3. ärenden som rör myndighetsutövning mot enskilda, om de är av principiell beskaffenhet eller annars av större vikt,
4. ärenden som väckts genom medborgarförslag och som lämnats över till nämnden, eller
5. ärenden som enligt lag eller annan författning inte får delegeras.

Grundprinciper

Huvudregeln är att delegat avgör ärendet. Vid tveksamhet kan alltid ärendet på delegatens initiativ överlämnas till kommunstyrelsen eller nämnden för avgörande. Rätt att besluta på delegation innebär inte att du är skyldig att besluta.

Ansvar för beslut på tjänstemannanivå vilar alltid på en tjänsteman, den som fattat beslutet. Det hindrar inte att denne konfererar med annan tjänsteman för att få referensmaterial/underlag för beslut.

Beslut som fattas på delegation är ett slutgiltigt beslut på kommunstyrelsens eller nämndens vägnar. Det kan inte ändras annat än genom överprövning av delegaten själv eller genom överklagande där så är möjligt. Kommunstyrelsen eller nämnden kan dock föregripa delegatens beslut i ett enskilt ärende genom att själv ta över. Kommunstyrelsen eller nämnden kan också om den finner anledning till det, återta rätten att fatta beslut på delegation.

Anmälan av beslut

Beslut ska förtecknas på särskild lista. På lista ska framgå datum för beslut, vad beslutet avser/ärende, och delegaten.

Alla beslut fattade på delegation ska anmälas till kommunstyrelsen eller nämnden vid nästkommande sammanträde. Rapporteringen ska avse de beslut som fattats sedan föregående sammanträde.

Samtliga beslut rörande personal, anställning, uppsägning och avsked återfinns inom kommunstyrelsens delegationsordning i personalfrågor och ska återrapporteras **till kommunstyrelsen**. Återrapportering sker på blankett framtagen av lednings- och verksamhetsstöd. Blanketten inlämnas till lednings- och verksamhetsstöd senast 7 dagar innan kommunstyrelsens sammanträde.

Registrering i kommunstyrelsens eller nämndens protokoll

Rapportering av beslut antecknas under särskild paragraf i kommunstyrelsens eller nämndens protokoll. Av paragrafen ska framgå vilka beslut som anmäls, under vilken tidsperiod besluten fattats samt vem som är delegat.

Vidaredelegation och anmälan

Förvaltningschef kan ges rätt att vidaredelegera beslut i vissa ärendegrupper. I beslut om vidaredelegation ska anges vem som beslutar vid förfall för ordinarie delegat.

Beslut fattade på vidaredelegation ska anmälas till förvaltningschefen som i sin tur anmäler till kommunstyrelsen/nämnden. (KL 7:6)

Brådskande ärenden

Nämnden får uppdra åt ordförande eller en annan ledamot som kommunstyrelsen/nämnden har utsett att besluta på nämndens vägnar i ärenden som är så brådskande, att nämndens avgörande inte kan avvaktas. Sådana beslut skall anmälas vid styrelsens/nämndens nästa sammanträde. (KL 6:39).

Det är viktigt att möjligheten till ordförandebeslut i brådskande ärenden inte används slentrianmässigt. Det ska i princip vara en sådan situation där alternativet till ordförandebeslut är att kalla nämnden till extra sammanträde.

Delegationsbeslut och verkställighetsbeslut

I kommunen fattas både så kallade verkställighetsbeslut som delegationsbeslut. Det är viktigt att känna till vad de två olika begreppen betyder och skillnaden mellan de två.

I kommunstyrelsens och nämndernas delegationsordning regleras enbart de så kallade **delegationsbesluten**. Endast de är ”beslut” i kommunallagens mening. Ett delegationsbeslut kännetecknas av att beslutsfattaren måste göra vissa självständiga överväganden och bedömningar och i normalfallet finns det för delegationsbeslut alternativa lösningar. Ett delegationsbeslut kan överklagas.

Vid **verkställande** beslut är däremot ställningstagandet ofta styrt av riktlinjer, tidigare nämndbeslut, avtal med mera. Exempel på verkställighetsbeslut är avgiftsdebitering enligt en redan fastställd taxa eller tilldelning av en förskoleplats enligt en klar turordningsprincip. Rätten för anställda att vidta sådana åtgärder grundas inte på delegation utan följer istället av den arbetsfördelning mellan de förtroendevalda och de anställda som måste finnas för att den kommunala verksamheten ska fungera.

Gränsdragningen mellan verkställighetsbeslut och delegationsbeslut kan vara svår att dra och kan slutligen komma att prövas i domstol. Frågan om vilket slags beslut det är har bland annat betydelse för den enskildes möjligheter att överklaga med laglighetsprövning. Ett verkställighetsbeslut kan nämligen inte överklagas genom laglighetsprövning så som ett delegationsbeslut kan.

Nr	Ärende	Författning / avtal	Kommentar / villkor	Delegat
Allmänna ärenden				
	Besluta i ärenden som är så brådskande att kommunstyrelsens avgörande inte kan avvaktas. Gäller även beslut i ärenden av mindre vikt eller av icke principiell natur.	KL 6:39		Kommunstyrelsens ordförande
	Utfärdande av fullmakt att föra kommunens talan inför domstol och andra myndigheter, vid förrättningar av skilda slag samt ingående av förlikning			Kommundirektör Ersättare: kommunstyrelsens ordförande
	Yttrande över enklare remisser där sakkunskap efterfrågas, enkäter och dyl.			Sakkunnig tjänsteman
	Beslut att inte yttra sig över remisser			KSAU
	Yttranden som på grund av ärendets innehåll kan bedömas utan behandling i KS			Förvaltningschef
	Tecknande av personuppgiftsbiträdesavtal	Dataskydds-förordningen		Kommundirektör Ersättare: Administrativ chef

Kommunstyrelsens förtroendevaldas deltagande i kurser, konferenser och dylikt

Nr	Ärende	Författning / avtal	Kommentar / villkor	Delegat
	Upp till en vecka			Kommunstyrelsens ordförande Ersättare: kommunstyrelsens vice ordförande
	En vecka eller därutöver			KSAU
	Registrering av lotterier enligt lotterilagen			Kommundirektör med rätt till vidaredelegation
	Myndighetsprövning av begäran om utlämnande av allmän handling hos kommunstyrelsen	TF 2:14 OSL	Se riktlinje	Kommunjurist och förvaltnings Chef inom respektive enhet
	För arkiverade handlingar			Kommunarkivarie Ersättare: Kommundirektör
	Avgöra om ett besvär kommit in i rätt tid samt avvisa för sent inkommet överklagande	FL 24§		Kommunjurist Kommunsekreterare Ersättare: kommundirektör
	Polisanmälan av brott mot kommunen			Förvaltningschef inom respektive enhet med rätt till vidaredelegation Ersättare: Kommundirektör
Ekonomiska ärenden				
	Placering av donationsmedel			Administrativ chef med rätt till vidaredelegation

Nr	Ärende	Författning / avtal	Kommentar / villkor	Delegat
	Utdelning ur donationsfonder			KSAU
	Utdelning av kommunala stipendier i den mån detta ej delegerats till annan kommunalt organ			KSAU
	Yttrande över folkbokföringsärende/skatteärende			Administrativ chef med rätt till vidaredelegation
	Överklagande av folkbokföringsärende/skatteärende			Administrativ chef med rätt till vidaredelegation
	Besluta i ärenden om icke periodiska återkommande bidragsansökningar upp till 10.000 kronor		Samråd ska med övriga kommunalråd innan beslut fattas	Kommunstyrelsens ordförande
	Rätt att omsätta kommunens befintliga lån inom av kommunfullmäktige beslutad budgetram			Ekonomichef
	Anstånd med betalning av kommunens fordringar i högst sex (6) månader samt avskrivning av kommunens fordringar intill ett belopp av 10.000 kronor			Administrativ chef med rätt till vidaredelegation

Nr	Ärende	Författning / avtal	Kommentar / villkor	Delegat
	Anstånd med betalning av kommunens fordringar över sex (6) månader samt avskrivning av kommunens fordringar intill ett belopp av 50.000 kronor för varje särskilt fall			KSAU
	Ansökan om externa medel (inkl EU-medel) för projekt- och utvecklingsarbete m m			Kommundirektör
	Fastställande av förteckning över beslutsattestanter och ersättare inom kommun styrelsens förvaltning			Administrativ chef med rätt till vidaredelegation
	Godkännande av ersättning från försäkringsbolag			Administrativ chef med rätt till vidaredelegation
	Beslut om avgiftsbefrielse för ideella föreningar avseende bygglov- och bygganmälan, rivning samt strandskyddsdispens		Villkor se KF § 8/2010-02-16 KS § 110/2016-05-03 Beslut ska anmälas till KS och delges lednings- och verksamhetsstö d (ekonomi)	Kultur- och fritidschef Ersättare: Utvecklingsledare inom kultur och fritidsförvaltningen

Nr	Ärende	Författning / avtal	Kommentar / villkor	Delegat
	Beslut om ansökan om medel till utvecklingsprojekt från utvecklingsgrupperna	KS §211/2016	Ansökan kan göras fyra gånger per år (januari, april, augusti, november), via avsett formulär	Chef för Strategienheten Kommundirektör
Fastigheter, tomter, försäljning, uthyrning				
	Försäljning av bostadstomter i enlighet med fastställd taxa		Samråd ska i MEX-gruppen innan beslut fattas	Teknisk chef
	Försäljning av industritomter upp till 3000 kvm inom detaljplanelagt område i enlighet med fastställd taxa		Samråd ska i MEX-gruppen innan beslut fattas	Teknisk chef
	Upplåtelse av nyttjanderätt till kommunens mark i högst två år			Teknisk chef med rätt till vidaredelegation
	Uthyrning av lägenheter och lokaler samt inhyrning av lägenheter och lokaler för kommunal verksamhet			Teknisk chef med rätt till vidaredelegation
	Yttrande till bygg- och miljönämnden angående ansökan om bygglov			Teknisk chef med rätt till vidaredelegation
	Föra talan vid lantmåteriförrättningar med rätt att ingå överenskommelser i dessa ärenden			Teknisk chef med rätt till vidaredelegation

Nr	Ärende	Författning / avtal	Kommentar / villkor	Delegat
	Besluta i bostadsanpassningsärenden enligt bostadsanpassningslagen	Lag (1992:1574) om bostadsanpassningsbidrag mm.		Teknisk chef med rätt till vidaredelegation

Upphandling, anskaffnings -och tilldelningsbeslut

Anskaffningsbeslut av budgeterade medel upp till 800 000 kronor

Upphandlingschef inom KS och Förvaltningschef inom respektive ~~enhet~~ nämnd

Anskaffningsbeslut av budgeterade medel över 800 000 kronor

KSAU inom KS och ansvarig nämnd utanför KS

Anskaffningsbeslut ramavtal oavsett belopp

Upphandlingschef

Besluta om att delta i samordnade upphandlingar

Upphandlingschef

Tilldelningsbeslut i upphandlingar upp till 800 000 kronor, över 800 000 kronor samt ramavtals upphandlingar

Upphandlingschef
Ersättare: Kommundirektör

Fatta beslut i ärenden som gäller anskaffning av batterier till elfordon i kommunens gemensamma fordonspark

KS §209/2016

Beslutet avser tecknande av hyresavtal gällande batterier till elfordon enligt ramavtal.

Enhetschef för kommunservice

Nr	Ärende	Författning / avtal	Kommentar / villkor	Delegat
Kommunstyrelsen som lönenmyndighet				
	Beslut om beviljande av kommunalt lönebidrag			Enhetschef för enheten för arbete och sysselsättning
Skydds-, säkerhets och totalförvarsärenden				
	Yttrande angående antagande av hemvärnsmän			Kommunstyrelsens ordförande Ersättare: 1:e vice ordförande i kommunstyrelsen
	Fullmakt att besluta om VMA (myndighetsmeddelande), d.v.s. Viktigt Meddelande till Allmänheten		Samråd ska ske med kommunikatör	Beredskapssamordnare Ersättare: Säkerhetsskyddschef
	Besluta om plan för hantering av extraordinär händelse	Lagen om extraordinär händelse (2006:544) 2 kap.§ 1 Överenskomme lse mellan SKL och MSB om kommunernas krisberedskap 2019-2022, punkt 5.3		KSAU

Nr	Ärende	Författning / avtal	Kommentar / villkor	Delegat
	Besluta om utbildnings- och övningsplan för förtroendevalda och anställda för att kunna lösa uppgifter vid extraordinära händelser i fredstid	Lagen om extraordinär händelse (2006:544) 2 kap.§ 8		Kommundirektör
		Överenskomme lse mellan SKL och MSB om kommunernas krisberedskap 2019-2022, punkt 5.3		
	Besluta om säkerhetsklassning av personal		Samråd ska ske med berörd förvaltningschef eller VD	Säkerhetskyddschef

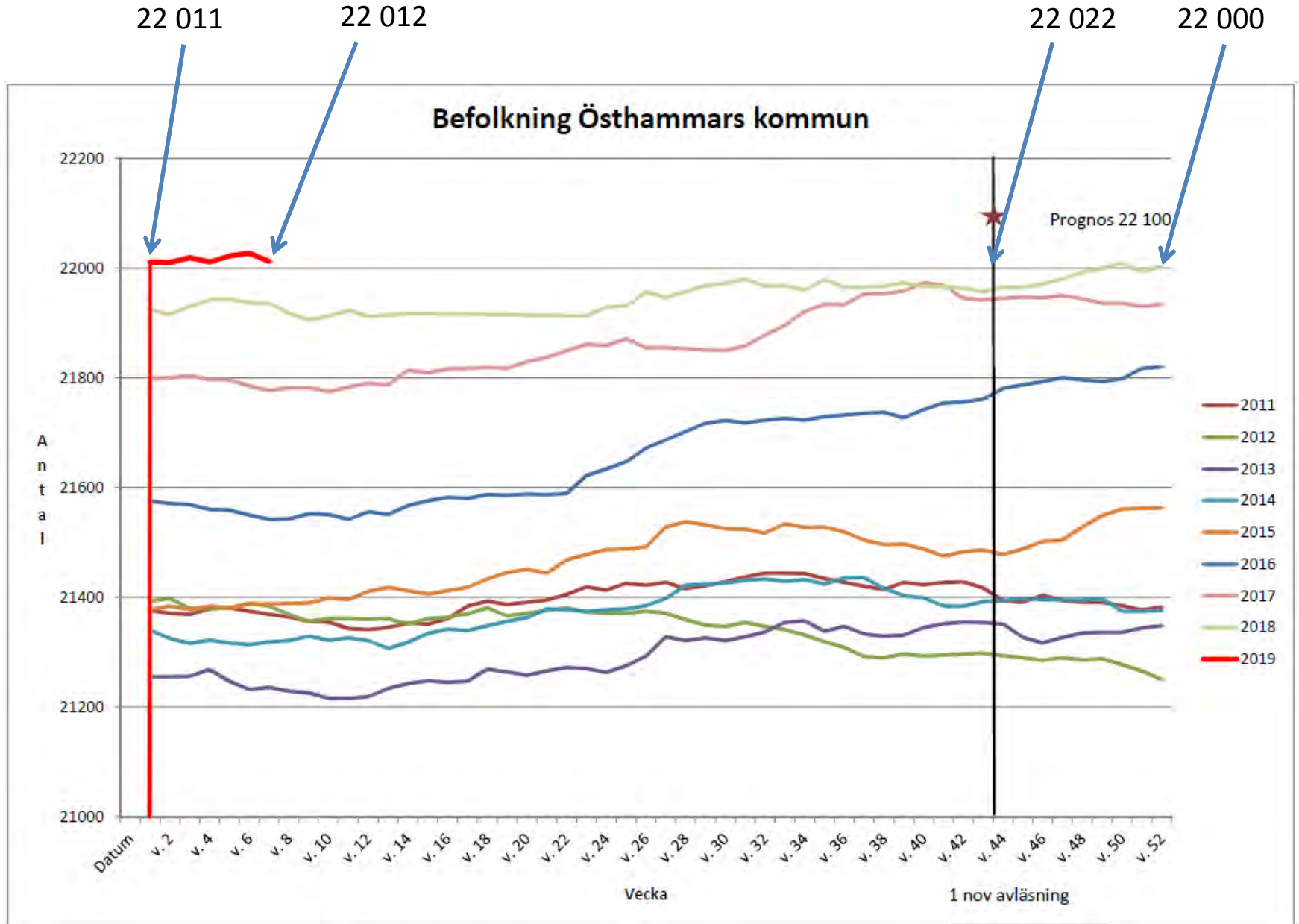
Trafikuppgifter

Trafikuppgifter som avses i Lag (1978:234) om nämnder för vissa trafikfrågor	1§ Lag (1978:234) om nämnder för vissa trafikfrågor.		Tekniskt utskott
	Lag (1975:88) med bemyndigande att meddela föreskrifter om trafik, transporter och kommunikationer, p8		

Nr	Ärende	Författning / avtal	Kommentar / villkor	Delegat
	Avge yttrande över regionala och statliga myndigheters ärenden angående trafikföreskrifter (exempelvis hastighetsbegränsningar)			Teknisk chef
	Beslut om tillfälliga lokala trafikföreskrifter			Teknisk chef med rätt till vidaredelegation
	Beslut om undantag från lokala trafikföreskrifter avseende långa, breda, tunga transporter med stöd av trafikförordningen	13 kap. 3§ punkt 14. Trafikförordningen (1998:1276)		Teknisk chef med rätt till vidaredelegation
	Beslut om undantag från övriga trafikföreskrifter med stöd av trafikförordningen.	13 kap. 3§ Trafikförordningen (1998:1276)		Teknisk chef med rätt till vidaredelegation
	Beslut om särskilda undantag för rörelsehindrade (parkeringstillstånd) med stöd av trafikförordningen	13 kap. 8§ Trafikförordningen (1998:1276)		Teknisk chef med rätt till vidaredelegation
	Beslut om uppsättning av sådana vägmärken och skyltar som enligt vägmärkesförordningen ej kräver lokal trafikföreskrift			Teknisk chef med rätt till vidaredelegation

Nr	Ärende	Författning / avtal	Kommentar / villkor	Delegat
	<p> Besluta om lokala trafikföreskrifter där tekniskt utskott fattar principbeslut om delegatens beslutanderätt endast innefattar tillämpning eller verkställighet av den antagna principen </p>			Teknisk chef

Skatter och bidrag

★ Mål 22 100 invånare 2019-11-01

		Skatte- och bidragsprognos							
Uppdaterad: 2019-02-18		2019 - 2023							
SKL:s prognos: 2019-02-15		22 012							
Antal invånare: 2019-02-12		22 012							
Antal invånare	Budget/plan 2019	22 100				22 200	22 300		
Antal invånare	Fastställt/prognos	22 022	22 100				22 200	22 300	22 400
	Fastställt	Prognos				Prognos	Prognos	Prognos	
AR	2019	2020				2021	2022	2023	
Eget skatteunderlag	49 824	50 307				51 810	53 565	55 427	
Garanterat skatteunderlag	58 422	58 959	<i>Differens detalj</i>			60 891	63 015	65 259	
Underlag för inkomstutjämning	8 598	8 652	<i>jämfört med</i>			9 081	9 450	9 832	
Kommunens skattesats	21,69	21,69	<i>Före-</i>	<i>Budget</i>		21,69	21,69	21,69	
Länsviss skattesats	19,14	19,14	<i>gående</i>	<i>plan</i>		19,14	19,14	19,14	
	MKR	MKR	<i>prognos</i>	<i>2018</i>		MKR	MKR	MKR	
Skatteinkomst före utjämning	1 080,7	1 091,2	-2,1	-9,5		1 123,8	1 161,8	1 202,2	
Inkomstutjämning	164,6	165,6	-0,3	-2,4		173,8	180,9	188,2	
Kostnadsutjämning	-14,7	-14,8	-1,5	-1,5		-14,9	-14,9	-15,0	
Regleringsbidrag/avgift	15,5	24,9	0,9	9,5		25,0	18,5	11,9	
Eftersläpningseffekt	0,0	0,0	0,0	0,0					
Fastighetsavgift	61,1	62,9	1,9	1,9		64,0	66,0	67,0	
LSS utjämning	-26,4	-26,5	0,3	0,3		-26,6	-26,7	-26,8	
SKATTER, BIDRAG OCH UTJÄMNING	1 280,7	1 303,3	-0,8	-1,6		1 345,1	1 385,6	1 427,5	
Korrigerad slutavräkning 2018									
Slutavräkning 2019	-14,1								
Slutavräkning 2020									
SUMMA	1 266,6	1 303,3	0,0	0,0					
SKL:s prognos 2018-12-17	1 266,5	1 304,1				1 346,5	1 389,2	0,0	
DIFFERENS	0,1	-0,8				-1,4	-3,6	1 427,5	
Budget/plan KF 2018-12-18	1 264,0	1 304,9				1 346,5	1 391,9		
DIFFERENS	2,6	-1,6				-1,3	-6,2		
Inkl Ko's del av 10 mrd ej i påsen ovan	1 276,2	1 306,2				1 345,1	1 385,6	1 427,5	

För 2019 ingår kommunens andel av 3,5 mrdr med 7 554 tkr och

för 2020 ingår kommunens andel av 7,0 mrdr med 15 006 tkr

för 2021 ingår kommunens andel av 7,0 mrdr med 15 074 tkr

Trots ovanstående ligger februariprognosen jämfört med flerårsplan som antogs 2018-12-18

2020 -1,6 mnkr

2021 -1,4 mnkr och

2022 -3,6 mnkr

+/- 100 personer ger +/- ca 5,0 mnkr på inkomstutjämnningen

+/- 1 kr skattehöjning ger +/- 50,3 mnkr

Effekter av översyn kostnadsutjämnningen som om den antas innebära följande:

2020 -300 kr/inv -6,6 mnkr

2021 ytterligare -83 kr/inv -8,4 mnkr

Budget 2020

Preliminär resultatbudget 2020

	Budget	Växling	Förändr	Kända	Befarade	Uppräkn	Uppräkn	Föränd	Budget
	2019	m förv	enl plan	förändr	förändr	0,0% 0,0% lönekostn	0,0% 3,0% Övr netto	efter prel ksau	2020
Kommunstyrelse	-165 523	0	1 063	0	0	0	-715	0	-165 175
Ungas välmående	-1 000		1 000						0
Samhällsplaneringsenhet	-8 114					0	0		-8 114
Utvecklings- och strukturfond	-1 800								-1 800
varav Planpott	-500								-500
									0
									0
Kommunstyrelsens kontor	-98 829	0	277	0	0	0	-715	0	-99 267
Politik	-8 704		600			0	0		-8 104
Stab	-3 902	638				0	0		-3 264
Upphandlingsenhet	-2 634	-638				0	0		-3 272
ÖsthammarDirekt	-2 912					0	0		-2 912
Maknad och kommunikation	-3 766					0	0		-3 766
Strategi	0					0	0		0
Gem Överförmyndarnämnd	-2 514					0	0		-2 514
Gem Rådningstjänstnämnd	-25 841		-823			0	-715		-27 379
Gem IT nämnd	-12 545					0	0		-12 545
LVS Lednings- och verksamhetsstöd	-28 043		500			0	0		-27 543
It-enheten	0					0	0		0
Tillväxtkontor	0					0	0		0
Arbetsmarknadsenheten	-7 968					0	0		-7 968
Teknisk förvaltning	-55 780		-214			0	0		-55 994
Bygg- och miljönämnd	-6 793		0			0	0		-6 793
Kultur- och fritidsnämnd	-39 757		0			0	0		-39 757
Barn- och Utbildningsnämnd	-548 181		-10 197			0	0		-558 378
Socialnämnd	-484 378		3 000			0	0		-481 378
Pensioner mm mm	-32 041		-1 000				0		-33 041
Netto Internränta	16 699								16 699
Aterställning enl balanskrave	-5 000		0	5 000		0		0	0
SUMMA DRIFTSKOSTNAD	-1 264 974	0	-7 134	5 000	0	0	-715	0	-1 267 823
Skatter och bidrag	1 268 783		38 976	-1 557	-6 607				1 299 595
Räntor, netto	-1 520		-6 480						-8 000
ÅRETS RESULTAT	2 289	0	25 362	3 443	-6 607	0	-715	0	23 772

Finansiellt resultatmål som uppnås

1,83%

Finansiellt resultatmål: 2% av skatter och bidrag

25 992

Förändring enl plan 2020 KF 2018-12-18 och övriga kända förändringar

Politik: Budget för EU-val, avdrag 0,6 mnkr.

RTJN: ökade kostnader 0,8 mnkr enligt budgetbeslut i Gemensam räddningstjänstnämnd Uppsala. Enligt tidigare erfarenhet höjs budgetramen för RTJN med ca 3% tillägg 0,7 mnkr.

LVS: Nytt HR-system innebär möjlig besparing 1,0 tj löneadministration, avdrag 0,5 mnkr.

Tek: Driftskostnad, tillägg 0,2 mnkr för investeringsobjekt utan hyresintäkter.

BUN: Beräknade ökade lokalkostnader Nya skolan, tillägg 5,0 mnkr. Ytterligare 20 förskolebarn och 20 elever i grundskolan, tillägg 1,6 mnkr respektive 0,8 mnkr. Uppräkning av ram 0,5% utöver 2%, tillägg 2,8 mnkr.

SN: Det tillfälliga anslaget 2019 tas bort, avdrag 10,0 mnkr, utökat antal boendeplatser äldreomsorg, tillägg 7,0 mnkr.

Pensioner: Beräknat ökade kostnader, tillägg 1,0 mnkr.

Skatter o bidrag: beräkning SKL prognos 2019-02-15 ger -1,6 mnkr jämfört med budgetplan som antogs i Kf 2018-12-18. Enligt utredning kostnadsutjämning, preliminärt förlorar kommunen 383 kr per invånare, med övergångsbestämmelser faller 300 kr ut 2020 resten 2021.

Räntor, netto: Efter en tillfällig neddragning av budget för räntenetto återskapas en budgetram som enligt tidigare plan ligger på 8,0 mnkr pga ökade investeringar.

Ramuppräkning i flerårsplanen till budget 2019 sattes en buffert av på 24 993 tkr motsvarande ca 2% ramuppräkning, men med befärade förändringar i skatter och bidrag för 2020 så måste justeringar ske i ramuppräkningsramen.

Flerårsplan 2021 - 2023

Underlag för Flerårsplan resultatbudget 2021-2023

	2020	2021		2022			2023		
	Budget	Enl. plan	Förslag Rev.	Budget	Enl. plan	Förslag Rev.	Budget	Förslag Rev.	Budget
Kommunstyrelse	-165 175	97	0	-165 078	0	0	-165 078	0	-165 078
Samhällsplaneringsenhet	-8 114	7		-8 107			-8 107		-8 107
Utvecklings- och strukturfond	-1 800			-1 800			-1 800		-1 800
varav Planpott	-500			-500			-500		-500
Kommunstyrelsens kontor	-99 267	283	0	-98 984	0	0	-98 984	0	-98 984
Politik	-8 104	9		-8 095			-8 095		-8 095
Stab	-3 264	5		-3 259			-3 259		-3 259
Upphandlingsenhet	-3 272	4		-3 268			-3 268		-3 268
ÖsthammarDirekt	-2 912	6		-2 906			-2 906		-2 906
Maknad och kommunikation	-3 766	205		-3 561			-3 561		-3 561
Strategi	0			0			0		0
Gem Överförmyndarnämnd	-2 514			-2 514			-2 514		-2 514
Gem Räddningstjänstnämnd	-27 379			-27 379			-27 379		-27 379
Gem IT nämnd	-12 545	12		-12 533			-12 533		-12 533
LVS Lednings- och verksamhetsstöd	-27 543	32		-27 511			-27 511		-27 511
It-enheten	0			0			0		0
Tillväxtkontor	0			0			0		0
Arbetsmarknadsenheten	-7 968	10		-7 958			-7 958		-7 958
Teknisk förvaltning	-55 994	-193		-56 187			-56 187		-56 187
Bygg- och miljönämnd	-6 793	23		-6 770	1 000		-5 770		-5 770
Kultur- och fritidsnämnd	-39 757	34		-39 723	-3 600		-43 323		-43 323
Barn- och Utbildningsnämnd	-558 378	-8 905		-567 283	-9 215		-576 498		-576 498
Socialnämnd	-481 378	-5 565		-486 943			-486 943		-486 943
Pensioner mm mm	-33 041	-1 000		-34 041	-1 000		-35 041	-1 000	-36 041
Netto Internränta	16 699			16 699			16 699		16 699
Återställning enl balanskravet	0	0	0	0	0	0	0		0
Uppräkning 2020 - 2022	0			-25 030			-50 846		-77 415
SUMMA	-1 267 823	-15 316	0	-1 308 168	-12 815	0	-1 346 800	-1 000	-1 374 369
Skatter och bidrag	1 299 595	46 870	-9 784	1 336 681	45 390	-4 887	1 377 184	41 895	1 419 079
Räntor, netto	-8 000	0		-8 000			-8 000		-8 000
ÅRETS RESULTAT	23 772	31 554	-9 784	20 513	32 575	-4 887	22 384	40 895	36 710
Diff mot 2% finansiellt resultatmål				-6 221			-5 159		8 329
Finansiellt resultatmål: 2% av skatter och bidrag				26 734			27 544		28 382

Förändringar i flerårsplanen 2021-2023

Rationaliseringsbeting 3 mnkr År 2021 Fördelning i nivå med 2019 års sparbeting.

Marknad och kommunikation tillfälligt anslag på 0,2 mnkr 2018-2020 tas bort.

Teknisk förvaltning

År 2021 0,2 mnkr ökning driftskostnader pga ökade investeringar där kostnaden ej kan tas ut genom ökade hyresintäkter.

BMN

År 2022 tillfälligt anslag på 1,0 mnkr tas bort.

KFN

År 2022 Hyresökning 3,6 mnkr för ny sporthall i Östhammar

BUN

År 2021 Hyreskostnader Nya skolan Östhammar 5,0 mnkr (Nu totalt 12,0 mnkr i ram). Ökad ram ytterligare 0,5% 2,9 mnkr. Beräknad ökning 20 förskolebarn 1,6 mnkr och 20 grundskoleelever 0,8 mnkr. BUN's andel av rationaliseringsbeting 1,4 mnkr.

År 2022 Ökade lokalkostnader 3,5 mnkr förskola Österbybruk och Östhammar. Minskad kostnad 2,0 mnkr när paviljonger i Österby tas bort, Hyresökning Österbyskolan 2,3 mnkr. Ökad ram ytterligare 0,5% 3,0 mnkr. Beräknad ökning 20 förskolebarn 1,6 mnkr och 20 grundskoleelever 0,8 mnkr.

SN

År 2021 Ramen höjs med 7,0 mnkr för utökat antal boendeplatser äldreomsorg. SN's andel av rationaliseringsbeting 1,4 mnkr.

Pensioner

År 2021-2023 1,0 mnkr per år ökning enligt Skandia.

Investeringsbudget 2019-2022

Investeringsbudget 2018 och plan 2019-2021

12

2018-09-27	Budget	Budget			Plan			Plan			Plan	
	2018	2019			2020			2021			2022	
	inkl BFL	Plan	Äskat	Förslag	Plan	Äskat	Förslag	Plan	Äskat	Förslag	Äskat	Förslag
Belopp i 1 000-tal kronor (tkr)												
Kommunstyrelse	-188 606	-193 700	87 250	-106 450	-123 700	-71 700	-195 400	-78 700	-118 700	-197 400	-67 500	-67 500
varav Teknisk förvaltning	-182 071	-179 100	85 950	-93 150	-109 100	-72 800	-181 900	-64 100	-118 800	-182 900	-55 000	-55 000
Bygg- o miljönamnd	0	-200	0	-200	-200	-1 500	-1 700	-200	0	-200	-200	-200
Kultur-o fritidsnamnd	-4 553	-2 500	-330	-2 830	-2 500	0	-2 500	-2 500	0	-2 500	-2 500	-2 500
Barn- o Utbildn.nämnd	0	-10 000	5 500	-4 500	-10 500	-2 000	-12 500	-4 500	-4 000	-8 500	-8 500	-8 500
Socialnämnd	-2 000	-2 700	-1 900	-4 600	-4 800	-400	-5 200	-2 300	0	-2 300	-2 300	-2 300
Index		-5 000	0	-5 000	-5 000	0	-5 000	-5 000	0	-5 000	-5 000	-5 000
SUMMA	-195 159	-214 100	90 520	-123 580	-146 700	-75 600	-222 300	-93 200	-122 700	-215 900	-86 000	-86 000
Affärsverksamhet												
Renhållning	-2 000	-4 000	0	-4 000	-500	0	-500	-500	0	-500	-500	-500
TOTALT	-197 159	-218 100	90 520	-127 580	-147 200	-75 600	-222 800	-93 700	-122 700	-216 400	-86 500	-86 500

Detaljer till Investeringsbudget 2019 och plan 2020-2022

2018-09-27	Budget	Budget			Plan			Plan			Plan	
	2018	2019			2020			2021			2022	
	inkl BFL	Plan	Äskat	Förslag	Plan	Äskat	Förslag	Plan	Äskat	Förslag	Äskat	Förslag
Belopp i 1 000-tal kronor (tkr)												
Sum KS exkl tekniska	-6 535	-14 600	1 300	-13 300	-14 600	1 100	-13 500	-14 600	100	-14 500	-12 500	-12 500
Vision	-4 535	-5 000	0	-5 000	-5 000	0	-5 000	-5 000	0	-5 000	-5 000	-5 000
- varav E-förvaltningsprojekt	-4 117	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Oförutsett		-2 000	0	-2 000	-2 000	0	-2 000	-2 000	0	-2 000	-2 000	-2 000
Kommunledning	-2 000	-7 100	1 300	-5 800	-7 100	1 100	-6 000	-7 100	100	-7 000	-5 000	-5 000
Bredbandsstrategi		-5 000	0	-5 000	-5 000	0	-5 000	-5 000	0	-5 000	-5 000	-5 000
IT BoU elev. dator		-2 100	2 100	0	-2 100	2 100	0	-2 100	2 100	0	0	0
E-Arkiv		0	0	0	0	-1 000	-1 000	0	-2 000	-2 000	0	0
Nytt Personalsystem	-2 000	0	-800	-800	0	0	0	0	0	0	0	0
Enh för arbete o syssels.	0	-500	0	-500	-500	0	-500	-500	0	-500	-500	-500
Oförutsett		-500	0	-500	-500	0	-500	-500	0	-500	-500	-500

2018-09-27	Budget		Budget			Plan			Plan			Plan	
	2018	2019			2020			2021			2022		
	inkl BFL	Plan	Äskat	Förslag	Plan	Äskat	Förslag	Plan	Äskat	Förslag	Äskat	Förslag	
Belopp i 1 000-tal kronor (tkr)													
Bygg- o miljonämnd	0	-200	0	-200	-200	-1 500	-1 700	-200	0	-200	-200	-200	
<i>Ofördelade medel</i>		-200	0	-200	-200	0	-200	-200	0	-200	-200	-200	
<i>Flygfoto</i>		0	0	0	0	-1 500	-1 500	0	0	0	0	0	
<i>Digitalt stöd i fält - bygg</i>		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
Kultur-o fritidsnämnd	-4 553	-2 500	-330	-2 830	-2 500	0	-2 500	-2 500	0	-2 500	-2 500	-2 500	
<i>Eljusspår, elbelysning</i>		-200	0	-200	0	0	0	0	0	0	0	0	
<i>Utedass</i>		-200	100	-100	-200	0	-200	0	-200	-200	-200	-200	
<i>Kassa ombyggn sim- o sporth</i>		-600	0	-600	0	0	0	0	0	0	0	0	
<i>Utrustning till gym</i>		0	-200	-200	-200	0	-200	0	-200	-200	-200	-200	
<i>Kultur o fritid för unga, media</i>		-300	-30	-330	-300	0	-300	0	-300	-300	-300	-300	
<i>Utebad, tillgänglighet</i>		-200	0	-200	-200	0	-200	0	-200	-200	-200	-200	
<i>Arbetsmiljöåtg sim- sporthall</i>		-400	150	-250	-300	0	-300	0	-300	-300	0	0	
<i>Div inv sim- och sporthallar</i>		-400	250	-150	-400	0	-400	0	-600	-600	-1 000	-1 000	
<i>Div inv interör bibliotek</i>		-200	0	-200	-400	0	-400	0	-200	-200	-100	-100	
<i>Div inv Storbrunn o bibliotek</i>	-3 353	0	0	0	-500	0	-500	-2 500	2 000	-500	-500	-500	
<i>RFID, oförd</i>	-1 200		-600	-600									
Barn- o Utbildn.nämnd	0	-10 000	5 500	-4 500	-10 500	-2 000	-12 500	-4 500	-4 000	-8 500	-8 500	-8 500	
<i>Aterinv inom förskola</i>		-1 500	0	-1 500	-1 500	0	-1 500	-1 500	0	-1 500	-1 500	-1 500	
<i>Aterinv inom grundskola</i>		-1 500	-1 000	-2 500	-2 000	-500	-2 500	-2 000	-500	-2 500	-2 500	-2 500	
<i>Aterinv övriga verksamheter</i>		-1 000	500	-500	-1 000	500	-500	-1 000	500	-500	-500	-500	
<i>Inventarier nya Fösäkerssk.</i>		-6 000	6 000	0	-6 000	-2 000	-8 000	0	-4 000	-4 000	0	0	
<i>Inventarier ny fsk Östh.</i>		0	0	0	0	0	0	0	0	0	-2 000	-2 000	
<i>Inventarier ny fsk Ö-by</i>		0	0	0	0	0	0	0	0	0	-2 000	-2 000	
Socialnämnd	-2 000	-2 700	-1 900	-4 600	-4 800	-400	-5 200	-2 300	0	-2 300	-2 300	-2 300	
<i>Ofördelade medel</i>		-1 200	0	-1 200	-1 200	0	-1 200	-1 200	0	-1 200	-1 200	-1 200	
<i>Hjälpmedel</i>		-700	100	-600	-700	0	-700	-700	0	-700	-700	-700	
<i>IT-investeringar</i>	-2 000	0	-2 000	-2 000	0	0	0	0	0	0	0	0	
<i>Digitaliseringen</i>		-500	0	-500	-400	-100	-500	-400	0	-400	-400	-400	
<i>Larm</i>		-300	0	-300	0	-300	-300	0	0	0	0	0	
<i>Nytt boende</i>		0	0	0	-2 500	0	-2 500	0	0	0	0	0	
Index		-5 000	0	-5 000	-5 000	0	-5 000	-5 000	0	-5 000	-5 000	-5 000	

2018-09-27	Budget	Budget			Plan			Plan			Plan	
	2018	2019			2020			2021			2022	
	Belopp i 1 000-tal kronor (tkr) inkl BFL	Plan	Äskat	Förslag	Plan	Äskat	Förslag	Plan	Äskat	Förslag	Äskat	Förslag
Affärsverksamhet												
Renhållning	-2 000	-4 000	0	-4 000	-500	0	-500	-500	0	-500	-500	-500
<i>Personalutr. AVC, Östh.</i>	-950	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
<i>Deponi asbest</i>		-800	0	-800	0	0	0	0	0	0	0	0
<i>Lastmaskin Väddika</i>		-1 800	0	-1 800	0	0	0	0	0	0	0	0
<i>Asfaltering Väddika</i>		-1 000	0	-1 000	0	0	0	0	0	0	0	0
<i>Renhållning, oför</i>	-1 050	-400	0	-400	-500	0	-500	-500	0	-500	-500	-500
SUMMA	-2 000	-4 000	0	-4 000	-500	0	-500	-500	0	-500	-500	-500

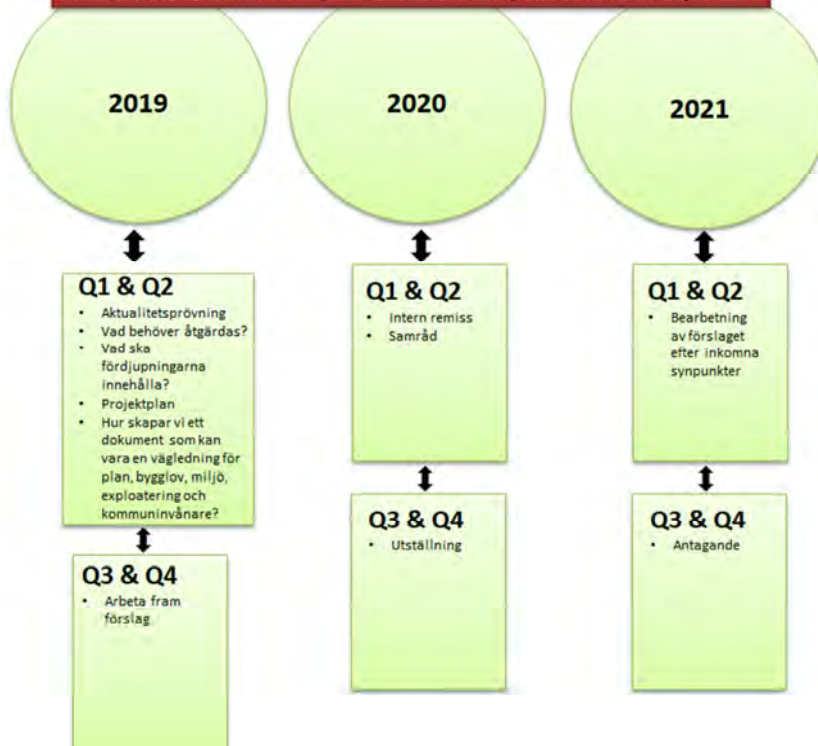
Tidsplan FÖP tätort och kust

Utöver denna tidsplan kommer även översiktsplanen behövas aktualitetsprövas

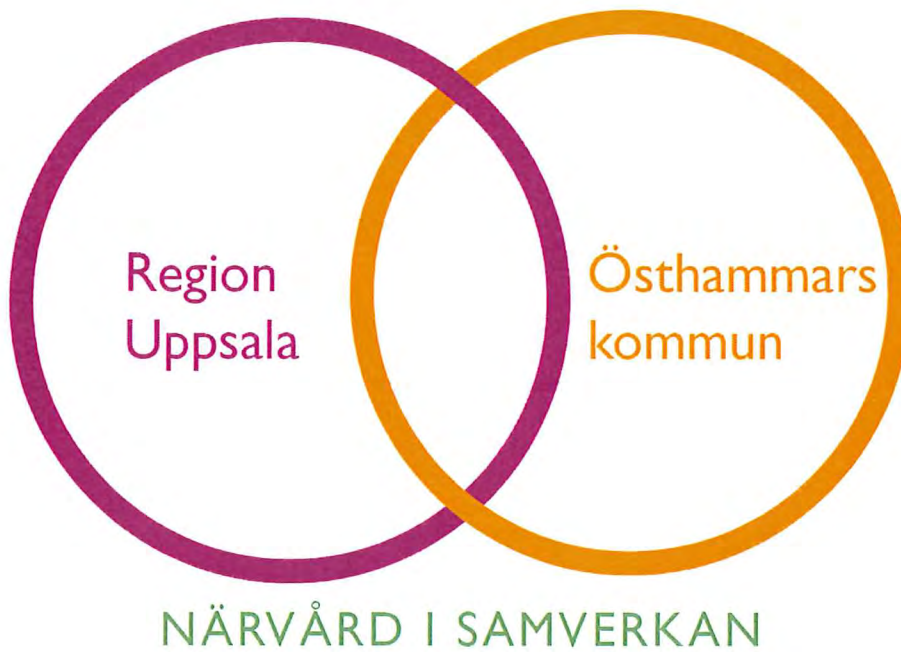
Tidsplan ÖP med fördjupningar (Föpar inbyggda i översiktsplanen)

Under kommande mandatperiod ska översiktsplanen aktualitetsprövas

Närvård i samverkan

Redovisning av Närvård i samverkan i Östhammars kommun mandatperioden 2015-2018

Politisk styrgrupp för närvård i Östhammars kommun

SA K6:76

Redovisning av mandatperioden 2015-2018

Den politiska styrgruppen för Närvård i Östhammars kommun, redovisar härmed för verksamheten under mandatperioden 2015-2018.

Inledning

Närvårdsarbetet har bedrivits i Östhammars kommun under åtta år, genom den överenskommelse som beslutades 2010 mellan dåvarande Landstinget i Uppsala län och Östhammars kommun. Planering för denna överenskommelse startade mellan parterna 2008. Fr.o.m. 2017 bildandet av Region Uppsala.

Samverkan inom Region Uppsala

Ett väl fungerande samarbete mellan Region Uppsala och länets kommuner har varit en förutsättning för ett framgångsrikt och hållbart utvecklingsarbete. Därför finns det i länet en aktiv samverkan på politisk nivå under begreppet Regionalt forum.

För att säkerställa en regional samordnad utveckling inom hälso- och sjukvård finns ett regionalt samråd HSVO (hälsa, stöd, vård och omsorg). På politisk nivå representerar bland annat Kerstin Björk Jansson (C) och Håkan Collin (S) närvårdsarbetet i Östhammars kommun och Regionen i stort.

På tjänstemannanivå har den regionala ledningsgruppen (regiondirektör och kommunchef/-direktörer) tillsatt en tjänstemannaledning HSVO (hälsa- stöd, vård och omsorg) med uppdrag att verka som plattform för samverkan på tjänstemannanivå i gemensamma frågor, där Region Uppsala och/eller flera kommuner är berörda. Både samråd HSVO och tjänstemannaledningen HSVO ansvarar för samverkan med invånarnas behov av hälsa, stöd, vård och omsorg i fokus.

Uppdrag enligt överenskommelse mellan huvudmännen

Närvårds samverkan innebär att innevånarna i Östhammars kommun ska kunna få sitt samlade behov av vård och omsorg nära där de bor och vistas förutom den vård som behöver specialistsjukhusets specifika kompetens och resurser.

Definition

Närvård är ett samverkansarbete mellan region och kommun för att skapa förutsättningar för invånarnas hälsa och välbefinnande.

Övergripande mål

Invånare i Region Uppsala får sitt samlade behov av hälso- och sjukvård, social omsorg och elevhälsa i sin närhet genom tillgängliga, jämlika och trygga insatser.

Närvårdens uppdrag

Rätt insats ska erbjudas vid rätt tidpunkt oavsett vårdgivare. Insatserna ska samordnas och vara säkra, kunskapsbaserade och av hög kvalitet. Invånarna ska vara delaktiga och ha inflytande över insatserna.

Närvårdens förutsättningar

Arbetet baseras på lokalt och regionalt identifierade behov, nationella satsningar och politiska mål i samverkan. Region och kommun förankrar och kommunicerar arbetet både internt och externt.

Syfte

Närvårdsarbetets syfte är att varje uppdrag som formuleras/beslutas ska syfta till förbättringar, så att delmål och mål uppnås. Styrgruppen, chefsgrupp samt arbetsgrupper ska kontinuerligt redovisa effekter, genom uppföljningar och utvärderingar av uppdragen vilka har redovisats i den årliga verksamhetsberättelsen till huvudmännen.

Politiska styrgruppens uppdrag har varit att besluta om prioriteringar, analysera och utvärdera med helhetsperspektiv.

- Styrgruppen har utvecklat, förtydligat och prioriterat beslutade handlingsplaner, viljeinriktningar och strategier. Samt följt och implementerat nationella riktlinjer.
- Styrgruppen har tillsett att de personer är/eller ska tillsättas har erforderligt mandat från respektive huvudman att fatta beslut inom de områden som närvårdsarbetet innefattar.
- Styrgruppen har utifrån Rådgivningsrapporten 2014, arbetat med förbättringsområden bl.a. vilken beskriver behovet av tydligare mötesstrukturer. Att arbetsgruppernas arbete effektiviserats genom en tydlig dagordning med vidhängande handlingar, kallelser, protokollförda möten och tydliga beslut.

Huvudmännens prioriterade områden

Landstingets strategi för närvårdsarbete 2015 -2018 redovisar följande prioriterade områden

- Barn och unga
- Äldre och multisjuka
- Psykisk ohälsa (alla åldrar)

Dessa beskrivna områden utgör också Östhammars kommuns övergripande målområden. De redovisade områdena sammanfaller också med nuvarande uppdrag till och pågående arbete som genomförs med de verksamma arbetsgrupperna.

Prioriterade gemensamma insatser under mandatperioden

Fem grundläggande perspektiv:

Alla redovisade insatser har utgått ifrån följande fem perspektiven: Invånar-, folkhälso-, organisatoriskt-, ekonomiskt samt kompetensperspektiv. I och med att redovisade insatser och arbetsområden har varit omfattande och oftast tangerat de flesta områden är redovisningen inte uppställd utifrån perspektiven utan i stället utifrån övergripande strategiska utvecklingsområden.

Ärenden som behandlas inom närvårdsarbetet kan aktualiseras utifrån nationella krav, huvudmännens prioriteringar, beslut från den politiska styrgruppen samt från verksamheterna identifierade områden.

Närvårdsarbetets styrande dokument och handlingar

Handlingsplan 2015 – 2018 och viljeinriktningar

Den fastställda handlingsplanen¹. Handlingsplanen togs fram vid en överläggning mellan politiskstyrgrupp, chefsgrupp och sammankallande från varje arbetsgrupp i augusti 2015. Handlingsplanen har kompletterats kontinuerligt med landstingets/regionens viljeinriktning under 2015, 2016 och 2017.

Strategi för närvårdssamverkan 2018-2020

Strategin för närvårdssamverkan fastslogs 2017-12-19 i Regionsstyrelsen. Politiska styrgruppen ställer sig bakom strategin vilken har legat till grund för verksamhetsplaneringen för 2018.

Nationella riktlinjer

Inom samtliga prioriterade områden har det under mandatperioden inkommit nya eller reviderade nationella riktlinjer. Arbetsgrupperna har utifrån aktuellt läge i processen framtagit, reviderat och bearbetat dessa till lokala handlingsplaner.

Brukar/medborgarfokus

Politiska styrgruppen har under mandatperioden varit lyhörda för verksamheternas och i längden medborgarnas behov. Detta har lett till att politiska styrgruppen beslutat om viktiga utvecklingsprocesser inkomna direkt från verksamheterna. Politiska styrgruppen har sett en vinning i att aktivt handla i frågeställningar uppkomna utifrån verksamheternas behov, med en direkt återkoppling till aktuell verksamhet, vilket kunnat ge "direkt aktivitet på golvet". I arbetsgruppen psykisk ohälsa har brukarmedverkan etablerats. I övriga grupper har, trots flertalet försök till inbjudan för brukarmedverkan, har intresset från aktuella föreningar varit minimalt. Både brukar- och ideella organisationer har däremot en nära samverkan med socialförvaltningen på såväl politisk som tjänstmannanivå.

¹ Närvård i samverkan, Handlingsplan 2015 – 2018, 2015-09-21

Kommunikationsplan 2015-2018

Kommunikationsmål

Målsättningen är att stödja respektive verksamhet att nå ut med huvudbudskapet om samverkan som ett verktyg för att säkerställa god och nära vård i hela länet. Närvård skall vara individfokuserad, tillgänglig, jämlik, kostnadseffektiv och kunskapsbaserad. En annan viktig målsättning är ett ökat inflytande, delaktighet och dialog med samtliga målgrupper för att lyckas med närvårdsöverenskommelsens intentioner.

Budskap

Huvudbudskapet när vi kommunicerar närvård är att närvård handlar om det kontinuerliga kvalitets- och förbättringsarbete som sker i samverkan mellan kommun och region.

I den interna kommunikationen är målsättningen en samsyn kring arbetets prioritet och innehåll, men också att motivera delaktighet i pågående processer och initiering av nya förbättringar eller kvalitetsarbeten. Externt är fokus på inflytande, dialog och delaktighet

Målgrupper

Interna,

Chefer och tjänstemän inom berörda verksamheter hos bägge huvudmännen.

Medarbetare inom berörda verksamheter hos bägge huvudmännen

Externa

Medborgarna, intresseorganisationer, förtroendevalda inom kommun och region.

Övriga samhällsaktörer.

Mål och visioner

Dessa styrdokument beskriver mål och visioner för det långsiktiga närvårdsarbetet i Östhammars kommun.

Återkoppling till huvudmännen

Styrgruppens protokoll, verksamhetsberättelser, verksamhetsplaner, och kommunikationsplaner har översänts till Socialnämnden och Hälso- och sjukvårdsstyrelsen (HSS) från och med hösten 2016 har protokollen även tillställts kommunstyrelsen, sjukhusstyrelsen, vårdstyrelsen och regionstyrelsen.

Några viktiga händelser under mandatperioden

Närvårdsseminarium

I augusti 2015 hölls ett närvårdsseminarium där politisk styrgrupp, chefsgrupp samt sammankallande från arbetsgrupperna deltog. Syftet med seminariet var att genomlysna verksamheten samt lyfta fram de framgångsfaktorer som vidare kan implementeras i verksamheten.

Framgångsfaktorerna baserades till stor del på den rådgivningsrapport som presenterades under 2014². Seminariets syfte var även att slutföra arbetet med att ta fram en tydlig handlingsplan för närvårdsarbetet avseende perioden 2015-2018. Under seminariet framkom behov av ett flödesschema som beskriver strukturer och nivåer för närvårdsarbetet. Flödesschemat har arbetats fram och fastställts 2015-09-21. Kommunikationsplan för närvårdsarbetet har följts upp och kontinuerligt reviderats utifrån uppkomna behov i verksamheten.

Regionförbundets workshop för närvårdsarbetet i landstinget i Uppsala län

I oktober 2015 hölls en workshop i ämnet Närvård i Uppsala län. Representanter från politiska styrgruppen för närvård i Östhammar deltog i workshopen vars syfte var att definiera, övergripande mål, uppdrag och förutsättningar för närvårdsarbetet i Uppsala län.

SAH-avtal (Specialistansluten hemsjukvård)

Under mandatperioden har frågan gällande ansvarsfördelningen mellan huvudmännen avhandlats gällande SAH-verksamheten. Detta resulterade i att ett nytt avtal upprättades mellan huvudmännen. SAH-verksamheten drivs nu sedan 2016-04-01 enbart av landstinget/regionen.

Samverkan kring barn och unga

Frågor angående barn och ungdom och primärt BUP:s resursen har varit ett återkommande ärende vid flertalet sammanträden för politiska styrgruppen under mandatperioden. BUP:s förändrade organisation i kommunen har lett till fördjupade diskussioner med bl.a. landstingsrådet Vivianne Macdisi. Vid dagsdato finns det fortfarande en utvecklingspotential i denna samverkans process. Under våren 2018 hölls ett dialogmöte med fokus på barn och ungas framtid i Östhammars kommun. Dialogmötet ledde till nya kontakter inom befintliga verksamheter, en upptakt till "verkstad" etablerades.

Första linjen verksamheten

Första linjen projektet startade under 2016 för att sedan startas upp i Östhammars kommun under 2017. Från och med hösten 2017 har det funnits psykologer i tjänst i Östhammars kommun och verksamheten har kommit igång med patientbedömningar och behandlingar.

Mobila närvårdsteam

De mobila närvårdsteamerna initierades under mandatperioden för att sedan starta upp under hösten 2017. Idag har teamen manifesterats och utökats succesivt utifrån medborgarnas behov och rekrytering av kompetent profession för att kunna uppnå en god patientsäkerhet.

² Utvärdering av närvårdsarbetet i Östhammars kommun. Maj 2014

Förslag om stängning/justering öppettider för jourverksamheten på Östhammars vårdcentral

Politiska styrgruppen sammankallade till extra sammanträde våren 2017 gällande stängning/justering av öppettider för jourverksamheten på Östhammars vårdcentral. Efter vidare samtal framkom att förslaget hade initierats på tjänstemannanivå och var inte förankrat i den politiska styrningen varpå någon stängning aldrig aktualiserades.

Trygg och säker hemgång från slutenvården

Under mandatperioden har nytt lagrum tillkommit, Lag (2017:612) om samverkan vid utskrivning från slutna hälso- och sjukvård. Detta har lett till att det skapats "hemtagarteam" på samtliga huvudorter i Östhammars kommun. I teamet ingår samtliga aktuella professioner från båda huvudmännen.

Närvårdsenhetens avtal

Avtalet för närvårdsenheten har kontinuerligt utvärderats och uppdaterats utifrån patienters, brukare och verksamhetens behov.

Arbetsgruppernas uppdrag

Arbetsgrupper har under mandatperioden haft en omfattande mängd uppdrag utöver de som tidigare redovisats. Dessa mer operativa insatser specificeras enl. bilaga 1

Framtidsperspektivet

Effektiv och nära vård

För att kunna skapa ett effektivt hälso- och sjukvårdssystem i framtiden som är nära invånarna krävs samordning och samarbete på alla nivåer. Detta oavsett huvudmannaskap och om vården bedrivs av offentliga eller privata utförare. En omställning till en effektiv och nära vård 2030 handlar om att både öka närhet och koncentration av vård, det vill säga det behövs decentralisering och centralisering samtidigt.

Med *effektiv vård* menas att en del arbetsuppgifter som kräver specifik kompetens och "sällanuppgifter" behöver koncentreras, medan andra vårdinsatser behöver föras längre ut i systemet. Med *nära vård* menas att vården i allt större utsträckning förflyttas från byggnaden "sjukhuset" och ut i andra vårdformer. Närhet kan omfatta geografisk närhet, men även relationell och tillgänglig närhet. I begreppet nära ingår även patientens delaktighet i utformningen av vården. Vården behöver därför involvera patienten i en *samskapad vård* med erkännandet att vårdens möten består av ett gemensamt beslutsfattande av två experter. Arbetet med att skapa hälsa innebär inte enbart att diagnostisera och behandla sjukdom, utan även att bedriva ett *hälsofrämjande och förebyggande* arbete. Den nära vården är den självklara arenan för merparten av det primärpreventiva arbetet

Strategier

För att kunna uppnå målbilden för framtidens hälso- och sjukvård behövs ett antal strategier som talar om hur vägen bör se ut för att Östhammars kommun skall kunna utveckla hälso- och sjukvårdssystemet i samverkan med Region Uppsala. I

strategiarbetet ingår att utveckla en hälso- och sjukvårdsstruktur som stämmer överens med befolkningens framtida behov och som ger förutsättningar för samskapande mellan patienten och vården.

Föreslagna strategier är att:

- Driva kvalitetsutveckling
- Påverka utbildning och utveckla kompetens
- Anpassa och stärka forskningen
- Utveckla ledning och styrning
- Stödja kontinuitet och egenvård med stöd av digital infrastruktur
- Förnya vårdstrukturen

Digital vård

Digitala tjänster kan öka hälso- och sjukvårdens kvalitet både vad gäller effektivitet och närhet. Exempelvis kan ett digitalt vårdmöte öka närheten för patienten och bespara resan till en fysisk mottagning. Vad som skapar värde i termer av effektivitet och närhet är därför viktigt att beakta ur både invånarens/patientens och verksamhetens perspektiv.

Individen/patienten behöver information om vilka digitala möjligheter som erbjuds för att kunna vara delaktig och ta ett större ansvar för sin egen hälsa och vård.

Förnyad vårdstruktur

För att uppnå målen för framtidens effektiva och nära vård krävs framför allt förändringar och förnyelse i dagens vårdstruktur. Ett arbete behöver inledas för att påbörja utvecklingen mot en ny struktur för hälso- och sjukvården i Region Uppsala.

Följande nivåer, som inte är detsamma som organisatoriska nivåer, föreslås:

- Egenvård
- Vård i hemmet och mobila närvårdsteam
- Närvårdsmottagningar
- Hälsocentraler
- Hälsocentraler med särskilda uppdrag
- Vårdcentrum med närvårdsplatser
- Specialiserad vård utanför sjukhus
- Länssjukhus
- Riks- och regionsjukhus

Även om den nära vården har stort fokus på primärvård och kommunal hälso- och sjukvård, kommer förändringar att få följdverkningar för hela hälso- och sjukvårdssystemet. Ändras en pusselbit i ett sammanhållet system påverkas hela systemet. Utifrån ett kvalitetsperspektiv behöver dessutom en viss koncentration av vård som enbart bedrivs vid länets två sjukhus genomföras. Den nationella och sjukvårdsregionala nivåstruktureringen kommer också ha betydelse för hela hälso- och sjukvårdssystemet såväl inom Region Uppsala som för övriga landsting och regioner.

Utmaningar

Närvårdssamverkan

Att utveckla närvårdssamverkan är ett långsiktigt arbete som bygger på goda relationer och att det finns tillit och förtroende mellan de som ska samverka. Arbetet måste organiseras, struktureras och formaliseras för att bli hållbart över tid. Kontinuerlig dialog och modet att våga gå från ord till handling är framgångsfaktorer. En viktig utgångspunkt är en gemensam process för framtagande av strategin för närvårdssamverkan i länet. Cheferna hos huvudmännen har ansvar för att prioritera samarbetet och ge verksamheter och medarbetare de förutsättningar som krävs för att arbeta utifrån strategin.

Äldredemografi

Andelen äldre med förekomst av demenssjukdom ökar. Ca 8 procent av alla som är 65 år eller äldre och nästan hälften av alla som är 90 år eller äldre har en demenssjukdom. En långsiktig satsning och planering på området demens och äldres psykiska hälsa är nödvändigt eftersom antalet äldre ökar hela tiden.

Barn och unga

Behovet av samverkan med andra aktörer behöver identifieras under hela processen från att ett barns behov av insatser har upptäckts tills det är dags för uppföljning av respektive verksamhet inom socialtjänst, hälso- och sjukvård och skola.

En växande andel av alla barn och unga i Sverige har utländsk bakgrund. När barn och deras föräldrar möter socialtjänsten kan det ställa särskilda krav på tillgänglighet, kunskap och medvetenhet hos personalen samt på anpassning av information, råd och stöd. Alla har rätt att bli behandlade utifrån sin unika personlighet och situation, sina behov och förutsättningar. Det gäller både barn som kommit hit tillsammans med sina föräldrar och så kallade ensamkommande barn och unga.

Psykisk ohälsa

Den psykiska ohälsan bland barn och unga har ökat under de senaste decennierna. Många ungdomar upplever stress, sömnsvårigheter, huvudvärk, ångest och svårigheter att hantera vardagen. Fler unga får antidepressiva läkemedel utskrivna, i synnerhet unga kvinnor. Dessutom vårdas allt fler unga inom den psykiatriska slutenvården.

Depression tillhör det vanligaste psykiska hälsoproblemet hos äldre. Andelen äldre med depression bedöms vara så omfattande att man kan tala om det som ett folkhälsoproblem. Runt 27 procent av kvinnorna och 14 procent av männen i åldern 65–79 år uppger att de har lätta eller svåra besvär med ångslan, oro eller ångest. Många av dem varken diagnostiseras eller behandlas.

Symtomen på depression skiljer sig mellan yngre och äldre. Det är vanligt att äldre uttrycker kroppsliga besvär framför psykiska symtom. Det finns även komplexa samband mellan depression, demenssjukdom och annan samsjuklighet.

Ansvar för samverkan

Det är de professionella och ledningen som har ansvar för att den samverkan som behövs kommer till stånd. Ledningssystem, rutiner och avtal kan säkerställa en ändamålsenlig samverkansstruktur. Det gäller även för de situationer och behov där lagstiftning om samverkan saknas.

Utgångspunkter

Huvudmännen ska arbeta med utgångspunkt från nationella författningar, styrdokument och riktlinjer. Till stöd för detta upprättas länsövergripande överenskommelser, riktlinjer och rutiner där Region Uppsala och kommunerna ska samverka och där ansvarsfördelningen mellan huvudmännen har tydliggjorts.³

Med *samverkan* avses någon form av aktivitet som överskrider organisatoriska gränser för att uppnå ett gemensamt mål. För att samverkan ska fungera krävs både samordning och samarbete. När den gränsöverskridande aktiviteten ska ske behövs en samordnande struktur samt riktlinjer och rutiner som beskriver vad, hur, när och varför detta ska ske. Därefter sker samarbete genom det praktiska genomförandet mellan personalen i olika verksamheter.

Region Uppsala och Östhammars kommun har var för sig ekonomiskt ansvar för de beslut och insatser som görs inom respektive organisation. Parterna kan vid behov överenskomma om gemensam finansiering av vissa verksamheter eller insatser.

Närvårdssamverkan i Uppsala län ska utgå från gemensamt uppsatta mål och fokusområden.

³ Dokumenten publiceras i dokumentsamlingen Vård i Samverkan (ViS).

Organisation

Politiska styrgruppen

Den politiska styrgruppen består av fyra ledamöter utsedda 2015 av dåvarande Landstinget numera Region Uppsala; Håkan Collin(S), Thomas Eriksson (S), Måns Vilhelmsson (M) och Inga Alm (C), och fyra ledamöter utsedda av kommunstyrelsen i Östhammars kommun; Ordförande Kerstin Björck-Jansson (C), Roger Lamell(S), Margareta Widén Berggren (S) och Anna-Lena Söderblom (M). De politiska representanterna är utsedda i enighet med den överenskommelse om närvård som tecknades mellan dåvarande Landstinget i Uppsala Län och Östhammars kommun i juni 2010 med revidering för politisk representation 2015-03-16 .

Övriga deltagare i styrgruppen, kommunens socialchef Håkan Dahlqvist, landstingets närvårdsstrateg Birgitta Ekholm Lejman, och närvårdskoordinator Maud Johansson.

Närvårdsenhetens ledningsgrupp

Ledningsgruppen för närvårdsenheten består av kommunens vård och omsorgschef, Verksamhetschef för hälsa och habilitering, landstinget, områdeschef, Medicinsk ansvarig sjuksköterska(MAS), chef för vårdcentralen i Östhammar, enhetschef för närvårdsenheten och läkare från närvårdsenheten.

Chefsgruppen

I chefsgruppen företräds huvudmännen till största delen av chefer från berörda verksamheter. Håkan Dahlqvist, socialchef Östhammars kommun är ordförande för chefgruppen sedan augusti 2015.

Arbetsgrupper

I arbetsgrupperna finns representanter från huvudmännens verksamheter, utsedda av chefsgruppen. Arbetsgruppens deltagare justeras utifrån uppdragens inriktning.

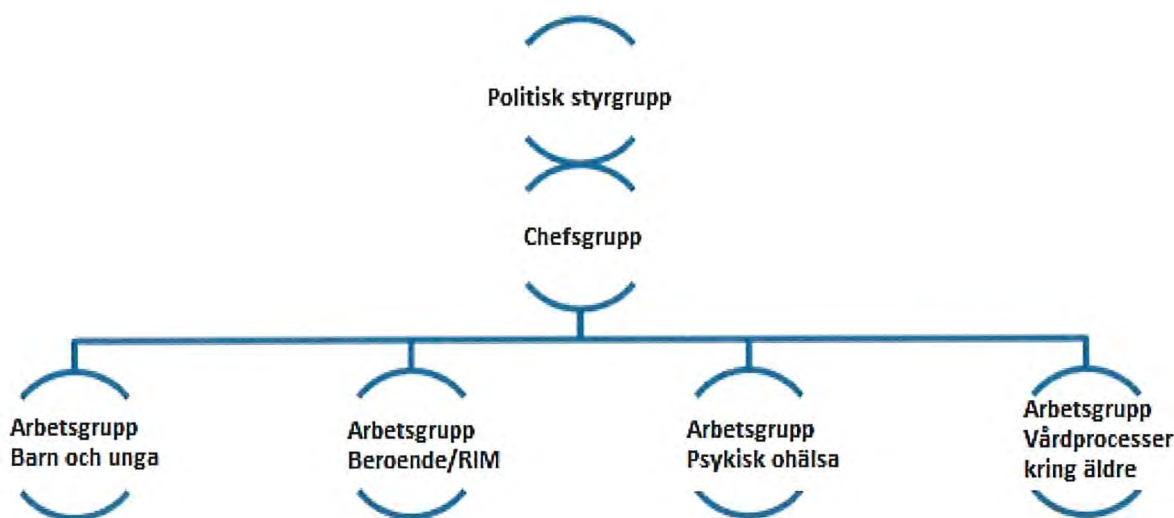
Närvårdskoordinator

Koordinatorn är anställd i kommunen, men samfinansieras 50/50 av kommunen och regionen. Närvårdskoordinatorn är sekreterare vid den politiska styrgruppens och chefsgruppens sammanträden. Närvårdskoordinatorn samordnar, fastställer och återkopplar uppdragen till och från samtliga arbetsgrupper. Koordinatorn ingår i ett nätverk av koordinatörer för länet. Nätverket består förutom närvårdskoordinatorer/motsvarande för respektive kommuner i länet, av landstingets närvårdsstrateger Nätverket är ett forum för informations- och erfarenhetsutbyte.

Närvårdskoordinatoren har precenterat närvårdsarbetet för politiska ledamöter från andra kommuner vid lokal seminariedag samt haft kontinuerliga kontakter med socialnämnder i andra kommuner som är i implementeringsfasen av närvårdsarbetet. Närvårdskoordinatoren har planerat och koordinerat temadagar och seminarium för politisk styrgrupp och chefsgruppen. Närvårdskoordinatoren har sammanställt och distribuerat, protokoll, verksamhetsberättelser, verksamhetsplaner, och kommunikationsplaner till de båda huvudmännen.

Från 1 september 2018 tog närvårdskoordinatorerna över tidigare närvårdsstrategers uppgifter till viss del i form av att vara stödjande till HVSO tjänstemannaledning och skiftade därmed titel till närvårdsstrateger

Närvårdsarbetets organisationsschema

Figur 1. Organisationsschema för närvårdsarbetet i Östhammars kommun

Arbetsprocessen i närvårdsarbetet

Den politiska styrgruppen har haft till uppgift att besluta om prioriteringar, analysera och utvärdera närvårdsarbetet. Chefsgruppen har haft till uppgift att bereda ärenden åt den politiska styrgruppen och att förmedla prioriterade och definierade utvecklingsuppdrag till arbetsgrupperna.

Närvårdsenheten

Närvårdsenheten drivs av Östhammars kommun i samverkan med Region Uppsala. Kommunen är ansvarig för driften och kostnaderna fördelas så att landstinget står för 60 % och kommunen 40 %. Enheten har 18 vårdplatser

för personer i behov av vård och omsorg inom ramen för HSL (hälso- och sjukvårdslagen) respektive SoL (Socialtjänstlagen). Antalet platser för kommun- respektive landstingsplats styrs utifrån behov. Under mandatperioden har närvårdsenheten vårdat i medel 535 patienter/år patienter vilka genererat i medel 5310 vårddagar/år. Närvårdsenheten har under mandatperioden tagit emot såväl politiker som professioner inom området för att presentera sin verksamhet. Närvårdsenheten har under mandatperiodens samtliga år haft en ekonomi i balans.

Genomförda möten under mandatperioden

Tabell 1,

Genomförda möten i närvårdsamverkan

	2015	2016	2017	2018
Politisk styrgrupp	4	5	6	5
Chefsgrupp	4	4	4	3
Arbetsgrupper	23	22	22	21
<i>Varav Barn och unga</i>	7	8	8	4
<i>Varav Beroende</i>	4	4	4	5
<i>Varav Psykisk ohälsa</i>	7	6	6	7
<i>Varav Vårdprocesser äldre</i>	5	4	4	5
Närvårdsenhetens ledningsgrupp	3	3	3	2

Utförda uppdrag utifrån handlingsplanen 2015-2018 samt inkomna uppdrag från politiska styrgruppen, chefsgruppen, viljeinriktningar, nationella riktlinjer och från verksamheterna

Uppdrag:

1. Närvårdsenheten:

Närvårdsenheten utgör en särskild del av uppdraget i Östhammars kommun. Hösten 2014 genomfördes en organisationsöversyn med. bla uppdrag, behov, ledningsgrupp.

- Analys av nyckeltal är nu genomförd och finns med vid redovisningen till politiska styrgruppen.
- Inläggningsparametrar, justeras kontinuerligt och uppdaterats utifrån uppdrag och avtal.
- Oplanerade återinläggningar, uppföljning gjord ca 13-16 per år. Någon baslinje att göra en bedömning från är inte gjord före införandet av närvårdsenheten.
- Inskrivning av korttidsplatser SoL och HSL har definieras.
- Sjuksköterska i hemsjukvård kan återkoppla, skriva in patienter/brukar på närvårdsenheten via läkaren.
- Kontinuerlig avtalsgenomgång. Avtalet har förlängts för närvårdsenheten och gäller numer för en treårsperiod.
- Akutmottagningens/vårdcentralens rutiner för introduceringar av läkare och övriga medarbetare samt inläggningsparametrar har genomförts och uppdateras kontinuerligt.
- Generellt uppdrag: läkemedelsuppföljning genomförs nu kontinuerligt efter nya rutiner.

2. Vårdprocesser för äldre

- Uppföljning av beslutade uppdrag. Följs i Måldokumentet (arbetsmaterial).
- Mobilt närvårdsteam för äldre som avser somatisk vård infört 2017-10-22. Vidare träffar är bokade för det fortsatta arbetet gällande mobila närvårdsteam.
- Implementering av länsgemensam rehabiliterings riktlinje. Samverkan mellan huvudmännen. Riktlinje fastställd, kontinuerliga träffar hålls enligt gällande riktlinje.
- Äldrepsykiatri uppmärksammas och prioriteras. Utbildning av utbildare i "Första hjälpen i psykisk hälsa" har genomförts i Östhammars kommun.
- Förutsättningar för äldrecentral har analyseras. Behovet föreligger inte i dag då man infört mobilt närvårdsteam.
- Vårdcentralerna har arbetat aktivt med läkemedelsgenomgångar samt förbättrat sina rutiner vid registrering i nationella demensregister. Vårdcentralerna har

uppdaterat sina rutiner gällande information om närvårdsenhetens tillgänglighet. Tydliga rutiner vid förskrivning av inkontinenshjälpmedel har också implementerats på vårdcentralerna. Uppföljning kommer ske kontinuerligt.

- Risk och missbruksproblematik har uppmärksammats. Inventering har gjorts i Östhammars kommun och man har initierat ett sammarbetet med den uppsökande verksamheten.
- Samarbetsmöten, Områdeschefer, enhetschefer från socialförvaltningen har träffat verksamhetschefer vid vårdcentralerna, för att säkerställa ett gott samarbete med gemensamma resurser utifrån länsövergripande överenskommelser.
- Man har säkra kontaktvägar vid upptäckt av tidig demenssjukdom. Arbetsgruppen har gjort en indelning enligt delområden, identifierat riktlinje, lokala rutiner för kontaktvägar samt infört implementeringsförfarande och för dess rutiner.
- Demensriktlinjer, Samverkansgrupp med MAS som sammankallande och sköterskor från varje offentlig vårdcentral har nu etablerats i syfte att för säkra upp omhändertagande av personer med demens och deras anhöriga.
- Utveckling av vårdcentrum, I arbetet kring utveckling av vårdcentrum ingår målsättningen för regeringens satsning kring de mest sjuka äldre. Viktiga områden som har prioriterats av arbetsgruppen är:
 - åtgärder för att minska slutenvård och återinläggningar
 - ge god vård i livets slut
 - erbjuda god sammanhållen vård och omsorg
 - främja god läkemedelsanvändning
 - utveckla preventiva arbetssätt
- Lokalhandlingsplan för det mest sjuka äldre utifrån nationella riktlinjer. Arbetsgruppen arbetat med revidering/ uppföljning av lokalhandlingsplan utifrån nationella riktlinjer.

Arbetsgruppen har en arbetat utifrån uppdrag i den lokala handlingsplanen. Områden som processats:

- Sammanhållen vård och omsorg
 - Preventivt arbete
 - God vård vid livets slut
 - God vård vid demens
- Trygg och effektiv utskrivning
Rutiner och riktlinjer har framtagits i arbetsgruppen inför att nya samverkanslagen träder i kraft. Team med fokus på rutiner och riktlinjer inför samverkan kring utskrivning från slutenvården finns nu på samtliga orter

3. Barn-och ungdom:

- Uppföljning/utvärdering av projekt.(Barnhälsoteam, BUSS, tidigare upptäckter hos barn med motoriska svårigheter, SUF insatser inom Östhammars kommun). Pågår, dock i mindre omfattning då BUP är vakant i Östhammar. BUP kan från hösten 2017 delta via länk och vid fysiska möten i Östhammar.
- Gemensamma insatser inom området psykisk ohälsa, Arbetsgruppen har tydliggjort uppdraget, för tidig upptäckt och definierat gemensamma insatser. Första Linjen(FL) är manifest och man har infört kontinuerliga träffar med Socialtjänsten, elevhälsan och regionen d.v.s. FL. Remisser bedöms nu i samverkan (RIS).
- Risk och missbruk inom barn-och ungdomsområdet ska prioriteras. Socialtjänsten ser nu över rutiner, då man inom beroendegruppen inte tidigare haft behandling av barn. Samverkan mellan arbetsgrupper är i gång
- Gemensamt utvecklingsarbete för barn-och ungdomar med sammansatt neuropsykisk problembild, är igång man inväntar revision av ny läns gemensamt uppdrag/riktlinje.
- Nyanlända flyktingar/ ensamkommande och placerade barn har uppmärksammats. Samverkan tillsammans med arbetsgruppen Psykisk ohälsa har påbörjats.
- Förskolepersonal, information/utbildning närvård. Kontinuerlig information ges inom flera områden
- Ideella sektorns betydelse för trygghet, stimulans, ingår i andra uppdrag
- Skolhälsan skola-landsting/region, samverkas uppdrag genomförs och planeras. Senaste uppdrag SIP.
- Samverkan med andra aktörer som ex. polis. (finns upparbetat inom skola, Tryggare Östhammar (TRÖ) samt socialförvaltning). ingår i andra uppdrag
- Undvika att ungdomar med funktionsnedsättning men ej diagnos "faller mellan stolarna". Dessa patienter tas upp i chefsgrupp så att rätt arbetsgrupp får uppdraget.
- Mottagningsenhet för nyanlända barn/ensamkommande barn. BUP har identifierat behov som akut ångestproblematik och sömnstörningar. Arbetsgruppen arbetar för att tillgodose dessa behov i skolan, hos socialtjänsten och på BUP. Skolan har startat en mottagningsenhet för nyanlända barn/ensamkommande barn, på Hammarskolan, där barnen ska stanna högst 2 månader då man utreder behov- och skolkunskaper inför vidare skolplacering.
- Digitaliserat journalföringssystem. BVC har fått ett digitaliserat journalföringssystem, de håller också på att implementera ett nytt barnhälsoprogram med syfte att få likvärdighet över hela landet.

- Utbildning har genomförts för socialtjänsten, skolan, habiliteringen, barn- och ungdomspsykiatri m.fl. "Vad är psykisk ohälsa och vad är motgångar i livet som man måste lära sig att hantera"?
- Informationsinsatser, socialtjänsten har satsat på att informera personalen i skolor och förskolor om anmälningssplikten och det lagkrav som alla som arbetar med barn måste känna till och ta ansvar för, d.v.s. göra en anmälan vid misstanke om att ett barn far illa. Rektorer och förskolechefer har också fått information på sina möten.
- Samverkan, en satsning på att förbättra samverkan mellan socialtjänst och skola har genomförts. Ett led i detta har varit information och ökad kommunikation med rektorer och förskolechefer genom främst besök på förskolor och skolor.
- Ungdomsmottagningen, elevhälsans personal har ett nära samarbete med ungdomsmottagningarna. Representant för ungdomsmottagningen finns nu i arbetsgruppen.
- Elevhälsoteam, dessa infördes under 2014 och har etablerats på samtliga orter i Östhammars kommun under mandatperioden.

4. Beroendefrågor:

- Utvärdering av insatser enl. nationella uppdrag. Osäkra på vad de skall utvärdera, pågår nu då nya nationella riktlinjer inkommit.
- Fortsatta insatser inom ramen för nationella uppdraget, gör kontinuerliga lokala handlingsplaner vid uppdatering
- Utvärdering i samverkan med vårdcentralerna vad gäller vårdplan/implementering. Samtliga VC med i behandlingsprogram.
- Ta tillvara kompetenser i arbetsgruppen där fler aktörer arbetar ex. TRÖ (tryggare Östhammar) polisen i syfte att undanröja "stuprör".
- Området risk och missbruk inom barn- och ungdomsområdet ska prioriteras i samverkan med arbetsgrupperna barn/ungdom och psykiatri. Pågår
- Följa arbetet med landstingets planerade länsintegrerad mottagning, utifrån ett närvårds- och Östhammarsperspektiv. Deltagare från beroende mottagning med i arbetsgruppen.
- **Tillskapa överenskommelse kring avgiftning/tillnyktring inför fortsatt behandling**
En tillnyktrings enhet har nu öppnat upp i Tierp, där ifrån utgår den beroende sjuksköterska som samverkar med de olika vårdcentralerna och socialtjänsten i Östhammar. Representant från beroendemottagningen ingår i arbetsgruppen.
- **Brukar medverkan**
Arbetsgruppen har initierat arbetet med förbättrad brukarmedverkan. Kontakt har tagits med brukarorganisationen, dock svalt intresse.
- **Preventiva insatser**

Vårdcentralerna har tagit fram riktlinjer gällande förskrivning av beroendeframkallande läkemedel.

5. Psykisk ohälsa:

- Psykisk ohälsa för samtliga målgrupper prioriteras (barn, unga, vuxna, äldre) med övriga arbetsgrupper. Planerat möte med barn och unga gruppen
- Uppföljning av överenskommelse och lokal handlingslinje PRIO, Klart numer följer man Psykisk hälsa satsningen.
- Brukarorganisationerna delaktighet utvecklas: utveckla och tydliggöra uppdraget hos brukarorganisationerna. Styrgruppen ställer krav på fler aktörer/brukarorganisationers medverkan. Brukar organisationer deltar i arbetsgruppen samt har uppdaterat uppdraget.
- Uppföljning av kartlägningsprojekt (Psykiatrienheten vid AKKS, tidigare kartläggning inom PRIO inom kommunen). Klart.
- **Utveckling en skriftlig policy för det hälsofrämjande arbetet.**
Hälsofrämjande insatser har diskuterats utifrån Nationella riktlinjer och uppdrag i handlingsplanen. Kontakt är tagen med vårdcentralernas hälsokoordinatorer i Östhammars kommun. Riktlinje och handlingsplan för implementering har utarbetats gemensamt i länet och lokalt hålls möten kontinuerligt.
- **Kognitiva hjälpmedel.**
Riktlinjer för förskrivning kognitiva hjälpmedel har framtagits och fastställts.
- **Nyanlända.**
Initiala möten för att kartlägga nyanländas vuxnas behov har påbörjats.
- **Kontaktpersoner och ledsagare:**
Arbetet för att rekrytera och stärka kontaktpersoner och ledsagares roll har påbörjats.

6. Chefsgruppen:

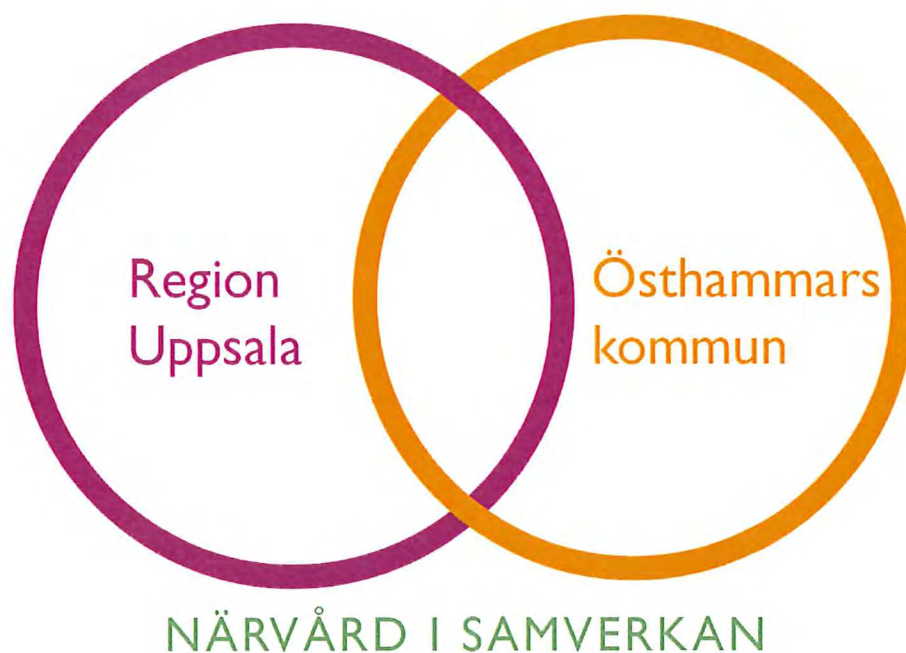
- Tydliggöra mål och processer
- Vårdcentralernas utveckling i ett närvårdsperspektiv
- Ambulansdirigeringen övertas av landstinget. Rådgivningsrapporten 2014 visar på brister i tidigare statistikunderlag gällande transporter Östhammars kommun-Specialistsjukhuset, för att kunna erhålla en rättvis kostnadsbild i jämförelse mellan inläggning på Närvårdsenheten kontra

specialistsjukhuset samt platser som skulle kunna undvikas med Närvårdsenheten som resurs. Klart fåtal patienter per år 13-16.

- Följa arbetet med organisationsutveckling avseende palliativ vård i länet med betoning på SAH, utifrån nationella riktlinjer. SAH fullt ansvar sedan 20160401.
- Digital utvecklig E-hälsa. Prioriteras kontakt med Regionen uteblir.
- Översyn om hur familjecentrerat arbetssätt kan utvecklas. T.ex. mobila verksamheter. Klart inget intresse finns att utveckla mobil verksamhet. Gimo har god kompetensförsörjning.
- Förslag till ny betalningsansvarslag. Konsekvensanalys. Lagen redan trätt i kraft. Hemtagningsteam finns på samtliga orter samt samverkan med lokala VC.
- Hur undvika återinläggning vid Akademiska sjukhuset som inte är nödvändiga om vårdkedjan fungerar. Fåtal åter inläggningar 13-16/år
- Målgruppen personer med funktionsnedsättning, åldersgruppen 18-65år i gråzon. Den målgruppen växer – egen grupp vid behov alt beskrivs i materialet som helhet. Skall behandlas i aktuell arbetsgrupp utifrån diagnos och behov.

Närvård i samverkan

Verksamhetsberättelse 2018

Politisk styrgrupp för närvård i Östhammars kommun

Inledning

Närvård är ett samlingsbegrepp för den samverkan som bedrivs inom hälso- och sjukvård, social omsorg, mellan kommunen och landstinget. Huvudsyftet med närvårdsarbetet är att säkra att invånarna i Östhammars kommun skall kunna få sitt samlade behov av vård och omsorg nära där de bor eller vistas. Detta ska säkerställas genom långsiktig samverkan som bygger på kontinuerligt och systematiskt utvecklingsarbete,

Samverkansarbetet utgår ifrån fem grundläggande perspektiv; individ, folkhälsa, ekonomi, organisation och kompetens. Samverkansarbetet sker inom de fyra prioriterade områdena barn och unga, psykiatri i samverkan, beroendefrågor och vårdprocesser kring äldre.

Organisation

Den politiska styrgruppen består av fyra ledamöter utsedda 2015 av dåvarande Landstinget numera Region Uppsala; Håkan Collin(S), Thomas Eriksson (S), Måns Vilhelmsson (M) och Inga Alm (C), och fyra ledamöter utsedda av kommunstyrelsen i Östhammars kommun; Ordförande Kerstin Björck-Jansson (C), Roger Lamell(S), Margareta Widén Berggren (S) och Anna-Lena Söderblom (M). De politiska representanterna är utsedda i enighet med den överenskommelse om närvård som tecknades mellan dåvarande Landstinget i Uppsala Län och Östhammars kommun i juni 2010 med revidering för politisk representation 2015-03-16 .

Övriga deltagare i styrgruppen, kommunens socialchef Håkan Dahlqvist, landstingets närvårdsstrateg Birgitta Ekholm Lejman t.o.m. våren 2018, och närvårdscoordinator, närvårdsstrateg fr.o.m. hösten 2018 Maud Johansson.

Ledningsgruppen för närvårdsenheten består av kommunens vård och omsorgschef, Verksamhetschef för hälsa och habilitering, regionen, områdeschef, Medicinsk ansvarig sjuksköterska(MAS), chef för vårdcentralen i Östhammar, enhetschef för närvårdsenheten och läkare från närvårdsenheten.

I chefsgruppen företräds huvudmännen till största delen av chefer från berörda verksamheter. I arbetsgrupperna finns representanter från huvudmännens verksamheter, utsedda av chefsgruppen.

Verksamhet

Politisk styrgrupp

Den politiska styrgruppen har haft till uppgift att besluta om prioriteringar, analysera och utvärdera närvårdsarbetet. Den politiska styrgruppen har under året genomfört fem sammanträden.

Varav ett förlängt sammanträde som hölls våren 2018 i form av ett dialogmöte med fokus på barn och ungas framtid i Östhammars kommun. I dialogmötet deltog verksamhetsnära professioner, Hans Åhnberg, Utbildningschef, Knivsta kommun samt Ann-Britt Litsner Ordf, Beredningen för barn och unga, Region Uppsala.

Dialogmötet ledde till nya kontakter inom befintliga verksamheter, en upptakt till "verkstad" etablerades.

Vid sammanträdet i december fastställdes sammanställningen av mandatperioden 2015-2018 samt prioriteringar för 2019 enligt Strategin för närvårdssamverkan 2018-2020. Styrgruppen förespråkar att strategin följs även under kommande mandatperiod.

Region Uppsala

Ett väl fungerande samarbete mellan Region Uppsala och länets kommuner är en förutsättning för ett framgångsrikt och hållbart utvecklingsarbete avseende hälsa, stöd, vård och omsorg. Därför finns en aktiv samverkan och dialog på politisk och tjänstemannanivå.

Samverkansstrukturen består av ett Regionalt Forum för länets ledande politiker och olika regionala samråd. På politisk nivå finns ett regionalt samråd HSVÖ (hälsa, stöd, vård och omsorg) där Kerstin Björk Jansson (C) och Håkan Collin (S) bland annat representerar närvårdsarbetet i Östhammars kommun och Regionen i stort.

På tjänstemannanivå har den regionala ledningsgruppen (regiondirektör och kommunchefer/-direktörer) tillsatt en tjänstemannaledning HSVÖ (hälsa- stöd, vård och omsorg) med uppdrag att verka som plattform för samverkan på tjänstemannanivå i gemensamma frågor, där Region Uppsala och/eller flera kommuner är berörda. Både samråd HSVÖ och tjänstemannaledningen HSVÖ ansvarar för samverkan med invånarnas behov av hälsa, stöd, vård och omsorg i fokus.

Verksamheter

- Styrgruppen har fastställt att av handlingsplan för Psykisk hälsa integreras i lokal handlingsplan 2015-2018 för Östhammars kommun.
- Även detta år har BUP varit en återkommande fråga till behandling, där styrgruppen uttalat sin otillfredställelse över att organisationen inte svara upp mot de behov som finns för barn-och unga.
- Styrgruppen har följt insatserna för startandet av 1:a linjen psykiatri, som nu etablerats, med säte i Gimo.
- Styrgruppen har följt framväxten av Närvårdsteamet: Närvårdsteamet har ett nära samarbete med Närvårdsenheten gällande inskrivningar och läkarresurser.

Närvårdsenheten

- Styrgruppen har granskat kvartalsrapporter från verksamheten.
- Samtal har genomförts mellan politiska styrgruppen och närvårdsenheten med enhetschef Anette Eriksson samt Läkare Stig Hyddmark.
- Information har skett till politiska styrgruppen gällande ett nytt avtal för närvårdsenheten de viktigaste ändringar gäller avgift, lagrum, inskrivningsparametrar, patientdata samt ny kostnadsfördelning.
- Styrgruppen har tillstyrkt neddragning av antalet platser på enheten under sommarmånaderna.

Redovisningar

- Igångsättande och utveckling av mobila Närvårdsteam inom länet och kommunen har följts upp kontinuerligt i styrgruppen. Elin Leto, projektledare för mobila närvårdsteamet, har rapporterat gällande aktuellt läge för mobila närvårdsteamerna.
- Strategi för närvårdssamverkan 2018-2020 har diskuterat och ligger till grund för verksamhetsplaneringen för 2019.
- Organisation för samverkan vid utskrivning från slutenvården med start vid årsskiftet 2017/18 har följts upp utifrån arbetsgruppens rapportering.
- Styrgruppen har bjudit in Maj Sölvesdotter, regionkontoret, Region Uppsala, som har föredragit gällande målbild och strategi för effektiv och nära vård 2030. Styrgruppen har diskuterat och analyserat målbilden utifrån Östhammars befolkning och behov.
- Styrgruppen har vid redovisning uppdragit åt Håkan Collin att förmedla önskan till regionen att kommunen vill ha möjlighet att yttra sig i regionala frågor.
- Styrgruppen har tagit del av och svarat på anhörigföreningens brev gällande kritik angående läkarkompetens och besökstäthet på Edsvägens särskilda boende. Styrgruppen har även tagit del av svar från chefläkare Robert Kristiansson i gällande ärende. Styrgruppen har vidarebefordrat aktuell korrespondens till såväl anhörigföreningen samt berörda förvaltningar och tjänstemän.
- En fördjupad uppföljning av läkarinsatser på särskilt boende har genomförts. Den visade att vårdcentralerna fullgör sina uppgifter enligt förfrågningsunderlaget/Regelbok för vårdcentralverksamhet och ViS i flera väsentliga avseenden och att läkarinsatserna i de granskade boendena i allt väsentligt tillgodoser läkarinsatser på primärvårdsnivå där slutenvårdens resurser inte krävs. Akuta läkarbesök görs i begränsad omfattning. Det brister i dokumentation av årlig läkarkontroll, medicinsk vårdplanering och läkemedelsgenomgång.
- Louise Arodén, Regionkontoret, Region Uppsala har redogjort för historik och förväntad utveckling, samt informerat om digitalutveckling.
- Styrgruppen har fått information gällande utvärderingen, slutenvårdsplatser utanför sjukhus. Rapporten har gått till kommunstyrelsen. Vårdstyrelsen tycker att detta är av stor vikt för det framtida arbetet. Rapporten ligger som underlag för - Effektiv och nära vård 2030.
- Styrgruppen har fastställt en sammanställning av mandatperioden 2015-2018 vilken belyser det genomförda arbetet samt utmaningar och råd inför kommande mandatperiod.

Digitala trygghetssystem

Styrgruppens ambitioner om att aktualisera samordning av digitala utmaningar och insatser av digitala trygghetssystem har nu påbörjats, Samverkan i ämnet har nu kommit igång i mindre skala både på cheftjänstmannanivå och ute i verksamheterna. Frågan kommer att prioriteras och utvecklas under 2019.

Verksamhetsplan 2018

Styrgruppen har fastställt verksamhetsplan med prioriterade insatser och verksamhetsmål. Uppföljning av planen har skett vid sammanträden under året.

Vid samtliga sammanträden har aktuell information lämnats från chefsgrupp och arbetsgrupper samt kvartalsrapporter från närvårdsenhetens verksamhet vilka har utgjort underlag för diskussion i styrgruppen.

Den fastställda handlingsplanen har kompletterats med strategi för närvårdssamverkan 2018-2020 vilken beskriver mål och visioner för det långsiktiga närvårdsarbetet i Östhammars kommun. Styrgruppens protokoll har tillställs socialnämnden, sjukhusstyrelsen, vårdstyrelsen samt regionstyrelsen.

Styrgruppen har ställt sig bakom Strategi för närvårdssamverkan 2018-2020.

Strategi för närvårdssamverkan 2018-2020.

Strategin för närvårdssamverkan fastslogs 2017-12-19 i Regionsstyrelsen. Politiska styrgruppen ställer sig bakom strategin vilken den ligger till grund för verksamhetsplaneringen för 2019.

Chefsgrupp

Chefsgruppen har haft till uppgift att bereda ärenden åt den politiska styrgruppen och att förmedla prioriterade och definierade utvecklingsuppdrag till arbetsgrupperna. Ordförande för chefgruppen har varit kommunens socialchef Håkan Dahlgvist. Chefsgruppen är länken mellan den politiska styrgruppen och arbetsgrupperna. Chefsgruppen ska ge stöd och råd till arbetsgrupperna i att prioritera och bryta ner de politiska mål och visioner till praktisk handling. Chefsgruppen har på uppdrag av politiska styrgruppen gjort en översyn av chefsgruppens representation med mål att sammankallande i arbetsgrupperna skall representeras i chefsgruppen för bästa effektivitet i samverkan. Chefsgruppen har sammanträtt tre gånger under 2019

Närvårdskordinator

Koordinatorn är anställd i kommunen, men samfinansieras 50/50 av kommunen och landstinget. Närvårdskordinatorn är sekreterare vid den politiska styrgruppens och chefsgruppens sammanträden. Närvårdskordinatorn samordnar, fastställer och återkopplar uppdragen till och från samtliga arbetsgrupper. Koordinatorin ingår i ett nätverk av koordinatore för länet. Nätverket består förutom närvårdskordinatorer/motsvarande för respektive kommuner i länet, av landstingets närvårdsstrateger. Nätverket är ett forum för informations- och erfarenhetsutbyte. Närvårdskordinatorn har planerat och koordinerat temadagar och seminarium för politisk styrgrupp och chefsgruppen. Närvårdskordinatorn har sammanställt och distribuerat, protokoll, verksamhetsberättelser, verksamhetsplaner, och kommunikationsplaner till de båda huvudmännen. Från 1 september 2018 tog närvårdskordinatorerna över tidigare närvårdsstrategers uppgifter till viss del i form av att vara stödjande till HVSO tjänstemannaledning och skiftade därmed titel till närvårdsstrateger

Närvårdsenheten

Närvårdsenheten drivs av Östhammars kommun i samverkan med Region Uppsala. Kommunen är ansvarig för driften och kostnaderna fördelas så att landstinget står för 60 % och kommunen 40 %. Enheten har 18 vårdplatser för personer i behov av vård och omsorg inom ramen för HSL (hälso- och sjukvårdslagen) respektive SoL (Socialtjänstlagen). Antalet platser för kommun- respektive landstingsplats styrs utifrån behov. Under 2018 har närvårdsenheten vårdat 526 patienter vilka genererat 5167 vårddagar. Närvårdsenheten har under 2018 tagit emot såväl politiker som professioner inom området för att presentera sin verksamhet. Nytt treårigt avtal har ingåtts med regionen sedan juli 2018. Avtalet syftar till minskad avgiftshandtering samt tydligare överrapportering, journalföring och samverkan med kommunens hemsjukvård. En mindre justering i kostnadsfördelningen har fastställts.

Ledningsgrupp Närvårdsenheten

Sammankallande för arbetsgruppen har varit Enhetschef Anette Eriksson vid Närvårdsenheten. Arbetsgruppen har träffats vid två tillfällen under året.

ledningsgruppen har arbetat med områden som:

Inläggningskriterier och praktiska rutiner vid inläggning på NVE

Anette och Stig har tagit fram ett förslag som alla fått tagit del av och som nu kommer att spridas till primärvårdens verksamheter och mobila närvårdsteam.

Planering av sommaren

Planering av öppna platser och läkarbemanning har skett tillsammans med vårdcentralen i Östhammar och NÄVA i Uppsala

Effektiv och nära vård 2030

Monica Rogberg och Ann-Katrine Wahlgren har informerat om utredningen och framtidsplanerna hur vi ska utveckla en effektiv och nära vård.

Arbetsgrupper

Arbetsgrupperna har på uppdrag av politiska styrgruppen till uppgift att utveckla närvårdsarbetet utifrån prioriteringar angivna i överenskommelsen. Arbetsgruppernas representanter är valda utifrån sin specifika kompetens inom berörda verksamhetsområden och de prioriterade uppdragen. I och med detta kan sammansättningen i arbetsgrupperna variera över tid, för att bäst möta aktuellt behov av specifik kompetens. Uppdragen utgår från perspektiven individ, folkhälsa, ekonomi, organisation och kompetens. Arbetet genomförs med metoder, för att skapa förutsättningar för ett systematiskt och kontinuerligt kvalitets- och förbättringsarbete. Det är också ett sätt att tillvarata brukarsynpunkter och en metod för dokumentation av pågående samverkan och samordnade insatser.

Barn och unga

Arbetsgruppen för barn och unga har sammanträtt fyra gånger under 2018. Ansvarig för gruppen har varit Jonas Karlberg, Verksamhetschef Barn-och Ungdom, IFO, Östhammars kommun.

Första Linjen:

Barn- och ungdomspsykologen (Inger Moritz) har informerat om hur verksamheten har fortskridit. Verksamheten har startat en gemensam remisshanteringsgrupp tillsammans med elevhälsan och socialtjänsten. Uppföljningsmöte gällande projektet Första Linjen hölls i juni med återkoppling och diskussioner av vidare planering för aktuella kommuner.

Samverkan:

Socialtjänsten och skolan har haft "tillsammansdagar". Det innebär att handläggare och chefer från socialtjänsten och rektorer, förskolechefer och representanter från elevhälsan träffas med syftet att få en samsyn; vilka förväntningar finns på varandra, vad kan man göra tillsammans? Utökad samverkan mellan chefer inom skola och socialtjänst med syfte att förbättra samarbetet mellan de olika förvaltningarna.

BUP har deltagit i arbetsgruppens möten och informerat om läget och diskuterat samverkan.

Ungdomsmottagning:

Barnmorska från Ungdomsmottagningen är en av deltagarna i denna arbetsgrupp from våren 2018.

Utbildning

Arbetsgruppen informerar varandra om utbildningar som kan vara av intresse för andra verksamheter.

Samverkan BUP

Fortfarande kvarstående oklarheter kring tillämpning gällande remisshantering i den nya NPF-rutinen som togs i juli. Samverkan mellan skola och BUP pågår.

Pågående uppdrag, SIP

Uppdrag kring SIP i skolan har kommit till arbetsgruppen och påbörjats, men frågan har strandat pga oklarheter från uppdragsgivaren.

Beroendefrågor/RIM (Riktlinjer Inom Missbruks- och beroendevården)

Arbetsgruppen för beroendefrågor har sammanträtt fem gånger under 2018. Ansvarig för gruppen har varit Birgitta Engvall Samordnare/ socialsekreterare IFO, det operativa uppdraget har dock varierat mellan medlemmarna i gruppen så även sekreteraruppdraget.

Arbetet utgår från prioriteringarna i överenskommelsen om närvård men också från den länsövergripande överenskommelsen för missbruks- och beroendevården i Uppsala län.

Lokal handlingsplan med utgångspunkt från nationella riktlinjer för missbruk- och beroendevård.

Revidering av gällande handlingsplan utifrån nationella riktlinjer för missbruk- och beroendevård har varit ett pågående arbetet under 2018. Den lokala överenskommelsen har kontinuerligt uppdaterats då nya riktlinjer tillkommit. Arbetet har lagts på att informera om de nya riktlinjerna ute i verksamheterna så att de kommer till kännedom för aktuella professioner. Under året har nya nationella riktlinjer som även innehåller spelmissbruk påbörjats.

Brukarmedverkan

Arbetsgruppen har initierat arbetet med förbättrad brukarmedverkan. Arbetet med att få med brukarrepresentanter har inte lyckats då svagt intresse finns från brukarorganisationerna.

Samverkan beroendevården

Representanter från beroendevården deltar sedan 2017 i arbetsgruppen. Arbetet med samverkansformer är nu igång.

Preventiva insatser

De offentliga vårdcentralerna har haft möte med WeMind, närpsykiatri i Gimo, för ett fortsatt samarbete där uppföljande möten är i gång.

Psykiatri i samverkan

Arbetsgruppen för psykiatri i samverkan har sammanträtt sex gånger under 2017. Ansvarig för gruppen var Sophia Strandberg, Enhetschef för kommunens boendestöd. Under våren 2018 tog Marie Wadelius Samordnare Bryggan, över sammankallande ansvaret.

Definition av målgrupp

I samband med handlingsplan för psykisk hälsa lokalt och regionalt har en diskussion förts angående definition för arbetsgruppens målgrupp. Arbetsgruppen menar att definitionen för målgruppen är personer belastade med psykisk ohälsa.

Brukarmedverkan

Brukarorganisationerna har fortsatt delaktighet i arbetsgruppen. En nystart har gjorts i brukarinflytandegruppen, BIG och två möten har ägt rum under perioden. Sammankallande är Personligt ombud. Gruppen har diskuterat möjlig psykiatridag, flera önskemål om aktiviteter finns. Från gruppen lyfts önskan av brukarrepresentation vid anställningsintervju av ny personal.

Hälsofrämjande insatser

Kurator från Habiliteringen har informerat gruppen om hur de arbetar med patienterna kring levnadsvanor.

Nyanlända

Ett prioriterat utvecklingsområde är samverkan mellan kommun och region kring nyanlända med psykisk ohälsa. En underarbetsgrupp har utsetts och samarbete är påbörjat. Behov av gemensam utbildning är noterat. Ett samarbete med arbetsgruppen Barn och unga har inletts och ett förslag på insatser

Kontaktpersoner

Forum för rekrytering/information/utbildning för kontaktpersoner och ledsagare. En underarbetsgrupp har utsetts utifrån svårigheter att rekrytera kontaktpersoner och ledsagare. Möte är genomfört och återkopplat till chefsgrupp för fortsatt planering och beslut.

VOSS/ SIP

I arbetsgruppen diskuteras hur metoden Vård och stöd i samverkan, VoSS ska hitta rätt nivå för aktörer inom kommun och region. Metoden är omfattande och arbetsgruppen ser ett behov av att metoden blir mer tillgänglig och användarvänlig. Vid mötet i maj hade metodstödjare Catarina Sotterman en genomgång av arbetsmaterialet för VoSS och aktuell information om samordnad individuell plan SIP.

Utbildning

Arbetsgruppen informerar och uppdaterar varandra löpande om respektive uppdrag samt tipsar om utbildningar och seminarier. Alla hjälps åt att sprida information och kunskap ut i verksamheterna.

Vårdprocesser kring äldre

Vårdprocesser Äldre

Sammankallande för arbetsgruppen har varit Områdeschef Lena Nilsson Sääf, vid socialförvaltningen. Arbetsgruppen har träffats vid fem tillfällen under året. Chefsbyten inom regionen påverkar närvaron och arbetet i arbetsgruppen. Representant saknas ifrån SAH

Arbetsgruppen har arbetat med målområden som:

Samverkan för att äldrepsykiatri prioriteras.

30 personer utifrån målgruppen, personal som arbetar i säbo / hemtjänst har under året utbildats till att kunna arbeta med nationella registret BPSD (Beteendemässiga & Psykiska symtom vid demens). BPSD bygger på att fastställa individuella vårdplaner och syftar till att minska lidande samt ökar livskvalitén hos personer med demenssjukdom.

Syftet med utbildningen har varit att öka kunskapen om demenssjukdomar gällande symtom, diagnos och behandling.

Vidareutveckla lokal handlingsplan för psykisk hälsa

Socialförvaltningen har genomfört en utbildning med inriktning mot äldre. Utbildning har varit att utbilda instruktörer för satsningen ”Första hjälpen i psykisk hälsa” ca 30 personer deltog i utbildningen dessa kom från biståndsenheten, korttidsenheten, närvårdsenheten, anhörigcentrum och hemtjänst/Särskilt boende.

Prioritera samverkan mellan huvudmän vid utskrivning från slutenvården.

Den fasta vårdkontakten vid varje vårdcentral och de lokala teamen på varje ort är nu etablerad och planerar tillsammans dagligen. Pratormöten via telefonkonferens sker måndag-fredag sedan januari 2018. Uppföljningsmöten sker enligt rutin två gånger per år då samtliga träffas för att utvärdera samverkan i arbetsprocessen vid utskrivning ifrån slutenvården.

Mobila teamet har deltagit och Prator- administratör ifrån Akademiska sjukhuset deltog vid november uppföljningen.

Uppmärksamma risk och missbruksproblematik i åldersgruppen äldre.

Samarbete sker redan mellan den kommunala hemsjukvården och vårdcentralerna. Området prioriteras vidare till 2019 för att inventera behovet av insatser.

Överenskommelser och avtal

Psykisk hälsa, nationell satsning

Lokal handlingsplan har gällande psykisk hälsa har fastställts vilken legat till grund för arbetsgruppernas prioritering inför 2018.

Kommunikationsplan

Kommunikationsplan

Styrgruppens fastställda kommunikationsplan har genomförts där informationskanalerna har varit ut mot såväl den egna organisation som mot externa intressenter. Fokus har varit, information till nämnder och andra aktörer i kommunen samt att huvudmännen har haft i uppdrag att sprida kunskap om närvårdsarbetet i hela sin organisation. Kontinuerlig utveckling av informationen på hemsidan har varit en del i att sprida information till olika professioner samt medborgare gällande närvårdsarbetet. Samtal har förts med ideella sektorn bl.a. med företrädare för samverkande organisationer.

Synpunkter och förslag från dessa sammankomster har presenterats i styrgrupp och överlämnats till förtroendevalda hos respektive huvudman.

7. Sammanfattning

Sammanfattning

Styrgruppen har tagit del av de omfattande organisationsförändringar inom Region Uppsala, vilka kommer att få stor betydelse för utveckling av Närvård i Östhammars kommun.

Arbetet som genomförts i chefsgrupp och fastställda arbetsgrupper med samordningsinsatser har gett goda resultat under året.

Styrgruppen konstaterar att utvecklingen av närvård i Östhammars kommun fortsätter med goda gemensamma resultat. Genom ett nära, effektivt och med målinriktade samordningsinsatser, anser styrgruppen att de kommer att få stor betydelse för kommunens innevånare och personalkategorier.

Styrgruppen uttrycker ett tack till alla de medarbetare som under året medverkat till goda resultat.

Östhammar den 3 december 2018

Östhammars kommun

Kerstin Björck-Jansson (C), ordförande

Anna-Lena Söderblom (M)

Margareta Widén Berggren (S)

Roger Lamell (S)

Region Uppsala

Håkan Collin (S)

Thomas Eriksson (S)

Måns Vilhelmsson (M)

Inga Alm (C)

Närvård i samverkan

Politiska styrgruppens årsredovisning 2018

Ledamöter i politiska styrgruppen:

Kommun

Kersti Djörfors
.....
Annika Söderblom
.....
Per-Lennart
.....
Margareta Widenberg
.....

Region

Mats Ek
.....
Leif Åker
.....
Erik
.....
Jesse
.....

Östhammar 3 december 2018

Närvårdsorganisation

Politisk styrgrupp

NAMN	FUNKTION
Kerstin Björck-Jansson (C)	Ordförande, (Ordförande Socialnämnden) Östhammars Kommun
Roger Lamell (S)	Ledamot, (Ordförande barn och ungdomsnämnden) Östhammars Kommun
Margareta Widén Berggren (S)	Ledamot, (vice ordf. Kommunstyrelsen) Östhammars Kommun
Anna-Lena Söderblom (M)	Ledamot, (vise ordf. socialnämnden) Östhammars Kommun
Håkan Collin (S)	Ledamot, 1:e v ordf. vårdstyrelsen, Region Uppsala
Thomas Eriksson (S)	Ledamot, Regionsstyrelsen, Region Uppsala
Måns Vilhelmsson (M)	Ledamot, Regionsstyrelsen, Regionfullmäktige, Region Uppsala
Inga Alm (C)	Ledamot, Regionfullmäktige Region Uppsala
Birgitta Ekholm Lejman t.o.m. 20180514	Närvårdsstrateg, Region Uppsala
Håkan Dahlqvist	Socialchef, Östhammars kommun
<i>Maud Johansson</i>	<i>Närvårdskoordinator/ strateg</i>

Chefsgrupp Närvård

NAMN	FUNKTION
Håkan Dahlqvist	Socialchef, socialförvaltningen Östhammars kommun
Birgitta Ekholm Lejman t.o.m. 2018-05-14	Närvårdsstrateg, Närvård norra länsdelen, Region Uppsala
Josefine Wennberg	Enhetschef Habiliteringen i Östhammar Region Uppsala
vakant	Enhetschef SAH, Region Uppsala
Anne Lee Larsson	Verksamhetschef, Elevhälsan Östhammars Kommun
Carina Kumlin	Vård och omsorgschef, Östhammars Kommun
Eva Smith	Samordningschef, psykiatridivisionen Region Uppsala
Elin Valentin	Enhetschef Närpsykiatri We mind
Ann-Katrine Wahlgren	Verksamhetschef, Vårdcentralen Östhammar, Nära vård och hälsa Region Uppsala
Ann-Marlene Lundin	Verksamhetschef Nära vård och hälsa Alunda/Gimo/Österbybruks VC
Vakant	Bitr Verksamhetschef BUP Region Uppsala
<i>Maud Johansson</i>	<i>Närvårdskoordinator/strateg</i>
Mikael Köhler (adjungerande)	Verksamhetschef, Geriatriken, Region Uppsala
Marie Wadelius	Samverkanskoordinator (Af, Fk, Region Uppsala och Socialförvaltningen Östhammars kommunkommun)
Jonas Karlberg t.o.m. 2017-06-02	Verksamhetschef barn och ungdom IFO. Östhammars kommun
Lena Nilsson-Sääf	Områdeschef, Östhammars Kommun
Anette Eriksson	Enhetschef, Närvårdsenheten Östhammars Kommun

Ledningsgrupp Närvårdsenheten

NAMN	FUNKTION
<i>Anette Eriksson</i>	<i>Enhetschef, Närvårdsenheten Östhammars Kommun</i>
Stig Hyddmark	Läkare, Närvårdsenheten NVE Nära vård och hälsa Region Uppsala
Lena Nilsson-Sääf	Områdeschef, Östhammars Kommun
Ann-Katrine Wahlgren	Verksamhetschef, Vårdcentralen Östhammar, Nära vård och hälsa Region Uppsala
Monica Rogberg	Verksamhetschef NÄVA Nära vård och hälsa Region Uppsala
Anette Frode	MAS, Östhammars Kommun
vakant	Sektionschef, geriatriken Tierp Region Uppsala

ARBETSGRUPPER

Barn och ungdom

NAMN	FUNKTION
<i>Anne Lee Larsson t.o.m. 2017-08-25</i>	<i>Verksamhetschef för förskolan/Särskolestrateg Östhammars Kommun</i>
<i>Anna Engqvist fr.o.m. 2017-08-25</i>	<i>Bitr. Verksamhetschef barn och ungdom IFO. Östhammars kommun</i>
Inger Moritz fr.o.m. 2017-08-25	Barn och ungdomspsykolog, samtalsmottagningen. Region Uppsala
Carola Forsberg t.o.m. 2017-06-02	Distriktssköterska, Östhammars VC Region Uppsala
Maria Hasselgren fr.o.m. 2017-08-25	Distriktssköterska, Östhammars VC Region Uppsala
Jonas Karlberg t.o.m. 2017-06-02	Verksamhetschef barn och ungdom IFO. Östhammars kommun
Barbara Mattsson	Specialpedagog, Habiliteringen för barn och vuxna i Östhammar, Region Uppsala
Lena Palm Samuelsdotter (ersättare)	Enhetschef, Habiliteringen Region Uppsala
Vakant	Familjecentrum, Östhammars Kommun
Maud Johansson	Närvårdskoordinator

Beroende/RIM

NAMN	FUNKTION
Ann-Marlene Lundin	Verksamhetschef Nära vård och hälsa Alunda/Gimo/Österbybruks VC
Birgitta Engvall	Tf. verksamhetschef Socialförvaltningen missbruk/socialpsykiatri
Birgitta Stenborg Molin	Sjuksköterska WeMind
Carola Johansson	Distriktsläkare Öregrunds vårdcentral
Therese Karenus	Frivårdsinspektör Uppsala (föräldraledig)
Robert Bosnjak	Specialistsjuksköterska Beroendepsykiatri AS
Maud Johansson	Närvårdskoordinator /strateg Region Uppsala/Östhammars kommun

Psykiatri i samverkan

NAMN	FUNKTION
<i>Sophia Strandberg, (t.o.m. 30/4)</i> <i>Marie Wadelius, (fr.o.m. 1/5)</i>	<i>enhetschef Boendestöd, Socialförvaltningen IFO Östhammars kommun</i> <i>samordnare Bryggan, Socialförvaltningen IFO Östhammars kommun</i>
Anette Frode	MAS Östhammars Kommun
Christel Magnusson t.o.m. 2018-07-31	Kurator Habiliteringen i Östhammar Region Uppsala
Josefine Wennberg t.o.m. 2018-07-31	Enhetschef Habiliteringen i Östhammar Region Uppsala
Sofia Egerlid, psykolog Habiliteringen Östhammar fr.o.m. 2018-08-01	psykolog Habiliteringen Östhammar
Anna-Karin Bexelius	Enhetschef Aktivitetscenter i Gimo Östhammars Kommun
Anna-Karin Ericson och Malin Wikström	Brukarrepresentant RSMH
Catarina Sotterman	Handläggare IFO soc psyk Östhammars Kommun
Ann-Cathrin Andersson	Samverkansansvarig Närpsykiatri WEMIND
Åsa Jansson	Kurator Primärvården Vårdcentralen i Östhammar Region Uppsala
Åsa Palmqvist t.o.m. 2018-03-31	Gruppchef Närsjukvård Alunda, Österbybruk, Gimo Region Uppsala
Maud Johansson	Närvårdscoordinator
Eva Ekberg,	Personligt ombud, Enheten för arbete och sysselsättning
Martina Jirlow,	Verksamhetschef Ensamkommande, Socialförvaltningen IFO
Catarina Sotterman,	Handläggare och metodstödare Socialpsykiatri, Socialförvaltningen IFO

Vårdprocesser kring äldre

NAMN	FUNKTION
<i>Lena Nilsson-Sääf</i>	<i>Områdeschef, Östhammars Kommun</i>
Vakant	SAH, Geriatriken Region Uppsala
Paul Johansson	Avd. chef Äldrepsykiatri, Region Uppsala
Anette Frode	MAS, Östhammars Kommun
Anette Eriksson	Enhetschef, Närvårdsenheten, Östhammars Kommun
Ann-Marlene Lundin	Verksamhetschef Nära vård och hälsa Alunda/Gimo/Österbybruks VC, Region Uppsala
Stig Hyddmark	Läkare, Närvårdsenheten NVE Nära vård och hälsa Region Uppsala
Ann-Katrine Wahlgren	Verksamhetschef, Vårdcentralen Östhammar, Nära vård och hälsa Region Uppsala
Carola Johansson t.o.m. 201805 Anna-Karin Bodén fr.o. m. 201805	Verksamhetschef vid Vårdcentralen i Öregrund
Maud Johansson	Närvårdscoordinator/strateg

Kursiv = sammankallande

Verksamhetsplan närvårdssamverkan Östhammars kommun 2019

Innehåll

Bakgrund.....	3
Definition närvård.....	3
Politisk styrgrupp, chefsgrupp och arbetsgrupper	3
Närvårdsstrateg	3
Organisationsskiss.....	4
Närvårdsenheten	4
Brukardialog.....	4
Fokusområde: Stärk grundläggande förutsättningar i närvården	5
Fokusområde: Effektivisera arbetssätt och verktyg i närvården.....	5
Fokusområde: Förändra vårdstrukturen och kraftsamla kring vissa grupper i närvården.....	5
Lokala prioriteringar 2019	6
Övergripande mål: Kommunens invånare upplever en god, sammanhållen, nära hälso- och sjukvård och omsorg samt trygghet.....	6
Fokusområde	6
Mål	6
Aktivitet	6
Ansvar	6
Uppföljning/indikatorer.....	6
Arbetsgruppernas prioriteringar	8
Övergripande prioriteringar	8
Vårdprocesser för äldre	8
Barn och unga	8
Psykisk ohälsa	9
Rim/ Beroende.....	9

Bakgrund

Som ett steg i att skapa förutsättningar för det regionala gemensamma arbetet har en strategi för närvårdssamverkan i Uppsala län 2018–2020 upprättats¹. Strategin innehåller en gemensam avsiktsförklaring för huvudmännen samt mål och fokusområden och ska utgöra underlag för lokala verksamhetsplaner för närvård. Beslut om strategin har fattats av Regionstyrelsen samt kommunstyrelserna i länets kommuner.

Arbetet inom närvårdssamverkan baseras på lokalt och regionalt identifierade behov, nationella satsningar och politiska mål i samverkan.

Definition närvård

Med *närvård* avses ett samverkansarbete mellan Region Uppsala och kommunerna i länet för att skapa goda förutsättningar för invånarnas hälsa och välbefinnande. Närvård innebär gränsöverskridande vårdssamverkan och handlar om att koppla ihop resurser mellan huvudmännen för att tillsammans ge bättre vård och omsorg än var och en för sig.

Politisk styrgrupp, chefsgrupp och arbetsgrupper

Den politiska styrgruppen har till uppgift att besluta om prioriteringar, analysera och utvärdera närvårdsarbetet. Chefsgruppen har till uppgift att bereda ärenden åt den politiska styrgruppen och att förmedla prioriterade och definierade utvecklingsuppdrag till arbetsgrupperna.

Arbetet för politisk styrgrupp, chefsgrupper och arbetsgrupper skall prioriteras utifrån ökad delaktighet och samverkan mellan vårdgivare och mellan vårdgivare och medborgare/brukare på ett hälsofrämjande sätt.

Samverkansarbetet utgår ifrån fem grundläggande perspektiv; individ, folkhälsa, ekonomi, organisation och kompetens. Samverkansarbetet sker inom de fyra prioriterade områdena barn och unga, psykiatri i samverkan, beroendefrågor och vårdprocesser kring äldre.

Närvårdsstrategi

Närvårdsstrategin är samfinansierad mellan region och kommun och arbetar på uppdrag av dem båda men har sin anställning inom kommunen.

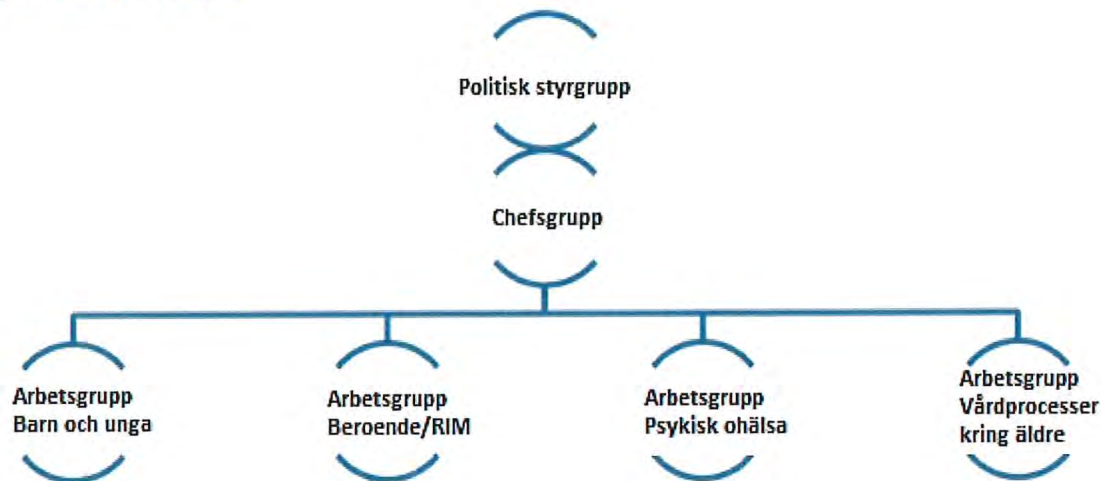
Politisk styrgrupp för närvårdssamverkan i Östhammars kommun fastställer en övergripande plan för samverkan 2019. Berörda politiska nämnder/styrelser är socialnämnden, kommunstyrelsen, sjukhusstyrelsen (SHS) samt vårdstyrelsen (VS).

Som stöd för den politiska styrgruppen finns chefsgruppen vars representanter utses från bägge huvudmännen för respektive verksamhetsområden och ansvarar utifrån politiska prioriteringar för planering, genomförande och åiterrapportering till respektive ansvariga nämnder, styrelser och förvaltningar.

¹ Strategi för närvårdssamverkan i Uppsala län 2018–2020

Chefsgrupperna har mandat att organisera arbetet samt tillsätta arbetsgrupper inom sitt respektive ansvar. Chefsgruppen kan även fungera som samlad styrgrupp för samverkansprojekt mellan huvudmännen.

Organisationskiss

Närvårdsenheten

Närvårdsenheten vilken styrs av en ledningsgrupp som rapporterar till politiska styrgruppen. Ledningsgruppen för närvårdsenheten arbetar med verksamhetsnära frågor. Utvecklingsfrågor gällande närvårdsenheten behandlas i arbetsgruppen Vårdprocesser för äldre.

Närvårdsenheten drivs av Östhammars kommun i samverkan med Region Uppsala. Kommunen är ansvarig för driften och kostnaderna fördelas så att Region Uppsala står för 65 % och kommunen 35 %. Enheten har 18 vårdplatser för personer i behov av vård och omsorg inom ramen för HSL (hälso- och sjukvårdslagen) respektive SoL (Socialtjänstlagen). Antalet platser för kommun- respektive landstingsplats styrs utifrån behov.

Brukardialog

Politiska styrgruppen samt respektive ledningsgrupp tar ansvar för att säkerställa brukarinflytande och delaktighet. Både brukar- och ideella organisationer skall ha en nära samverkan med socialförvaltningen på såväl politisk som tjänstmannanivå.

Övergripande mål 2019:

Länets invånare upplever en god, sammanhållen och nära hälso- och sjukvård och omsorg

Fokusområde: Stärk grundläggande förutsättningar i närvården**Mål:**

1. Det finns en välfungerande samverkan på lokal nivå med tydlig ledning, styrning och organisation.
2. Översyn av lokal organisation för att överensstämja med regionens struktur.
3. Delaktighet och inflytande är en självklar del i planering och genomförande på alla nivåer.
4. Gemensamt ledningssystem finns för systematiskt förbättringsarbete, implementering och uppföljning.
5. Arbeta för att båda huvudmännen kraftsamlar för att undvika organisatoriska mellanrum.

Fokusområde: Effektivisera arbetssätt och verktyg i närvården**Mål:**

1. Närvården blir en arena för innovation och utveckling mellan huvudmännen där e-tjänster och digitalisering är viktiga delar.
2. Det finns välfungerande verksamhetsstöd för att organisera, utveckla, följa upp och säkra kvaliteten i verksamheterna.
3. Ett personcentrerat arbetssätt tillämpas som stödjer teamarbete runt den enskilde och närstående, till exempel genom SIP.
4. Säkerställa att gemensamma styrande dokument implementeras i verksamheterna.

Fokusområde: Förändra vårdstrukturen och kraftsamla kring vissa grupper i närvården**Mål:**

1. Samverka för att lokal handlingsplan för närvårdsarbetet i fastställs samt att prioriterade grupper belyses utifrån invånarna i Östhammars kommun.
2. Vård och omsorg ska vara hälsofrämjande, stödjande, förebyggande, effektiv och samordnad utifrån individens behov oavsett boendeform och insats. Individen ska känna sig delaktig och trygg i hela vårdkedjan och särskilt i samband med utskrivning från slutenvård.
3. Samverkan ska bidra till bättre kontinuitet för individer med komplexa behov som möter olika vårdgivare. Några grupper – barn och unga, multisjuka äldre, kroniskt sjuka och personer med psykisk funktionsnedsättning är särskilt viktiga att fokusera på.
4. De mål som finns i "psykisk hälsa, läns gemensam handlingsplan" har prioriterats utifrån lokalt behov. Hälsofrämjande, förebyggande och tidiga insatser är självklara delar.

Lokala prioriteringar 2019

Övergripande mål: Kommunens invånare upplever en god, sammanhållen, nära hälso- och sjukvård och omsorg samt trygghet

Fokusområde	Mål	Aktivitet	Ansvar	Uppföljning/indikatorer
Stärk grundläggande förutsättningar	<p>Fastställa politisk handlingsplan för närvårdsarbetet i Östhammar.</p> <p>Tydlighet i de politiska inriktningsmålen</p> <ul style="list-style-type: none"> - Aktivt följa och driva arbetet kring Mental Healt First Aid –första hjälpen till psykisk hälsa/barn Unga – Vuxna samt äldre, enligt länsgemensam handlingsplan. - Aktivt följa upp Regional utvecklingsplan för den sociala barn-och ungdomsvården. - Följa arbetet med ett aktivt deltagande i utvecklingsarbetet Effektiv och nära vård 2030. - Att följa arbetet för digitaliseringar. 	<p>Seminariedag med politisk styrgrupp, chefgrupp samt ansvariga för arbetsgrupperna.</p> <p>Fastställande av politisk handlingsplan.</p>	<p>Politisk styrgrupp, Chefgrupp. Ansvar för <u>sammanställning och distribuering</u>: Närvårdsstrateg</p> <p>Politisk styrgrupp</p>	<p>Handlingsplanen skall vara fastställd till 2019-05-31.</p> <p>Fastställd till 2019-05-31</p> <p>December 2019 politiskstyrgrupp/chefsgrupp.</p>

Bilaga 2

			<p>Påbörja behovsinventering inför pilotprojekt av "äldres psykiska hälsa" i Östhammars kommun.</p>	<p>Chefsgruppen/Arbetsgruppen Vårdprocesser för Äldre</p>	<p>Fastställs i handlingsplanen</p>
<p>Effektivisera arbetssätt och verktyg</p>	<p>Att kommun- och regionsorganisation samordnas för närvårdsarbetet. Tydliga uppdrag till arbetsgrupperna</p>	<p>Planeringsdag för politiska styrgruppen och chefsgruppen. Fastställande av uppdrag och prioriteringar</p>	<p>Politisk styrgrupp, chefgrupp, socialchef och närvårdsstrateg. Chefsgruppen</p>	<p>April 2019. Efter lokalhandlingsplans fastställande.</p>	
<p>Förändra vårdstrukturen och kraftsamla kring vissa grupper</p>	<p>Mål från föregående handlingsplan prioriteras och fastställs</p>				

Arbetsgruppernas prioriteringar

Övergripande prioriteringar

- Aktivt följa och driva arbetet kring Mental Health First Aid –första hjälpen till psykisk hälsa/barn Unga – Vuxna samt äldre, enligt läns gemensam handlingsplan.
- Aktivt följa upp Regional utvecklingsplan för den sociala barn-och ungdomsvården.
- Följa arbetet med ett aktivt deltagande i utvecklingsarbetet Effektiv och nära vård 2030
- Att följa arbetet för digitaliseringar.

Vårdprocesser för äldre

- **Samverkan för att äldrepsykiatri prioriteras.**
Personal utbildas till BPSD administratörer, vilka skall kunna arbeta med nationella registret BPSD (Beteendemässiga & Psykiska symtom vid demens). BPSD bygger på att fastställa individuella vårdplaner och syftar till att minska lidande samt ökar livskvalitén hos personer med demenssjukdom. Detta leder i sin tur till ökad kunskapen om demenssjukdomar, symtom, diagnos och behandling av målgrupp för personal som arbetar i särskilt boende/hemtjänsten. Åtgärderna finns också med i förslag till lokal handlingsplan för psykisk hälsa.
- **Vidareutveckla lokal handlingsplan för psykisk hälsa**
Utbildning med inriktning till äldre i satsningen ”Första hjälpen i psykisk hälsa” utbildning. Målgrupp personal ifrån biståndsenheten, korttidsenheten, närvårdsenheten, anhörigcentrum och hemtjänst/särskilt boende.
- **Prioritera samverkan mellan huvudmän vid utskrivning från slutenvården.**
Två uppföljningsmöten per år för den fasta vårdkontakten vid vårdcentral och de lokala teamen.
- **Uppmärksamma risk och missbruksproblematik i åldersgruppen äldre.**
Området prioriteras vidare till 2019 för att inventera behovet av insatser.

Barn och unga

- **Fortsätta att utveckla samarbetet mellan skola och första linjen-verksamheterna samt ungdomspsykologerna.**
 - Överenskommelse om SIP med skolan.
 - Tydliggöra remissförfarandet.
- **Arbeta för att ett kvalitetssäkrat utbud för att stärka barn och ungdomars psykiska hälsa erbjuds på ungdomsmottagningen i kommunen.**
Säkerställa och intensifiera arbetet med skolan.
- **Överblicka påbörjad digitalisering och arbeta för att denna samordnas över verksamhetsgränserna.**
Hitta, eller skapa, gemensamma plattformar för att barn och ungdomar enkelt ska kunna hitta rätt vård och/eller stöd.
- **Bevaka organisationsmodellen för orosanmälningar**

Psykisk ohälsa

- **Brukarorganisationernas delaktighet**
Kontinuerligt arbeta med brukarorganisationernas delaktighet i arbetsgruppen. Hur får vi optimal effekt av brukarinflytandegruppen, BIG som fått en nystart under 2018. Vad kan samordnas och vilka forum behövs för brukarinflytande?
- **Hälsofrämjande insatser**
Fortsatt erfarenhetsutbyte mellan verksamheterna gällande Hälsofrämjande insatser.
- **Nyanlända med psykisk ohälsa**
Samverkan mellan kommun och region kring nyanlända med psykisk ohälsa:
Skapa bättre förutsättningar för att identifiera psykisk ohälsa hos nyanlända och för att prata om psykisk ohälsa med nyanlända. Förslag har tidigare lämnats in från arbetsgruppen i samarbete med arbetsgruppen Barn och unga och finansiering kan ske med hjälp av kommunens medel för Psykisk hälsa. Förslaget bör dock förankras i både kommun och region innan det praktiska arbetet kan inledas av arbetsgrupperna.
- **Utbildningar och seminarier**
Arbetsgruppen informerar och uppdaterar varandra kontinuerligt om respektive uppdrag samt tipsar om utbildningar och seminarier. Alla hjälps åt att sprida information och kunskap ut i verksamheterna. Representanter för funktioner som är relevanta för området psykisk ohälsa bjuds in för informations- och erfarenhetsutbyte.
- **SIP och VoSS**
Arbetsgruppen fortsätter att ta vara på funktionen metodstödjare för, samordnad individuell plan, SIP och vård och stöd samordning, VoSS som ingår ordinarie i gruppen. Workshop om SIP har tidigare genomförts med gott resultat och kan anordnas igen med stöd av arbetsgruppen.
- **Samverkan**
Arbeta för att närvårdsarbetet är likvärdigt kommun/region och minimera risken för att kommunen dominerar, förankring i Region Uppsala viktig. Kontinuerlig avstämning med arbetsgruppen bestående av representanter från relevanta verksamheter samt fortsätta arbeta för att tydliggöra syftet med deltagande och vad som förväntas av gruppens medlemmar.

Rim/ Beroende

- **Ny rutin missbruk**
Arbetsgruppen kommer arbeta fram en ny lokal handlingsplan utifrån den regionala riktlinjen, där både barn och unga med missbruk samt spelmissbruk ingår.
- **Etylmöten**
Arbetsgruppen kommer fortsätta boka in etyilmöten för VC och socialtjänst.
- **Implementering av handlingsplan i verksamheterna**
Arbetsgruppen kommer arbeta för att få överenskommelsen att vara ett levande dokument på våra arbetsplatser och inte bara en hyllvärmare.